

Kristiansand
kommune

Økonomiplan 2024-2027

Mathias Bernander
Ordfører

Forord

Bystyret vedtok økonomiplan 2024-2027 for Kristiansand kommune 14. desember 2023.

Høyre, Krf, Frp, V og Sp har gått sammen om et budsjett for å sikre en trygg styring i en krevende tid. Koalisjonen har prioritert tiltak med en sosial profil som underbygger vårt ønske om et inkluderende samfunn, der det offentlige samarbeider med frivillige og ideelle organisasjoner for å løse samfunnsansvaret i en urolig tid.

Økonomiplanen viser at det økonomiske opplegget er stramt og fondsreserver må brukes for å finansiere den løpende driften i de to første årene i økonomiplanperioden. Jeg er derfor glad for at vi blant annet har fått på plass økt tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, økt bevilgning til fritidsenhetens ferietilbud, midler til lærebøker og økte tilskudd til frivilligheten. Det er også lagt inn midler til ytterligere satsning på avdelingsverter/husassistenter i pleie- og omsorgstjenesten, samt økt bevilgning til hjemmetjenesten.

Kristiansand skal være et trygt sted å bo og leve i for alle. Det er bekymringsfullt at ungdomskriminaliteten har økt, og bystyret har derfor vedtatt midler til arbeidet med å bekjempe dette.

Lånegjelden er høy, men tidligere vedtatte investeringsprosjekter ligger fast. For å redusere lånegjelden har bystyret vedtatt å selge Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland og båten MS Maarten. Totalt utgjør dette 165 mill. kr i redusert låneopptak i 2024.

2023 har vært et krevende år for mange både i Kristiansand, Norge og i Verden. Krigene i Ukraina og i Midtøsten, økte priser, ekstremvær og diskusjoner rundt kommunedeling. Saken om oppsplitting av kommunen vår har skapt mye usikkerhet både for innbyggerne i alle bydelene i Kristiansand og de ansatte i kommunen. Nå håper jeg at vi snart kan legge dette bak oss og se framover!

Kommuneplanens visjon er «Sterkere sammen». I en urolig tid er det viktig at vi står sammen og jobber på lag for fellesskapets beste, både offentlig, privat og frivillig sektor. Kristiansand skal være en god by å bo i for alle. Det kommer til å bli tøffere økonomiske prioriteringer i tiden framover, og vi må i større grad utarbeide tjenestetilbudet sammen med innbyggerne. Vi er bedre rustet for framtiden sammen, og vi vil fortsette det gode arbeidet i årene som kommer.

Jeg vil takke alle ansatte i Kristiansand kommune som hver dag jobber for å gi gode tjenester til byens innbyggere.

Kristiansand, 29. januar 2024

Mathias Bernander

Mathias Bernander
Ordfører

Innhold

1	Hovedlinjer i økonomiplanen	1
2	Det kommunale styringssystemet	2
3	Samfunnsutvikling	6
3.1	Utviklingstrekk i Kristiansand	6
3.2	Næringssituasjonen for Kristiansand	9
3.3	Utslipp av klimagasser	10
4	Stereke sammen – oppfølging av kommuneplanen	12
4.1	Visjon og hovedgrep	12
4.2	Attraktiv og miljøvennlig	14
4.3	Inkluderende og mangfoldig	16
4.4	Skapende og kompetent	20
5	Forutsetninger for å lykkes	22
5.1	Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet	22
5.2	Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass	29
5.3	Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert kommune	32
5.4	Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon	36
5.5	Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden	38
5.6	Kristiansand kommune skal være rustet til å møte klimautfordringer og uønskede hendelser	40
6	Klimabudsjett	42
7	Økonomiske hovedoversikter	51
8	Kommunens områder	66
1	Organisasjon	67
2	Økonomi	74
3	Samhandling og innovasjon	79
4	Oppvekst	86
4.10	Oppvekststab	101
4.11	Skole	103
4.12	Barnehage	106
4.13	Barne- og familietjenester	109
4.14	Investeringsbudsjett	113
4.15	Verbalvedtak	116
5	Helse og mestring	118
5.10	Helse- og mestringsstab	136
5.11	Forvaltning og koordinering	139
5.12	Livsmestring	143
5.13	Helsefremming og inkludering	147
5.14	Hjemmetjenester og rehabilitering	150
5.15	Omsorgssenter	154
5.16	NAV	157
5.17	Investeringsbudsjett	160
5.18	Verbalvedtak	164
6	Kultur og innbyggerdialog	165
6.10	Kulturstab	173
6.11	Kultur og fritid	175
6.12	Kommunikasjon og innbyggerdialog	177
6.13	Idrett og fysisk aktivitet	180
6.14	Investeringsbudsjett	183
6.15	Verbalvedtak	185
7	By- og stedsutvikling	186
7.10	By- og stedsutvikling stab	196
7.11	Ingeniørvesenet	199
7.12	Parkvesenet	210
7.13	Plan og bygg	214

7.14 Eiendom	215
7.15 Klima og arealutvikling	224
7.16 Verbalvedtak	229
9 Utenomsektorielt	230
10 Planstrategi	249
11 Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2024	252

Figurer

Figur 1: Det kommunale styringssystemet	2
Figur 2: Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune	6
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune	7
Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst	7
Figur 5: Aldersbæreevne Kristiansand kommune	8
Figur 6: Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger	8
Figur 7: FN's bærekraftsmål	13
Figur 8: Kommunens utfordringsbilde	13
Figur 9: Demografikostnader Kristiansand 2024-2029	23
Figur 10: Korrigert netto driftsresultat 2024-2027 i mill. kr	24
Figur 11: Sentralt disposisjonsfond 2020-2027 i mill. kr	25
Figur 12: Netto lånegjeld 2020-2027 i mill. kr	26
Figur 13: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2021	43
Figur 14: Målbanner og progresjon for Kristiansand og Norge for klimagassreduksjoner fra 2015 til 2021	44
Figur 15: Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2021	45
Figur 16: Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer	47
Figur 17: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder	94
Figur 18: Elevantvikling 1. – 10. klasse	94
Figur 19: Utvikling folketall 67år+	120
Figur 20: Framskrivning av demografikostnader	121
Figur 21: Finansiering av fastlegeordningen	122
Figur 22: Samlet lånegjeld	240
Figur 23: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket	241

1 Hovedlinjer i økonomiplanen

Økonomiplanen er basert på kommuneplanen og økonomiplan 2023-2026. Økonomiplan 2024-2027 gir rom for et omfattende investeringsprogram med særlig vekt på prosjekter innen skole og omsorgstjenester. Driftsopplegget er imidlertid stramt og baserer seg på innsparinger i alle områdene og økt eiendomsskatt fra 2025.

Den økonomiske situasjonen har forbedret seg i 2023 sammenlignet med det som er meldt i 1. og 2. tertialrapport 2023. Dette skyldes i hovedsak økte skatteinntekter, høy finansavkastning og lavere renteutgifter. Helse og mestring hadde imidlertid et merforbruk i 2023 som gir budsjettutfordringer også i 2024. Regjeringens forslag til statsbudsjett er stramt. Økt rentenivå og manglende pris- og lønnskompensasjon i perioden 2022-2023 bidrar til svært krevende rammebetingelser i økonomiplanperioden.

Kommunens drift i 2023 er ikke tilpasset de økonomiske rammene. I økonomiplan 2024-2027 er rammene til Oppvekst og Helse og mestring økt i forhold til økonomiplan 2023-2026, men det vil fortsatt være utfordrende å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Økt behov for omsorgstjenester som følge av endret demografi, kompenseres ikke fullt ut i perioden. Presset på tjenestene og omstillingsbehovet vil dermed øke. Det er allerede satt i verk en rekke tiltak i områdene for å tilpasse aktiviteten til de økonomiske rammene og det er varslet flere tiltak som vil medføre lavere aktivitet og/eller kvalitet enn det som leveres i dag.

De økonomiske utfordringene er håndtert med økt eiendomsskatt fra 2025 i henhold til tidligere vedtak i bystyret, økt bruk av disposisjonsfond, samt økt innsparingskrav i hovedsak innenfor administrasjon. Bystyret vedtok et ytterligere innsparingskrav i tillegg til kommunedirektørens forslag på 5 mill. kr i 2024, 9 mill. kr i 2025, 11 mill. kr i 2026 og 13 mill. kr fra 2027. Det er budsjettert med negativt netto driftsresultat i 2024-2025 med 140 mill. kr, mens det i 2027 er et positivt resultat på 21,4 mill. kr.

Bystyret måltall for overordnet økonomistyring vedr. størrelse på resultat og disposisjonsfond nås ikke i perioden. Netto lånegjeld er under gjeldstaket i hele perioden. Bystyret vedtok å selge Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland, Torvmoen og MS Maarten. Totalt utgjør dette 165 mill. kr i redusert låneopptak i 2024 i forhold til kommunedirektørens forslag.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden (5,4 mrd. kr). Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 467 mill. kr. Den største investeringen er nytt omsorgssenter på østsiden av byen til 570 mill. kr som forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er avsatt 452 mill. kr til nytt helsehus på Eg (totalbevilgning 532 mill. kr). Det bygges 24 boliger fordelt på habilitering, rusfeltet og psykisk helse på til sammen 265 mill. kr.

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 814 mill. kr og gjelder hovedsakelig Wilds Minne inklusiv flerbrukshall, Lauvåsen ungdomsskole inklusiv flerbrukshall og utvidelse av Vågsbygd skole. Selv om kommunen har satsset på rehabilitering av bygningsmassen er det fortsatt et betydelig etterslep på vedlikehold av formålsbygg. På Tordenskjoldsgate skole er det avsatt 146,5 mill. kr for å starte opp rehabiliteringen. Det er avsatt 65 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 1,9 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det er videre innarbeidet 92 mill. kr til energiprojekt som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg. Dette vil føre til reduserte strømkostnader på om lag 16 mill. kr i perioden.

Kommunens lånegjeld er høy. I 2027 forventes netto lånegjeld å være på 8,54 mrd. kr.

I økonomiplan 2024-2027 er det følgende korrigerende netto driftsresultat:

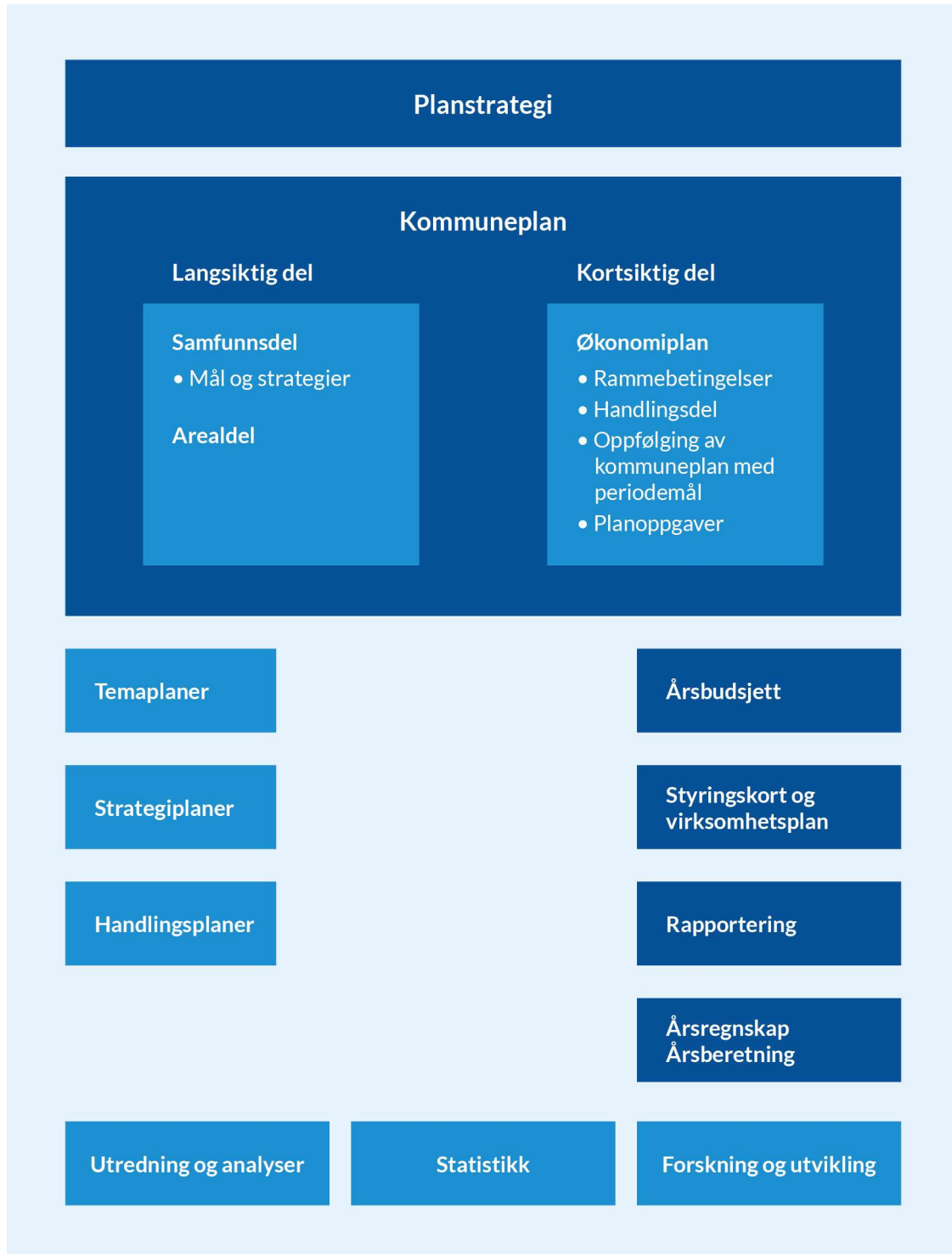
I mill. kr.	2024	2025	2026	2027	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	-114,1	-25,9	7,4	21,4	-111,2

*Korrigert for netto premieavvik og bundne fond

2 Det kommunale styringssystemet

Kommuneplanen og økonomiplanen er styringsdokumenter som inngår i det kommunale styringssystemet. Kommuneplanens samfunnsdel er lagt til grunn for økonomiplanen for 2024-2027. Figuren illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengene mellom disse:

Figur 1: Det kommunale styringssystemet

Kilde: Kristiansand kommune

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år av nyvalgt bystyre og vedtas senest ett år etter at bystyret er konstituert. Planstrategien er ikke en plan, men drøfter utviklingstrekk og avklarer hvilke planoppgaver bystyret skal prioritere i valgperioden, og det skal tas stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Planstrategien har ingen rettsvirkning verken for kommunen eller andre (PBL. § 10-1).

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i kommunen. Den gir retning og utvikling av kommunesamfunnet og forvaltningen av arealressursene i et langsiktig perspektiv. Den er Kristiansands strategi for å møte fremtidens utfordringer og er førende for mer detaljerte planer og budsjetter.

Kommuneplanen består av en langsiktig samfunnsdel og en arealdel (10-12 år), samt kommuneplanens fireårige handlingsdel.

- Kommuneplanens samfunnsdel har en viktig rolle som verktøy for en bedre og mer helhetlig og strategisk planlegging og politisk styring. Dette for å få en bærekraftig samfunnsutvikling og medvirkning. Den viser hvilke utfordringer og muligheter kommunen står overfor, og ønsket utvikling av kommunen med langsiktige mål og strategier.
- Kommuneplanens arealdel omfatter hele kommunen, er juridisk bindende og styrer den langsiktige arealutviklingen. Arealdelen skal sikre at arealbruken i kommunen bidrar til å nå mål og strategier i samfunnsdelen. Den består av planbeskrivelse, retningslinjer for saksbehandling og plankart med utfyllende bestemmelser. Kommuneplanens arealdel er styrende for mer detaljerte arealplaner og utbyggingstiltak.

Det skal være god sammenheng mellom samfunnsdelen og arealdelen, og samfunnsdelen og oppfølgende handlingsdel. Kommuneloven forsterker koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Økonomiplanen samler kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og årsbudsjett i ett dokument. I tillegg vises et program for oppfølging av planstrategien. Økonomiplanen gjelder for fire år der årsbudsjettet utgjør det første:

- Kommuneplanens handlingsdel viser prioriteringer og tiltak for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og andre temaplaner. Kommuneplanens handlingsdel rulleres årlig.
- Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. (Kommuneloven § 14). Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.
- Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

På bakgrunn av økonomiplanen blir det laget styringskort i Styringsportalen mellom kommunedirektøren og områdedirektørene. Resultater fra foregående år og rapporteringer i budsjettåret er viktig for å vurdere om vedtatte mål er nådd og prioriteringer fulgt opp. Årsregnskap og årsberetninger gir viktig informasjon for neste rullering av økonomiplanen.

Statistikk, utredninger, forskning og utvikling er nødvendig for analyse av spesielle utfordringer. Dette danner grunnlag for temaplaner (detaljerte planer for et fagområde), strategier (retning for ønsket utvikling uten tiltak) og handlingsplaner (plan med tiltak for oppfølging av strategier). Oversikt over dette ligger på [kommunens hjemmeside](#). Her ligger også kommunedirektørens policydokument og e-læring om kommunens plan- og styringssystem.

Ivaretagelse av budsjettforutsetninger og budsjettpremisser

Budsjettforutsetninger og budsjettpremisser for bruk av bevilgninger blir gitt når økonomiplanen vedtas. Dette skjer på følgende måte:

- Premissene gis i form av budsjettet vedtas på kommunalsjefs nivå og kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak. Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene.
- Konkrete budsjettendringer fra år til år og premissene for disse endringene fremkommer i økonomiplanen i egne tabeller med tilhørende tekstlige beskrivelser. Dette gjelder både rammeøkninger og reduksjoner/innsparingskrav. Eventuelle endringer i forutsetninger, utsettelse og lignende omtales i tertialrapporter og årsrapporten.
- Det budsjetteres med bruk/avsetning av/til budne fond og disposisjonsfond der dette er planlagt.
- For bevilgninger til investeringer beskrives premisser for bruk og fremdrift i økonomiplan, og endringer/omprioriteringer av disse bevilgningene gjøres ikke uten politisk vedtak.
- Periodemålene i økonomiplanen gir også premisser for bruk av midlene gjennom å peke ut retning og ambisjonsnivå på vesentlige områder.

Premisser for bruken av, og hvordan avvik fra premissene følges opp, er videre regulert i kommunens økonomireglement og delegeringsreglementet med flere. Dette er basert på kommuneloven.

Verbalvedtak om synliggjøring av kommunens utgifter

Bystyret vedtok i økonomiplan 2023-2026 følgende verbalvedtak: «Fremtidige rullinger av handlingsprogrammet må i større grad synliggjøre kommunens utgifter innenfor områdene, med et klart skille av hvilke oppgaver som er lovpålagte eller ikke».

Synliggjøring av kommunens utgifter

I henhold til kommuneloven skal obligatoriske bevilgningsoversikter på drift (5-4 1. ledd og 2. ledd) og investering (5-5. 1. ledd og 2. ledd) følge økonomiplanen og oppdateres i tråd med politisk vedtak. Dette er økonomiske oversikter som viser bevilgninger på drift, finansiering, låneopptak, netto finans mm. og investering på kommunenivå og områdenivå. Økonomiplan og økonomiske oversikter skal sendes Statsforvalteren innen 30 dager etter politisk vedtak.

Kommunene er pliktige til å legge fram detaljert økonomisk oversikt på ulike driftsposter (5-6) til Statsforvalteren innen 1. mars året etter vedtatt økonomiplan. Det vil si hvor mye kommunen bruker på lønn, andre driftsutgifter osv. men ikke på enhetsnivå.

I henhold til budsjettforutsetningene og budsjettpremissene vedtar bystyret budsjettet på kommunalsjefsnivå, og det kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak, (jamfør nylig vedtatt økonomireglement i konstituerende bystyremøte 11. oktober 2023). Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene. En økonomiplan vedtas for 4 år og det er opprinnelig budsjett fra året før som et utgangspunkt for de neste tre årene. Dette betyr at det bare er *budsjettendringer* i forhold til året før som fremstilles i tabeller i økonomiplanen. Disse budsjettendringene kan både være vedtak som er fattet av bystyret fram i tid fra tidligere økonomiplaner eller nye forslag fra kommunedirektøren.

Innenfor kommunalsjefområdene har administrasjonen fullmakt til å bruke de innsatsfaktorene som er hensiktsmessig. Tanken er at politikken ligger i prioriteringen mellom tjenestene og ikke i valg av innsatsfaktorer (f.eks. lønn, konsulentkjøp, tilskudd og inventar). Det er likevel unntak fra hovedregelen ved at bystyret vedtar konkrete tilskuddsposter – både på tema/tjeneste og til konkrete organisasjoner eller andre samarbeidspartnere. Bystyret har også bedt om særskilte saker vedr. administrative kostnader, konsulentbruk og reisekostnader.

Det er fastsatt rammer for alle kommunalsjefområdene, men det foreligger ikke et detaljert tallbudsjett for alle enhetene i kommunen når kommunedirektøren legger frem økonomiplanen. Når budsjettet er endelig vedtatt i desember har alle ledere med budsjettansvar frist til 1. februar med å detaljbudsjettere årsbudsjettet for sin enhet/avdeling. Dette gjøres først når rammene er kjent etter vedtak i desember. Det gjøres så en stor jobb både med ISF (innsatsstyrt finansiering) modell i Helse- og mestring og demografimodellen i Oppvekst for å fordele rammene på enhetene. En detaljert rapport fra økonomisystemet på alle enhetene på hele kommunen vil være på mange tusen linjer.

Kommunedirektøren anbefaler å videreføre gjeldende praksis med vedtak på kommunalsjefnivå i kombinasjon med konkrete tilskuddsposter. I tillegg anbefales det at dersom bystyret ønsker mer detaljert informasjon om enkeltposter/temaer bestiller en sak som for eksempel ble gjort vedr. administrative kostnader og reiseutgifter. Kommunedirektøren mener det ikke gir et bedre beslutningsgrunnlag å liste opp utgiftsarter, men vedlegger likevel en oversikt på kommunalsjefnivå fordelt på hovedarter fra opprinnelig budsjett 2023 (økonomisk oversikt 5-6 tilsendt Statsforvalteren i mars 2023). Bystyret har ikke gjort endringer på dette i sitt vedtak.

Det legges i tillegg opp til at gruppelederne og personer de utpeker får opplæring i å lage egne alternative budsjett i Politikermoduleen i Framsikt.

Oversikt over ikke lovpålagte oppgaver

De lovpålagte tjenestene utgjør en stor del av budsjettet. Selv om en tjeneste er lovpålagt er det i mange tilfeller ikke presist hvilket nivå på tjenesten som er lovpålagt. Det betyr at nivået på tjenestene er gjenstand for prioritering på lik linje med tjenester som ikke er lovpålagt.

Bystyret vedtar budsjettet på kommunalsjefnivå som til dels er sammensatt av tjenester som er lovpålagt og tjenester som ikke er lovpålagt. Det vi også innenfor tjenester som er lovpålagt være enkelte tiltak som ikke er lovpålagt som for eksempel er tilskudd til organisasjoner, vaksinasjonstjenester, trivselstiltak osv. Det er derfor vanskelig å lage rendyrkede oppstillinger som viser hva som er lovpålagt og hva som ikke er lovpålagt. I tillegg har kommunen kostnader til mange tjenester og tiltak som ikke er lovpålagte, men som er politiske prioriteringer. Dette kan gjelde innenfor en lovpålagt tjeneste som grunnskole for eksempel. Det vil derfor være vanskelig å skille ut alle oppgaver som ikke er lovpålagte.

Når det gjelder administrasjon er det noen minimumskrav hvilke oppgaver som må gjøres, for eksempel kommunedirektør og ledelse av administrasjonen samt for eksempel regnskap og lønnskjøring. Ellers står kommunen fritt til å dimensjonere nivået på administrative kostnader.

Det er videre flere tjenester som ikke er hjemlet i lov, men som de fleste kommuner leverer for eksempel; idrettsanlegg og støtte til idrettsorganisasjoner, fritidstjenester, museumstjenester, parktjenester, innbyggertorget, næringsutvikling og klimaarbeid.

Kommunedirektøren finner det på denne bakgrunn vanskelig å legge fram en økonomiplan som skiller mellom lovpålagte og ikke lovpålagte oppgaver. Økonomiplanen legges fram i henhold til nylig vedtatt økonomireglement og legger opp til vedtak på kommunalsjefnivå. Bystyret har ikke gjort endringer på dette i sitt vedtak.

3 Samfunnsutvikling

Verden er i stadig endring, og megatrendene klimaendringer, demografiendringer, globalisering og urbanisering påvirker også Kristiansand. Mens verden er på vei ut av en pandemi, kommer nye utfordringer som krig og energikrise.

3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand

Kristiansands utfordringsbilde peker på demografiendringer, levekår, næringsstruktur og klima som overordnede utfordringer. Disse har høy kompleksitet og må løses gjennom langsiktig arbeid og tverrsektorielt samarbeid.

Kristiansand vil fortsette å vokse, men veksten antas å bli lavere enn tidligere

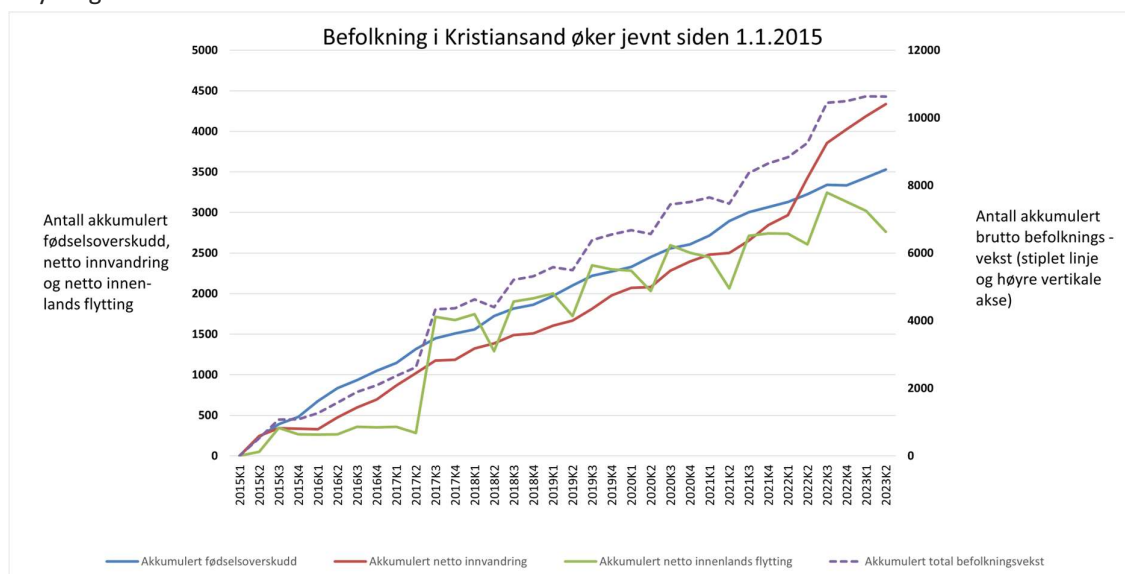
Befolkningen i Kristiansand kommune utgjør 115 569 innbyggere pr. 01.01.23. Det forventes en befolkningsvekst i Kristiansand som er noe høyere sammenlignet med resten av Norge. Veksten i landsdelen er sterkest i og rundt Kristiansand.

De siste årene har innbyggertallet i Kristiansand økt langsommere enn tidligere og befolkningsveksten forventes å bli svakere i tiåret som kommer enn i tiåret som har gått. Framskrivninger per august 2023 viser at Kristiansand vil ha ca. 125 000 innbyggere i 2033 og 136 700 i 2050. Framskrivningen er et estimat fra SSB, og er basert på dagens kunnskap. Tallene kan endre seg på sikt.

Siden 2015 er det netto innvandring som har bidratt sterkest til befolkningsveksten, spesielt med siste års innvandring fra Ukraina. Fødselsoverskuddet reduseres periode for periode, både på grunn av lavere antall fødte, men også sterkt påvirket av at antall eldre som dør øker. Dødeligheten blant eldre er ikke stigende, det er antall i disse aldersklasser som fører til økningen.

Befolkningsveksten i 2022, på 1838 personer, var fordelt slik; fødselsoverskudd 267, netto innvandring 1183 og netto innenlands innflytting 388.

Figur 2: Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune, fordelt på fødselsoverskudd og innflytting.

Kilde: SSB tabell 01222

Aldersmessig befolkningsendring

Befolkningens alderssammensetning i Kristiansand blir vesentlig endret i årene som kommer. Framskrivninger frem til 2033 viser en økning i antall for alle aldersgrupper, bortsett fra gruppen 6-15 år som reduseres i antall. I gruppen 80 år+ er økningen i antall og andel av befolkningen relativt kraftig.

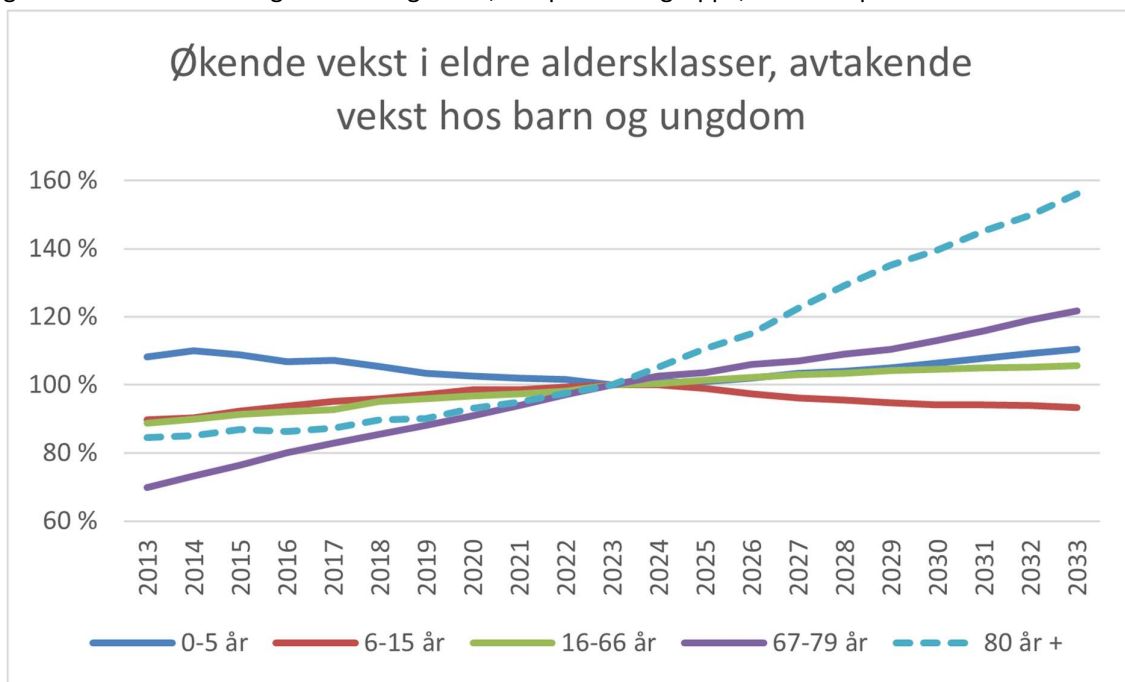
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune, fordelt på aldersgrupper.

Antall innbyggere i Kristiansand kommune 2023 og fremskrivninger

Alder/år	2023	Endring i perioden	2033	Endring i %	Endringer i antall fra år til år 2023-2033
0-5 år	7 430	783	8 213	11 %	Bar chart showing annual population changes for 0-5 år from 2023 to 2033, with values generally increasing.
6-15 år	14 340	-951	13 389	-7 %	Bar chart showing annual population changes for 6-15 år from 2023 to 2033, with values generally decreasing.
16-66 år	77 026	4 307	81 333	6 %	Bar chart showing annual population changes for 16-66 år from 2023 to 2033, with values generally increasing.
67-79 år	12 073	2 620	14 693	22 %	Bar chart showing annual population changes for 67-79 år from 2023 to 2033, with values generally increasing.
80 år +	4 700	2 637	7 337	56 %	Bar chart showing annual population changes for 80 år + from 2023 to 2033, with values generally increasing significantly.
Alle	115 569	9 396	124 965	8 %	Bar chart showing annual population changes for Alle from 2023 to 2033, with values generally increasing.

Kilde: SSB tabell 07459 og 13600

Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst, vist per aldersgruppe, med null-punkt i 2023.

Kilde: SSB tabell 07459 og 13600

Endringene i alderssammensetning reduserer aldersbæreevnen i Kristiansand, i 2033 blir det 3,7 yrkesaktive per person over 67 år. En aldrende befolkning vil med stor sannsynlighet medføre betydelig større behov for alle typer helse- og omsorgstjenester. Utviklingen vil kunne føre til finansierungs- og prioriteringsutfordringer i kommunen og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen.

Figur 5: Aldersbæreevne, Kristiansand kommune.

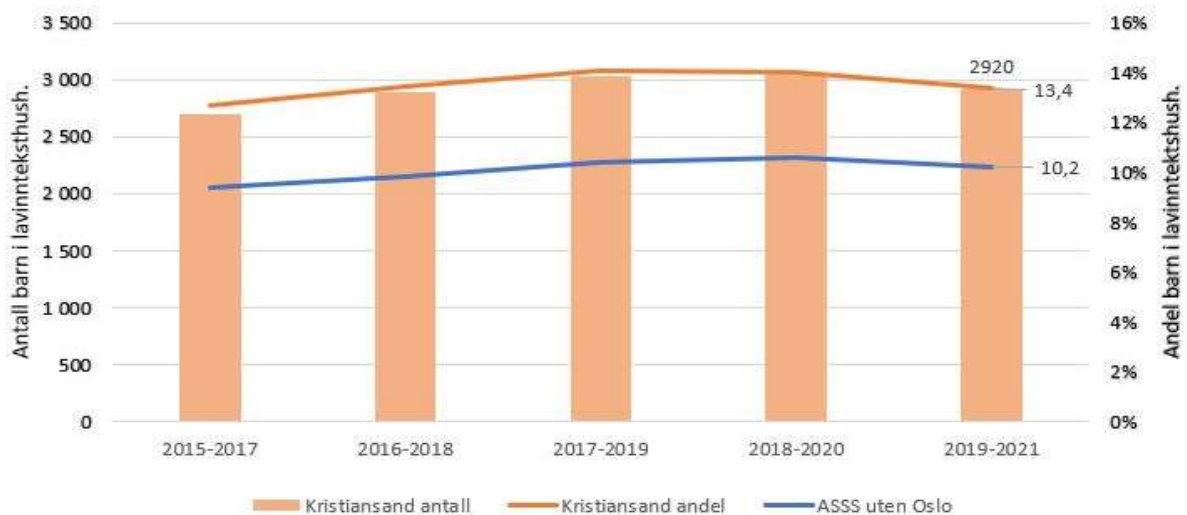
Kilde: SSB tabell 13600

For mange står utenfor utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv

Utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnslivet er viktige ressurser for å oppnå et godt liv og bør være tilgjengelige for alle innbyggere. Utenforskap fra disse arenaene påvirker samfunnsøkonomi, levekår og folkehelsen negativt. Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder flere grunnleggende sosioøkonomiske faktorer, som utdanning, arbeid og inntekt.

I Kristiansand vokser 2920 barn i aldersgruppen 0-17 år (13,4 %) opp i vedvarende lavinntektshusholdninger. Antallet gikk ned ved siste måling, men andelen er fortsatt større enn gjennomsnittet både for landet og for sammenlignbare storbykommuner (ASSS). Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig mer overrepresentert, og yrkesinntekt, eller mangel på sådan, er den viktigste forklaringsfaktoren når lavinntekt analyseres. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har høyere risiko for svakere skoleresultater og manglende tilknytning til arbeidslivet som voksen, sammenlignet med andre barn.

Figur 6: Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger er høyt i Kristiansand kommune

Kilde: SSB, tabell 12944, Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger (EU60), Kristiansand og ASSS-snitt

I Kristiansand øker andelen som fullfører videregående opplæring innen fem-seks år. I perioden 2019-2021 var andelen 80 %. Fremdeles er det høy andel som ikke fullfører innen normert tid. Gjennomføring i videregående opplæring henger sammen med foreldrenes utdanningsnivå og med innvandrerbakgrunn. Jenter gjennomfører i større grad enn gutter, og frafallet er høyere for yrkesfaglige utdanningsprogram enn for studieforberedende program.

Andelen sysselsatte i Kristiansand var i 2022 på 66,6 %. Det er en økning fra 2021, men andelen er fremdeles lavere enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Kristiansand har en lavere yrkestilknytning i alle aldersgrupper, og for begge kjønn, selv om avstanden er størst på for kvinner. Av de sysselsatte er det i Kristiansand også en høyere andel som jobber deltid sammenlignet med andre storbykommuner, særlig gjelder dette kvinner.

I Kristiansand er det flere unge under 30 år som har nedsatt arbeidsevne og mottar helserelaterte livsoppholdsyttelser, enn i sammenlignbare storbyer (ASSS) og landet som helhet. I juni 2023 var 6,8 % av befolkningen under 30 år registrert med nedsatt arbeidsevne mot snittet på 5,1 i ASSS uten Oslo og 6,1 i landet. Andel unge uføre 18-29 år er også høyere i Kristiansand sammenlignet med ASSS, og var i juni 2023 på 2,7 %. Antallet unge uføre 18-29 doblet seg fra 2014-2020, men har siden stabilisert seg. Andelen som mottar sosialhjelp, ligger også over gjennomsnittet i ASSS.

Tall for 2022 viser at 9,9 % av unge under 30 år var helt uten arbeid, utdanning eller opplæring i Kristiansand. (Dette defineres som NEET-kategorien – “Not in Education, Employment, or Training”). Selv om NEET-andelen har vært jevnt over fallende siden 2015 er den fremdeles høyere i Kristiansand enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Blant dem som havner i NEET-gruppen, er det en større andel som kun har utdanning på grunnskolenivå, samt en høyere andel innvandrere.

I Kristiansand fordeler levekårene seg ulikt mellom geografiske lokalområder. Vi finner blant annet store geografiske forskjeller i andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntektshusholdninger, frafall i videregående utdanning og andel unge uføre. Noen områder har en tendens til opphopning av levekårsutfordringer.

Forskjeller i levekår skaper sosiale helseforskjeller, systematiske forskjeller i helsetilstand etter utdanning, arbeid og inntekt. I Kristiansand har personer med videregående eller høyere utdanningsnivå en høyere forventet levealder enn personer med grunnskole som høyeste utdanningsnivå. I perioden 2007-2021 var forskjellen på 5,7 år. Forskjellen er høyere enn sammenlignbare storkommuner og landet som helhet.

3.2 Nærings situasjonen for Kristiansand

Krigen i Ukraina har ført til ytterligere knapphet på ressurser og sammen med andre faktorer påvirket energimarkedene i Europa. Dette treffer også vår region og Kristiansand kommune.

Bildet er mer delt enn tidligere. Mange av virksomhetene har fortsatt vekst, men lavere vekst enn det har vært. Virksomhetene melder om mangel på arbeidskraft, samtidig som omstillingen av næringslivet, nye virksomheter og forretningsområder som hydrogen, havvind, batteri og annen kraftforedlende industri vil ha behov for en annen kompetanse. Med behovet virksomhetene har i dag, og behovet for kompetanse som signaliseres gjennom listen av prosjekter over, må landsdelen arbeide for både å utvikle kompetansen i regionen og tiltrekke relevant kompetanse. Dette gir en enestående anledning til å arbeide med å øke sysselsettingsandelen i landsdelen.

Norges Bank satt opp styringsrenta til 4,25 prosent i september 2023 og den ble ytterligere økt til 4,5 prosent i desember 2023. Styringsrenta er økt kraftig for å dempe inflasjonen. Det regionale næringsnettverket melder at den reduserte kjøpekraften til forbrukerne vil bidra til at det brukes mindre

penger på eksempelvis restaurant- og hotellbesøk. Reise- og opplevelsesnæringen sysselsetter mange i Kristiansand og kan møte utfordringer fremover.

Bygg- og anleggsbransjen preges også av usikkerhet. Prisstigningen og vanskeligheter med leveranser gir utfordringer knyttet til marginer og leveringstid. Høyere priser og økte renter bidrar til at flere er avventende med å igangsette nye prosjekter, noe som kan bidra til økt arbeidsledighet i denne bransjen fremover. Igangsetting av nye boliger nasjonalt i mai 2023 falt 67 % sammenlignet med mai i 2022, viser ferske tall fra Boligprodusentenes Forening.

Det totale bildet med press i økonomien, en arbeidsledighet som har økt brutto til 2,3 % viser at innstramminger og kostnadsøkningene påvirker næringslivet.

Agder og Kristiansand har gått fra å ha et mål om å være ledende i utviklingen innenfor energi og det grønne skiftet, til og faktisk nå å kunne innta denne posisjonen. Gjennom sommeren 2022 har det falt på plass fremtredende prosjekter i nesten alle segmenter innenfor fornybar energi, lagring og CO2 fangst. Dette gir regionen et unikt utgangspunkt for mulig vekst. Begrensede rammebetingelser påvirker videreutviklingen av prosjekter inn i det grønne skiftet og muligheten for utvikling av arbeidsplasser på feltet. Det er i tillegg arealutfordringer og manglende næringsareal med nærhet til sjø som gjør det vanskelig å møte større næringsetableringer basert på fornybar energi.

3.3 Utslipp av klimagasser

De samlede utslippene i Kristiansand kommune var 398 tusen tonn CO2-ekvivalenter i 2021 (Miljødirektoratet). Utslippene har vært relativt stabile i perioden 2011-2021. Utslippene har faktisk økt fra 2020 til 2021, og kommunen ligger dermed lenger unna målet enn tidligere. Ifølge målbanen for 2030 skulle det vært en reduksjon innen 2022 på 32 %, men bare 5,7 % har fremgang mot 80 % målet. Med dagens klimapolitikk og dagens utviklingstrender er det sannsynlig at klimagassutslippene i Kristiansand vil reduseres innen 2030, men det ligger ikke an til at kommunen når de vedtatte klimamålene, bare i beskjeden grad. Tiltakene både på nasjonalt og lokalt nivå er ikke tilstrekkelige til at klimagassutslippene reduseres i tråd med de vedtatte klimamålene. For å oppnå dette vil det kreve radikale tiltak og en svært ambisiøs klimapolitikk, som med tiden igjen til 2030 vil være usannsynlig at blir gjennomført.

Kristiansand har et relativt krevende utslippsbilde med mange store utslippskilder, men hvor ingen dominerer. Veitrafikk er den største utslippsektoren i Kristiansand, fulgt av industri, olje og gass, sjøfart, energiforsyning, annen mobil forbrenning, avfall og avløp, jordbruk, oppvarming, og til sist luftfart. Sammenlignet med andre kommuner utmerker Kristiansand seg særlig gjennom høye utslipp fra industri, energiforsyning, annen mobil forbrenning og sjøfart da vi er en industriby og hub for sjøtransport til utlandet.

Kristiansand kommune bruker mer areal til utbygging per innbygger enn sammenlignbare kommuner. Tettstedsarealet øker som følge av utbygging i ubebygde områder, også kalt byspredning. Hvordan boliger, arbeidsplasser, handel og tjenestetilbudet er plassert i forhold til hverandre påvirker naturmangfold og klimagassutslipp. Utviklingen av antall kjørte kilometer sammenlignet med befolkningsveksten viser at kjøre lengden har økt mer enn befolkningsveksten siden 2005. Forslag til ny arealplan vil bidra til å hindre byspredning, nedbygging av naturområder og redusere framtidige klimagassutslipp knyttet til arealbruk.

Norge har et av de høyeste forbruk per innbygger i verden. Reduksjon av forbruk og omstilling til sirkulærøkonomi er nødvendig for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling. I Norge er kun 2,4 % av økonomien sirkulær. Flere land gjør det langt bedre enn Norge.

Konsekvensene av klimaendringene, som økt temperatur, stigende havnivå og mer ekstremvær, representerer ulike former for risiko og har berørt Kristiansand de siste årene med økende fare for liv, helse, biologisk mangfold og materielle verdier. Selv om verden når målene i Parisavtalen, vil det ta flere tiår å reversere konsekvensene av klimaendringene. Utfordringen er global, og vi må alle ta del i ansvaret for vår egen fremtid.

4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

4.1 Visjon og hovedgrep

Bærekraftig utvikling - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030 er kommunens strategi for å møte fremtidens utfordringer, og er førende for økonomiplanen. Kommuneplanens visjon «sterkere sammen» peker framover, og skal samle og inspirere til felles utvikling og endring.

Tre satsingsområder med mål og strategier peker på områder som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i perioden fram mot 2030:

- Attraktiv og miljøvennlig
 - Kristiansand - foregangskommune på grønn omstilling
- Inkluderende og mangfoldig
 - Kristiansand - med små levekårsforskjeller og god livskvalitet for alle
- Skapende og kompetent
 - Kristiansand - regionhovedstad og drivkraft i regionen

FNs bærekraftsmål legger viktige premisser for bærekraftig samfunnsutvikling i norske kommuner. De bygger på økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. De tre dimensjonene henger sammen og påvirker hverandre:

- **Økologisk bærekraft** handler om å utvikle samfunnet innenfor planetens tålegrenser og å redusere tapet av biologisk mangfold. Klimaendringene må reduseres og samtidig må samfunnet tilpasse seg konsekvensene av endringene som allerede pågår.
- **Sosial bærekraft** handler om å sikre innbyggerne like muligheter til å delta i samfunnet, å investere i gode oppvekst- og levekår, helse, utdanning, likestilling, inkludering og mangfold. Samholdet i samfunnet, tillit, demokrati og opplevd tilhørighet er avgjørende.
- **Økonomisk bærekraft** handler om ansvarlig forbruk og produksjon, økonomisk vekst med mindre miljøbelastning, samt rettferdig og anstendig arbeid. Bærekraftig utvikling forutsetter at det skapes verdier i lokalsamfunnet som over tid opprettholder et godt velferds- og tjenestetilbud.

Bærekraftdimensjonene er lagt til grunn i kommunens tre satsingsområder. De 17 bærekraftsmålene har vært filter for hvilke mål og strategier som er viktigst for Kristiansand, og hvor kommunen gjennom sin prioritering og utvikling kan bidra i det internasjonale arbeidet med å nå målene.

Figur 7: Modellen av FNs bærekraftsmål viser sammenhengene mellom de tre bærekraftsdimensjonene der økonomisk bærekraft er avhengig av at økologisk og sosial bærekraft er ivarettatt.

Kilde: Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University.

Kommuneplanens handlingsdel - oppfølging i økonomiplanperioden

Målene og strategiene i samfunnsdelen er langsiktige. Økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel. Den viser hva som blir prioritert de neste fire årene. Kommunens ulike roller som tjenesteprodusent, forvalter/myndighetsutøver og samfunnsaktør påvirker økonomiplanens utforming. Periodemålene er delmål på veien som bidrar til at retningsmålene i kommuneplanen blir nådd. Periodemålene uttrykker det som kan måles. Satsingsområdene følges også opp gjennom ulike planer, prosjekter og tiltak, samt gjennom løpende drift og måten arbeidet blir organisert.

Kommunens utfordringsbilde viser at det de nærmeste årene handler om å få lavere utslipp, ingen utenfor og flere i arbeid.

Figur 8: Kommunens utfordringsbilde

Kilde: Kristiansand kommune

Ut i fra tre satsingsområdene, er det prioritert å løfte fram fire retningsmål for felles satsing i økonomiplanperioden. Det betyr at alle kommunalområdene bidrar til å følge opp disse:

- Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 prosent lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

En mer detaljert beskrivelse av hvordan hvert område følger opp kommuneplanens satsingsområder kommer frem i de ulike områdekapitlene.

4.2 Attraktiv og miljøvennlig

Kristiansand – en foregangskommune på grønn omstilling

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.	Omstille Kristiansand til et lavutslippssamfunn basert på lokale forhold
	Involvere innbyggere, frivilligheten, ideelle organisasjoner, næringsliv og akademia i arbeidet med å utvikle et bærekraftig samfunn, med særlig vekt på fremtidens generasjoner
	Gjennomføre klimatiltak med vekt på sosial rettferdighet
	Utvikle Kristiansand til et samfunn basert på elektrifisering og fornybar energi

Sentrale satsinger i perioden

Oppfølging av planer og avtaler: Satsinger knyttet til omstilling til et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn tar utgangspunkt i flere overordnede planer og initiativer. Kommuneplanens samfunns- og arealdel, og klima- og miljøstrategi med handlingsplan, legger spesielt viktige premisser for videre utvikling.

I 2023 ble en klima- og miljøstrategi med tilhørende handlingsplan vedtatt. Strategien peker på hvordan lokalsamfunnet kan redusere klimagassutslipp og gjennomføre en bærekraftig omstilling basert på lokale forhold.

Forslaget til kommuneplanens arealdel, som skal til sluttbehandling i bystyret ved årsskiftet, legger til rette for næringsområder med god tilgang på overordnet infrastruktur (kraft og transport) og som støtter opp om det grønne skiftet.

Bystyret har i budsjettbehandlingen vedtatt opprettelse av et klimaomstillingsfond med 2,5 mill. kr i 2024 og i 2025 og 3 mill. kr fra 2026. Bystyret har i tillegg satt fokus på mer kunnskap i klima- og miljøpolitikken og vedtatt verbalforslag om prioritering av urbant landbruk, samt å få på plass naturregnskap- og budsjett for å ivareta naturen bedre.

Byvekstavtale og samferdselspakke: Kristiansand kommune vil fortsette arbeidet sammen med Agder fylkeskommune og omegnskommunene for å få på plass en byvekstavtale med staten. Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 er sammen med byvekstavtalen avgjørende for å løse transportutfordringene i Kristiansand.

Kristiansandsregionen som fornybarregion: I perioden vil Kristiansand jobbe strategisk med tydeligere profilering av havvind- og hydrogensatsing, og legge til rette for utvikling, kompetansebygging og infrastruktur på disse næringsfeltene. I tillegg vil kommunen ta en aktiv rolle i å koordinere posisjoneringsarbeidet knyttet til Drammensregionens som fornybarregion.

Klima- og miljøfokus i barnehage og skole: Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Både i barnehager og skoler er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Det foregår samarbeid med aktører som Grønt Flagg og Geitmyra matkultursenter. Alle barnehager og skoler skal være miljøsertifiserte i løpet av 2024/25.

Delingstjenester: Kommunen arbeider aktivt med å tilrettelegge for mindre forbruk og mer deling gjennom utlån av sports- og fritidsutstyr og litteratur, BUA og biblioteket. Videreutvikling og opprettholdelse av disse tjenestene vil være en prioritering.

Satsing på tilbud i bydeler og bydelssentre: Prioritering av lokale kultur- og fritidstilbud der folk bor er viktig i utvikling av et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn. Bibliotekfilialer og desentralisert kulturskoletilbud er viktige bidrag. Videreutvikling og opprettholdelse av disse tjenestene vil derfor bli prioritert. Det vil i perioden fortsatt være sterk satsing på senterområdene i kommunen, særlig bydelssentrene, med boliger, møteplasser, tjenestetilbud, næring og handel. Det blir lagt til rette for tidsriktige og bærekraftige kulturarenaer ved nye utbygginger. Områdereguleringer som skal utarbeides i perioden er: Bydelsenter øst, Tinnheia, Lagmannsholmen, Nodeland sentrum.

Tilpasning til klimaendringer: Kommunen vil fortsette det systematiske arbeidet med klimatilpasning. Kommuneplanens arealdel har bestemmelser som sikrer at bygg ikke plasseres i ras- og flomutsatte områder. Dette blir fulgt opp gjennom konsekvensutredninger, geotekniske rapporter og ros-analyser i detaljplanleggingen. Håndtering av overvann og planlegging av flomveier er andre viktige satsinger. Ved å bygge et kompetansemiljø knyttet til geologi og geoteknikk vil kommunen bedre overvåke, og følge opp utsatte områder, og sette i verk tiltak ved behov. Like viktig er det at kommunen fortsatt prioriterer arbeidet med separering av overvann og avløpsvann.

Periodemål 2024-2027:

Periodemål	Område
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	By- og stedsutvikling
Jordbruksarealer opprettholdes	By- og stedsutvikling
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	By- og stedsutvikling
Kristiansand har attraktive og tidsriktige kulturarenaer og kulturmøteplasser for profesjonelle og det frivillige feltet, både i sentrum og i bydelene	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand skal utvikle sentre, nærmiljø og møteplasser som attraktive steder med vekt på grønn struktur.	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Økonomi

Når det gjelder mål for klima og miljø for kommunen som organisasjon, se avsnitt under forutsetninger for å lykkes.

4.3 Inkluderende og mangfoldig

Kristiansand – med små levekårsforskjeller og god livskvalitet for alle

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.	Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring
	Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn
	Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger
	Sikre målrettet arbeid for høyere deltakelse i utdanning og arbeidsliv
	Samarbeide systematisk og koordinert med næringslivet og utdanningsinstitusjoner om kompetansebehov

Sentrale satsinger i perioden

Bystyret har i budsjettbehandlingen tydeliggjort en retning med prioritering av kampen mot utenforskap og å skape trygge oppvekstvilkår for barn og unge. Det er videre prioritert å gi frivilligheten et løft for å få til gode samarbeid for å løse utfordringene kommunen står overfor.

Flere i arbeid: I Kristiansand kommune står flere personer utenfor utdanning og arbeidsliv enn i sammenlignbare storbykommuner. Dette gjelder særlig ungdom (unge under 30 år). Kristiansand kommune vil utfordre og endre systemene som forsterker utenforskap både lokalt, regionalt og nasjonalt, og startet derfor i 2021 det femårige programmet Flere i arbeid. Programmet er et samarbeid med Agder fylkeskommune, NAV Agder, Næringsforeningen og Universitetet i Agder. Programorganiseringen skal sikre at arbeidet med å få flere i arbeid skjer gjennom en bred, helhetlig og langsiktig satsing.

Økt inkludering i utdanning og arbeid blir et sentralt område for innsats i Flere i arbeid i perioden. Frafall i videregående skole gjelder særlig yrkesfag. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. Økt satsing på alternative opplæringsløp og oppmykning av tilsetningsreglementet i kommunen er en satsinger i perioden.

Det er et videre et stort potensial for økt sysselsetting ved å legge til rette for at flere av de som mottar helse relaterte ytelser kan være helt eller delvis i arbeid. Ved inngangen til perioden vil det bli vurdert å teste ut nye tilnærminger som kan bidra til dette.

Kommunen vil være i front når det gjelder opplæring og arbeidstrening for personer som er utenfor arbeidslivet ved blant annet å tilby praksisplasser. Ulike modeller for hvordan inkluderingsarbeidet kan organiseres skal testes ut i perioden.

Periodemål

Periodemål på sentrale satsinger som ungt utenforskap og Flere i arbeid settes på kommunenivå, og ikke på hvert tjenesteområde. Dette på bakgrunn av at det er mest hensiktsmessig å måle indikatorene på overordnet nivå.

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

Periodemål	Indikator	2022	2023	Snitt ASSS u/Oslo 2023
En høyere andel personer i alderen 16-66 deltar i arbeidsliv og utdanning	Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	9,7 % (2021)	9,9 % (2022)	9,4 % (2022)
	Andel innvandrere 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	20,6 % (2021)	21,1 % (2022)	21,8 % (2022)
	Andel som er i utdanning 15-29 år	28,5 % (2021)	26,9 % (2022)	26,7 % (2022)
	Sysselsettingsgrad personer under 30 år	60,1 % (2021)	61,8 % (2022)	62,7 % (2022)
	Samlet andel mottakere av AAP og uføretrygd under 30 år	7,3 % (jun. 2021)	7,5 % (jun. 2022)	5,5 % (jun. 2022)
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Andel unge som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	79 % (2020)	80 % (2022)	81 % (2022)
	Andel gutter som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år øker	76 % (2020)	77 % (2022)	77 % (2022)
	Andel innvandrere som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år øker	60 % (2020)	64 % (-2022)	64 % (2022)
	Sysselsettingsgrad personer 20-66 år	74% (2021)	74,5 % (2022)	78,3% (2022)
	Sysselsettingsgrad innvandrere 20-66 år	63,1 % (2021)	63,5 % (2022)	70,3 % (2022)

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.	Arbeide aktivt for å forbedre området med store levekårsutfordringer
	Bruke boligpolitikken til å redusere geografiske levekårsforskjeller og utvikle et variert og rimelig boligtilbud i hele kommunen
	Skape trygge og gode møteplasser mellom mennesker på tvers av ulikheter
	Gi koordinerte tjenester av høy kvalitet som sikrer gode levekår for barnefamilier med særlige utfordringer
	Motivere innbyggerne til sunt og aktivt hverdagsliv og sikre god tilgjengelighet til grønnstruktur og nærfriluftsområder
	Stimulere til gode levevaner i kommunens institusjoner

Sentrale satsinger i perioden

Boligsosiale satsinger: Bolig er en grunnleggende betingelse for helse og deltakelse i samfunnet. Å ferdigstille kommunens boligsosiale handlingsplan er en prioritert oppgave i perioden. Målet med planen er å skaffe egnede boliger i gode bomiljø for vanskeligstilte husstander, og å gi tjenester som kan hjelpe vanskeligstilte til å mestre boforholdet og beholde boligen. Parallelt med dette arbeidet, jobbes det med en eierstrategi og utforming av ny boligpolitikk. Disse planene vil sammen gjøre det enklere for kommunen å tilrettelegge for at alle kan skaffe seg - og beholde - en egnet bolig.

Det er et mål at flere skal bli selvhjulpne på boligmarkedet. Kommunens innsats rettet mot å utvikle boligmasse og sikre differensierte boligtilbud tilpasset behov, vil være viktig i perioden. Gjennom målrettet bruk av Husbankens virkemidler kan kommunen bidra til at flere av de som er vanskeligstilte på boligmarkedet kan eie egen bolig. For vanskeligstilte som trenger bistand for å etablere og opprettholde et boforhold og skape seg et trygt hjem, er boligsosiale oppfølgingstjenester et sentralt virkemiddel.

Områdesatsing i Kvadraturen/Eg: En viktig satsing i perioden blir arbeidet med områdesatsing i bydel Kvadraturen/Eg. Kristiansand kommune har fått midler til satsingen fra Kommunal og Distriktsdepartementet for perioden 2023-2027. Målet er å skape gode sosiale og miljømessige levekår for og med innbyggerne i bydelen, samt utvikle løsninger og modeller som skaper god livskvalitet.

Inkludering av barn og unge i fritidsaktivitet: Prosjektet Fritidsfond videreføres som et fast tiltak fra 2024. Fritidsfondet er et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst én fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi. I samarbeid med frivillige organisasjoner og andre eksterne samarbeidspartnere vil kommunen også videreutvikle ordningen med gratis utlån av utstyr til aktiviteter for barn og unge (BUA).

Bystyret har i budsjettbehandlingen vedtatt økt driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner og fritidsenhetens ferietilbud.

Rask hjelp til ungdom: Å sikre at ungdom får rask og fleksibel hjelp er en prioritet i perioden. Det er også viktig å øke bruken av virkningsfulle kurstilbud til ungdom som har psykiske helseutfordringer. Når det gjelder ungdom som har sammensatte behov, er det vektlagt å jobbe med overganger mellom tjenester og styrke samhandlingen blant annet mellom NAV, kommunale oppfølgingstjenester og spesialisthelsetjenesten. Innsatser i forbindelse med barn som vokser opp i lavinntektsfamilier prioriteres videre i perioden.

Aldersvennlig samfunn: Regjeringen har i 2023 lagt fram stortingsmeldingen «Fellesskap og meistring – Bu trygt heime» som beskriver nye satsninger som følger opp arbeidet fra kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet». Reformen skal sørge for aldersvennlige samfunn, mer helhet i eldrepolitikken og bedre helsehjelp til eldre i Norge. Reformen skal også samle innsats og virkemidler på tvers av kommunalområdene, som må arbeide sammen for å skape alders- og demensvennlige samfunn. Videreutviklingen av Kristiansand som samhandlingskommune vil være et aktuelt perspektiv å se reformarbeidet i. Administrasjonen vil implementere sentrale føringer i relevant planarbeid i perioden. Bystyret ønsker i tillegg en tydelig seniorpolitikk som ser på eldre som en ressurs.

Periodemål

I perioden er arbeid med barnefamilier med vedvarende lavinntekt en sentral satsing, jf. bystyrets vedtak 9.11.2022 (231/22), og er prioritert gjennom følgende periodemål med indikatorer:

Periodemål	Indikator	2022	2023	Snitt ASSS u/Oslo 2023
Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	14 % (2020)	13,45 % (2021)	11,2 % (2021)
	Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt bor trangt	45,4 % (2021)	45,2 % (2022)	54,5 % (2022)

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

Periodemål	Indikator	2022	2023	Snitt ASSS u/Oslo 2023
	Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer	54,4 % (2020)	54,7 % (2021)	
	Andelen husholdninger med vedvarende lavinntekt som har mer enn halvparten av husholdningsinntekten fra offentlige overføringer	62,6 % (2020)	61,9 % (2021)	
	Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt som leier bolig	54,7 % (2021)	54,1 % (2022)	
	Andelen ungdom som har foreldre med lav utdanning (grunnskole) som gjennomfører videregående skole	55 % (2020)	56 % (2021)	
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har gratis kjernetid i barnehage	749	751	
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har redusert betaling for SFO	460	411	

Samlet periodemål for satsingsområdet:

Periodemål	Område
Alle barn og unge får et sammenhengende utdanningsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Oppvekst
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler	Oppvekst
Barn og unge opplever at de får medvirke og påvirke innholdet i barnehage og skole	Oppvekst
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv	Oppvekst
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Oppvekst
En høyere andel barn og deres familier benytter universelle kommunale tilbud og tjenester	Oppvekst
Profilen som hjemmetjenestekommune forsterkes og utvikles	Helse- og mestring
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærtrområder	By- og stedsutvikling
Dialog, medvirkning og samskaping med underrepresenterte stemmer øker	Kultur og innbyggerdialog
Innbyggere har digitale tjenester som sitt førstevalg	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand har arenaer og møteplasser i alle deler av kommunen, som legger til rette for at flere deltar i et aktivt kultur-, idretts-, frivillighets- og fritidsliv	Kultur og innbyggerdialog
Alle barn og unge i Kristiansand har mulighet til å delta i trygge kultur- og fritidstilbud	Kultur og innbyggerdialog
Frivillige lag og foreninger gir tilbud om deltakelse til alle barn og unge	Kultur og innbyggerdialog

4.4 Skapende og kompetent

Kristiansand – regionhovedstad og drivkraft i regionen

Retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.	Samarbeide med næringslivet om lokal arbeidsmarkedspolitikk og mobilisering til høyere yrkesdeltagelse
	Sikre høy kvalitet i barnehage og skole og legge til rette for et mangfold av deltakelse og tilbud på fritidsarenaer
	Legge til rette for livslang læring og mestring med høye forventninger til utvikling
	Bidra til at flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning i samsvar med egne forutsetninger, for å møte framtidens kompetansebehov
	Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand i samskaping med universitetet, forskere, studenter og regionens aktører

Satsinger i perioden

Lede an i satsingen fornybarregion: De seks kommunene i Kristiansandsregionen vedtok i 2023 «Fornybarregion – Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen». Verdiskapingsstrategien tar utgangspunkt i regionens positive utvikling med en ambisiøs visjon: *Regionen er landets ledende fornybarregion*. Strategien er overordnet og gir retning for næringsarbeidet i kommunene i Kristiansandsregionen, og skal følges opp med konkrete tiltak i Kristiansand kommune i perioden.

Fastholde og rekruttere kompetanse: Regionen har behov for både å rekruttere og beholde kompetanse, særlig innen bærekraftig omstilling og helse. Det er økende konkurranse om arbeidskraft med relevant kunnskap og kompetanse. I perioden blir det derfor viktig at kommunen tilrettelegger for nødvendig kompetanseutvikling og bidrar til at vi beholder kompetansen i regionen.

Studenters trivsel og tilhørighet: En viktig satsing i perioden er prosjektet «Studenttrivsel» i samarbeid med Universitetet i Agder, Studentsamskipnaden i Agder, Grimstad kommune, studentorganisasjoner, Agder fylkeskommune og næringsforeninger. Målet er å styrke studenters tilhørighet under studietiden, og bli en enda mer attraktiv by å bosette seg i etter endte studier, slik at kompetansen forblir i Kristiansand og Agder.

Implementering av digitale løsninger: Digitaliseringsstrategien ble vedtatt i 2023 og er et helhetlig, overordnet og styrende dokument som kommuniserer retning og prioriteringer, både innad i kommunen og utad i samfunnet. Det er nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digital teknologi på en bedre måte for å nå sentrale målsettinger. Det er sentralt for tjenesteutviklingen å ta i bruk nye digitale løsninger, som også kan bidra til å dempe det omfattende behovet for helse- og omsorgstjenester som vil komme. Dette gjelder både mål om bedre kvalitet, økt pasientsikkerhet og bedre ressursutnyttelse. E-helse er et sentralt virkemiddel i utviklingen av fremtidsrettede løsninger på helse- og omsorgsfeltet.

Periodemål 2024-2027:

Periodemål	Område
En høyere andel unge under 30 år blir jobbklaare og kommer i arbeid	Oppvekst
Kommunen er attraktiv som arrangørby for lokale og nasjonale arrangementer	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand har et mangfold av kultur- og fritidsarenaer som legger til rette for utvikling og bruk av egen kompetanse	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av kunst og kulturfeltet	Kultur og innbyggerdialog

5 Forutsetninger for å lykkes

For at Kristiansand kommune skal lykkes med satsingsområdene må sentrale rammebetingelser være på plass. Organisasjonen Kristiansand kommune skal kjennetegnes av "å være på": På lag - På stell - På hugget

5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet

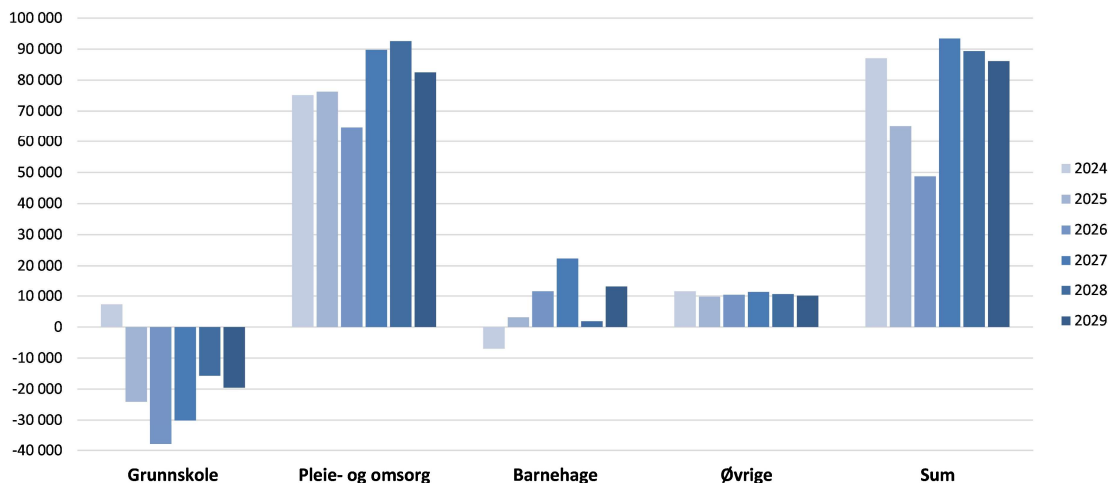
Vekst i frie inntekter og demografikostnader

Veksten i frie inntekter fra 2023 til 2024 er på om lag 64,1 mill. kr i statsbudsjettet. Veksten i frie inntekter er lavere enn beregnet økte demografiutgifter fra 2023 til 2024 på 78 mill. kr som er beregnet skal dekkes av frie inntekter (om lag 80 % av de samlede demografiutgiftene). Resten av demografiutgiftene dekkes av statstilskudd og brukerbetaling. Økning i frie inntekter skal i tillegg dekke høyere pensjonsutgifter (16 mill. kr) og bruksanvisning på de frie inntektene på 3,7 mill. kr. Dette betyr at Kristiansand kommune har redusert handlefrihet i 2024 på -34 mill. kr.

Frem til 2029 tilsier SSBs befolkningsframskriving for Kristiansand at det er forventet en relativt sterk vekst i utgiftsbehovet hovedsakelig innenfor pleie og omsorg. Utgiftsbehovet i oppvekst reduseres i perioden.

Ifølge disse beregningene vil Kristiansand de neste 6 årene i gjennomsnitt måtte øke brutto driftsutgifter med 78 mill. kr årlig for å kunne videreføre tjenestetilbudet på nivå med landsgjennomsnittets standard og dekningsgrader for 2023. Utgiftsbehovet til pleie og omsorg antas å øke med i gjennomsnitt 80 mill. kr per år, øvrige tjenester er antatt å øke med 11 mill. kr per år og barnehage vil i snitt øke med 8 mill. kr pr. år. Innen grunnskole ventes en nedgang i utgiftsbehovet på 20 mill. kr per år. Kristiansand har lavere kostnadsnivå enn landsgjennomsnittet derfor er kommunens egne beregninger lavere (jfr. kapittel 3).

Figur 9: Demografikostnader Kristiansand 2024-2029.

Kilde: SSB/KS

Økonomisk handlefrihet sikres gjennom effektiv ressursbruk

En grunnleggende forutsetning i kommuneplanen er at kommunens økonomiske handlefrihet skal sikres gjennom effektiv ressursbruk. Kommunens innbyggere skal gis et så godt tjenestetilbud som mulig innenfor de økonomiske rammene. Bystyret har vedtatt 2 mål for og 4 handlingsregler for kommunens økonomistyring:

Mål for økonomistyring:

Mål for økonomistyring:

Driftsmål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
1. Korrigert netto resultatgrad bør være minimum 2,5%	Korrigert netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-2,0 %	2,5 %	2,5 %
2. Sentralt disposisjonsfond bør utgjøre minimum 4%	Sentralt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	2,8 %	4 %	4 %

Handlingsregler for økonomistyring:

1. Korrigert netto lånegjeld skal være maksimalt 9 mrd. kroner nominelt
2. Netto premieavvik skal hvert år avsettes til fond for dekning av premieavvik
3. Energiverksfondet skal prisjusteres hvert år
4. Utbytteinntekter skal kun benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid

Økonomiplanen for 2024-2027 er basert på disse måltallene og handlingsreglene. Det har ikke vært mulig å oppfylle måltallene på korrigert netto driftsresultat og sentralt disposisjonsfond.

Det har heller ikke vært mulighet å prisjustere energiverksfondet hvert år i økonomiplanperioden, kun fra 2026. Handlingsregel 4 følges ikke opp i 2024 og i 2025 (se forklaring nedenfor). Ellers så er handlingsreglene 1 og 2 fulgt opp.

Måltall 1: Korrigert netto driftsresultat (korrigert netto driftsresultat/sum driftsinntekter)

Kommunens korrigerte netto driftsresultat (netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik) bør det enkelte år i økonomiplanen som et minimum være positivt. I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene. Det vil si om lag 180 mill. kr i 2023. Anbefalingen gjelder kommunesektoren samlet sett og må fastsettes per kommune. Anbefalingen er ulik fra kommune til kommune og avhenger i hovedsak av gjeldsnivå. Har kommunen et høyere gjeldsnivå enn gjennomsnittet bør også netto driftsresultat være høyere enn gjennomsnittet.

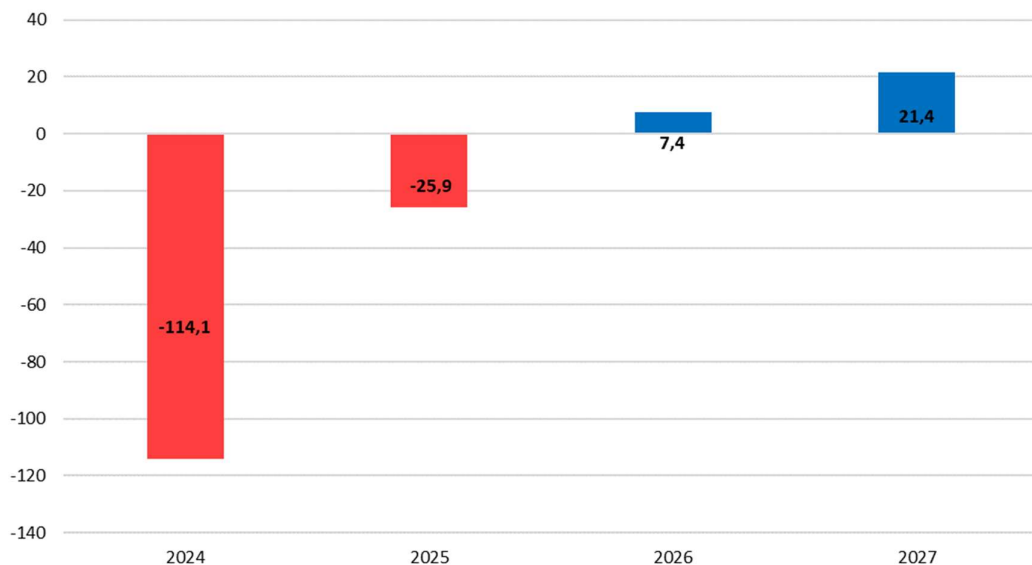
Kommunens måltall for korrigert netto driftsresultat er på 2,5 % av sum driftsinntekter dvs. om lag 255 mill. kr. Det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet er å redusere netto lånegjeld. Det letter presset på driften og gir på sikt en mulighet for å nå målet om økt netto driftsresultat.

Netto finansutgifter bestående av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med 166 mill. kr fra 2024 til 2027 i løpende priser. Avdragsutgiftene viser en økning som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden.

I økonomiplanen forventes det et svakere netto driftsresultat enn målsettingen hvert år i perioden. Det skyldes utfordringen med å tilpasse driften til de økonomiske rammene innenfor de største tjenesteområdene og netto finansutgifter. Resultatet bedres i perioden og skyldes hovedsakelig økte innsparingskrav, økning i frie inntekter og økt eiendomsskatt fra 2025.

Det korrigerte netto driftsresultatet er på minus 114,1 mill. kr (- 1,1 %) i 2024, minus 25,9 mill. kr i 2025, 7,4 mill. kr i 2026, og 21,4 mill. kr i 2027. Samlet sett er resultatet minus 111,2 mill. kr. Det viser at den underliggende driftsøkonomien er ikke er i balanse og resultatet er vesentlig svakere enn måltallet hvert eneste år i perioden.

Figur 10: Korrigert netto driftsresultat 2024-2027 i mill. kr

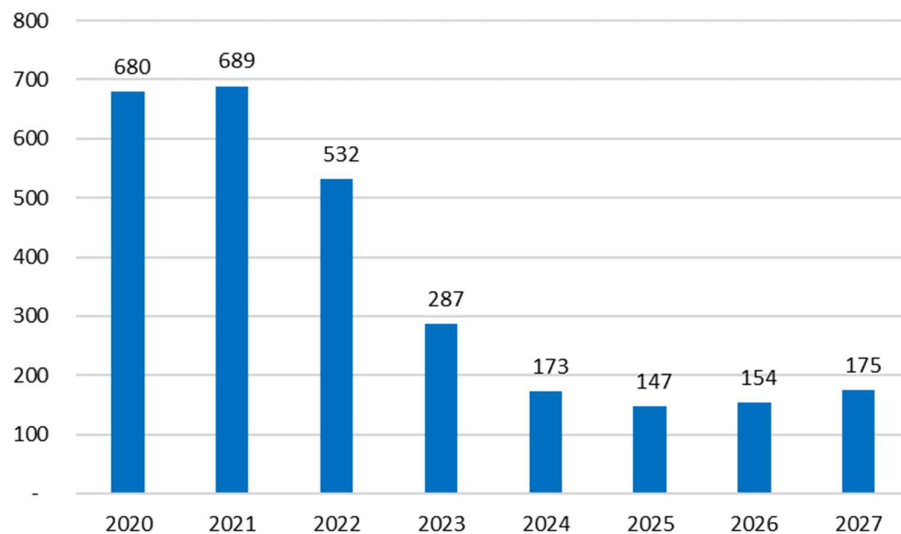

Måltall 2: Størrelse på det sentrale disposisjonsfondet

Det sentrale disposisjonsfondet bør utgjøre 4 % av sum driftsinntekter (410 mill. kr). Det forventes at det sentrale disposisjonsfondet ved utgangen av 2023 er på om lag 287 mill. kr.

Det forventes at sentralt disposisjonsfond vil være på 175 mill. kr (1,75 %) 31.12.2027, noe som er langt under målsettingen.

Figur 11: Sentralt disposisjonsfond 2020-2027 i mill. kr. (pr. 31.12). År 2023 er prognose.

Årsresultat for 2023 blir mest sannsynlig bedre enn forventet og sentralt disposisjonsfond vil bli tilsvarende høyere ved inngangen til 2024.

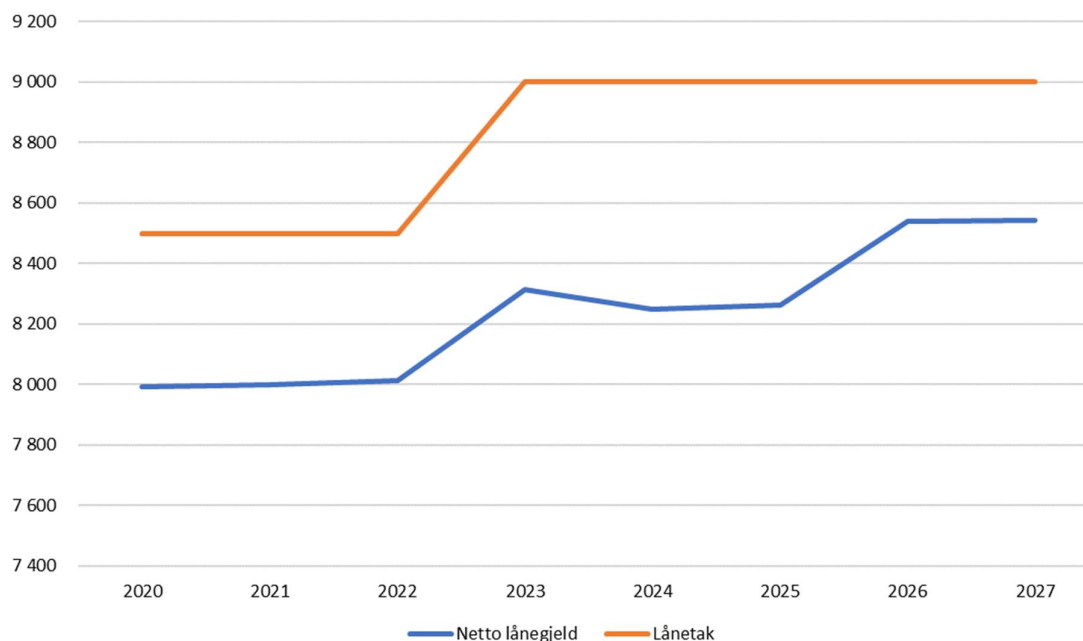
Handlingsregel 1: Netto lånegjeld

Netto lånegjeld ligger under lånetaket i hele perioden. Netto lånegjeld er 458 mill. kr under lånetaket i 2027.

Kommunens lånegjeld er høy og øker fra 2020 til 2027 med 548 mill. kr. Økningen fra 2024 til 2027 utgjør 293 mill. kr til 8,542 mrd. Kr. Tas det hensyn til forventet prisvekst reduseres netto lånegjeld reelt med 383 mill. kr fra 2023 til 2027 (316 mill. kr fra 2024 til 2027).

Bystyret vedtok å selge følgende eiendommer Kilden parkeringshus, barnehagetomt Nodeland og Torvmoen. Det ble også vedtatt å selge MS Maarten. Totalt utgjør dette 165 mill. kr som innebærer at det tas opp 165 mill. kr mindre i lån i 2024 enn i kommunedirektørens forslag.

Figur 12: Netto lånegjeld 2020-2027 i mill. kr.

Handlingsregel 2: Energiverksfondet

Energiverksfondet i Kristiansand var på 1,201 mrd. kr ved inngangen til 2023. Det er budsjettet med en nominell avkastning på 5 % hvert år i perioden, som er en videreføring fra vedtatt økonomiplan 2023-2026.

Det forventes positiv avkastning i 2023 som avsettes til det sentrale disposisjonsfondet. Det betyr at verdien på energiverksfondet ved inngangen til 2024 er på samme nominelle nivå som 2023.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der energiverksfondet prisjusteres hvert år. Dette er gjort til og med årsavslutningen for 2021, for å opprettholde realverdien. I 2022 ble fondet ikke prisjustert, og det legges heller ikke opp til å følge handlingsregelen inneværende år. Det ville i så fall ha medført større bruk av disposisjonsfondet. Ved denne rulleringen av økonomiplanen forutsettes det at fondet prisjusteres fra 2026.

Handlingsregel 3: Håndtering av netto premieavvik

Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremien og en regnskapsmessig beregnet pensjonskostnad. Det oppstår et positivt netto premieavvik når kommunen har betalt inn høyere pensjonspremie til pensjonskassene enn den beregnede pensjonskostnaden som føres i regnskapet. Fra ordningen ble innført i 2006 har pensjonspremien samlet sett hvert år vært høyere enn pensjonskostnaden. Det betyr at regnskapsresultatet ser bedre ut enn likviditetsresultatet. Dersom ikke det positive netto premieavviket settes av på fond, svekkes likviditeten. Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavvik.

Handlingsregel 4: Utbytte fra aksjeselskaper

Det er opp til styret i aksjeselskapene å fastsette utbytte. Det vil derfor være usikkerhet knyttet til hvor mye kommunen som eier kan legge til grunn i økonomiplanen.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der utbytteinntekter kun skal benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.

Handlingsregelen følges ikke opp i 2024 og 2025. Det legges til grunn at utbyttet fra Å Energi vil ligge betydelig over et normalnivå disse årene. Årsaken bunner hovedsakelig i utbetaling av tilleggsutbytte, i tillegg bidrar høye strømpriser til økt utbyttegrunnlag i disse årene. Utbytte fra KNAS i 2024 ligger til en viss grad noe over det som er forventet som årlig utbytte. Det forventes i tillegg utbytte fra Kristiansand Havn KF i 2024. Avvik fra handlingsregelen må ses i sammenheng med kommunens svært krevende økonomiske situasjon.

Innsparingskrav

Kommunen arbeider kontinuerlig med å effektivisere driften. Innsparingstiltakene fra tidligere økonomiplaner er videreført. Blant annet reduksjon i administrative stillinger på 7,9 mill. kr i 2023 stigende til 21,7 mill. kr fra 2026 og 15 mill. kr i årlige reduserte reisekostnader fra 2022.

Bystyret vedtok også et verbalvedtak (nr. 4) i økonomiplan 2023-2026 som går på effektivisering:

Nr.	Verbalvedtak	Følges opp
2023-4	Samhandling og mulighet for effektivisering. Samhandling mellom kommune og innbyggere blir et viktig element i en fremtid med reduserte offentlige inntekter. Kristiansand kommune har et stort tjenestespekter inndelt i 7 sektorer. Administrasjonen bes innen utgangen av 2023 fremlegge en sak hvor strukturen og ressursene i våre stabsområder gjennomgås og evalueres. Saken bør vise mulighetene for effektivisering som ligger i bedre samhandling internt og med andre aktører, innsparing av lederlønninger, samt prioritering av kommunens primæroppgaver. (Fra pakken grønt sentrum)	Eksternt oppdrag og egen sak november 23

På bakgrunn av dette verbalvedtaket engasjerte kommunedirektøren konsultentselskapet EY til å gjøre en organisasjonsgjennomgang. Agenda Kaupang hadde i tillegg en delleveranse på analyse av kommunes administrative kostnader (funksjonskode 120 i KOSTRA). Kommunedirektøren gjorde rede for dette i en sak for kommunalutvalget og bystyret i november 2023 og skal i løpet av våren 2024 sette i gang en organisasjonsutviklingsprosess.

Sammenlignet med andre kommuner på om lag samme størrelse har Kristiansand noe lavere administrative kostnader enn gjennomsnittet. I rapporten fra EY gis det heller ingen anbefalinger til endringer som vil gi lavere kostnader. Kommunedirektøren foreslo likevel (som ble vedtatt) økt innsparingskrav på administrasjon på 5,5 mill. kr i 2024 stigende til 13,5 mill. kr fra 2027 fordelt på områdene slik:

	2024	2025	2026	2027
Organisasjon	-500	-1 000	- 1 000	-1 500
Økonomi	-500	-1 000	- 1 000	-1 500
Samhandling og innovasjon	-500	-1 500	- 2 000	-2 500
Kultur og innbyggerdialog	-2 000	- 3 000	-3 000	- 3 500
By- og stedsutvikling	-2 000	- 3 500	-4 000	- 4 500
Sum	-5 500	-10 000	-11 000	-13 500

Bystyret vedtok i tillegg en rammereduksjon av områdene på -5 mill. kr i 2024, -6 mill. kr i 2025, -7 mill. kr i 2026 og -8 mill. kr fra 2027, der Oppvekst og Helse og mestring ble skjermet. Videre så vedtok bystyret et generelt trekk på 3 mill. kr i 2025, 4 mill. kr i 2026 og 5 mill. kr fra 2027 knyttet til sammenslåing av områder og reduksjon av kommunalsjefer. Kommunedirektøren skal se dette i sammenheng med organisasjonsutviklingsprosessen med tanke på ytterligere innsparinger av stab, støtte og ledelsesfunksjoner.

Bystyret reverserte foreslått innsparingskrav på Kultur og innbyggerdialog på prisjustering av tilskuddsordninger med 430 000 kr.

Det totale vedtatte innsparingskravet samlet for områdene utgjør 29,7 mill. kr i 2024 stigende til 57,3 mill. kr fra 2027 fordelt slik pr. område (avrundet):

	2024	2025	2026	2027
Organisasjon og kommunedirektør	-5 600	-9 600	-10 300	-11 000
Økonomi	-1 600	-2 200	-2 800	-3 400
Samhandling og innovasjon	-700	-1 700	-2 800	-3 400
Oppvekst	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Helse og mestring	-2 400	-2 800	-3 200	-3 200
Kultur og innbyggerdialog	-5 500	-8 400	-9 100	-9 900
By- og stedsutvikling	-5 900	-7 900	-12 400	-13 400
Slå sammen områder, reduserte kommunalsjefer		-3 000	-4 000	-5 000
Sum	-29 700	-43 600	-52 600	-57 300

Helse og mestring hadde egentlig et innsparingskrav som var 3,2 mill. kr mer enn dette, men har omdisponert midler internt. I tillegg er det lagt inn økte inntekter på parkering på 5 mill. kr hvert år i perioden på budsjettet til By- og stedsutvikling. Områdene har spesifisert kravene på konkrete tiltak (se områdekapitlene).

Det må også tas hensyn til manglende kompensasjon for demografi for de fleste tjenester, noe som igjen innebærer at innsparingskravet i realiteten er vesentlig større. Dette gjelder i størst omfang for omsorgstjenesten. Det er i flere av områdene lagt opp til redusert bemanning i stabsfunksjonene. Kommunedirektøren vil i perioden vurdere vikar- og ansettelsesstopp i administrative stillinger. Før beslutning om at en ledig stilling ikke skal utlyses, vil det bli gjennomført ROS-analyse i den aktuelle enheten.

Det vil videre jobbes med å ta i bruk ny teknologi innen flere tjenester. Det er satt av midler til å utprøve nye løsninger innen omsorgstjenestene. Innen skoletjenesten er det vedtatt om lag 61,4 mill. kr i perioden til IKT i undervisningen. Det ligger også mange muligheter innen administrative tjenester. Det er satt av 20 mill. kr til digitaliseringsprosjekter i Samhandling og innovasjon.

Det er vedtatt en utvidelse av energiprojektet med solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Investeringskostnadene til prosjektet utgjør 92 mill. kr i perioden, og vil ha en effekt på sparte strømkostnader på om lag 16 mill. kr i perioden i driften. Budsjettrammen til By- og sted, eiendom er trukket ned tilsvarende.

Det investeres i ladestasjoner for kommunale biler, og bilparken vil gradvis bestå av en større andel el-biler. Dette vil føre til reduserte kostnader på drivstoff.

Det er startet opp et prosjekt vedr. arealeffektivisering og det er forventninger til at kommunen på sikt klarer å redusere arealbruken. Det er innarbeidet en reduksjon i budsjettrammen til NAV knyttet til at kontrakten med Gyldengården går ut i 2026 både vedr. forventet lavere leiepris sammenlignet med da kontrakten ble inngått i 2008 og redusert arealbehov. Det arbeides i tillegg med flere andre muligheter for redusert arealbruk. Ved rulleringen av økonomiplanen vil det bli innarbeidet en økt forventet effekt også av dette arbeidet.

5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass

For at kommunen som arbeidsgiver skal kunne løse de utfordringene vi står overfor vil det å utvikle felles verdier, god ledelse, funksjonelle organisasjonskulturer, sikre helsefremmende arbeidsplasser og å ha riktig kompetanse være satsingsområder i planperioden.

Kommunen jobber kontinuerlig med effektiviseringstiltak og kommunedirektøren vil i perioden vurdere vikar- og ansettelsesstopp i administrative stillinger. Før beslutning om at en ledig stilling ikke skal utlyses, vil det bli gjennomført ROS-analyse i den aktuelle enheten. Bystyret har bedt administrasjonen oversikt over forventet naturlig avgang i de ulike direktørområdene. I tillegg har bystyret bedt om en plan for å redusere økonomisk overtallige uten oppsigelser, samtidig som viktig kompetanse tas vare

Nedenfor gjennomgås noen satsingsområder som alle er forankret i kommunens arbeidsgiverstrategi.

Organisasjonskultur og ledelse

Alle kommunens arbeidsplasser skal kjennetegnes av en organisasjonskultur der ansatte er på lag, har det på stell og er på hugget. For å lykkes med dette, må det jobbes systematisk på alle nivåer i organisasjonen. Det er avgjørende at alle ledere i samråd med tillitsvalgte og vernetjeneste legger vekt på å bygge en organisasjonskultur som fungerer godt på den enkelte arbeidsplass.

Kommunen har valgt mestringsorientert ledelse som sin lederfilosofi. Mestringsorienterte ledere bidrar til at de ansatte vet hvilke oppgaver de har, ser meningen med det de gjør og opplever indre motivasjon og tro på egne evner i møte med de utfordringer arbeidsdagen gir. Kommunen har i 2023 brukt en forskningsbasert medarbeiderundersøkelse (10-faktor), hvor mestringsorientert ledelse er en sentral faktor. Neste medarbeiderundersøkelse antas gjennomført i 2025 og det må i løpet av kommende år avklares i hvilken form dette skal skje.

Likestilt arbeidsliv

Kristiansand kommune skal resertifiseres som en likestilt kommune av "Likestilt arbeidsliv" i 2025. Arbeidsgruppe for likestilt arbeidsliv vil frem til neste sertifisering arbeide med å iverksette tiltakene i handlingsplanen, herunder arbeidet med struktur for Aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Helsefremmende arbeidsplasser

En helsefremmende arbeidsplass innebærer at arbeidet blir organisert og tilpasset den enkeltes arbeidsevne, ferdigheter, alder og livssituasjon. Kommunen som arbeidsgiver skal legge forholdene til rette slik at medarbeidere og ledere opplever å ha et ønske om, og en helse til å stå i jobb.

Medbestemmelsesgrupper er etablert på alle arbeidsplasser og kommunens agenda og årshjul for disse gruppene er nå i bruk.

Nærvær

Nærværssatsingen, vedtatt igangsatt av bystyret i 2021, gjennomføres i form av et IA-innsatsteam. Her er to dedikerte HR-medarbeidere, samt jordmor (BHT) tilknyttet. Gjennom 2023 er det innført en metodikk for fastsettelse av maksimalt sykefravær i kommunen. Den enkelte medbestemmelsesgruppe skal nå fastsette denne grenseverdien. Disse målene blir så akkumulert i et felles mål for det enkelte direktørområde og for kommunen samlet sett.

Delmålene til IA innsatsteam er som følger:

- redusere antall sykemeldinger Kristiansand kommune mottar årlig
- redusere gjennomsnittlig lengde på sykemeldt fravær

Flere i Arbeid – tema «Kommunen som arbeidsgiver»

Temaområde «Kommunen som arbeidsgiver» i Flere i Arbeid skal medvirke til at kommunen rekrutterer flere som står utenfor arbeidslivet inn i kommunale jobber. I tillegg skal arbeidet styrke Kristiansand kommune som en attraktiv arbeidsgiver i et marked der det er konkurranse om arbeidskraften.

Økt lærlingesatsing på alternative opplæringsløp, og det å utfordre muligheter for oppmykning av tilsetningsreglementet i kommunen står sentralt, sammen med å utforske hvilket potensiale det er ved oppgaveforskyving («TØRN»).

Hvordan kommunen skal møte målkonflikter som gjelder satsing på redusert sykefravær og heltidskultur, samtidig som man skal rekruttere personer med nedsatt arbeidsevne er et viktig tema for avklaring.

«Kommunen som arbeidsgiver» har søkt departementet om en forsøksordning der ansettelser skal kunne skje uten utlysning og uten bruk av kvalifikasjonsprinsippet. Den prioriterte målgruppen er personer i arbeidspraksis og lærlinger som har utmerket seg som spesielt motiverte og med god relevant kompetanse.

Heltid

En høy andel deltidsansatte er en utfordring for kommunen som arbeidsgiver. Flere i heltidsjobber vil gi økt kvalitet på tjenestene og et bedre arbeidsmiljø, og er også avgjørende for å møte framtidens kompetanse- og rekrutteringsbehov. Flere ansatte i hele stillinger kan ses i sammenheng med satsing på redusert sykefravær. Bystyret har tidligere vedtatt 2,25 mill. kr årlig til økt heltidsatsing. Prosjektet avsluttes fra 2025 og arbeidet med heltid følges opp i ordinær drift.

Livsfasepolitikk

Arbeidet med livsfasepolitikk har blitt forsinket av pandemi og andre forhold, og vil foregå gjennom 2023 og 2024 og ferdigstilles senest ved utgangen av 2024.

Dette arbeidet må sees i sammenheng med at bystyret ønsker økt fokus på hvordan seniorer og pensjonister i større grad kan benyttes som ressurs.

Kompetanse og rekruttering

Å jobbe for økt kvalitet i rekrutteringsprosessene er et prioritert område i kommunen. Dette skal gjøres gjennom å øke rekrutteringskompetansen til de som er involvert i prosessene som HR, kommunens ledere og tillitsvalgte, samt å ta i bruk digitale verktøy som både hever kvaliteten i arbeidet, forenkler arbeidsprosessene og dermed frigjør ressursbruk. Det skal derfor igangsettes et forprosjekt for det vi har valgt å omtale som en heldigitalisering av rekrutteringsprosessen.

Arbeidet med handlingsplan for strategisk kompetanseutvikling og rekruttering ble slutført i 2023. Handlingsplanen er nå vedtatt i KDL og gir overordnede føringer for hele kommunen samt skisserer de verktøy og maler områdene trenger for å utarbeide sine kompetanseplaner. En sentral faktor for å komme videre i dette arbeidet på en strukturert måte er å vurdere kost/nytte av å anskaffe et digitalt verktøy for kompetansestyring.

Lederopplæring og lederutvikling

Mange av veivalgene i arbeidsgiverstrategien legger tydelige føringer for lederopplæring og lederutvikling. Plan for lederopplæring er publisert på Innafor og er under kontinuerlig utvikling. Det er identifisert ønske fra områdene om at lederopplæring prioriteres. Det vurderes å anskaffe et verktøy for kompetansestyring.

Når det gjelder lederutvikling på tvers av kommunens områder satses det på følgende:

- Alle direktører og kommunalsjefer møtes jevnlig til kommunedirektørens utvidet ledermøte. Målet med utvidet ledermøte er å bidra til å utvikle en felles forståelse av ansvar på tvers av områder, sikre at kommunens ledelse er samstemte i utviklingen av kommunen samt utvikle ledere som møter felles utfordringer på en samordnet måte.
- Det er etablert et mentorprogram for ledere i kommunen der ulike kull består av henholdsvis nye ledere og erfarne ledere. Mentorprogrammet bidrar også til å bygge opp under ønsket kultur- og kompetanseutvikling i kommunen.
- Med utgangspunkt i ledergruppeprofilen *effect* arbeides det målrettet med ledergruppeutvikling i kommunen.
- KDL har også gitt sitt tilsagn til at det etableres et internt program for lederrekruttering.
- Lederutviklingsprogram

HR ønsker å sette i gang lederutviklingsprogram som særlig kan styrke førstelinjeledere. Dette kan ses i sammenheng med lederopplæring og mentorprogram, og et siktemål kan være å bidra til at ledere styrker sin evne til å ivareta, løfte og ansvarliggjøre sine medarbeidere til det beste for gode tjenesteleveranser.

Arbeidet med etikk og antikorrupsjon

Kommunen vil i planperioden arbeide målrettet med forebygging av korrupsjon:

- Revidere etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte.
- Revidere varslingsrutiner.
- Systematisere arbeidet ved gjennomføring av risikoanalyser og kravsetting til leverandører basert på en helhetlig risikovurdering av den enkelte anskaffelse.
- Arbeide med å innføre code of conduct/etiske retningslinjer for kommunens leverandører, herunder at leverandøren må signere på at de aktivt arbeider for å unngå korrupsjon.
- Fortsette arbeidet med god egenkontroll og internkontroll – herunder dokumentasjonskrav internt og sidemannskontroll/anskaffelsesråd.
- Revidere anskaffelsesstrategien.
- Arbeide for å få en egen varslingskanal på nettsiden hvor befolkningen kan varsle om eventuelle kritikkverdige forhold hos kommunens leverandører.

Driftsmål 2024-2027

Driftsmål	Indikator	Siste måling	Mål 2024	Mål 2027
Nærværet øker hvert år, og alle ledere har et ekstra søkelys på å redusere arbeidsrelatert sykefravær	Sykefravær i prosent	9,5 %	7,6 %	7,6 %
Kristiansand er en foregangskommune på heltidskultur	Andel medarbeidere i heltidsstillinger	59,6 %	60 %	60 %
	Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	82,6 %	81,5 %	81,5 %

5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert kommune

En kvalitetsbevisst og utviklingsorientert kommune

Helhetlig virksomhetsstyring og målrettet internkontroll er viktige forutsetninger for god tillit mellom kommunen som organisasjon og våre innbyggere, brukere, samarbeidspartnere og politikere. Helhetlig virksomhetsstyring skal sikre:

- At kommunen leverer grunnleggende samfunnstjenester med god kvalitet og har effektiv og samordnet forvaltning av fellesskapets ressurser.
- Målrettet og effektiv drift.
- Etterlevelse av lover og forskrifter.
- Oppfølging av politiske vedtak.
- Risikoreduksjon gjennom målrettet internkontroll.
- Systematisk læring, kontinuerlig forbedring og utvikling.

Driftsmål 2024-2027:

Driftsmål uten indikator

Kristiansand kommune har en målrettet og risikobasert internkontroll som sikrer at lover og krav blir fulgt samt læring og forbedring i tjenestene

I Kristiansand er samhandling mellom kommunen og innbyggere styrket rundt by- og tjenesteutvikling

Innovasjon og forskning er sentrale elementer i kommunens helhetlige virksomhetsstyring

Prioritert innsats for å nå målene:

God styring, læring og forbedring:

- Videreutvikle metoder og verktøy for mål-, resultatoppfølging og styringsdialog mellom ledelsesnivåer.
- Videreutvikle bruk og oppfølging av gode kvalitetsmål og indikatorer for kommunens ulike tjenester.
- Inkludere god risikostyring i den helhetlige virksomhetsstyringen og utvide bruken av digitalt verktøy for registrering og oppfølging av risikoområder.
- Forenkle og forbedre innhold og fremstilling av reglementer, prosedyrer, policyer for å sikre at ansatte og ledere enkelt finner frem til den informasjonen de trenger for å gjøre jobben sin.
- Videreutvikle en god meldekultur for avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag, og benytte dette til kontinuerlig forbedring, oppfølging og læring.
- Forsterke systematisk brukerinvolvering og brukertilbakemeldinger i forbedrings- og utviklingsarbeid.

Den samhandlende kommunen:

Kristiansand kommune skal fortsatt videreutvikle metoder og modeller for hvordan kommunen utøver sine roller i velferdssamfunnet, hvor innbyggere og brukeres ressurser blir sett og brukt. Denne tilnærmingen vektlegges i kommunens ledelsesutvikling og kulturbygging.

I all tjenesteutvikling og forbedringsarbeid er samhandling med innbyggere, brukere og pårørende og ressursene de representerer helt vesentlige. De gode løsningene skapes sammen. Dette vektlegges særskilt i områdesatsingen for Kvadraturen/Eg.

Innovasjon, forskning og utvikling:

Overordnet mål for forskning og innovasjon i Kristiansand kommune bygger på målene i kommuneplanens satsningsområde Skapende og kompetent. Kommunens satsningsområder for forskning og innovasjon gjenspeiler det utfordringsbildet kommunen som helhet står overfor og er nedfelt i kommunens forsknings- og innovasjonsstrategi.

Innovasjons- og forskningsinnsats rettes derfor inn mot konsekvensene av endret demografi, det grønne skiftet, levekår, beredskap og digitalisering. Kommunen jobber aktivt inn mot ulike typer utlysninger om eksterne midler knyttet til disse feltene.

En miljøvennlig organisasjon

Det ble i 2022 utarbeidet egne mål og indikatorer for Kristiansand kommunes drift, for bedre å kunne følge opp og evaluere effekten av interne klima- og miljøtiltak i organisasjonen. I 2023 er det gjort noen endringer i indikatorene:

- Andel miljøsertifiserte leverandører er erstattet med andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører.
- Liter drivstoff er delt opp i to indikatorer, én for person- og varebiler og én for maskiner.
- Det er lagt til en ny indikator for andel utslippsfrie maskiner.

Det har også vært en endring i bruk av verktøy for å beregne kommunens klimagassutslipp. Tidligere brukte kommunen CEMAsys, men har nå byttet til Miljøfyrtårn. Utslipet i referanseåret 2021 er tilbakeregnet og endret fra 6 160 til 9 518 tonn CO₂e. Dette er ikke en reell økning i klimagassutslipp, men konsekvens av at de to systemene bruker noe ulik metodikk og utslippsfaktorer.

Driftsmål 2024-2027:

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2022	Mål 2024	Mål 2027	Mål 2030
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 65% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen	9 518 tonn CO ₂ e	10 414 tonn CO ₂ e	27 %	47 %	65 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel fossilfrie kommunale byggeplasser (%)	57	98 %	90 %	95 %	100 %
		Andel utslippsfrie kommunale bygge- og anleggsplasser (%)	0	1 %	10 %	85 %	100 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes (%)	81 %	91 %	92 %	95 %	100 %
		Avfallsmengde kg/m ² ved avsluttet	33 kg	27 kg	26 kg	20 kg	15 kg

Forutsetninger for å lykkes

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2022	Mål 2024	Mål 2027	Mål 2030
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 65% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen	9 518 tonn CO2e	10 414 tonn CO2e	27 %	47 %	65 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel fossilfrie kommunale byggeplasser (%)	57	98 %	90 %	95 %	100 %
		Andel utslippsfrie kommunale bygge- og anleggsplasser (%)	0	1 %	10 %	85 %	100 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes (%)	81 %	91 %	92 %	95 %	100 %
		byggeprosjekt (nybygg)					
Energi	Kristiansand kommunes energiforbruk er redusert med 8% kWh per m2 fra 2020 til 2030	kWh/m2	103,9 kWh/m2	100,9 kWh/m2	100 kWh/m2	97 kWh/m2	95,5 kWh/m2
Avfall og matsvinn	Kristiansand kommunes produserte mengde restavfall og matsvinn er halvert fra 2021 til 2030	Total mengde restavfall i kg	1.843.252 kg	1.810.930 kg	20 %	35 %	50 %
		Kildesorteringsgrad i % i egen drift per år	91,50 %	90,60 %	94 %	96 %	97,50 %
		Total mengde matsvinn i kg	243.690 kg	232.818 kg	20 %	35 %	50 %
Innkjøp og anskaffelser	Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører i %	45 %	46 %	60 %	70 %	80 %
		Antall miljøsertifiserte leverandører	119 (2020)	441	550	800	1 000
		Andel anskaffelser der det er stilt miljøkrav i %	39 %	59 %	65 %	80 %	95 %

Forutsetninger for å lykkes

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2022	Mål 2024	Mål 2027	Mål 2030
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 65% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen	9 518 tonn CO2e	10 414 tonn CO2e	27 %	47 %	65 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel fossilfrie kommunale byggeplasser (%)	57	98 %	90 %	95 %	100 %
		Andel utslippsfrie kommunale bygge- og anleggsplasser (%)	0	1 %	10 %	85 %	100 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes (%)	81 %	91 %	92 %	95 %	100 %
		Antall flyreiser	4 500 (2019, anslag nye Krs.)	2280	15 %	30 %	50 %
Tjenestereiser og transport	Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel av reiser skjer ved klimavennlig transport	Liter drivstoff person- og varebiler	290.183	246.459	40 %	70 %	100 %
		Liter drivstoff maskiner	506.195	421977	10 %	30 %	50 %
		Antall togreiser	304	708	150 % (økning)	180 % (økning)	200 % (økning)
		Andel utslippsfrie kjøretøy	44 %	51 %	70 %	85 %	100 %
Kjøretøy	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra kjøretøy er så lave som mulig	Andel utslippsfrie maskiner (lastebiler, gravemaskiner, hjullastere)	2 %	6 %	12 %	18 %	25 %

Prioritert innsats for å nå målene:

I 2023 vedtok bystyret ny klima- og miljøstrategi og en handlingsplan til strategien. Den neste fireårsperioden vil arbeidet med å følge opp disse ha høy prioritet i kommunen. Det må foretas en prioritering av hvilke tiltak som skal gjennomføres først. Noen tiltak kan gjennomføres innenfor budsjettammen, mens andre trenger finansiering. Dette må avklares og eventuelt innarbeides ved neste rullering av klimabudsjettet.

Det vil også ha høy prioritet å implementere Miljøfyrtårn som klima- og miljøledelsessystem i hele kommunen. Dette innebærer blant annet å sertifisere ca. 85 enheter, der hovedvekten av disse er skoler og barnehager. Det legges også vekt på å videreutvikle klima- og miljøområdet i styringsdialogen og Styringsportalen, for å få til god oppfølging av klima og miljø i lederlinja.

I 2023 ble det også vedtatt nytt reglement for klimavennlig transport, som har til hensikt å begrense antall reiser og sørge for at reisene som gjennomføres er så klimavennlige som mulig. Dette har prioritet for å oppnå målene innenfor tjenestereiser og transport.

Bystyret vedtok i tillegg besparelser i planlagte reiser på alle hovedutvalg med -600 000 kr i 2024 og 2025 -200 000 kr fra 2026. Dette er fordelt med -150 000 kr (2024 og 2025) og -50 000 kr (fra 2026) på de fire hovedutvalgene.

5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon

Kristiansand kommune skal være ledende innen digitalisering og ta i bruk nye smarte løsninger. Dette gjør kommunen for å tilrettelegge for produktivitet og verdiskaping i samfunnet, og for å skape en enklere hverdag for brukerne.

Når kommunen har lykkes vil:

- Brukere* oppleve at de er satt i sentrum for løsningene.
- Brukere* ha digitale tjenester som førstevalg**.
- Kommunens offentlige data være tilgjengelig for forskning.
- Kommunens data danne grunnlaget for nye tjenester.
- Organisasjonen ha effektiv ressursbruk og tjenester av god kvalitet.

*Brukere omfatter innbyggere, frivillighet, næringsliv og ansatte.

**Det betyr ikke at det er eneste valg.

En digital og innovativ organisasjon er et av svarene på mange av storbykommunen Kristiansands utfordringer i årene fremover. Digitalisering og innovasjon er ikke mål i seg selv, men forutsetninger for å kunne løse kommunens omfattende samfunnsoppdrag. Det handler om å være villig og i stand til å endre det som ikke lenger er hensiktsmessig.

Innovasjon og digitalisering handler også om å finne frem til smarte arbeidsprosesser og løsninger. Tjenestene må endre seg i takt med samfunnet og kommunen må være en pådriver for ønskede samfunnsendringer og fremme innovasjon som gjør regionen mer robust.

Digitalisering kan brukes som verktøy for å innfri behovene for effektivisering som eksisterer sammen med de stadig økende kravene og forventningene til kommunen.

Kommunen har ulike roller: Forvalter og samfunnsutvikler, tjenesteyter, arbeidsgiver og tilrettelegger for demokratiske organer, næringsliv og frivillighet. Denne posisjonen kan brukes til å skape en enklere hverdag, effektive tjenester og økt verdiskaping.

Kristiansand kommune prioriterer ressurser til innovasjon og digitalisering for å kunne ta i bruk de beste virkemidlene slik at kommunen kan være en pålitelig tjenesteleverandør, en attraktiv arbeidsgiver og levere mer med færre ressurser i framtiden.

For å lykkes vil organisasjonen særlig jobbe videre med følgende punkter i økonomiplanperioden:

Kultur og kompetanse

I perioden vil utføring av Handlingsplan for strategisk kompetanseutvikling og rekruttering fram mot 2030 være en prioritering:

«I en lærings- og innovasjonskultur er vi interessert i å lære av hverandre og kommunens innbyggere. Vi verdsetter mangfold, leter etter muligheter for læring og utvikling, oppmuntrer hverandre til å prøve noe nytt og er åpne om feil. Læring og utvikling er ikke noe som er på siden av det vi holder på med, men en måte å jobbe på».

I tillegg må vi som organisasjon holdes oss oppdaterte på kunnskapsfronten for de tjenestene vi skal levere og lære av de som er bedre enn oss utenfor vår egen kommune.

Teknologisk utvikling, for eksempel generativ kunstig intelligens, gir nye muligheter. Det krever at personer i hele organisasjonen har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse slik at de ser muligheter, tar gode beslutninger, evner å gjennomføre endringer og realiserer gevinster som følge av omstillings- og innovasjonsarbeid. *De organisatoriske evnene for digital transformasjon må utvikles.* Teknologit utviklingen er så rask, og sannsynligvis det som vil påvirke organisasjonens drift mest i årene som kommer, at kommunen trenger å prioritere et teknologiløft.

De konkrete tiltakene i handlingsplanen som omhandler innovasjon og digital kompetanse vil være prioritert den neste fireårsperioden. Det omfatter lederutvikling, kompetansehevingstiltak for særskilte fag- og nøkkelressurser, utvikling av den digitale plattformen for læring, samt andre verktøy som gjør læring på arbeidsplassen mer tilgjengelig.

Tydlig retning og innramming

Kommunen må vite hvor den er, og hvor den skal, for å vite hvilke veier den skal velge i det digitale landskapet. Samtidig er det viktig at vi ikke styrer i detalj og på en måte som hemmer utviklingen. Organisasjonens tjenestespekter er bredt og fungerer ulikt i samhandling med aktører på tvers av forvaltningsnivå, frivillighet og andre. Det er viktig at vi bruker de mulighetsrommene teknologien gir til å tilpasse løsninger et aktuelt behov.

Det organisasjonen vil prioritere er å gjøre det enklere for områdene å sammen med sine utviklingspartnere forstå hva som henger sammen, og hvordan økt samarbeid på tvers skaper bedre brukeropplevelser. Konkrete organisatoriske verktøy som er prioritert i perioden: Prosjektkontor, virksomhetsarkitektur og felles handlingsplan for stab- og støttetjenester «veikart digitalisering».

Av og for brukerne

Kommunen må fremme bruk av metodikker som involverer ansatte og innbyggere i utvikling og innføring av nye løsninger. Dette gjøres for å sikre at brukeren settes i sentrum, og for å legge til rette for en sømløs og sammenhengende opplevelse.

Dersom dette ikke gjøres risikeres det at innførte løsninger ikke dekker de egentlige behovene, og løsningene ikke blir tatt i bruk på den ønskede måten. Løsninger må forstås som nye måter å jobbe på hvor teknologi inngår, ikke teknologien i seg selv.

Det er et gjennomgående prinsipp at kommunen sikrer likeverdige tjenester til alle innbyggere, inkludert mennesker i Kristiansand kommune som ikke kan betjene og bruke digitale tjenester og løsninger.

I perioden vil kommunen prioritere arbeidet med utskifting av flere grunnleggende kjernesystemer. Det innebærer utskifting av eldre teknologi som kan være til hinder for utvikling, deling av data og gode

brukeropplevelser. Det vil også være en prioritet å øke tilgjengeligheten av data som kommune har samt et bredere arbeid med å tilrettelegge for å være en datadreven kommune.

Digital etikk, og digital inkludering

Digital etikk handler om å ha evne til å vurdere situasjoner og kunne treffe riktige valg, og bruke verktøy på en etisk forsvarlig måte. Varierende digital kompetanse og funksjonsevne gjør at digitale tjenester kan gi frihet til noen, men begrense andre. Universell utforming, digitale førstevalg og tilbud om digital støtte til innbyggerne er en prioritet i perioden.

Personopplysninger skal beskyttes tilfredsstillende. Samtidig skal de være tilgjengelige for de som trenger dem – når de har behov for dem. Alle innbyggerne i kommunen har rett til privatliv og selvbestemmelse over egne personopplysninger. Behandlingen av personopplysninger skal skje på en måte som sikrer forutsigbarhet og forholdsmessighet for enkeltmennesket.

5.5 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden

Lokal samhandling

Kommunen samhandler med ulike lokale aktører rundt steds- og lokalsamfunnsutvikling, samt utvikling av kommunale tjenester. Dette innebærer samhandling med innbyggere og tjenestemottakere, frivillige, næringslivsaktører, interesseforeninger, velforeninger og bydelsråd, academia, mfl.

I økonomiplanperioden videreutvikles dialogmøtene i bydelene og bydelsrådene etableres. I 2024 gjennomføres storbykonferanse for eldreråd, Frivilligfestivalen, FNs internasjonale frivillighetsdag og utdeling av frivillighetsprisen og Frivilligbørs. Det satses også på videreutvikling av MinSide/MinEiendom for å forbedre informasjon til og fra innbyggerne.

Som en felles, tverrfaglig prioritering testes i perioden samhandling med innbyggere og lokale frivillige og ideelle aktører i Posebyen og Eg igjennom områdesatsing 2023-2027. Områdesatsingen er et samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet som har til formål å bedre levekårene i utsatte lokalområder. I prosjektet utvikles innbyggerdialogen både i prosessen med fysisk utbygging, og i utviklingen av tjenester og tilbud til barn, unge og familier i området. Områdesatsingen skal være modell for lokal samhandling og utvikling av andre levekårsutsatte områder. Områdesatsingen viderefører anbefalinger fra forskningsprosjektet, SOSLOKAL, og "Samhandlende kommune" som også har fokus på bedre intern samhandling i organisasjonen.

Regional samhandling

Kristiansand kommune deltar i Region Kristiansand, sammen med Birkenes, Iveland, Lillesand og Vennesla. Kristiansand kommune er aktiv i tjenestesamarbeidet i regionen. Regionsamarbeidet jobber interessepolitisk med å oppnå gjennomslag på sentrale satsinger som er en oppfølging av Regionplan Agder 2023; Næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser/Levekår, likestilling, inkludering og mangfold/Klima og miljø.

Samhandling med næringslivet, academia og omegnskommuner er viktig for lokal næringsutvikling. Business Region Kristiansand har ansvar for Kristiansand kommunes næringsarbeid med mål om verdiskaping og vekst i Kristiansandsregionen. Kommunene i Region Kristiansand vedtok i 2023 *Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen*, med hovedmål at Kristiansandsregionen skal være landets mest attraktive og bærekraftige region. Strategien har følgende satsingsområder; Energinæringer/Infrastruktur og næringsareal/Opplevelser/Arbeidsplasser og kompetanse/Internasjonal konkurransevne. Det er igangsatt et arbeid med å utarbeide en handlingsplan som følger opp verdiskapingsstrategien, og denne skal vedtas våren 2024.

Samhandlingen på Agdernivå foregår i stor grad gjennom den regionale samhandlingsstrukturen *#vårtagder*, som er et strukturert samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer, fagområder og sektorer, og følger opp målene i Regionplan Agder 2030. Hovedmålet er at Agder skal få til store felles satsinger for å utvikle regionen og styrke Agders posisjon nasjonalt. Kristiansand vil fortsette å bidra med toppledere og fagpersoner både i forum for samfunnsutvikling og i ulike fag- og støttenettverk. I tillegg bidrar Kristiansand med betydelige ressurser i videre utvikling av samarbeidet mellom kommuner og sykehus i strategiske samarbeid på helsefeltet regionalt og som har nasjonal verdi.

Universitetet i Agder (UiA) er en sentral samarbeidspartner for Kristiansand, og samarbeid både på faglig nivå og på toppledernivå vil videreføres i 2024. For å styrke både tjenestekvalitet og rekruttere studenter til kommunale stillinger vil de ulike områdene i kommunen videreutvikle faglig samarbeid med UiA gjennom forsknings- og utviklingsprosjekt, studentpraksis, oppgaveskriving og faglige nettverk. Kristiansand har prosjektansvar for et nyetablert partnersamarbeid om studenttrivsel, hvor partnerne er: UiA, Grimstad kommune, Studentsamskipnaden i Agder (SiA), Agder fylkeskommune, Velferdstinget i Agder og Studentorganisasjonen i Agder (STA). Målet er at en høy andel av studentene i Kristiansand og Grimstad til å trives og oppleve tilhørighet, slik at flere studenter velger å bli i Agder etter endte studier.

Samhandling på nasjonalt nivå med KS og andre kommuner

Storbyene har kompetanse og utviklingsmiljø som gjør dem til sentrale pådrivere og foregangskommuner for utvikling av kommunesektoren. For å kunne møte omstillingsbehov og utvikle kunnskap om hvordan kommunene best skal ruste seg for fremtida, vil Kristiansand videreføre samarbeidet med andre storbyer og KS gjennom ulike faglige og strategiske nettverk. Det gjelder særlig samarbeid mellom de 8 største kommunene i Norge gjennom KS storbynettverk, både på administrativt og politisk nivå, og i KS program for storbyrettet forskning. Disse nettverkene er også viktige arenaer for dialog med sentrale myndigheter om storbyrelevante tema.

I tillegg er det svært viktig for Kristiansand å dele kunnskap og erfaring med storbyer og andre store kommuner gjennom for eksempel storbynettverk næringsssjefer, storbynettverk beredskap, helseledernetttverk og arbeidsgivernetttverk. Disse nettverkene driver også fram felles satsinger og utviklingsarbeid som er nyttig både for den enkelte kommune og generelt for offentlig sektor.

Kristiansand vil videreføre deltakelse i ASSS-samarbeidet med de 12 største kommunene (Asker og Lillestrøm er kommet til i 2022), og deltakelsen i tjenestevise nettverksgrupper for å utvikle og bruke sammenlignbare data for å forbedre egne tjenester. De 12 største kommunene («K12») vil fortsatt være utgangspunkt for erfaringsdeling og sammenligning for å avdekke hvor det er størst potensial for effektivisering.

Kristiansand deltar i nasjonale nettverk og samarbeid på sentrale utviklingsområder for kommunal sektor, og hvor også mindre kommuner deltar. Det gjelder for eksempel det nasjonale Bærekraftsnettverket, nettverk for universitetskommuner, og samarbeid med KS om etableringer av kommunenes sentrale forskningsorgan (KSF) i ulike regioner i Norge.

Tidligere arbeid med Felles kommunal journal videreføres i et samarbeid med andre kommuner og KS om «felles journalløft». Arbeidet fortsetter i første omgang videre med to tiltak: (1) videreutvikling av felles rammer og anbefalinger til fremtidige anskaffelser av journalløsninger og (2) utvikling og utprøving av informasjonsdelingstjeneste ved gjenbruk av løsningsmønstre og programvareinfrastruktur i Norsk Helsenett. Målet er å bedre samhandling for å kunne gi mer sammenhengende helsetjenester, og gi helsepersonelle det arbeidsverktøyet de trenger. Arbeidet ses i tilknytning til anskaffelsen og utbedring av journalsystemer i helse og mestring

Samhandling internasjonalt

Kristiansand skal være en vekstkraftig, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert regionhovedstad, ifølge kommuneplanens samfunnsdel og kommunens internasjonale strategi. For å kunne oppnå målene vil samarbeid i faglige nettverk, konferanser, delegasjoner, men ikke minst prosjekter på tvers av landegrensene være viktig.

EUs mange programmer har som mål å bidra til løse viktige samfunnsutfordringer eller kriser som også berører oss som kommune. Koronapandemien, Russlands fullskala invasjon i Ukraina og et klima i endring er eksempler på slike utfordringer som krever samhandling.

Norge er sterkt knyttet til EU gjennom EØS-avtalen. EUs politikk innen energi, vekst, nye jobber, et sosialt Europa, ny helhetlig grønn politikk, digitalisering, europeisk demokrati samt forskningsprogrammet, Horisont Europa, blir trolig enda viktigere for å løse slike utfordringer der også kommunen spiller en viktig rolle. Kunnskap om internasjonalt samarbeid, EU politikk og europeisk samarbeid og utvikling bør derfor styrkes i tiden som kommer. Det planlegges å etablere et nytt Agder Europakontor som skal bidra til dette.

Kommunen fortsetter i 2024 samarbeidet med Europarådet, Kilden, Cultiva, Arkivet, SKMU, UiA og Agder fylkeskommune om Europakonferansen for demokrati og menneskerettigheter på Europadagen, 5. mai. Det samme gjelder demokratiuken.

5.6 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte klimautfordringer og uønskede hendelser

Kommunen skal ha en god beredskap til å møte uønskede hendelser og være forberedt til å møte selv den ukjente hendelsen.

Kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse må understøttes av systematiske risikovurderinger på tjenesteområdene. Robuste beredskapsressurser må bygges for å møte det som sannsynlig kan skje og det må utvikles planer og tiltakskort selv for scenario som det er lite sannsynlig at skal skje. Relevante kommunale planer må oppdateres med all kjent risiko for å bygge en robust beredskapsorganisasjon.

Kommunens samhandling med eiere av kritisk infrastruktur er vesentlig for å sikre kritiske samfunnsfunksjoner. En fortsatt satsing og utvikling av beslutningsstøtte og regelmessig øving for å sikre samhandling er vesentlig for utvikling av beredskapen i kommunen.

Alle hendelser kommunen så langt er blitt utsatt for har vist at kommunens ledelse og ansatte har gode planer for rask mobilisering og respons. Evaluering i etterkant av kriser og øvelser er helt sentralt for å bygge en bærekraftig organisasjon.

Åpenhet og tillit til befolkningen er en forutsetning for å møte det uventede og uønskede som kommunen kan bli utsatt for. Tillit må bygges i fredstid for å kunne virke under hendelser. Kultur og innbyggerdialog har hovedansvar for oppfølging av kommunikasjonsplaner i beredskapssituasjoner.

Samfunnssikkerhet og beredskap er et gjennomgående tema i kommunens planstruktur. Beredskapsprinsippene ansvar-, nærhet-, likhet- og samvirke er viktige forutsetninger for kommunens beredskapsforberedelser innen alle kommunalområder.

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder retningsmål og strategier for samfunnssikkerhet og beredskap. Evnen til å møte klimaendringer og uønskede hendelser er en forutsetning for å lykkes med alle satsningsområdene i planen. Arealstrategien i kommuneplanen ivaretar hensynet til naturfare og

Forutsetninger for å lykkes

uønskede hendelser. Kommunens vedtatte strategi- og tiltaksplan for klimatilpasninger legges til grunn for mål og tiltak i alle tjenesteområder i kommunen. By- og stedsutvikling har koordineringsansvaret for oppfølging av planene.

6 Klimabudsjett

6.1 Innledning

Klimabudsjettet er et styringsverktøy som skal vise klimagassutslippene i egen kommune og gi en oversikt over innførte og aktuelle tiltak som vil føre til reduksjon av klimagassutslippene. Klimagassene fører til global oppvarming, noe som har innvirkning på miljøet, lokalt og globalt. Klimabudsjettet for 2024-2027 er det sjette budsjettet som utarbeides for Kristiansand.

Arbeidet med budsjettene fortsetter å utvikle seg i takt med økt kunnskap, erfaring og forbedring av metodene samt grunnlagene for å beregne utslipp av klimagasser. Metodikken brukt i fjorårets rapport er lagt til grunn for beregningene som er fremstilt i budsjettet for 2024-2027. Kommunen fokuserer i hovedsak på egne tiltak som er under egen administrativ kontroll i årets klimabudsjett, men kommunen har også en løpende dialog med flere av selskapene hvor kommunen har strategisk eierskap. Disse selskapene beskriver egne klima- og miljøtiltak i deres respektive årsmeldinger, og de er ikke inkludert direkte i kommunens klimaregnskap og budsjett.

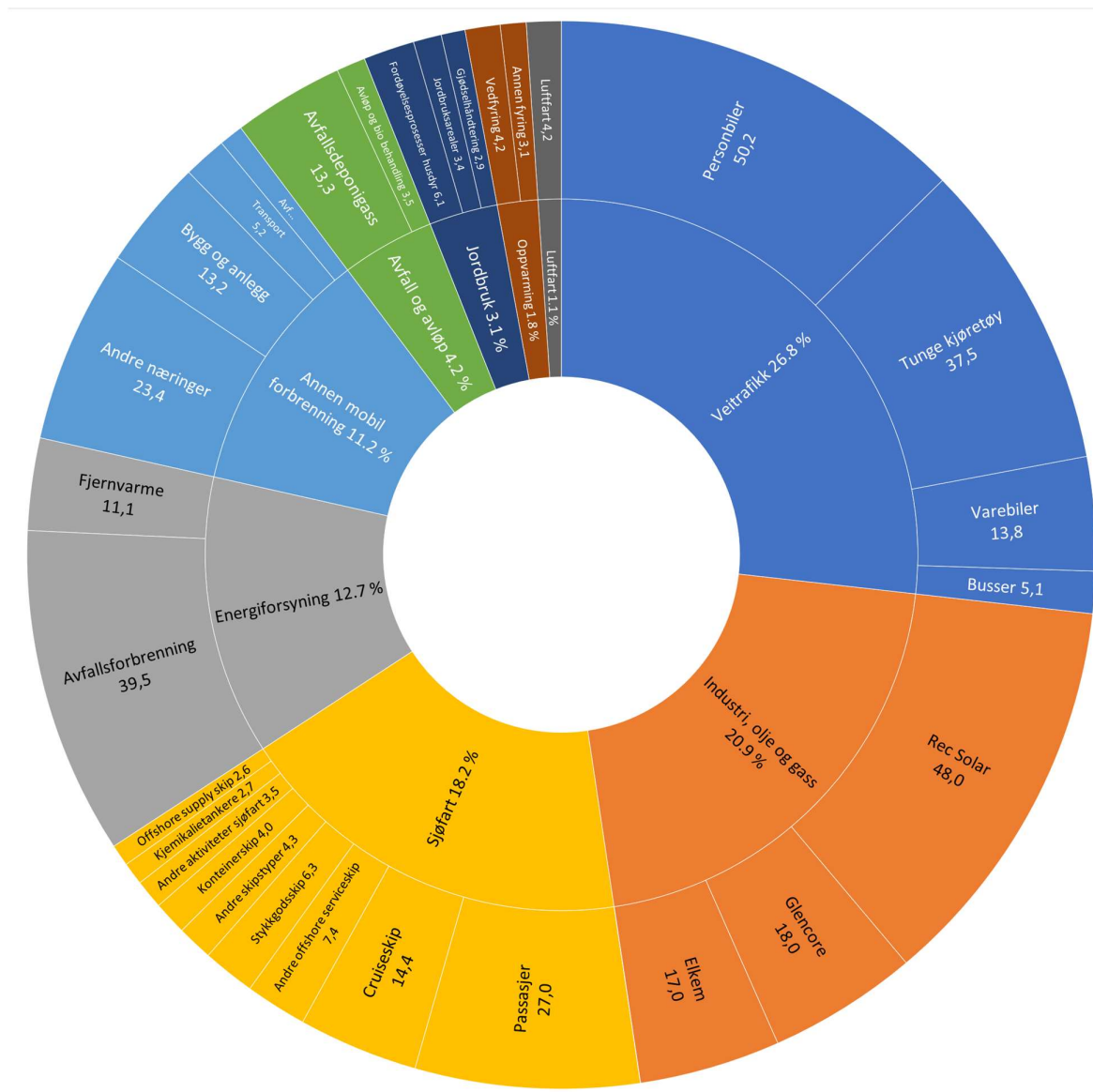
Kommunen har også engasjert de større industriaktørene, for å tilrettelegge og samarbeide om reduksjon av klimagasser innenfor kommunens geografiske område, samt starte arbeidet med å evaluere de indirekte utslippene utenfor kommunegrensene som er vanskeligere å kvantifisere. Alt dette vil bidra i større grad til å komme nærmere Kristiansands klimamål.

6.2 Viktige systemendringer fra tidligere år

Det har også vært en endring i bruk av verktøy for å beregne kommunens klimagassutslipp. Tidligere brukte kommunen CEMAsys, men har nå byttet til Miljøfyrtårn. Utslipet i referanseåret 2021 er tilbakeregnet og endret fra 6 160 til 9 518 tonn CO₂e. Dette er ikke en reell økning i klimagassutslipp, men konsekvens av at de to systemene bruker noe ulike metodikk og utslippsfaktorer.

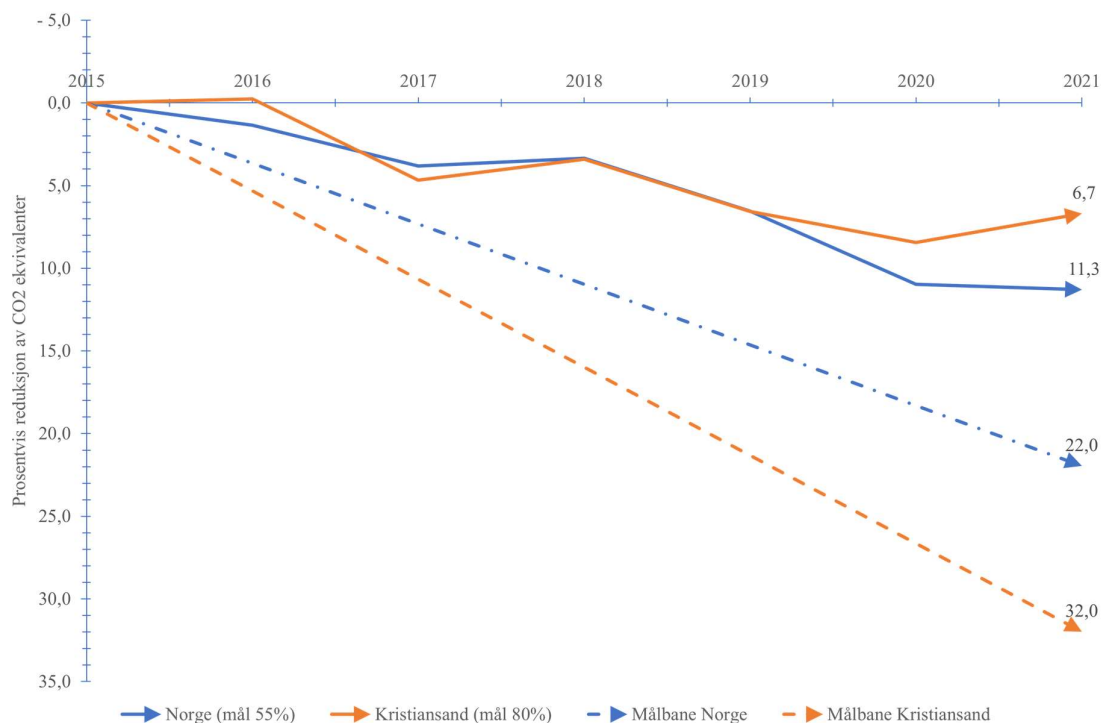
6.3 Sammenheng av årets kommunefordelte klimagass statistikk for Kristiansand

Figur 13: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2021, i henhold til Miljødirektoratets kommunefordelte klimagassstatistikk, fordelt på sektorer (innerste sirkel) og mer detaljerte utslippskilder (ytterste sirkel). Tallene angir utslipp i 1 000 tonn CO₂-ekvivalenter, med prosentandel av samlet utslipp for sektoren i innerste sirkel.

De direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune som geografisk område var 399 178 tonn CO₂-ekvivalenter i 2021 ifølge miljødirektoratets kommunefordelte klimagass-statistikk (figur 13). Dette var en oppgang på 1,9 % i forhold til 2020 og en nedgang på bare 6,7 % fra 2015. For å komme i rute med målene om 80 % reduksjon innen 2030, burde man nå hatt en nedgang i underkant av 32 % ved utgangen av 2021, et gap på 26,3 % i forhold til målbånen (figur 14). Direkte utslipp fra Kristiansand kommune, som organisasjon, i 2021 er anslått til 10 414 tonn CO₂-ekvivalenter, noe som tilsvarer litt under 2,6 % av de totale direkte utslippene for kommunen. Dette gjør kommunen, som organisasjon, til en liten brikke i de totale klimagassutslippene. For å ha noen vesentlig effekt på de større utslippene (figur 15), må kommunen arbeide utad mot våre innbyggere og mot næringslivet.

Figur 14: Målbaner og progresjon for Kristiansand og Norge for klimagassreduksjoner fra 2015 til 2021.

Klimagass typer

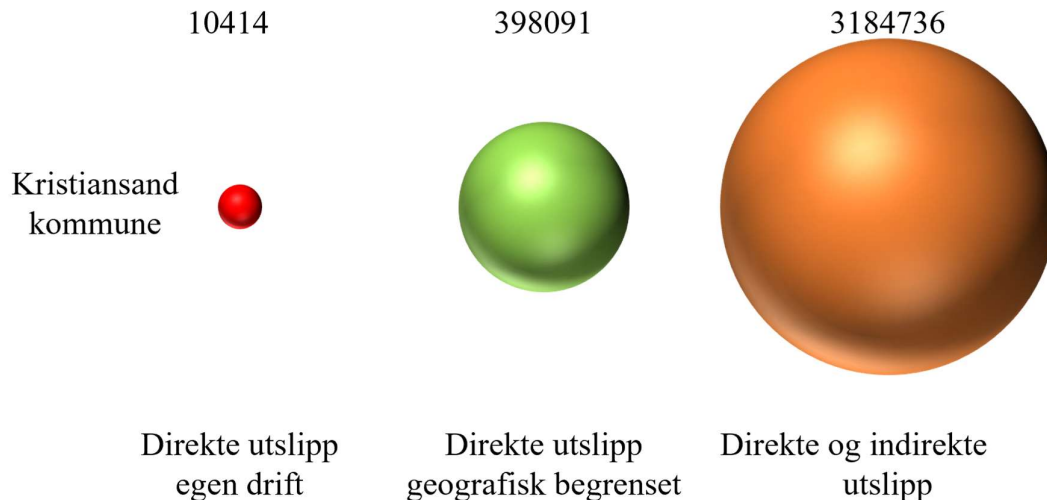
Klimagass-statistikken fra Miljødirektoratet for Kristiansand kommune skiller mellom direkte og indirekte utslipp:

Direkte utslipp: De utslippene som fysisk skjer innenfor grensene til Kristiansand kommune som geografisk område. Det er disse utslippene kommunen blir målt på i forhold til klimagassreduksjoner opp mot målet om 80 % utslippskutt.

Indirekte utslipp: Utslipp som fysisk skjer utenfor Kristiansands grenser, men som forårsakes av kommunens og innbyggernes forbruk av varer og tjenester samt bygge- og anleggsaktivitet innenfor kommunegrensen (forbundet med hele forsyningskjeden, inkludert transport, produksjon, og utvinning av råvarer).

I Kristiansand kommune skiller vi mellom *direkte utslipp egen drift*, *direkte utslipp geografisk begrenset*, og *direkte og indirekte utslipp*. Direkte og indirekte utslipp er estimert som 6 til 10 ganger de direkte utslippene i henhold til IPCC som vist i figuren nedenfor.

Figur 15: Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2021.

Som geografisk område har Kristiansand kommune mange store utslippskilder uten at noen enkelt kilde dominerer. Dette gjør at omfattende utslippskutt krever innsats på flere områder enn i kommuner med et mer ensformig utslippsbilde. I Kristiansand kommune er det tre store industrivirksomheter med store prosessrelaterte klimagassutslipp. Kommunen har større utslipp fra sjøfart enn mange andre kommuner grunnet Hirtshals-fergene og cruisetrafikk, i tillegg til annen sjøfartsaktivitet. Et regionalt avfallsforbrenningsanlegg og flyplass bidrar også til at Kristiansand slipper ut CO₂. I tillegg til disse kildene har Kristiansand relativt store utslipp fra veitransport og fra bygg- og anleggsvirksomhet, på lik linje med de fleste bykommuner.

Det må understrekes at industrivirksomhetene, sjøfarten og Returkraft gir viktige bidrag, både til Kristiansands og norsk økonomi. Ettersom aktivitetene finner sted innenfor Kristiansands grenser, skjer også utslippene her. Aktivitetene ville gitt minst like store, eller sannsynligvis større, utslipp andre steder i verden, så å bygge dem ned eller flytte dem ut av kommunen har ingen hensikt fra et større klimaperspektiv. Kommunen bør derfor medvirke til at utslippene lokalt kan reduseres ytterligere, slik at de til slutt nærmer seg null.

For bygge- og anleggsnæringen er det viktig å legge til rette for utslippsfrie byggeplasser, gode materialvalg og en økt grad av gjenbruk av bygg og materialer. For transportsektoren er det viktig å videreutvikle byen, slik at det blir mindre behov for transport. Dette innebærer for eksempel å sørge for sterkere incentiver til å velge kollektive eller utslippsfrie løsninger. Dette kan gjøres ved å tilrettelegge for økt bruk av kollektive transportmidler, sykling og gange. Å bedre tilretteleggingen for å kunne bruke nye tekniske løsninger, som eksempelvis elektrisitet og hydrogen, og slik gjøre det relativt sett billigere for brukerne, er også tiltak som kan benyttes. Dette krever utbygging av infrastruktur for lading og fylling rettet mot transportsektoren og anleggs- og byggebransjen.

For å redusere CO₂-utslipp fra avfallsforbrenning, er det viktig å sortere ut mest mulig plast og tekstiler, og etter hvert å etablere storskala karbonfangst. Slike tiltak vil også gi muligheter for negative utslipp gjennom at biogent CO₂ (fra papir, trevirke, matrester, etc.) også fanges. I industrien vil det være viktig å fortsette arbeidet med å minimere utslippene fra de eksisterende prosessene, men store kutt vil avhenge enten av at det fossile karbonet som brukes i prosessene erstattes av biokarbon, og/eller karbonfangst for lagring eller videre bruk.

For å redusere utslippene fra sjøfart ytterligere, bør satsingen på landstrøm videreføres og utvides. Kommunen er i en aktiv dialog med aktører om hvordan man best kan tilrettelegge for, og gi incentiver til, å ta i bruk nye løsninger som elektrisk drift, hydrogen eller ammoniakk.

6.4 Kristiansands mål om kutt i klimagassutslippene

Kristiansand har satt et ambisiøst mål om å redusere sine direkte klimagassutslipp med 80 % sammenlignet med referanseåret 2015. Det å nå målet om 80 % kutt i de direkte klimagassutslippene, vil i stor grad avhenge av statlige og internasjonale føringer. Disse føringene må deretter følges opp på kommunalt nivå. Eksempler på dette er størrelsen på CO₂-avgiften, differensiering i støtte og avgifter på elektriske og fossile kjøretøy, statlige for- og påbud (som forbud mot bruk av fossil mineralolje til byggvarme og byggtørk) samt mulige framtidige forskrifter om bruk av fossil gass. Samtidig kan kommunen oppnå betydelige deler av kuttene gjennom en rekke kommunale virkemidler. Disse kan inkludere tilgang og avgifter på parkering, bompenger og utvidet kollektivtilbud. Andre virkemidler er krav om utslippsfrie byggeplasser i egne byggeprosjekter, tilrettelegging for elektrisk drift på andre bygge- og anleggsplasser, landstrøm og incentiver til lavutslipp i havna samt forberedende arbeid for å kunne anlegge karbonfangst hos Returkraft. Kommunen har også en viktig rolle når det gjelder å samhandle med samfunnet lokalt, i tillegg til å være en katalysator for å iverksette utslippsreducerende tiltak i industrien, hos private og statlige utbyggere og andre ikke-kommunale aktører i Kristiansand.

Klimabudsjettet utvikles kontinuerlig, slik at det fremover lettere kan rapporteres på mål og fremgang. Dette vil gi en bedre oversikt over arbeidet med reduksjon av utslipp. I tillegg er klimabudsjettet et viktig verktøy for å strukturere og følge opp arbeidet med å redusere klimagassutslippene innen egen drift, og for å fremme klima og miljø i eierskapsdialoger med selskapene der kommunen er eier eller deleier.

Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand kommune

Miljødirektoratets kommunefordelte klimagasstatistikk publiseres årlig, og utgjør basisgrunnlaget for Kristiansands klimabudsjett. Klimagasstatistikken viser utslipp av klimagasser i Kristiansand, innenfor kommunens grenser.

Fra 2015 til 2021 har utslippene gått ned i alle sektorer, med unntak av sjøfart, industri, olje og gass, og jordbruk (figur 16). Nedgangen er størst i sektorene veitrafikk, energiforsyning, og annen mobil forbrenning, men også luftfart, oppvarming, avfall og avløp og energiforsyning har hatt betydelig nedgang. Fra 2020 til 2021 er det en beskjeden økning i de samlede utslippene, men på sektornivå har det vært en kraftig reduksjon i utslippene fra veitrafikk og energiforsyning.

Figur 16: Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer fra referanseåret 2015 for Kristiansand kommune.

Den store nedgangen i utslipp fra veitrafikksektoren skyldes i all hovedsak at elbil-andelen for personbiler økte fra 4,6 % til i overkant av 22 % fra 2015 til 2021 (SSB.no: Tabell 07849), samt endringer i omsetningskravet for biodrivstoff. For industrisektoren minsket utslippene noe i første del av perioden, før de gikk kraftig opp fra 2020 til 2021, hvor REC Solar startet opp produksjonen igjen. Utslippene fra luftfartssektoren ble halvert fra 2020 til 2021, noe som skyldes at dette var den sektoren som ble hardest rammet av pandemien i 2021. For sektoren annen mobil forbrenning, er det stor usikkerhet i kommunefordelingen av utslipp og det er uklart om nedgangen skyldes lokale forhold eller først og fremst reflekterer en nedgang på nasjonalt nivå.

For sjøfartssektoren førte pandemien til lavere trafikk av mange typer skip, men til gjengjeld ble mange skip liggende i opplag eller svært lenge i havn. I 2021 var cruisetrafikken tilbake, noe som bidro til en markant økning i utslippene fra sjøfart.

6.5 Kommunens egne innspilte tiltak

I år har kommunedirektøren gjort et betydelig arbeid innad i organisasjonen for å synliggjøre foreslåtte tiltak som er under vurdering til enhver tid. Disse vises i egne tabeller under "Tiltak som er vurdert, men ikke finansiert". Kommunedirektøren har i år ikke funnet økonomisk handlingsrom til å kunne innarbeide nye klimatiltak i økonomiplanen. Kommunedirektøren fortsetter arbeidet med å innføre Miljøfyrtårn som et fullverdig miljøledelsessystem, og bruker dette systemet til å kvalitetssikre innspillene, samt aggregere dem på tvers av organisasjonen. Det har til nå gjort denne prosessen mye lettere og mindre tidkrevende, og dette vil bli ytterligere forbedret fremover.

Kommunedirektøren har gjennomført flere innspillsmøter med noen av de selskapene hvor kommunen er eier eller deleier. Kommunen har hatt møter med Avfall Sør, Returkraft, Kristiansand Havn, KNAS, og AKT. Andre store industriaktører, som REC Solar, Elkem Carbon, og Glencore Nikkelverk, er også

engasjert for å arbeide videre mot reduserte utslipp av klimagasser lokalt. Disse tre har ambisiøse klimamål som følger deres internasjonale eieres målsetninger og man vil trolig om kort tid kunne se betydelige utslippsreduksjoner fra disse aktørene

I tillegg til å medvirke til direkte og indirekte utslippsreduksjoner, har kommunen også en viktig oppgave i å veilede innbyggere og virksomheter om hvordan de kan gjøre klimavennlige valg, gjennom eksempelvis informasjonskampanjer, arrangementer, informasjonsordninger og undervisningsopplegg. Kommunens ambisiøse klimamål vil kreve omfattende endringer som ikke kan oppnås gjennom individuelle atferdsendringer hos innbyggerne alene, men holdningsendringer og mer klimavennlige forbruksmønstre vil likevel gjøre de nødvendige utslippskuttene betydelig lettere å oppnå.

6.6 Klimatiltak med i økonomiplanen

6.6.1 Direkte og indirekte utslipp Kristiansand kommune

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad Sektor 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Klima- og miljø kampanjer inkl. Miljøuka	606	2 424	Annet	Annet	600,0	600,0	600,0	600,0
Tilskuddsordninger	525	2 100	Annet	Annet	657,0	3 076,0	5 295,0	5 295,0
Krav til miljøegenskaper og CO2-utslipp for materialer	0	0	Innkjøp	Annet	81,0	81,0	81,0	81,0
Utskifting av gamle, ikke rentbrennende vedovner og energitiltak i boliger	326	1 304	Oppvarming	Vedfyring	316,0	468,0	617,0	713,0
Etablering av ladestasjoner	3 000	12 900	Veitrafikk	Personbiler	593,0	593,0	593,0	593,0
Sum	4 457	18 728			2 247,0	4 818,0	7 186,0	7 282,0

6.6.2 Direkte utslipp egen drift

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad Sektor 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Fossilfrie og utslippsfrie kommunale byggeplasser og anleggsplasser	0	0	Annen mobil forbrenning	Dieseldrevne motorredskaper	600,0	600,0	600,0	600,0
Økt utsortering og redusert mengde avfall på kommunale byggeplasser	0	0	Energiforsyning	Avfallsforbrenning	43,0	49,0	53,0	57,0
Nullutslipps kommunal bil- og maskinpark	8 500	36 800	Veitrafikk	Personbiler	593,0	593,0	593,0	593,0
Sykkeltiltak	3 730	14 920	Veitrafikk	Personbiler	53,0	79,0	100,0	100,0
Sum	12 230	51 720			1 289,0	1 321,0	1 346,0	1 350,0

6.6.3 Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Marin forsøpling og matsvinn	1 082	4 328	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	1 082	4 328			0,0	0,0	0,0	0,0

6.7 Tiltak som er vurdert, men ikke finansiert

6.7.1 Direkte og indirekte utslipp Kristiansand kommune

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Internt ombruk av møbler og inventar	1 000	4 000	Avfall og avløp	Avfallsforbrenning	4,2	4,2	4,2	4,2
Noe for deg marked	200	800	Avfall og avløp	Avfallsforbrenning	2 000,0	2 000,0	2 000,0	2 000,0
Sum	1 200	4 800			2 004,2	2 004,2	2 004,2	2 004,2

6.7.2 Direkte utslipp egen drift

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Redusere matsvinn ved omsorgssentre	0	2 550	Avfall og avløp	Biologisk behandling av avfall	10,1	10,1	10,1	10,1
Sum	0	2 550			10,1	10,1	10,1	10,1

6.7.3 Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027
Energiportalen	290	1 160	Annet	*Estimat sjøfart	0,0	0,0	0,0	0,0
Klimaundersøkelse for innbyggere	300	1 200	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilrettelegge for kortreist friluftsliv	300	1 200	Arealbruk	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Unngå ødeleggelse av natur og åpning av bekker. Kartlegge muligheten for natur-restaurering	300	1 200	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0
Verneområder i havet i Kristiansand	200	800	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0
Øke naturlig karbonlagring i arealer på land, vann og i sjø	250	250	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0
Klima- og miljøkrav i kommunens innkjøp	1 500	4 500	Innkjøp	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Forebygge ødeleggelse av natur	300	1 200	Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Klima- og omstillingsfondet	3 000	12 000	Miljøledelse	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0
Nye evalueringsverktøy for klima- og naturpåvirkning	100	400	Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0

Klimabudsjett

Redusere matsvinn	700	2 800 Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Styrke kunnskapsgrunnlaget om naturen i Kristiansand	500	1 700 Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	7 740	28 410		0,0	0,0	0,0	0,0

Det er klart at radikale tiltak ikke vil bli gjennomført i tide til å nå klimamålene, da disse krever overordnet myndighet som ligger utenfor kommunens kontroll.

6.8 Konklusjon

Økningen på 1,9 % i de totale sektorfordelte klimagassutslippene for Kristiansand kommune er en bekymringsfull indikasjon på at det er behov for ytterligere innsats for å oppnå ambisiøse klimamål. Selv om kommunen har gjort fremskritt med å redusere utslippene fra egen drift, viser tallene at det er et betydelig gap mellom dagens utvikling og de nødvendige reduksjonene for å oppnå 80 prosent reduksjon innenfor kommunens geografiske område innen 2030.

Det er nødvendig å vurdere årsakene bak denne økningen og iverksette tiltak som kan bidra til en mer bærekraftig utvikling i Kristiansand. Dette kan inkludere styrket innsats innen transportsektoren, energieffektivisering, og oppfordring til økt miljøbevissthet blant innbyggerne. Nordmenn har et høyt forbruk, noe som resulterer høye indirekte utslipp. Å gjøre ting smartere og samtidig senke forbruket vårt, vil ha stor innvirkning på utslippene våre.

Det faktum at kommunens organisatoriske utslipp bare utgjør en liten andel av de totale utslippene, understreker viktigheten av å engasjere innbyggere, næringsliv og andre aktører i klimaarbeidet. Det er avgjørende at Kristiansand kommune fortsetter å styrke samarbeidet med lokalsamfunnet og gjennomfører effektive tiltak for å redusere utslippene betydelig, for å bidra til en mer bærekraftig fremtid samt oppfylle de ambisiøse klimamålene.

I sum representerer Kristiansands innsats for å redusere klimagassutslippene et positivt steg i riktig retning mot en mer bærekraftig fremtid. Kommunens ambisiøse mål og planlagte tiltak viser en forpliktelse til å adressere klimaendringer og miljøutfordringer på alle nivåer av samfunnet. Gjennom å fremme utslippsfrie byggeplasser, økt avfallsreduksjon og bærekraftig transport, inkludert sykkeltiltak, tar kommunen nødvendige skritt for å redusere sitt karbonavtrykk.

De tiltakene som er innført for å oppmuntre til grønn praksis i både offentlig og privat sektor, viser behovet for en helhetlig tilnærming til klima- og miljøvern. Selv om det fortsatt gjenstår mye arbeid, er kommunen er på rett vei mot å oppnå sine klimamål, og kan slik bidra til en mer bærekraftig og miljøvennlig kommune for kommende generasjoner.

7 Økonomiske hovedoversikter

7.1 Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-3 620 806	-3 856 143	-3 965 959	-4 007 509	-4 051 391
Inntekts- og formuesskatt	-3 633 561	-4 016 472	-4 069 390	-4 121 311	-4 172 498
Eiendomsskatt	-335 700	-328 700	-348 480	-343 293	-338 139
Andre generelle driftsinntekter	-165 983	-269 844	-207 952	-164 584	-131 569
Sum generelle driftsinntekter	-7 756 050	-8 471 159	-8 591 781	-8 636 697	-8 693 597
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	7 289 563	7 946 363	7 965 386	7 923 004	7 905 232
Avskrivninger	603 900	641 600	642 500	631 000	622 200
Sum netto driftsutgifter	7 893 463	8 587 963	8 607 886	8 554 004	8 527 432
Brutto driftsresultat	137 413	116 804	16 105	-82 693	-166 165
Renteinntekter	-127 901	-154 990	-139 037	-125 915	-119 151
Utbytter	-164 000	-138 318	-128 367	-75 742	-73 894
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-60 000	-60 000	-58 537	-57 109	-55 716
Renteutgifter	394 361	486 563	474 884	454 523	470 192
Avdrag på lån	471 392	485 650	485 610	488 192	507 659
Netto finansutgifter	513 852	618 905	634 553	683 950	729 090
Motpost avskrivninger	-603 900	-641 600	-642 500	-631 000	-622 200
Netto driftsresultat	47 365	94 109	8 158	-29 743	-59 275
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	36 212	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-12 555	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	93 414	41 088	20 247	43 050	68 078
Bruk av disposisjonsfond	-164 435	-135 194	-28 402	-13 304	-8 801
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-47 365	-94 109	-8 158	-29 743	59 275
Fremført til inndecking i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

7.2 Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Kommunedirektør	5 870	6 127	6 127	6 127	6 127
Organisasjon	248 876	251 213	253 631	247 160	251 980
Økonomi	118 542	125 498	124 382	123 799	123 196
Samhandling og innovasjon	50 169	53 208	52 578	45 149	44 629
Oppvekst	3 113 445	3 340 076	3 389 264	3 379 081	3 374 890
Helse og mestring	2 971 676	3 290 038	3 279 827	3 291 069	3 268 433
Kultur og innbyggerdialog	381 816	409 540	400 359	395 918	397 454
By- og stedsutvikling	448 007	420 788	396 807	371 192	351 655
Utenomsektorielt	-64 550	49 875	62 411	63 508	86 867
Sum bevilgninger drift, netto	7 273 850	7 946 363	7 965 386	7 923 004	7 905 232

Økonomiske hovedoversikter

Beløp i 1000	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Herav:					
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-12 555	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-3 158	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	7 289 563	7 946 363	7 965 386	7 923 004	7 905 232

7.3 Sammendrag driftsbudsjett

Bevilgningsoversikt drift iht. § 5-4. 2.ledd

Tall i 1000 kr	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
1 Kommunedirektør					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	5 869	6 127	6 127	6 127	6 127
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					
11 Organisasjon					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	248 876	251 213	253 631	247 160	251 980
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					
12 Økonomi					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	118 543	125 497	124 382	123 799	123 199
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					

Økonomiske hovedoversikter

Tall i 1000 kr	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
13 Samhandling og innovasjon					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	51 828	53 208	52 578	45 149	44 629
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond	-1 658				
2 Oppvekst					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	3 113 450	3 340 075	3 389 262	3 379 078	3 374 887
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					
3 Helse og mestring					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	2 974 436	3 290 036	3 279 827	3 291 070	3 268 434
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond	-1 262				
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond	-1 500				
4 Kultur og innbyggerdialog					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	381 813	409 540	400 359	395 918	397 454
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					

Økonomiske hovedoversikter

Tall i 1000 kr	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
5 By- og stedsutvikling					
Netto drift (inkl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	459 298	420 786	396 805	371 190	351 653
Overføringer til investeringsregnskapet					
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond	-11 293				
Avsetninger til disposisjonsfond					
Bruk av disposisjonsfond					
Sum budsjettområdene					
Sum netto drift (ekskl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	7 354 113	7 896 482	7 902 971	7 859 491	7 818 363
Sum overføring til investeringsregnskapet					
Sum avsetninger til bundne driftsfond					
Sum bruk av bundne driftsfond	-12 555				
Sum avsetninger til disposisjonsfond					
Sum bruk av disposisjonsfond	-3 158				
9 Utenomsektorielt					
Netto drift (ekskl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)	-64 552	49 876	62 412	63 510	86 869
Overføringer til investeringsregnskapet	36 212				
Avsetninger til bundne driftsfond					
Bruk av bundne driftsfond					
Avsetninger til disposisjonsfond	93 414	41 088	20 247	43 050	68 078
Bruk av disposisjonsfond	-161 277	-135 193	-28 403	-13 303	-8 803
Sum bevilgninger netto drift (ekskl. overføring inv. og bruk/avsetning fond)					
<i>Sum overføring til investering</i>	36 212				
<i>Sum avsetninger til bundne driftsfond</i>					
<i>Sum bruk av bundne driftsfond</i>	-12 555				
<i>Sum avsetninger til disposisjonsfond</i>	93 414	41 088	20 247	43 050	68 078
<i>Sum bruk av disposisjonsfond</i>	-164 435	-135 193	-28 403	-13 303	-8 803

En viktig budsjettpremiss er at utgangspunktet for budsjettammen er opprinnelig årsbudsjett for 2023. Det betyr at alle budsjettendringer er i forhold til opprinnelig budsjettammen for 2023. Dersom et tiltak er en reduksjon, vil det framkomme med et minusbeløp i budsjettendringstabellene.

Enkelte kommentarer til driftsbudsjettet pr. område:

Kommunedirektøren

Driftsbudsjettet til området kommunedirektøren består av lønns- og driftsutgifter til kommunedirektør og kommunalsjef eierskap. Bystyret vedtok en generell årlig rammereduksjon på 30 000 kr.

Organisasjon

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2023 til 2024 med 10 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,3 mill. kr. Budsjettreduksjonene skyldes i hovedsak midler til valgavvikling i 2023 (6 mill. kr som ikke er videreført til 2024), innsparingstiltak og overføring av budsjett Tall Schip's Races til Kultur og innbyggerdialog. Bystyret vedtok en reduksjon på 400 000 kr i kommunens medlemskap i 2025 som reduseres til 200 000 kr fra 2026. kommunedirektøren skal legge fram en sak i begynnelsen av 2024 om hvilke medlemskap som anbefales at sies opp.

Bystyret vedtok videre en reduksjon i folkevalgtopplæringsprogrammet med 500 000 kr i 2027 og generell rammereduksjon med 840 000 kr i 2024 stigende til 1,37 mill. kr fra 2027.

Kommunen har en tre-årig lisensavtale med Microsoft som er reforhandlet i 2023, og som vil være gjeldende f.o.m. 01.01.24. IT blir tilført 5 mill. kr årlig for å hensynte den betydelige prisøkningen som følge av prisutviklingen de siste tre årene.

Det er lagt inn 6 mill. kr til Stortingsvalg i 2025 og Kommunevalg til 2027. Antall lærlinger økes fra 170 i 2023 til 180 fra 2026.

Innsparingskravet i området er på 10,9 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 5,6 mill. kr. Tallene er inkludert bystyrets rammereduksjon.

Økonomi

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 1,1 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 5,8 mill. kr. Endringene i budsjettammen skyldes økt budsjett til forsikringer (2,5 mill. kr) og kontrollutvalg, samt innsparingskrav. Bystyret vedtok en generell rammereduksjon på 420 000 kr stigende til 680 000 kr fra 2027.

Budsjettet til revisjon og kontrollutvalget ligger i økonomiområdet og er på 11,3 mill. kr. Dette er en økning i forhold til 2023 på 270 000 kr som er i henhold til budsjettvedtaket i Kontrollutvalget.

Innsparingskravet i området er på 3,4 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 1,6 mill. kr. Tallene er inkludert bystyrets rammereduksjon.

Samhandling og innovasjon

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 200 000 kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 2,8 mill. kr. Endringene i budsjettammen skyldes økt driftstilskudd til Digi-Agder, Etablerersenteret Agder, økt driftsbudsjett Europakonferansen, samt innsparingskrav.

Bystyret vedtok å legge ned næringsfondet og trekker inn 11,2 mill. kr. Det ble videre vedtatt en årlig reduksjon på 500 000 kr til næringsformål og overføring på 1 mill. kr fra Samhandling og innovasjon til

Helse- og mestring som skal brukes til tilskudd til Hopeful. Bystyret vedtok i tillegg en generell rammereduksjon på 180 000 kr i 2024 stigende til 240 000 kr fra 2027.

Bevilgningen på 6,3 mill. kr til programmet Flere i arbeid videreføres til og med 2025. Prosjektperioden avsluttes i 2026 og budsjetttrammen reduseres med 6,3 mill. kr fra 2026.

Innsparingskravet i området er på 3,4 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 700 000 kr. Tallene er inkludert bystyrets rammereduksjon.

Oppvekst

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 83,1 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 143,5 mill. kr. De største endringene er reduksjon av makspris foreldrebetaling barnehage med 35,5 mill. kr, helårsvirkning gratis kjernetid i SFO for 2. klassinger med 33,8 mill. kr, styrking av skolebudsjettet med 10 mill. kr og økning av integreringstilskudd på om lag 16 mill. kr.

Regjeringens avtale med SV om gratis halvdagsplass på SFO for 3 trinn fra skoleår 2024/2025 er lagt inn med 19,1 mill. kr i 2024 og 42 mill. kr fra 2025.

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen 2,5 mill. kr til lærebøker i skolen, 500 000 kr til arbeid mot ungdomskriminalitet og 1 mill. kr i tilskudd til Kirkens ungdomsprosjekt i 2024. Bystyret vedtok videre en økning fra halv til hel stilling for foreldrekontakt for sentrumsbarnehagene med årlig 500 000 kr. Det ble i tillegg lagt inn en forventet effekt på 1,5 mill. kr i besparelse fra 2025 knyttet til bedre arbeid med den interne arbeidsmarkedsordningen (Via) og reduserte reisekostnader for Oppvekstutvalget med 150 000 kr i 2024 og 2025 og 50 000 kr fra 2026.

Statens pensjonskasse (SPK) gjør en årlig beregning av premiesatsen for kommende år. Satsen for 2023 var på 8,7 % men er for 2024 redusert til 7,83 %. Netto endring fra og med 2024 utgjør -8,2 mill. kr.

Oppvekst er justert for demografiske endringer i budsjettet på skole og barnehage.

Kravet om full barnehagedekning er fulgt opp i perioden og det antas at kommunen har overkapasitet på 476 barnehageplasser høsten 2023. Forventet antall barn i barnehagealder øker i perioden som gjør at antall ledige barnehageplasser reduseres. Høsten 2027 beregnes det å bli ca. 304 ledige barnehageplasser.

Innsparingskravet i Oppvekst er på 8 mill. kr i 2024 i forhold til 2023. Det er ingen økning i innsparingskravet i årene fram mot 2027. Området har i tillegg egne innsparings- og omstillingstiltak på 22 mill. kr i 2024, stigende til 36 mill. kr fra 2027.

Integrering

Etter opprinnelig anmodning fra IMDI er det budsjettet med mottak av 89 ordinære flyktninger (hvorav 6 av disse er enslige mindreårige) og 9 familiegjenforeninger i 2024, totalt 98 personer. Kristiansand kommune har vedtatt å bosette 595 flyktninger fra Ukraina i 2023, men det er usikkert om kommunen vil klare dette målet. Det er derfor estimert at 500 personer vil bli bosatt i 2023. Dette betyr økt integreringstilskudd i 2024 på 106 mill. kr der 77 mill. kr er foreslått delt ut til områdene. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til dette området og det er derfor satt av midler til senere fordeling i 2024.

Helse og mestring

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 133,5 mill. kr i tillegg til kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 182,1 mill. kr.

For å håndtere økte kostnader i forbindelse med mottak av flyktninger fra Ukraina, er det lagt inn 61 mill. kr i 2024 og totalt 125 mill. kr i fireårsperioden. Dette finansieres av økt integreringstilskudd fra staten.

Tiltak for å beholde og rekruttere fastleger ble i økonomiplan 2023-2026 styrket med 44 mill. kr årlig der kommunen innførte et eget kommunalt basistilskudd. Stortinget besluttet å styrke og endre finansieringen av fastlegeordningen fra 01.05.23 der basistilskudd og satser ble økt. Kommunen er bare delvis kompensert for dette. Endringen medfører økte incentiver for å sørge for en prioritering av pasientgrupper som er i størst behov for helsetjenesten. Ordningen med kommunalt basistilskudd med mål om gradvis nedskalering av den kommunale andelen i løpet av økonomiplanperioden er videreført. Dette for å bygge opp under de nasjonale incentivene. Det er derfor lagt inn et nedtrekk tilsvarende -1,2 mill. kr i 2024 økende til -10,2 mill. kr fra 2027.

Det er som følge av demografiutvikling forventet økt aktivitetsvekst i tjenestene hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet i perioden. Området er i vedtatte budsjetttrammer kompensert for kostnader som følge av demografisk vekst i perioden med 7 mill. kr i 2024, økende til 14 mill. kr fra 2027.

Det er lagt inn driftsmidler til åpning av de resterende 32 plassene ved Kleplandstunet fra 2025.

Det er tidligere vedtatt at det skal bygges nytt omsorgssenter som skal stå klart til oppstart i 2026. Investeringsprosjektet Omsorgssenter 2026 får en todelt plassering i Randesund og på Strømme, og er i denne økonomiplanrulleringen splittet i to prosjekter. Utvidelsen med 14 ekstra plasser på Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er lagt inn driftsmidler til 14 nye plasser. Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen økt ramme til hjemmetjenesten med 2 mill. kr i 2024, 3 mill. kr i 2025, 4 mill. kr i 2026 og 5 mill. kr fra 2027. Det ble videre vedtatt 3 mill. kr i 2025 og i 2026 til husassistenter/avdelingsverter.

Det er i budsjettperioden lagt inn driftsmidler til 6 nye boliger innenfor psykisk helse, med oppstart fra 2025 og 6 nye boliger innenfor habilitering med oppstart fra medio 2024. Det er også lagt inn 1 mill. kr i 2027 til oppstart av 6 nye bemannende boliger innenfor rusfeltet med driftsoppstart fra 2028.

Det er vedtatt bygging av 6 boliger til habilitering, med ferdigstilling i 2024. Det er lagt inn driftsmidler til en boenhet av disse fra 2024. Helse og mestring har allerede i sitt driftsbudsjett finansiering til en boenhet. Det innebærer at fire boenheter ikke er finansiert med tanke på drift. Kommunedirektøren vil i perioden vurdere omprioritering av driftsmidler knyttet til disse.

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen tilskudd til Hopeful med 2 mill. kr i 2024, tilskudd til Åpent Hus med 265 000 kr årlig, tilskudd til "Helt med" med 400 000 kr årlig, pott til Samlivskurs med 275 000 kr årlig og 50 000 kr årlig til Muslimske union Agder. Bystyret vedtok videre 1 mill. kr i 2024 og i 2025 til Amatea. Det ble i tillegg lagt inn en forventet effekt på 1,5 mill. kr i besparelse fra 2025 knyttet til bedre arbeid med den interne arbeidsmarkedsordningen (Via) og reduserte reisekostnader for Helseutvalget med 150 000 kr i 2024 og 2025 og 50 000 kr fra 2026.

Bystyret vedtok å legge ned deler av vaksinasjonskontoret med en årlig besparelse på 500 000 kr fra 2025.

Til grunn for det økonomiske opplegget i økonomiplanen ligger det en uttalt risiko for underdekning tilsvarende 52 heldøgns omsorgsplasser i 2025, og 74 i 2026 inntil nytt omsorgssenter da vil stå klart. Basert på denne risikoen i perioden er det sentralt at Helse og mestring klarer å omprioritere driftsmidler til hjemmetjenestene for å kunne opprettholde profilen som hjemmetjenestekommune og samtidig gi en god og forsvarlig tjeneste til personer med behov for heldøgns omsorg. Hovedelementer i budsjettforslaget for neste fireårsperiode er derfor relatert til styrking av tjenester som bygger opp om og forsterker profilen som hjemmetjenestekommune.

Innsparingskravet i Helse og mestring er på 3,1 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 2,3 mill. kr. Bystyrets vedtak i økonomiplan 2023-2026 var 3,2 mill. kr høyere. Helse og mestring har imidlertid omdisponert midler internt for å håndtere innsparingstiltak knyttet til effektivisering av akuttmedisinske tjenester, da dette har vist seg å ikke være realiserbart.

Bystyrets vedtak i økonomiplan 2023-2026 å redusere generelt innsparingskrav i Helse og mestring, med 2 mill. kr kun i 2023. Dette kravet er videreført fra 2024.

Økonomiplan for 2024-2027 innebærer et svært stramt økonomisk opplegg for Helse og mestring, hvor det blant annet videreføres en lavere kompensasjon for demografiske kostnader enn det framskrivningene tilsier. Helse og mestring er også gjennom tidligere vedtatte budsjettammer kompensert lavere med hensyn til demografivekst/utvikling enn kostnadsutviklingen. I tillegg til dette vil Helse og mestring ha med seg driftsutfordringer tilsvarende ca. 40 mill. kr fra 2023 inn i 2024. Det er satt i gang tiltak på dette i 2023 som er beskrevet i kapitlet til Helse og mestring.

Kultur og innbyggerdialog (ekskl. Kirkelig fellelsråd)

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 10,8 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 15,4 mill. kr. Hovedårsaken til budsjettendringene er økt tilskudd til Fullriggeren Sørlandet med 4,8 mill. kr, overføring av budsjett fra Organisasjon til Tall Ships Races 2025 med 2 mill. kr, prosjekt Vannspeilet i Nodeviga i regi av Vest-Agder-museet med 3 mill. kr og Sandripheia fritidspark med 556 000 kr.

Det ble i økonomiplan 2023-2026 vedtatt økt tilskudd til Sørlandets kunstmuseum/Kunstsilo med 2,1 mill. kr i 2023 og 4,2 mill. kr fra 2024. Totalt tilskudd utgjør 9,1 mill. kr.

Prosjektet Fritidsfond videreføres etter prosjektperioden som et fast tiltak, etter vedtak av bystyret 07.06.2023. Fritidsfondet er et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst én fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi.

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen økt driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr i 2024 stigende til 2,2 mill. kr fra 2026. Det ble også vedtatt "meråpent" bibliotek med årlig 125 000 kr, 750 000 kr til fritidsenhetens ferietilbud og gratis leie for inntektsgivende arrangement for idretten med årlig 750 000 kr.

Bystyret reverserte innsparingskravet på å ikke prisjustere tilskuddsordninger med årlig 430 000 kr. Det ble videre vedtatt en generell rammereduksjon med 1,1 mill. kr i 2024 stigende til 1,8 mill. kr fra 2027 og reduserte reisekostnader for Kulturutvalget med 150 000 kr i 2024 og 2025 og 50 000 kr fra 2026.

Innsparingskravet i kultur og innbyggerdialog er på 10 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 5,6 mill. kr. Tallene er inkludert bystyrets rammereduksjon.

Kirkelig fellelsråd

Driftstilskudd til Kirkelig fellelsråd er budsjettert på området til Kultur og innbyggerdialog. Dette utgjør

70,3 mill. kr i 2024. Etter overgang til ny arkivløsning tilføres Kirkelig fellesråd 400 000 kr til økte driftskostnader fra 2024. Det kompenseres med 3,4 mill. kr for pris- og lønnsvekst.

Økte strømkostnader som ble lagt inn i økonomiplan 2023-2026 i 2023 på 1,9 mill. kr videreføres.

Bystyret vedtok et generelt nedtrekk i driftstilskuddet på 230 000 kr i 2024 stigende til 380 000 kr fra 2027. Kirkelig fellesråd må finne innsparingstiltak i driften for å dekke inn dette.

By- og stedsutvikling

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2023 til 2024 med 58,2 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 31 mill. kr. De største endringene som reduserer budsjetttrammen er et økt inntektskrav for å dekke økte kapitalkostnader knyttet til selvkosttjenestene vann og avløp på ca. 34 mill. kr, økte inntekter hos Parkering på 9,1 mill. kr (oppjustering av de faktiske inntekter samt prisjustering), reduserte strømkostnader på 25,6 mill. kr og økt innsparingskrav på 5,9 mill. kr.

Det er lagt inn økt bevilgning til vedlikehold av kommunale boliger på 12,3 mill. kr samtidig som leieinntektene øker med 2,3 mill. kr. For kommunale utleieboliger justeres både inntektsiden og utgiftssiden i takt med endring i boligmassen. Endringen i boligmassen skyldes salg av uegnede boliger som er vedtatt at skal fases ut, og kjøp og bygging av nye boliger tilpasset brukernes behov.

Kristiansand brann og redning (KBR) får økt tilskudd på 6,1 mill. kr i 2024 på bakgrunn blant annet av deres eierandeler i Agder 110-sentralen, økte pensjonskostnader og renteutgifter.

Eiendom har fått økt budsjett til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid. Den største enkeltendringen i 2024 er 3,6 mill. kr til FDV kostnader Wilds Minne skole.

Klima og areal tilføres 3,2 mill. kr i kompenserende tiltak for bortfall av piggdekkgebyr. Disse dekker luftforurensingsmålinger og tiltak. Tidligere bevilgninger til Solcellefond, tilskudd piggdekk til sykkel samt marin forsøpling og matsvinn tilsvarende 1 mill. kr er en del av finansieringen.

Bystyret vedtok 5 mill. kr i 2024 til gang og sykkelvei på Flekkerøya, 250 000 kr til mulighetsstudie for Øvre Slettheia, 2 mill. kr til områdemidler til Øvre Slettheia, driftskostnader til fjernvarme til Skippergata og midler til urbant landbruk med 2 mill. kr i 2024 og 1 mill. kr fra 2025.

Det ble i bystyrebehandlingen vedtatt å selge Kilden parkeringshus og Ingeniørvesenet har fra 2025 kompensert for reduserte parkeringsinntekter med 2,4 mill. kr årlig. Det ble videre vedtatt en generell rammereduksjon med 2,2 mill. kr i 2024 stigende til 3,6 mill. kr fra 2027 og reduserte reisekostnader for Areal og miljøutvalget med 150 000 kr i 2024 og 2025 og 50 000 kr fra 2026.

Innsparingskravet i By- og stedsutvikling er på 13,4 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 5,9 mill. kr. Tallene er inkludert bystyrets rammereduksjon.

Fondsjusteringer

Bystyret vedtok i tillegg å trekke inn 20% av alle sektorfond med 13,7 mill. kr, nedleggelse av næringsfond med 11,2 mill. kr og avsetning til Klima- og omstillingsfond med 2,5 mill. kr i 2024 og i 2025 og 3 mill. kr fra 2026. Når det gjelder vedlikeholdsfondet til By- og stedsutvikling så skal 10 mill. kr øremerkes boliger til habilitering og 5 mill. kr til boligveier. Dette håndteres i balansen i 1. tertialrapport 2024. Se kapittel for hvert område for detaljert informasjon om budsjettendringene pr. år i fireårsperioden.

7.4 Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	1 139 359	1 092 838	1 462 042	1 336 633
Tilskudd til andres investeringer	27 950	21 549	27 707	11 070
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	43 803	44 898	46 020	47 171
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 211 112	1 159 285	1 535 769	1 394 874
Kompensasjon for merverdiavgift	-143 161	-121 412	-130 828	-128 498
Tilskudd fra andre	-68 214	-82 855	-48 476	-124 002
Salg av varige driftsmidler	-239 200	-120 712	-64 673	-32 090
Salg av finansielle anleggsmidler	-14 500	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-1 415	-2 015	-2 915	-2 915
Bruk av lån	-741 200	-850 000	-1 275 000	-1 075 000
Sum investeringsinntekter	-1 207 690	-1 176 994	-1 521 892	-1 362 505
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	95 000	100 000	105 000	110 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-95 000	-100 000	-105 000	-110 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	44 777	65 210	50 937	34 645
Bruk av ubundet investeringsfond	-48 199	-47 502	-64 815	-67 014
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-3 422	17 709	-13 878	-32 369
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

7.5 Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Sum 2024-2027
Organisasjon	3 000	3 000	3 000	3 300	12 300
Samhandling og innovasjon	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Oppvekst	215 455	262 678	295 574	153 257	926 964
Helse og mestring	371 471	233 730	446 369	415 751	1 467 321
Kultur og innbyggedialog	19 550	26 150	13 850	18 850	78 400
By- og stedsutvikling	524 883	562 280	698 249	740 475	2 525 887
Investeringer i varige driftsmidler	1 139 359	1 092 838	1 462 042	1 336 633	5 030 872

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Sum 2024-2027
Investeringstilskudd Den Norske Kirke	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke	850	871	893	915	3 529
Randesund kirkegård - utvidelse	13 700	250	0	0	13 950
Tveit kirkegård – utvidelse	4 350	50	0	0	4 400
Kristiansand kapell - tak	0	0	0	2 500	2 500
Voie kirkegård - utvidelse	0	11 405	17 841	429	29 675
Justeringsrett - til budsjettering	5 550	5 473	5 473	3 726	20 222
Tilskudd til andres investeringer	27 950	21 549	27 707	11 070	88 276

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Sum 2024- 2027
Ansvarlig kapital KKP (Kr.sand kommunale pensjonskasse)	40 625	41 641	42 682	43 749	168 697
Ansvarlig kapital KLP (Kommunal landspensjonskasse)	3 178	3 257	3 338	3 422	13 195
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	43 803	44 898	46 020	47 171	181 892

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Sum 2024- 2027
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	1 211 112	1 159 285	1 535 769	1 394 874	5 301 040

7.6 Sammen drag investeringsbudsjett

Hovedsatsingen på investeringer følger av vedtatt økonomiplan for 2023-2026 og ligger i hovedsak på vann og avløp (VAR området), Skole, Kultur- og innbyggerdialog og Helse og mestring.

Enkelte kommentarer til investeringsbudsjettet pr. område:

Organisasjon

Det er lagt inn 12 mill. kr i perioden til IT kapasitet og sikkerhet av moduler og programmer. Det er i tillegg budsjettet med 300 000 kr til iPader til nytt bystyre i 2027.

Samhandling og innovasjon

Det er satt av 20 mill. kr i perioden til digitaliseringsprosjekter. Av de skal 2 mill. kr gå til delfinansiering av «Digital veiledning og helseoppfølging» i 2024 og i 2025.

Oppvekst

Wilds Minne skole for 500 elever med flerbrukshall ferdigstilles til skolestart 2024. Total prosjektkostnad er 572 mill. kr.

Utvidelse av Vågsbygd skole, for å kunne nedlegge Åsane skole, er ferdigstilt til skolestart høsten 2024. Total kostnad 284 mill. kr.

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

- Det bygges barneskole på Brattbakken for inntil 600 elever fra Hånes.
- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken.
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

Ny ungdomsskole på Lauvåsen for Hånes og Tveit er fullfinansiert, med 452 mill. kr i perioden med forventet byggestart tidlig i 2025, og ferdigstilling årsskiftet 2026/2027. Byggestart for barneskolen vil tidligst kunne skje når ungdomsskolen er ferdig av hensyn til behov for midlertidige løsninger. På

bakgrunn av den økonomiske situasjonen må prosjektet utsettes ett år etter at ungdomsskolen er ferdig – byggestart kan da bli årsskiftet 2028/29. Det er lagt inn 23 mill. kr til planlegging i perioden.

Lømslands vei barnehage (tidligere kalt Fergefjellet barnehage) vil fra januar 2024 være totalrehabilitert og ombygd til en funksjonell barnehage innenfor en ramme på 75,9 mill. kr.

Det er lagt inn 146,5 mill. kr til utvidelse og rehabilitering av Tordenskjoldsgate skole med oppstart bygging i løpet av 2025. Det er ved tidligere rullering av økonomiplan lagt inn driftsmidler fra 2025 til å inngå leieforhold med Kvartal 71 med hensyn til utvikling og bygging av enkelte spesialrom for skolen trenger og som nærmiljøet vi ha nytte av.

Det er avsatt 15 mill. kr i 2024 til å bygge om Øvre Slettheia skole til barnehage. Samtidig er det avsatt 42,5 mill. kr i perioden til tiltak på Slettheia skole. Utvidelses- og rehabiliteringsbehovet på Slettheia skole vil bli vurdert nærmere til neste rullering av økonomiplanen.

Det er lagt opp til gjennomføring av oppvekstområdets IKT-plan som legger opp til «1:1 dekning» av IKT-utstyr i skolen. Det ligger inne 61,4 mill. kr i perioden til IKT undervisning/digitalisering i perioden. Noe av bevilgningen benyttes også mot barnehage.

Det er lagt inn et årlig beløp på 3 mill. kr i hele perioden til oppgraderingstiltak på de eldste kommunale barnehagene i samsvar med behovsutredning som er foretatt.

Helse og mestring

Det er tidligere vedtatt investeringsmidler til 6 samlokaliserte boliger i Dvergsnesveien på psykisk helsefeltet med ferdigstilling tidlig 2025. Det er i tillegg vedtatt 6 boenheter innenfor habilitering og 10 enkeltstående robuste utleieboliger til vanskeligstilte på boligmarkedet. Bygging av 6 samlokaliserte boliger med småhusmodell til personer med rusproblematikk med plan om drift fra 2028.

Det er vedtatt 70 mill. kr til 6 nye boenheter på Langenesåsen på habiliteringsfeltet til brukere med særskilte behov.

Befolkningsframskriving og beregninger ut fra dagens tildeling av sykehjemsplasser og forventet befolkningsvekst antyder doubling av behovet for antall heldøgns omsorgsplasser mot 2040.

Det er behov for 72 nye plasser med ferdigstilling i 2026 og 84 nye plasser i 2028. Det er satt av 654 mill. kr til nytt omsorgssenter med ferdigstilling i 2026. Det har ikke vært handlingsrom til investering og drift av 84 plasser i 2028 og det er derfor vedtatt forskjøvet etablering av det neste sykehjemmet til 2030.

Det er lagt inn en avsetning til Helsehus – et samarbeidsprosjekt med Sørlandet sykehus med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges ny legevakt og andre kommunale tjenester samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Sørlandet sykehus forventer ferdigstilling av ny bygningsmasse i 2027 med drift fra 2028.

Avlastningstilbudet til habilitering utvides med 7 nye avlastningsplasser i Lundeveien. I forbindelse med ny utredning våren 2022 er opprinnelig avsetning oppjustert fra 14 mill.kr. til 27,7 mill.kr. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026.

Det er behov for utvidelse av antall tilgjengelige plasser i aktivitetssenter for habilitering. Total kostnad for prosjektet er estimert 187 mill. kr. Det har ikke vært mulig å legge inn investeringsmidler for dette

aktivitetssenter som planlagt i vedtatt økonomiplan 2023-2026 med ferdigstilling i 2026/2027. Oppstart av prosjektet er forskjøvet i to år og avsetning til investeringen er redusert til 5 mill. kr i 2026 med tanke på ferdigstilling og drift fra 2029.

Kultur og innbyggerdialog

Bevilgningen til utbygging av kunstgressbaner er på årlig 12 mill. kr, totalt 48 mill. kr i perioden. Prisen pr. bane er økt til over 10 mill. kr avhengig av behov for grunnarbeider og drengsfasfalt. I tillegg delfinansierer kommunen fotballbane på Kongsgård (totalt budsjett 18 mill. kr).

Teknisk oppgradering av hovedbiblioteket er tidligere vedtatt, men utsettes med oppstart av arbeidet i 2027 (5 mill. kr).

Kirkelig fellestråd

Det generelle investeringstilskuddet til Kirkelig fellestråd er på årlig 3,5 mill. kr. I tillegg kommer egenkapitaltilskudd på 850 000 kr. Det er i økonomiplanen vedtatt en utvidelse av Randesund kirkegård til 32,5 mill. kr med ferdigstilling 2025 og en utvidelse av Tveit kirkegård til 11,25 mill. kr med ferdigstilling i 2025. Beregninger viser at Voie kirkegård ikke vil ha ledig kapasitet om ca. 6 år. Det er derfor vedtatt utvidelse av Voie kirkegård med 29,7 mill. kr i perioden med ferdigstilling i 2029. Bystyret vedtok 1 års utsettelse sammenlignet med kommunedirektørens forslag og oppstart er derfor utsatt fra 2024 til 2025.

Det er videre vedtatt utbedring av skifertak på Kristiansand kapell til 2,5 mill. kr i 2027.

By- og stedsutvikling

Investeringstilskuddet til by- og stedsutvikling er omfattende og består av mange prosjekter. Arbeidsplaner og faste bevilgninger ligger fast i perioden.

Det er vedtatt utvidelse av energiprogrammet med 92 mill. kr i perioden til energibesparende tiltak primært til solceller på tak kombinert med batteribank. Dette er beregnet at dette gir 16 mill. kr i reduserte strømkostnader i perioden. Det er satt av 9,5 mill. kr til brannsikring av kommunale bygg og det er bevilget 13 mill. kr i perioden til utskifting av eldre heiser, samt 8 mill. kr til radontiltak i formålsbygg.

Til rehabilitering av kommunale boliger er det en årlig bevilgning på 3 mill. kr, totalt 12 mill. kr i perioden. I tillegg er det lagt inn at salgsinntekter ved salg av kommunale boliger med til sammen 54 mill. kr skal brukes til rehabilitering eller kjøp av nye tilpassede boliger.

Det er lagt inn 5 mill. kr til planlegging og oppstart av Domkirkens menighetshus i 2027 (utsatt fra 2026). Forventet total kostnad er tidligere kalkulert til 38,7 mill. kr.

I perioden er det satt av 9,5 mill. kr til oppfølging av gatebruksplanen, 54,5 mill. kr til utbedring av dammer hvorav 22,5 mill. kr er flyttet til 2027 fra tidligere år. Til kjøp av transportmidler og maskinerer er det bevilget totalt 124,8 mill. kr i perioden. For å løse trafikksituasjonen ved skolene Solholmen og Grim bevilges 3,7 mill. kr i 2024.

Det er budsjettet med salgsinntekter knyttet til utleieboliger, boligpolitiske prosjekter, fast eiendom og utbyggingsområder på 288 mill. kr. Kostnadssiden er på 46 mill. kr.

Investeringer knyttet til selvkostområdet vann og avløp utgjør 1,9 mrd. kr i perioden. Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er total innarbeidet 410 mill. kr i økonomiplanen i

Økonomiske hovedoversikter

perioden. Valg av renseløsning er ikke avklart. Dette vil bli fremmet i en egen sak med oppdaterte kostnadsanslag.

Reservevannforsyning øst for byen er estimert til 800 mill. kr for nytt ledningsnett, hvorav 130 mill. kr er bevilget i perioden. I tillegg kommer nytt vannbehandlingsanlegg ved Grimevann i samarbeid med Lillesand kommune. Det er bevilget 300 mill. kr i perioden til dette.

Salg av eiendommer

Bystyret har vedtatt å selge Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland, Torvmoen og MS Maarten. Totalt utgjør dette 1669,5 mill. kr i budsjetterte inntekter. Fratrasket nye vedtatte investeringer innebærer dette at det kan tas opp ca. 165 mill. kr mindre i lån i 2024 enn i kommunedirektørens opprinnelige forslag.

7.7 Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-3 328 596	-3 620 806	-3 620 806	-3 856 143	-3 965 959	-4 007 509	-4 051 391
Innteks- og formuesskatt	-3 999 203	-3 633 561	-3 633 561	-4 016 472	-4 069 390	-4 121 311	-4 172 498
Eiendomsskatt	-330 925	-335 700	-335 700	-328 700	-348 480	-343 293	-338 139
Andre skatteinntekter	-356	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-234 359	-201 184	-201 184	-339 925	-274 033	-220 665	-177 650
Overføringer og tilskudd fra andre	-1 296 146	-556 729	-556 729	-702 800	-682 006	-681 522	-681 523
Brukerbetalinger	-298 263	-312 429	-312 429	-254 577	-254 577	-254 577	-254 577
Salgs- og leieinntekter	-972 863	-957 702	-957 702	-1 026 096	-1 029 554	-1 062 568	-1 062 418
Sum driftsinntekter	-10 460 712	-9 618 111	-9 618 111	-10 524 714	-10 624 000	-10 691 446	-10 738 197
Lønnsutgifter	5 196 424	4 976 224	4 977 540	5 275 728	5 261 694	5 300 376	5 283 756
Sosiale utgifter	1 297 627	946 157	946 157	1 029 618	1 028 649	1 048 412	1 079 212
Kjøp av varer og tjenester	2 532 819	2 659 201	2 659 002	3 077 450	3 103 897	3 029 804	2 991 633
Overføringer og tilskudd til andre	844 431	570 042	570 042	617 122	603 364	599 161	595 231
Avskrivninger	603 534	603 900	603 900	641 600	642 500	631 000	622 200
Sum driftsutgifter	10 474 835	9 755 524	9 756 642	10 641 518	10 640 105	10 608 752	10 572 031
Brutto driftsresultat	14 123	137 413	138 530	116 804	16 105	-82 693	-166 165
Renteinntekter	-96 757	-127 901	-127 901	-154 990	-139 037	-125 914	-119 151
Utbytte	-102 906	-164 000	-164 000	-138 318	-128 367	-75 742	-73 894
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	125 421	-60 000	-60 000	-60 000	-58 537	-57 109	-55 716
Renteutgifter	252 245	394 361	394 361	486 563	474 884	454 523	470 192
Avdrag på lån	472 029	471 392	471 392	485 650	485 610	488 192	507 659
Netto finansutgifter	650 033	513 852	513 852	618 905	634 553	683 950	729 090
Motpost avskrivninger	-603 534	-603 900	-603 900	-641 600	-642 500	-631 000	-622 200
Netto driftsresultat	60 621	47 365	48 482	94 109	8 158	-29 743	-59 275
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	186 386	36 212	36 212	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	93 544	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-148 392	-12 555	-13 672	0	0	0	0

Økonomiske hovedoversikter

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Avsetninger til disposisjonsfond	329 010	93 414	93 414	41 088	20 247	43 050	68 078
Bruk av disposisjonsfond	-521 169	-164 435	-164 435	-135 194	-28 402	-13 304	-8 801
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-60 621	-47 364	-48 481	-94 106	-8 155	29 746	59 277
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	1	1	3	3	3	2

8 Kommunens områder

1 Organisasjon

1.1 Kort om området

Organisasjonsområdet har i løpet av 2023 vært gjennom en omorganisering, og består nå av kommunalsjefområdene HR, IT og Politikk og administrasjon. I tillegg er Kommuneadvokatkontoret underlagt assisterende kommunedirektør. Beredskapssjefen rapporterer direkte til Organisasjonsdirektøren og det er vedtatt at bedriftshelsetjenesten (BHT) går inn i fast drift fra 01.09.2023. Organisasjon har 110 faste årsverk fordelt på 120 fast ansatte.

HR inneholder blant annet ansvaret for personaltjenester, overordnet arbeidsgiverpolitikk, lønnspolitikk og -forhandlinger, lederstøtte- og opplæring, partsarbeid, hovedtillitsvalgte og fagopplæring (tidligere «lærlingstjenesten»). I tillegg ytes blant annet også tjenester innenfor lederopplæring og utvikling, lederrekruttering og bistand i komplekse personalsaker.

IT er rådgivere for tjenesteområdene i deres utviklingsprosjekter, for å sikre at løsningsvalg lar seg realisere. Dette innebærer å sikre at nasjonale fellesløsninger kan samspille med lokal infrastruktur, at kommunens Microsoft-lisenser forvaltes i tråd med områdenes behov og økonomiske rammer, at integrasjonsbehov løses og at områdenes behov for sinking og tilgjengeliggjøring av data ivaretas. Kommunalsjefområdet sørger for sikker og stabil drift for kommunens infrastruktur, nettverk, telefoni, eksisterende systemportefølje, skyløsninger, Office/Microsoft 365, og designer fremtidige løsninger og plattformer. I tillegg designer IT sikkerhetsløsninger, samspiller med nasjonale myndigheter og er en sterk bidragsyter inn i ROS-arbeidet i kommunen. IT yter brukerstøttetjenester til ansatte, tjenestene og folkevalgte, bistår områdenes fagsystemansvarlige og gjennomfører kurs og kompetansetiltak. I tillegg ivaretas opplæringsløpene for IT-lærlinger, og håndterer bredbåndsutbygging for kommunen.

Kommunalsjefområdet Politikk og administrasjon har 2 hovedenheter:

1. Politisk- og administrativt sekretariat (PAS) som yter støttetjenester for administrativ ledelse, har ansvar for gjennomføring av kommune-, fylkesting- og stortingsvalg og er sekretariat for politisk ledelse og politiske utvalg i kommunen. Elevombudet og Personvernombudet inngår også i denne avdelingen.
2. Dokumentsenteret er ansvarlig for kommunens digitale arkiver, journalføring av inn- og utgående korrespondanse i aktuelle systemer, publisering i offentlig journal, behandling av innsynskrav og tilrettelegging for digital samhandling internt og med innbyggere og næringsliv.

Kommuneadvokatkontoret har et bredt saksfelt og bistår kommunen i barnevernssaker, personalsaker, erstatningssaker i og utenfor kontrakt, i saker som gjelder entrepriserett, fast eiendom, VA-juss, forvaltnings- og kommunalrett, og enkelte forretningsjuridiske felt. Kommuneadvokaten holder også interne kurs innen disse fagfeltene.

Beredskapssjef har blant ansvar for beredskap og informasjonssikkerhet. Etter omorganiseringen høsten 2023, rapporterer Beredskapssjefen direkte til Organisasjonsdirektøren.

Bedriftshelsetjenesten er en fagkyndig og rådgivende tjeneste innen forebyggende HMS-arbeid. Tjenesten skal bistå arbeidsgiver og arbeidstakere med å følge opp arbeidsmiljøet i virksomheten.

1.2 Hovedutfordringer

Organisasjon har som mål å digitalisere området tjenester i større grad. I første omgang digitaliseres egenmelding og ansettelsesprosessene. Det arbeides også med å få på plass et nytt, felles, system for kompetansestyring i kommunen. Ved å ha et system for kompetansestyring kan både kompetansebehov, opplæring og rekruttering håndteres i betydelig større grad enn tilfellet er i dag. En av organisasjonsområdets hovedutfordringer er å gjennomføre digitaliserings- og utviklingsarbeid og samtidig holde ordinære driftsoppgaver ajour. For Dokumentsenteret har nedskalering av budtjenestene vært effektive, men det gjenstår fortsatt mye arbeid med å få mer papirpost over i digitale kanaler. Rekruttering av kvalifisert arbeidskraft til området ulike oppgaver er også en utfordring som blir mer og mer krevende.

Reduksjon av sykefravær er en utfordring i kommunen som Organisasjon har et særskilt ansvar for. Det er i denne forbindelse etablert et operativt "Innsatsteam IA", som har resultert i gode resultater hittil.

Nasjonale sikkerhetsmyndighet har pekt på et taktskifte av det som klassifiseres som alvorlige hendelser innen digital risiko. Den generelle sikkerhetssituasjonen i Europa krever økt vaksomhet og kompetanse på hendelseshåndtering. IT jobber systematisk med sikkerhets- og beredskapstiltak innenfor det digitale trusselbildet, og å kunne være gode rådgivere overfor tjenesteområdene. Arbeidet skjer i tråd med nasjonale anbefalinger og det er tett dialog med informasjonssikkerhetsansvarlig, sentrale nasjonale kompetansemiljøer og eksterne sikkerhetsspesialister.

Trenden er at systemleveranser går over fra lokalt installert til sky. For IT gir dette utfordringer rundt etablering og forvaltning av integrasjoner systemer imellom, og fører til en dreining av kompetanse- og kapasitetsbehov internt. Tilsvarende sentralt er identitetsforvaltning og tilgangsstyring til både skysystemer og lokale systemer, for å sikre forsvarlig tilgangskontroll iht. beste sikkerhetspraksis, og for å kunne automatisere prosesser og gjenbruke data inn i flere systemer.

Infrastrukturen er kritisk bærer av stadig flere digitale løsninger, både internt i kommunen og ut mot innbyggerne. Alt fra dørlås-systemer, kameraovervåking, telefoniløsninger, sykesignalanlegg og sykehjemsbeboernes egne enheter benytter kommunens etablerte tekniske anlegg, infrastruktur og nettverk. Tilsvarende gjelder den økende graden av sensorer og IoT-teknologi, behovet for datasanking og -bearbeiding.

1.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Arbeids- og inkluderingsutvalget	-840	-840	-840	-840
Heltidsprosjekt oppgaver inn i ordinær drift	0	-2 306	-2 306	-2 306
Innsparingstiltak administrasjon	-1 525	-2 025	-2 537	-3 037
Naturlig avgang og andre tiltak	-862	-862	-862	-862
Nærværssatsing inn i ordinær drift	0	-1 025	-1 025	-1 025
Reduksjon av antall bystyreprerentanter	-820	-820	-820	-820
Reduksjon områderammer	-840	-1 020	-1 190	-1 370
Sammenslåing organisasjonsutvalg og NE utvalg	-666	-666	-666	-666
Totalsum	-5 553	-9 565	-10 247	-10 927

Innsparinger på politisk virksomhet tar utgangspunkt i bystyresak 68/22 behandlet den 27.04.22. Her ble det vedtatt at arbeids- og inkluderingsutvalget skal legges ned fra 15.10.2023 i tillegg til at organisasjonsutvalget og nærings- og eierskapsutvalget slås sammen. I bystyresaken fra 27.04.22 ble det også vedtatt at nytt bystyre skal ha 57 i stedet for 71 representanter, og det er da beregnet en forventet besparelse på 820 000 kr.

I økonomiplan 2021-2024 bevilget bystyret midler til to satsinger, heltidssatsing og nærværssatsing, med henholdsvis 2,25 mill. kr og 2 mill. kr. Bystyret bevilget midler til og med 2024, og fra 2025 henholdsvis fjernes og halveres budsjettmidlene på disse satsingene.

Resterende innsparingskrav på 2,4 mill. kr i 2024, økende til 3,9 mill. kr i 2027, planlegges inndekket ved en kombinasjon av fondsmidler, nedtrekk av stillinger og naturlig avgang. Det arbeides samtidig med å effektivisere og digitalisere arbeidsprosesser, for å hente ut gevinster der det er mulig.

I den politiske behandlingen av Økonomiplan 2024-2027 fikk Organisasjon en ytterligere reduksjon i rammen på 840 000 kr i 2024, økende til 1,37 mill. kr i 2027. Innsparingskravene arbeides kontinuerlig med, og det vil bli gjennomført en prosess i området for å finne beste måte å håndtere reduksjonen i driftsrammen.

1.4 Hovedprioriteringer

Organisasjon er et stabsområde som har som hovedprioritet å levere tjenester i tråd med forventningene fra tjenesteområdene. Området vil i økonomiplanperioden definere tydelig hvilke oppgaver som skal leveres til tjenestene og hva området ikke har ansvar for. Det ble i 2023 gjennomført en organisasjonsutviklingsprosess i området som hadde som mål å kartlegge og forbedre organisasjonsstrukturen slik at arbeidet blir mest mulig effektivt. Resultatet av prosessen var blant annet reduksjon av antall kommunalsjefsområder og ledere. Dette vil kunne gi nye muligheter for å håndtere effektiviseringstiltak og synliggjøre potensial for omprioriteringer.

Organisasjonsområdet har ansvar for en stor andel av kommunens felleslisenser. I økonomiplanperioden vil området ha fokus på gjennomgang, avslutning og reforhandling av lisensavtaler samt bedre rutiner når nye systemer og installasjoner vurderes. Hovedprioriteten vil være å digitalisere flere av områdets arbeidsprosesser. Dokumentsenteret viderefører satsingen med økt bruk av fellesløsningen SvarUt og eDialog, samt digitalisering av interne og eksterne arbeidsprosesser.

Organisasjon har i programmet Flere i Arbeid ansvar for temaområdet «Kommunen som arbeidsgiver». Denne delen av programmet skal medvirke til at kommunen rekrutterer flere som står utenfor arbeidslivet inn i kommunale stillinger. Som et ledd i dette er det søkt departementet om anledning til å starte en pilot der kommunen kan fravike kvalifikasjonsprinsippet, og i stedet foreta direkteansettelser av personer som er i arbeidspraksis eller er lærlinger.

Antall lærlinger svinger gjennom året, og er i 2023 omtrent på samme nivå som i 2022 (omkring 170 stykker). I økonomiplanen er det prioritert en ytterligere styrking av lærlingordningen i årene fremover.

Etter Organisasjonsområdets OU-prosess er Personalenheten redusert fra tre til to avdelinger, og navnet er byttet til «HR». Den samme OU-prosessen synliggjorde et ønske fra direktørområdene om å øke bistanden spesielt på strukturen rundt lederopplæring og systemer for rekruttering, og dette vil dermed prioriteres i kommende økonomiplanperiode.

Innenfor lederopplæring er en kritisk suksessfaktor å få på plass et digitalt verktøy for kompetansestyring. Et slikt verktøy mangler i kommunen, og utfra kommunens størrelse og behovet for fremtidige omstillinger innenfor reduserte rammer, vurderes det fra HR at dette må styres på en langt mer strukturert og enhetlig måte, med en betydelig større grad av kvalitetssikring underveis.

Innenfor rekruttering planlegges gjennomføringer av jevnlig opplæring/«sertifiseringer» av det støttepersonell som ute i linjene bistår i rekrutteringer. Det er også igangsatt forprosjekt for en heldigitalisering av rekrutteringsprosessen, noe som vil kunne fjerne en rekke feilkilder og samtidig forenkle prosessene.

IT er en sentral bidragsyter inn imot områdene og det forventes økt ressursbruk i arbeidet med ROS-analyser i den kommende perioden. I offentlig sektor er det for tiden stort fokus på nasjonale og kommunale felleskomponenter og registre. IT bistår sektorene i utnyttelsen og sammenkoblingen av slike løsninger opp mot eksisterende fagsystemer. I kommuneplanens samfunnsdel fremkommer det at kommunen skal legge til rette for deling av data, og at kommunen skal satse på økt andel analyse av data for utviklingsformål. IT vil bistå de store fagområdene i deres behov for å sanke, lagre, forvalte, bearbeide og dele data.

IT samarbeider med KS om videreutvikling og forbedring av fellesløsninger/-komponenter, herav DigiOrden (styringsverktøy for informasjonsforvaltning og verktøy for veilederen Orden i eget hus). IT bidrar også inn i KS' Fagrådet for Virksomhetsarkitektur, hvor det arbeides med en veileder for innføring av arkitektur i kommunal sektor, med stegvis utvikling.

Sikre mobil- og bredbåndstjenester er en grunnleggende forutsetning for digitalisering i alle deler av samfunnet, og har stor betydning for hvordan kommunen organiserer fremtidens helsetjenester, utdanning og arbeidshverdag. IT kartlegger områder det er aktuelt å søke støtte for i den statlige bredbåndstøtteordningen. Når det gjelder fast og mobilt bredbånd, skal kommunen følge opp nasjonale mål i Stortingsmelding 28 «Vår felles digitale grunnmur», og målsettingen for mobiltelefoni er god innendørs og utendørs dekning både på tale og data i områder hvor folk bor, jobber og ferdes.

1.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

1.5.1 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn sammenlignbare storbykommuner når det gjelder andel personer som står utenfor utdanning og arbeidsliv. Det gjelder særlig ungdom. Utenforskap har nær sammenheng med mangel på fullføring av videregående skole, og en stor andel av de unge fullfører ikke videregående utdanning. Frafall i videregående skole gjelder særlig yrkesfag. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. Det medfører et særlig ansvar for å tilby lærlingplasser, samt god kvalitet på oppfølging av lærlinger så de ikke faller ut av utdanningsløpet.

Det er et stort potensial for økt sysselsetting ved å legge til rette for at flere av de som mottar helse relaterte ytelser kan være helt eller delvis i arbeid. Mest mulig kvalifisering og opplæring bør skje på de aktuelle arbeidsplassene. Det gir reell arbeidserfaring, innsikt i egne ressurser og kan styrke motivasjonen. Kommunen vil være i front når det gjelder opplæring og arbeidstrening for personer som er utenfor arbeidslivet blant annet gjennom å tilby praksisplasser. Kommunen vil teste ut ulike modeller for hvordan inkluderingsarbeidet kan organiseres.

Temaområde «Kommunen som arbeidsgiver» i Flere i Arbeid skal medvirke til at kommunen rekrutterer flere som står utenfor arbeidslivet inn i kommunale jobber. I tillegg skal arbeidet styrke Kristiansand kommune som en attraktiv arbeidsgiver i et marked der det er konkurranse om arbeidskraften.

Økt lærlingsatsing med fokus på alternative opplæringsløp og utfordre muligheter for oppmykning av tilsetningsreglementet i kommunen, er noe av det arbeidet fokuserer på.

Tidligere mål om antall praksisplasser er tatt ut. I stedet fokuseres det på overgang fra praksis til jobb i kommunen, og da gjennom programmet "Flere i arbeid".

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Antall lærlingeplasser er økt	174	170	180

1.6 Planoppgaver

I planstrategien for Kristiansand kommune fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for perioden 2024-2027. Følgende planer skal følges opp av Organisasjon:

Livsfasepolitikk

Arbeidet ble satt på vent i 2023. Det vil gjennom 2024 jobbes med en livsfasepolitikk som skal erstatte dagens seniorpolitikk. Dette er i tråd med vedtatt helhetlig arbeidsgiverpolitikk, der innretningen er å tenke livsfasepolitikk for alle ansatte.

1.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Organisasjon	237 869	248 876	251 213	253 631	247 160	251 980
Sum	237 869	248 876	251 213	253 631	247 160	251 980

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2023 til 2024 med 10 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,3 mill. kr, samtidig som tidligere og nye innsparingskrav trekker ned rammen med totalt 4,9 mill. kr. Endringene i budsjettrammen skyldes i hovedsak endring i ramme knyttet til kommunevalget i 2023, innsparingstiltak og økning i satsing på lærlingordningen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	248 876	248 876	248 876	248 876
Sum Deflator	6 065	6 065	6 065	6 065
Sum Lønns- og prisjustering	6 222	6 222	6 222	6 222
Tidligere vedtatte tiltak				
AFP-kostnader politikere	-526	-526	-526	-526
Bedriftshelsetjenesten prosjekt	-1 185	-1 185	-1 185	-1 185
BHT lønnsmidler	-410	-410	-410	-410
Bredbånd egenandel	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Full mobil- og bredbåndsdekning hele kommunen	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
IT-tjeneste Kirkelig fellesråd opphør av avtale	-102	-102	-102	-102
Lærlingordningen økning	808	808	808	808
Tall Ships Races kommunalt bidrag	0	2 050	-2 050	-2 050
Valgavvikling	-5 943	46	-5 943	-5 943
Ytterligere økning lærlinger	840	1 681	1 681	1 681
Andre tiltak	-1 490	-1 490	-1 490	-1 490
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-10 109	-1 230	-11 319	-11 319
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-4 213	-7 545	-8 057	-8 057
Vedtatte endringer	-2 035	3 512	-7 089	-7 089
Vedtatt ramme	246 840	252 388	241 787	241 787
Sum Innsparingstiltak	-1 340	-2 020	-2 190	-2 870
Nye tiltak				
Budsjett Tall Ships Races overføres fra Organisasjon til Kultur	-2 050	-4 100	0	0
Driftskostnader etikk-komité	50	50	50	50
Europeiske vennskapsbyer - budsjett overføres fra Org. til SI	-200	-200	-200	-200
Microsoft lisenser	5 000	5 000	5 000	5 000
Overføring av stillingsressurs fra Helse og mestring til Personal	238	238	238	238
Valg 2027	0	0	0	6 000
Andre tiltak	2 675	2 675	2 675	2 675
Sum Nye tiltak	5 713	3 663	7 763	13 763
Politiske vedtak				
Folkevalgt opplæring	0	0	0	-500
Medlemskap	0	-400	-200	-200
Sum Politiske vedtak	0	-400	-200	-700
Nye tiltak og realendringer	4 373	1 243	5 373	10 193
Ramme 2024-2027	251 213	253 631	247 160	251 980

Nye tiltak

Europeiske vennskapsbyer - budsjett overføres fra Org. til SI

Midler til Vennskapsbyer har etter kommunesammenslåingen lagt hos Organisasjon. Grunnet pandemien har det vært lite aktivitet. I 2023 er det generert utgifter ved internasjonal rådgiver i Samhandling og innovasjon. Budsjettposten ble derfor flyttet fra Organisasjon til Samhandling og innovasjon i 2. tertial 2023, med varig endring vedtatt i bystyrebehandling av økonomiplan 2024.

Microsoft lisenser

Kommunen har en tre-årig lisensavtale med Microsoft som reforhandles i løpet av 2023, og som vil være gjeldende f.o.m. 01.01.2024. IT blir tilført 5 mill. kr for å hensynta den betydelige prisøkningen som må forventes som følge av prisutviklingen de siste tre årene.

Overføring av stillingsressurs fra Helse og mestring til Personal

Finansering i forbindelse med overflytting av oppgaver knyttet til saksbehandlingsansvar for ett- og treårskrav fra ansatte etter arbeidsmiljøloven.

Videreføring av BHT delfinansiering Oppvekst

I forbindelse med videreføringen av BHT videreføres også delfinansieringen fra Oppvekst.

Politiske vedtak

Folkevalgt opplæring

Bystyret har vedtatt at folkevalgtopplæringen i 2027 skal være i et kommunalt bygg, og gjennomføres uten vesentlige merkostnader. Besparelsen er på 500 000 kr.

Medlemskap

Bystyret har vedtatt at det skal gjøres en kost/nytte-vurdering av kommunens medlemskap. Besparelsen er på 400 000 kr i 2025, reduserende til 200 000 kr fra 2026.

1.8 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
Ipad til bystyret	600	0	0	0	300	300	0
IT-kapasitet og sikkerhet		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Sum Investeringer	600	3 000	3 000	3 000	3 300	12 300	0

Ipad til bystyret

Etter kommunevalget i 2027 vil det nye bystyret ha behov for nye iPader. Investeringsbevilgningen er på 300 000 kr. Total prosjektkostnad på 600 000 kr skyldes innkjøp av iPad vedrørende nytt bystyre i 2023.

IT-kapasitet og sikkerhet

Prosjektet er en løpende bevilgning og benyttes til nødvendige tiltak for å vedlikeholde den tekniske standarden på infrastrukturen. Det omfatter blant annet vedlikehold av datanettet og serverparken, samt ulike sikkerhetstiltak. Noen av tiltakene er i tråd med planlagte behov, mens andre behov igjen kommer som en følge av akutte hendelser.

1.9 Verbalvedtak

Verbalvedtak Beskrivelse

2024-1	Bystyret ber
Oversikt over	administrasjonen
forventet	legge frem en
naturlig	oversikt over

Verbalvedtak Beskrivelse

avgang og plan for reduksjon av økonomisk overtallige	forventet naturlig avgang i de ulike direktørområdene. Videre ber bystyret om en plan for å redusere økonomisk overtallige uten oppsigelser, samtidig som viktig kompetanse tas vare på.
--	--

2 Økonomi

2.1 Kort om området

Innenfor økonomiområdet er det fem kommunalsjefområder med hvert sitt områdeansvar: Virksomhetsstyring, Økonomistyring inkludert eierskap, Innkjøp, Regnskap og Lønn. Økonomi fungerer som en sentralisert stabs- og støttetjeneste for de andre tjenesteområdene i kommunen. Totalt er det omtrent 82 ansatte i økonomiområdet fordelt på 72,5 årsverk. Budsjettet for kontrollutvalget er også en del av økonomiområdets budsjetttramme.

Virksomhetsstyring har det overordnede ansvaret for virksomhetsstyring, internkontroll og kvalitetssikring i Kristiansand kommune. Økonomistyring er en sentralisert tjeneste som har hovedansvaret for utarbeidelse av kommunens økonomiplan, tertialrapportering og overordnet økonomistyring for områdene. Innkjøp er en sentralisert tjeneste og gjennomfører alle anskaffelser over 100 000 kr, med unntak av for By- og stedsutvikling.

Regnskap er ansvarlig for både den løpende regnskapsføringen og gjennomføringen av årsoppgjøret for ca. 35 særregnskaper, i tillegg til å håndtere bykasseregnskapet. Finansforvaltningen ivaretas også av her, samt ansvaret for administrasjonen av kommunens økonomisystem.

Lønnsavdelingen har ansvar for å sikre riktig utbetaling av lønn, innrapportere lønnsopplysninger, samt søke refusjoner for alle ansatte i kommunen. Lønnsavdelingen forvalter også systemeierskapet til kommunens lønns- og personalsystem.

Økonomi er dedikert til å være en pådriver for effektivisering og kontinuerlig forbedring av økonomistyringen.

2.2 Hovedutfordringer

Områdets hovedutfordring er å få til en best mulig utvikling av kommunens systemer og rutiner for virksomhetsstyring og økonomioppfølging. I samarbeid med områdene tilpasses tjenestene som leveres etter behov, samtidig som en viss grad av standardisering er nødvendig.

Helhetlig virksomhetsstyring skal sikre at kommunen løser sine kjerneoppgaver og når sine mål effektivt og innenfor lov- og avtaleverk, ved felles forståelse av oppdrag, roller og mål. En av hovedutfordringene for Virksomhetsstyring er å bygge og vedlikeholde en god kultur for kvalitet- og forbedringsarbeid, samt sikre tilstrekkelig metode-, systemkompetanse og opplæring i organisasjonen om temaet.

Det er fortsatt betydelig potensial i å tilgjengeliggjøre og anvende data og nøkkeltall for bedre styring, kontinuerlig forbedring og læring. Det er også potensial i å jobbe mer systematisk med risikostyring på både operativt og strategisk nivå, samt målrettede etterlevelseskontroller basert på risikovurderinger. Det er videre viktig å merke seg at gevinstoppfølging i liten grad er systematisk implementert i organisasjonen for øyeblikket. Det er et klart behov for å utvikle en målstyringsstruktur som oppleves som relevant, motiverende og aktuell for ledere på alle nivåer.

I Økonomistyring er hovedutfordringen å sikre god samhandling og standardiserte tjenester for områdene for å kunne legge til rette for best mulig bistand og oppfølging i forbindelse med økonomistyringen i områdene. Sentralisering av økonomistyring gir stordriftsfordeler som økt spesialisering og styrket fagmiljø.

Hos Innkjøp anses det å sette av nok tid og ressurser til å følge opp innkjøpsavtalene på en tilstrekkelig måte å være den største hovedutfordringen på nåværende tidspunkt.

For Regnskap har hovedfokuset vært digitalisering av dagens tjenester, som vil fortsette i ny økonomiplanperiode. I løpet av perioden skal ERP-systemet ut på anbud, som vil medføre utfordringer og betydelig arbeid for avdelingen.

Lønn er kommet langt i digitaliseringsarbeidet, men det er fremdeles gevinster å hente på tvers i organisasjonen. Det jobbes kontinuerlig med å forenkle og forbedre datainnsamlingen og øke kvaliteten på lønns- og fraværdata inn til Lønn.

Forvaltningen av kommunens lønns- og personalsystem (HRM) har blitt en vesentlig større oppgave både som følge av økte krav til sikkerhet/personvern og som følge av at systemet benyttes som autoritativ kilde for mange andre fagsystem i kommunen. Endring av organisasjonsstrukturen i HRM påvirker funksjonaliteten i disse systemene og forvaltningen har dermed blitt vesentlig mer komplisert.

2.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Reduksjon områderammer	-420	-510	-580	-680
Regnskap	-1 217	-1 217	-1 217	-1 217
Økonomistyring	0	-500	-1 013	-1 513
Totalsum	-1 637	-2 227	-2 810	-3 410

For å imøtekomme innsparingskravene blir bemanningen gradvis redusert gjennom naturlig avgang der det er mulig, i tillegg til generelle kostnadskutt. I 2021 ble det gjort interne omorganiseringer i Regnskap for å effektivisere enheten og arbeidsprosesser. Det har også vært høyt fokus på å øke digital flyt og automatisering av oppgaver. Blant annet på bakgrunn av dette er det vurdert at noen av de ledige stillingene som har oppstått på grunn av naturlig avgang, ikke skal erstattes. Innsparingskravet blir derfor håndtert ved redusert bemanning i Regnskap. I løpet av økonomiplanperioden 2024-2027 har Regnskap dermed redusert bemanningen med 4 årsverk siden kommunesammenslåingen i 2020. Resterende innsparingskrav planlegges dekt ved forventet lavere AFP-kostnader.

I den politiske behandlingen av Økonomiplan 2024-2027 fikk Økonomi en ytterligere reduksjon i rammen på 420 000 kr i 2024, økende til 680 000 kr i 2027. Det vil bli gjennomført en prosess i området for å finne beste måte å håndtere reduksjonen i driftsrammen.

2.4 Hovedprioriteringer

Økonomiområdet vil i økonomiplanperioden jobbe med økt digitalisering, videreutvikling av fagområdet virksomhetsstyring og automatisering av tjenestene der det er mulig.

Det er i økonomiplanperioden behov for å ut på anbud med et nytt Enterprise Resource Management (ERP) system. Hele organisasjonen, og økonomiområdet i særdeleshet, vil få et betydelig arbeid med å definere behov, anskaffe og implementere et slikt system. Med gode prosesser ligger det imidlertid et stort potensial for ytterligere digitalisering og automatisering av tjenester. I 2023 ble det etablert et prosjekt som er godt i gang, og målsettingen er å kunne ta i bruk nytt ERP-system fra 01.01.2026.

Hovedprioriteringene for Virksomhetsstyring er å forbedre og videreutvikle ledelsessystemer og metoder for virksomhetsstyring. I tillegg prioriteres bistand til organisasjonen i forbindelse med å ta i bruk risikostyringsmodulen i Styringsportalen, og konkretisering av hvordan risikostyringen kan forbedres. Mer systematisk oppfølging av internkontrollen på overordnet nivå er også sentralt utviklingsarbeid som er prioritert, i tillegg til tilpasninger av porteføljestylingen og systematisk gevinstoppfølging.

Økonomistyring har fokus på rådgiving og god økonomistøtte til direktører og kommunalsjefer i tjenesteområdene. Bistand til områdene i arbeid med gevinstrealisering prioriteres, i samarbeid med Samhandling og innovasjon, Organisasjon og andre kommunalsjefområder hos Økonomi. En annen hovedprioritering vil være evaluering og videreutvikling av ISF-modellen for Helse og mestring. Modellene for tjenesten er ikke treffsikre nok og gir betydelige utfordringer i økonomistyringen. Det vil være behov for godt samarbeid med Innkjøp på oppfølging av avtaler og realisering av økonomiske effekter ved nye avtaler.

Hovedprioriteringer for Innkjøp i 2024 er å ferdigstille arbeid med ny anskaffelsesstrategi, samt implementere nytt innkjøpsanalyseverktøy i løpet av året. Videre arbeid med å sikre god avtaledekning og -oppfølging på innkjøpsavtalene er en sentral prioritering fremover. God opplæring av bestillere utenfor Innkjøp er også viktig for å øke avtalelojaliteten.

Verktøy for innkjøpsanalyse vil gi mer kunnskap om kommunens ulike innkjøp, bidra til bedre internkontroll, og gi forventede økonomiske gevinster knyttet til priskontroll og bedre avtaleoppfølging fremover.

I arbeidet med klimabudsjettet for 2022-2025 ble det lagt vekt på å styrke arbeidet med klima og miljøkrav innen innkjøp, hvor Innkjøp sitt budsjett ble styrket med 0,5 mill. kr årlig i perioden 2022-2024 for å arbeide videre med dette.

For Regnskap er det viktig at det settes av nok ressurser i forbindelse med anbudsrunder av nytt ERP-system, slik at man er rustet til å takle ekstra arbeidet en slik prosess vil medføre. I løpet av økonomiplanperioden vil flere ansatte i Regnskap gå av med pensjon, og videreføring av kompetanse må derfor prioriteres. I tillegg arbeides det med effektivisering av arbeidsoppgaver.

Lønn vil prioritere å styrke arbeidet med kontinuerlig forbedring av driften innenfor lønns og personalforvaltning i hele kommunen under overskriften "Rett første gang". Å prioritere å få god oversikt over arbeidsprosessene på lønnsområde på tvers i organisasjonen, vil også være av avgjørende betydning i arbeidet med å spesifisere behov og kravspesifikasjoner til et fremtidig ERP-system. Det satses særlig på å utvikle kvalitetssystemet på en mer brukervennlig måte, hvor både regelverk og praktisk gjennomføring beskrives temabasert. Det er også et behov for å arbeide enda mer strukturert og samordnet med HR rundt kompetanseheving av ledere og merkantilt ansatte i hele kommunen for å redusere feil og unødig ressursbruk til feilretting både ute hos virksomhetene og hos Lønn.

I den daglige drift hos Lønn brukes det for mye ressurser på veiledning og feilretting i enkeltsaker, noe som skaper et unødig arbeidspress og tidspress i kjerneprosessene opp mot lønnskjøring og fraværskjøring. Det er et pågående arbeid med å etablere en felles kvalitetssikret kunnskapsbase på tvers av enhetene HR og Lønn til bruk ved én-til-én-veiledningen ut i organisasjonen. Ved å systematisere og analysere avvik i større grad vil man kunne avdekke behov for enda bedre systemstøtte og opplæring i organisasjonen. Både å utvikle og målrette en kompetanseheving av merkantile og ledere innenfor lønn og fravær, vil kunne redusere ressursbruken på én-til-én-veiledning og på feilretting i hele organisasjonen.

2.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

2.5.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Ressursinnsats innenfor retningsmålet Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Periodemål: Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp.

Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Det skal vurderes hvorvidt alternative løsninger for behovsdekning kan være mindre miljøbelastende gjennom hele livsløpet. I Kristiansand kommune skal det derfor stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

2.6 Planoppgaver

Følgende planer skal utarbeides og følges opp av økonomiområdet i perioden 2024-2027:

Anskaffelsesstrategi

Arbeid med anskaffelsesstrategien er tidligere blitt utsatt på grunn av korona. Oppstarten av arbeidet skjer innværende år og behandles politisk høsten 2024.

Finansstrategi og finansreglement

Finansstrategien og finansreglementet ble vedtatt i 2019. Arbeidet med revisjon av nytt finansreglementet startes opp fåren 2024 og det forventes vedtak høsten 2024.

Handlingsregler og måltall

I økonomiplanperioden vil vedtatte handlingsregler og måltall evalueres for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi.

2.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Økonomi	113 176	118 542	125 498	124 382	123 799	123 196
Sum	113 176	118 542	125 498	124 382	123 799	123 196

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 1,1 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 5,8 mill. kr. Endringene i budsjetttrammen skyldes økt budsjett til forsikringer (2,5 mill. kr) og kontrollutvalg, samt innsparingskrav. Budsjettet til revisjon og kontrollutvalget ligger i økonomiområdet og er på 11,3 mill. kr. Dette er en økning i forhold til 2023 på 270 000 kr som er i henhold til budsjettvedtaket i Kontrollutvalget. Innsparingskravet i området er på 3,4 mill. kr i 2027 i forhold til 2023. Økningen fra 2023 til 2024 utgjør 1,6 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	118 542	118 542	118 542	118 542
Sum Deflator	2 859	2 859	2 859	2 859
Sum Lønns- og prisjustering	2 964	2 964	2 964	2 964
Tidligere vedtatte tiltak				
Klima- og miljøkrav i Innkjøp	0	-525	-525	-525
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-717	-717	-1 230	-1 230
Vedtatte endringer	5 106	4 580	4 067	4 067
Vedtatt ramme	123 648	123 122	122 609	122 609
Sum Innsparingstiltak	-920	-1 510	-1 580	-2 180
Nye tiltak				
Forsikringer økt premie	2 500	2 500	2 500	2 500
Økt budsjett kontrollutvalget iht. vedtak	270	270	270	270
Sum Nye tiltak	2 770	2 770	2 770	2 770
Nye tiltak og realendringer	1 850	1 260	1 190	590
Ramme 2024-2027	125 498	124 382	123 799	123 196

Tidligere vedtatte tiltak

Klima- og miljøkrav i Innkjøp

Innkjøpsbudsjettet ble økt i perioden 2022-2024 for å styrke arbeidet med klima- og miljøkrav.

Nye tiltak

Forsikringer økt premie

Budsjettet for kommunens forsikringer inngår i økonomirådets budsjett. Den kraftige prisøkningen i samfunnet har også ført til økte forsikringspremier, hvor det er beregnet at budsjettet må tilføres 2,5 mill. kr for å gå i balanse.

2.8 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-2 Kommunale innkjøp av lokalprodusert mat	Bystyret ber om en oversikt over kommunale innkjøp av lokalprodusert mat, og potensialet for mer bruk av lokalmat i kommunens drift.

3 Samhandling og innovasjon

3.1 Kort om området

Samhandling og innovasjon er ett av tre stabsområder. Området har et særlig ansvar for å koordinere oppgaver på vegne av kommunedirektøren, og å være rådgiver for resten av organisasjonen. Samhandling og innovasjon sørger også for at samarbeid med eksterne aktører og nettverk utvikles strategisk og profesjonelt på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Samhandling og innovasjon er organisert i fire kommunalsjefområder:

- Forskning og innovasjon
- Business Region Kristiansand
- Strategi
- Digitalisering

Området har kompetanse og oppgaver knyttet til punktene beskrevet under:

- **Analyse:** Framstiller og formidler analyser for alle kommunens fagfelt, som for eksempel behovsprognoser for barnehager og kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel.
- **Planarbeid:** Ansvar for kommuneplanens samfunnsdel og kommunens plansystem, herunder å styrke sammenhengen mellom kommuneplanen, økonomiplanen og øvrige planer.
- **Bærekraft:** Pådriver for å følge opp FNs bærekraftsmål gjennom sosial, økologisk og økonomisk bærekraftig utvikling av kommunen.
- **Digitalisering:** Pådriver for digital transformasjon på tvers av direktørområdene i kommunen og i samfunnet.
- **Innovasjon:** Bidrar til innovasjon i kommunens tjenester i tett samarbeid med øvrige områder og relevante eksterne samarbeidspartnere, slik at Kristiansand leverer bedre tjenester på nye og smartere måter.
- **Forskning:** Pådriver for forskning og innovasjonsarbeid i organisasjonen. Bindeledd mellom kommunens tjenester og akademia. Deltar i prosjektsamarbeid med ulike fagfelt i kommunen og eksterne ressurser, fra idefase til gjennomføring og implementering av prosjektresultater.
- **Prosjekt og prosessledelse:** Veiledning og bistand, både i utviklingsprosjekter og planprosesser.
- **Strategisk topplederstøtte:** Rådgiver til kommunedirektøren og øvrig toppledelse i regionale og nasjonale saker, samt nettverksdeltakelse.
- **Næring:** Næringsutvikling gjennom politiske saker, samarbeidsprosjekter med næringslivsaktører og profileringsarbeid.
- **Regionalt og nasjonalt:** Bidrar i regionens utviklingsarbeid sammen med fylkeskommunen, kommuner og øvrige samarbeidspartnere i Agder, samt nasjonalt både i storbynettverk og andre nasjonale arenaer.
- **Internasjonalt:** Rådgivning til områder knyttet til deltakelse i EU-programmer og andre internasjonale finansieringskilder. Ansvar for strategisk utvikling av nettverk og partnerskap, samt koordinering av ledelsens delegasjoner fra og til utlandet.

3.2 Hovedutfordringer

Visjon: Sterkere sammen			2030
ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG	INKLUDERENDE OG MANGFOLDIG	SKAPENDE OG KOMPETENT	
Klimagassutslippene i Kristiansand reduseres ikke i tråd med fastsatte mål.	Økende grad av ungt utenforskap.	Mangelfull tilrettelegging for store næringsetableringer i regionen.	
Sikre at bærekraftig omstilling utjevner fremfor å øke de sosiale forskjellene i samfunnet.	Økende grad av sosial ulikhet hos innbyggerne.	Mangel på riktig kunnskap og kompetanse som næringsliv og offentlig sektor etterspør.	
Behov for grønn omstilling i næringslivet og industrien.	Økende demografisk utfordring med en stigende andel eldre i befolkningen.	Behov for å styrke regional gjennomføringskraft og Agders posisjon nasjonalt og internasjonalt.	
	Økende grad av mistillit til det politiske systemet og offentlig sektor.	Den digital transformasjon utfordrer kommunen til å utvikle og ta i bruk smartere og bedre arbeidsformer.	

3.3 Endrede forutsetninger

De seks kommunene i Kristiansandsregionen vedtok i 2023 «Fornybarregion – Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen». Verdiskapingsstrategien tar utgangspunkt i regionens positive utvikling med en ambisiøs visjon: *Regionen er landets ledende fornybarregion*. Strategien er overordnet og gir retning for næringsarbeidet i kommunene i Kristiansandsregionen. Den skal bidra til en helhetlig og regional tilnærming til bærekraftig verdiskaping. Strategiens hovedmål: *Kristiansandsregionen er landets mest attraktive og bærekraftige region*, skal følges opp med konkrete tiltak i Kristiansand kommune. Det er ikke foreslått økte stillingsressurser til å håndtere denne satsingen. Dette innebærer derfor en omdisponering av ressurser som vil få betydning for andre næringsutviklingsaktiviteter.

Kommunen jobber med å gjenvinne økonomisk balanse. Dette medfører omprioritering av ressurser fra Samhandling og innovasjon for å bistå tjenesteområdene i dette arbeidet. I tillegg gjøres det betydelige administrative kutt som beskrevet under kapittelet "Innsparinger". Begge disse forhold har innvirkning på kapasitet og aktivitetsnivå i Samhandling og innovasjon.

3.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Innsparingstiltak administrasjon	-500	-1 000	-1 615	-2 115
Reduksjon områderammer	-180	-210	-220	-240
Ytterligere innsparingstiltak	0	-500	-1 000	-1 000
Totalsum	-680	-1 710	-2 835	-3 355

I tillegg til forslag til innsparing fra kommunedirektøren vedtok bystyret en generell rammereduksjon på 180 000 kr i 2024 stigende til 240 000 kr fra 2027. Som vist i tabellen over medfører dette at samlet innsparing for Samhandling og innovasjon er på 680 000 kr i 2024 økende til 1,7 mill. kr i 2025, videre til 2,8 mill. kr i 2027 og til slutt 3,355 mill. kr i 2027.

Samhandling og innovasjon

Innsparingene løses ved naturlig avgang og redusert kapasitet til forskjellige primæroppgaver som de ulike kommunalsjefområdene har. Enkelte tiltak må vurderes i rullering av økonomiplan 2025-2027. Området peker på følgende mulige tiltak for å imøtekomme innsparingene:

Tall i 1000 kr Tiltak	2024	2025	2026	2027
Reduksjon i kontingent til Industriforeningen, Nordsjøvegen og Smart by samarbeidet, samt reduksjon i budsjett til planarbeid, internasjonalt arbeid og andre driftspost	-500	-500	-500	-500
Reduksjon årsverk ved naturlig avgang- redusert kapasitet til analysearbeid		-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon av årsverk ved naturlig avgang og generelt kapasitet til næringsutvikling, digitalisering, forskning og strategisk arbeid (må vurderes i rullering av økonomiplan 2025-2028)			-815	-815
Reduksjon av bidrag til digitale verktøy (må vurderes i rullering av økonomiplan 2025-2028)			-300	-800
Reduksjon av pris/lønnsvekst (må vurderes ved rullering av økonomiplan 2025-2028)	-180	-210	-220	-240
Sum	-680	-1 710	-2 835	-3 355

I bystyrets behandling av økonomiplan 2024 ble det vedtatt å forlenge støtten på 1 mill. kr til stiftelsen "Hopeful" til også å gjelde 2024. Støtten var opprinnelig toårig og skulle opphøre i 2023.

Videre vedtok bystyret å kutte 500 000 i tilskudd til næringsformål fra driftstilskudd til institusjoner, selskap og stiftelser, samt å legge ned Næringsfondet. Fra Næringsfondet blir det trukket inn 11,2 mill. kr, men området beholder midler for å dekke juridiske bindinger og allerede avtalte utbetalinger fra fondet.

Hvordan området løser disse vedtakene, samt verbalvedtak fra bystyrebehandling av økonomiplanen vil bli tatt opp i sak til kommunalutvalget 13. februar 2024.

3.5 Hovedprioriteringer

Under viser vi hvordan Samhandling og innovasjon vil jobbe for at Kristiansand skal møte utfordringene beskrevet i avsnittet «Hovedutfordringer» på en kunnskapsbasert og utviklingsorientert måte.

Visjon: Sterkere sammen 2030		
ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG	INKLUDERENDE OG MANGFOLDIG	SKAPENDE OG KOMPETENT
Tydligere profilering av havvind - og hydrogensatsing, og legge til rette for utvikling, kompetansebygging og infrastruktur på disse næringsfeltene.	Bidra til at programmet Flere i arbeid finner systemløsninger som gjør det lettere for flere unge utenfor å komme i arbeid.	Lede prosjektet Studenttrivsel i samarbeid med UiA, SiA, Grimstad kommune, studentorganisasjoner, fylkeskommunen og næringsforeninger.
Bidra til å påvirke nasjonale myndigheters rammebetingelser for kommunenes arbeid med bærekraft.	Sikre god dialog mellom politikere og administrasjon om sentrale samfunnsutfordringer.	Etablere Levekårskonferansen som nasjonal arena og årlig møteplass for kunnskapsformidling og debatt om levekår.
Bidra til å få ned kommunens energibruk gjennom å legge til rette for flere og bedre digitale løsninger.	Bidra til å redusere levekårsforskjeller i Kristiansand gjennom områdesatsing.	Lede prosjektet Inkluderingspartnerskap for å styrke programmet Flere i arbeid med aksjonsforskning og effektevaluering av programmet.
Koordinere posisjoneringsarbeidet knytte til Kristiansandregionen som "fornybarregion".		Synliggjøre overfor egne innbyggere, næringsliv og samarbeidspartnere i inn og utland, hvordan Kristiansand jobber med bærekraft. Gjøre kommunen mer datadreven, og styrke demokrati og innbyggerinvolvering, gjennom å ta i bruk digitale løsninger.

3.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Områdets hovedprioriteringer i oppfølgingen av kommuneplanens satsingsområder er omtalt over. Samhandling og innovasjon bidrar oppsummert med følgende:

- Utvikling av samarbeid med innbyggere, næringsliv, forskningsmiljøer og andre. samarbeidspartnere både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Koordinere innsatsen av kommunens samlede ressurser for omstilling til et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn.
- Utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag (inkludert analyser) til hele organisasjonen.
- Kontinuerlig utvikling av system for overordnet planstyring for å sikre at innsatsen innen forskning, utvikling og innovasjon fremmer kommunens strategiske mål og helhetlig bærekraftig utvikling. Dette innebærer å styrke sammenhengen mellom strategiske mål i planer og ressursprioritering i økonomiplanen.
- Samhandling og koordinering mellom direktørområdene for å sikre at ressursene samlet sett brukes mest mulig effektivt og at kommunen opptrer samstemt internt og eksternt.

3.7 Planoppgaver

I vedtatt planstrategi (fra 2019) for Kristiansand fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for valgperioden. Denne rulleres årlig i forbindelse med fremlegging av økonomiplanen. Følgende planer skal følges opp av Samhandling og innovasjon i 2024:

I vedtatt planstrategi (fra 2019) for Kristiansand fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for valgperioden. Denne rulleres årlig i forbindelse med fremlegging av økonomiplanen. Følgende planer skal følges opp av Samhandling og innovasjon i 2024:

Plan	Behandling
Handlingsplan – oppfølging verdiskapingsstrategien. Fornybarregionen – Strategi for verdiskaping (Tidligere Strategisk næringsplan) ble vedtatt i Regionrådet 24.4.23 og Kristiansand bystyre 21.6.23. Bystyrets vedtak: <i>1. Bystyret vedtar strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen. 2. Strategien følges opp av handlingsplaner; en felles del for alle kommuner og en lokal for hver kommune.</i>	Oppstart høsten 2023, med planlagt politisk vedtak vinter 2024.
Smart by strategi	Behov vurderes i forbindelse med ny planstrategi 2024-2027

3.8 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Samhandling og innovasjon	45 554	50 169	53 208	52 578	45 149	44 629
Sum	45 554	50 169	53 208	52 578	45 149	44 629

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 200 000 kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 2,8 mill. kr.

Området får tilført midler til nye tiltak. Det er vedtatt å finansiere sekretariat for Digi-Agder med 250 000 kr, Europakonferansen med 300 000 kr og driftstilskudd til Etablerersenteret Agder med 130 000 kr. Alle beløp vedtatt som en fast justering av rammen fra 2024. Det er i tillegg overført 600 000 kr til Europakonferansen fra 2023 som et engangsbeløp i 2024. Detaljer er omtalt under hvert av tiltakene.

I motsatt retning trekker innsparingskravene ned rammen. Etter nye innsparingskrav fra bystyrets behandling av økonomiplan 2024, har området et totalt trekk på 680 000 kr i 2024, 1,7 mill. kr i 2025, 2,8 mill. kr i 2026 og 3,4 mill. kr i 2027. I tillegg kommer evt. effekten av bystyrets udefinerte kutt knyttet til "slå sammen områder, redusere kommunalsjefer". Detaljer er omtalt under "Innsparinger".

Rammereduksjonen fra 2026 skyldes økning i innsparingskrav og avsluttet prosjektperiode for programmet "Flere i Arbeid".

Området bruker av både disposisjonsfond og bundne fond til å finansiere enkelte stillinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	50 169	50 169	50 169	50 169
Sum Deflator	1 566	1 566	1 566	1 566
Sum Lønns- og prisjustering	1 254	1 254	1 254	1 254
Tidligere vedtatte tiltak				
Flere i arbeid	919	919	919	919
Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode	0	0	-6 304	-6 304
Andre tiltak	-1	-1	-1	-1
Sum Tidligere vedtatte tiltak	919	919	-5 385	-5 385
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	0	0	-615	-615
Vedtatte endringer	3 739	3 739	-3 180	-3 180
Vedtatt ramme	53 908	53 908	46 989	46 989
Sum Innsparingstiltak	-680	-1 710	-2 220	-2 740
Nye tiltak				
Digi Agder sekretariat	250	250	250	250
Driftstilskudd EVA senteret	130	130	130	130
Europakonferanse	900	300	300	300
Europeiske vennskapsbyer - budsjett overføres fra Org. til SI	200	200	200	200

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Sum Nye tiltak	1 480	880	880	880
Politiske vedtak				
Rammereduskjon overføres HM hopeful	-1 000	0	0	0
Tilskudd til næringsformål	-500	-500	-500	-500
Sum Politiske vedtak	-1 500	-500	-500	-500
Nye tiltak og realendringer	-700	-1 330	-1 840	-2 360
Ramme 2024-2027	53 208	52 578	45 149	44 629

Tidligere vedtatte tiltak

Flere i arbeid

Satsing på å få flere i arbeid er et strategisk og langsiktig mål som krever bred og helhetlig koordinering av flere gjensidig avhengige prosjekter over et lengre tidsrom. Finansieringen av programmet bærer preg av usikkerhet rundt lengden av dette tidsrommet. I administrasjonenes forslag til økonomiplan for 2024, var det skissert at programmet skulle få tilbakeført netto 920.000 kr, hvorav 1 mill. kr av dette skyldes opphør av den toårige støtten til stiftelsen "Hopeful" (differansen er tekniske pris og lønnsjusteringer på tidligere bevilgninger). I behandling av økonomiplan 2024 vedtok Bystyret at støtten til "Hopeful" skulle videreføres i 2024 og returneres til programmet i 2025.

Programmet "Flere i Arbeid" driftes til og med 2025 og avsluttes da i tråd med bystyrets vedtak ved behandling av økonomiplan 2023. Den samlede, prisjusterte bevilgningen på 6,3 mill. kr til programmet "Flere i arbeid" trekkes inn til bykassen fra 2026.

Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode

Programmet "Flere i arbeid" avsluttes ved årsslutt 2025. Samlet prisjustert ramme på 6,3 mill. kr knyttet til programmet trekkes dermed inn i 2026.

Nye tiltak

Digi Agder sekretariat

Sekretariat for Digi-Agder er i 2023 etablert som et samarbeid mellom Agder Fylkeskommune, Setesdal regionråd, Lister-samarbeidet, Region Kristiansand og Østre Agder regionråd. Bystyret vedtok å finansiere Kristiansand kommunes andel på 250 000 kr i året.

Driftstilskudd EVA senteret

Som en følge av at det opprettes et felles etablerersenter for hele Agder, solgte Kristiansand kommune sin eierandel i Etablerersenteret Vest Agder (EVA-senteret) og kjøpte en andel av det nye Etablerersenteret Agder. Denne endringen medførte frigjøring av 685 629 kr til fordel for bykassen, samt en årlig økning i driftstilskuddet til det nyetablerte Etablerersenteret Agder på 130 000 kr som ble vedtatt av bystyret.

Europakonferanse

Bystyret vedtok å delfinansiere Europakonferansen og Demokratiuken med 300 000 kr årlig fra 2024. Dette er mindre enn hva disse aktivitetene koster, men området finansierer selv merkostnad i 2024 gjennom overføring av 600 000 kr fra budsjett 2023 til 2024. Videre drift av Europakonferansen og Demokratiuken vurderes i rullering av økonomiplan 2025-2027.

Europeiske vennskapsbyer - budsjett overføres fra Org. til SI

Midler til Vennskapsbyer har etter kommunesammenslåingen lagt hos Organisasjon. Grunnet pandemien har det vært lite aktivitet. I 2023 er det generert utgifter ved internasjonal rådgiver i Samhandling og innovasjon. Budsjettposten ble derfor flyttet fra Organisasjon til Samhandling og innovasjon i 2. tertial 2023, med varig endring vedtatt i bystyrebehandling av økonomiplan 2024.

Politiske vedtak

Rammereduskjon overføres HM hopeful

I bystyrets behandling av økonomiplan 2024 ble det vedtatt å forlenge støtten på 1 mill. kr til stiftelsen "Hopeful" til også å gjelde 2024. Støtten var opprinnelig toårig og skulle opphøre i 2023. Se for øvrig også kapittel "Innsparinger".

Tilskudd til næringsformål

I behandling av økonomiplan 2024 vedtok bystyret å kutte 500.000 i tilskudd til næringsformål fra driftstilskudd til institusjoner, selskap og stiftelser. Se også tekst under kapittel "Innsparinger"

3.9 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum 2024-27	Inntekt 2024-27
		2024	2025	2026	2027		
Investeringer							
Digitalisering		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Sum Investeringer	0	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0

Digitalisering

Det årlige investeringsbudsjettet til digitaliseringsporteføljen på 5 mill. kr fordeles videre gjennom søknader der hvert prosjekt finansieres og skilles ut som selvstendige investeringsprosjekter. Midlene vil i hovedsak brukes til fellestiltak som det ikke er naturlig at et område skal finansiere alene. Av midlene er 2 mill. kr allerede vedtatt til delfinansiering av "Digital veiledning og helseoppfølging".

3.10 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-3 Sak om organiseringen av Business Region	En velfungerende næringsavdeling er viktig, og må være effektivt organisert. Bystyret ber om en sak som belyser organiseringen av Business Region i Kristiansand, og vurderer hvordan virksomheten kan fokuseres og gjøres mer treffsikker. Målet er en hensiktsmessig organisering for å bidra til å nå kommunens mål, og innsparinger på administrasjon, her som ellers i kommunen.
2024-4 Sak om voksende matkøer	Bystyret ber administrasjonen legge fram en sak som viser hvilke virkemidler kommunen har i møte med voksende matkøer. Virkemidler som legges fram skal dekke alt fra tiltak som forebygger at folk må stå i matkø, til å sørge for at alle som har behov for matutdeling får mat.

4 Oppvekst

4.1 Kort om området

Oppvekst har ansvaret for et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge som skal sikre trygge oppvekstvilkår og gode læringsarenaer for barn og ungdom. Formålet som beskrives i strategiplan for oppvekst - "Sterkere sammen for barn og unge" - er at alle barn og unge skal oppleve at de er inkludert i fellesskapet. Opplevelsen av å være inkludert i fellesskapet er grunnleggende for at barn og unge skal oppleve trygghet, mestring, mening og glede, og for all læring og utvikling. Inkludering må også forstås og ses i et videre og mer langsiktig perspektiv, der formålet er at alle barn og unge i fremtiden skal kunne delta og påvirke i arbeids- og samfunnsliv, og få et godt og meningsfullt liv.

Disse retningsmålene er særlig sentrale for området:

- I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.
- Kristiansand tar vare på naturen og sikrer naturmangfoldet og kulturlandskapet.

Området består av disse kommunalsjefområdene:

- Direktørområde med stab
- Barnehage (Barnehageeier for kommunale barnehager og barnehagemyndighet for kommunale og private barnehager)
- Skole og SFO
- Barne- og familietjenester (helsetjenester for barn og unge, forebyggende tjenester, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste)

4.2 Hovedutfordringer

De fleste barn og unge har en god oppvekst, og Ungdata-undersøkelsen forteller at de håndterte utfordringene under pandemien på en god måte, er fornøyd med foreldrene, trives på skolen og har venner de kan være fortrolige med. Samtidig ser vi at det er store ulikheter. Flere unge har utfordringer knyttet til psykisk helse, og noen lider under omsorgssvikt og blir utsatt for vold og overgrep.

Nasjonale og lokale styringsdokumenter stiller forventninger til at vi må bedre vår tverrfaglige samhandling for å hjelpe sårbare barn og familier. Innføringen av oppvekstreformen har ført til at kommunen nå overtar oppgaver staten tidligere har hatt. Vi må derfor lykkes med tidlig innsats, og vi må jobbe tverrfaglig også i det forebyggende arbeidet. Dette stiller store krav til våre ledere og ansatte, til samhandling mellom tjenestene innen oppvekst og mellom oppvekst og andre kommunalområder. Dette er nødvendig både for å skape kvalitet i tjenestene, og for at vi skal utnytte kompetansen og ressursene våre på best mulig måte.

En stor andel barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier, og vi ser at både psykososiale vansker og læringsvansker i skolen samvarierer med elevenes sosioøkonomiske bakgrunn. Utdanningssystemet lykkes ikke godt nok med å utjevne forskjellene, og det er i dag en for stor andel elever som går ut av grunnskolen uten gode nok grunnleggende ferdigheter.

De fleste barn og unge trives i barnehagen og på skolen, men elevundersøkelsen høsten 2022 viste en drastisk økning i andel elever som opplever å bli mobbet. Mobbing er svært alvorlig for barn og familier som er berørt, og det krever også store ressurser å følge opp læringsmiljøsakene på en god måte.

Lovverket stiller store krav til dokumentasjon, og tiltakene som må settes inn krever ofte betydelige ressurser.

I skoleåret 2022-23 så vi også en økning i spesialundervisning i skolen. Omfanget av spesialpedagogisk hjelp i barnehagen har flatet ut, men ligger ennå på et for høyt nivå. Konsekvensen av at flere ressurser brukes på spesialpedagogiske tiltak er at det blir mindre ressurser til grunnbemanning og det ordinære pedagogiske tilbudet i barnehager og skoler. Vi kommer da inn i en negativ spiral der behovet spesialpedagogiske tiltak øker i takt med at det ordinære tilbudet blir svekket.

Økt grad av individualisering er en samfunnstrend som kjennetegnes av at foreldre og elever er mer opptatt av individuelle rettigheter, og det kan tyde på at det gir utslag i en økt etterspørsel etter individrettede tiltak. Individualisering kan også være en årsak til et økt prestasjonsfokus og at flere elever opplever at de blir stresset av skolearbeidet.

Trenden viser at elevenes motivasjon synker, og at den synker utover i skoleløpet er tiltagende. Trenden er spesielt synlig på mellomtrinnet. Forskning peker på at utviklingen kan forklares med manglende mestringstro og at innholdet i skolen oppleves som lite relevant. Arbeidet med læreplanfornyelsen er omfattende og ressurskrevende, men at vi lykkes med dette arbeidet er avgjørende for å forhindre utenforskap.

Digitale medier spiller i dag en sentral rolle i ungdoms hverdagsliv, både i forbindelse med skolearbeidet og det sosiale livet, og andelen unge som bruker minst tre timer foran en skjerm har økt siden 2015. For den enkelte ungdom kan det ha store sosiale omkostninger å ikke være til stede. Samtidig har digitale medier gjort barn og unges verden større. Dette betyr at hvem de kommer i kontakt med, og hvilke impulser de får, i mindre grad begrenses av det geografiske stedet der de vokser opp.

At elever uteblir fra skolen er trolig et symptom på utfordringene som er beskrevet ovenfor, og vi har sett en økning i andel elever som har bekymringsfullt høyt skolefravær.

Det er en bekymringsfull utvikling knyttet til at stadig yngre barn begår ungdomskriminalitet.

Samfunnsutviklingen er preget av stadig mer komplekse utfordringer og raskere endringstakt. Det krever at vi må løse flere oppgaver i fellesskap, og det stiller økte krav til kunnskaper, ferdigheter og samarbeidsevner hos våre ansatte og ledere.

Området har betydelige utfordringer med å levere tjenester i samsvar med lovverk, samt holde driften innenfor budsjetttrammene. I 2022 hadde området et justert overforbruk på ca. 75 mill. kr i forhold til budsjett. 2020 og 2021 var spesielle år grunnet koronapandemien og kommunesammenslåingen. Virksomheten var i flere perioder redusert, samtidig som det ble tilført betydelig kompensasjon til engangsutgifter fra staten. Derfor vurderes 2022 å være det første tilnærmede realistiske driftsåret i den nye kommunen. Utfordringene gjelder grunnskoledriften og styrket tilbud i barnehage. I 2023 er området tilført engangsbevilgning på 34 mill. kr for å kunne ha mer realistiske driftsrammer og for å gi bedre forutsetninger for å omstille driften innenfor budsjetttrammene i 2024.

Grunnskoledriften

Grunnskoledriften hadde i 2022 et justert merforbruk på 62 mill. kr. I 2023 forventes skole å gå i balanse etter at det har vært tilført en ekstrabevilgning i 1. tertial på 25 mill. kr og over 7 mill. kr i engangsmidler som følge av besparelse på streik i 2022.

Årsaken til utfordringen har med flere særegne forhold å gjøre. Flere av disse er oppstått de senere årene. Dette gjelder blant annet:

- Innføring av lærernormen - som begrenser handlingsrommet til å omfordele ressurser.
- Opplæringsloven § 9A – som innebærer at det må settes inn mer kostnadskrevende tiltak enn tidligere.
- Lønnsglidning som følge av at ca. 100 lærere tar videreutdanning årlig.
- Alle grunnskolelærere uteksamineres nå med mastergrad (lektor), som gjør at nyutdannede starter på langt høyere lønn enn tidligere.
- Økning av antall barn med store behov (blant annet stor økning innen autismespekteret).
- Innsparingskrav.
- Økning i AFP-utgifter (dette gjelder også øvrige tjenester).
- Kostbar skolestruktur som medfører at mye ressurser brukes på administrasjon og ledelse på grunn av mange enheter, i tillegg kommer også kostnadene ved å drifte en større bygningsmasse.
- Under koronapandemien har det vært utfordrende å ha god økonomistyring.

Det er også en bekymring rundt kommende elevtallsnedgang i skole, som innebærer at det omfordeles 27 mill. kr fra skoleområdet i slutten av økonomiplanperioden.

På bakgrunn av de samlede økonomiske utfordringene er det derfor nødvendig å vurdere alle mulige tiltak som kan frigjøre ressurser til å styrke eller opprettholde størst mulig lærertetthet i skolen. Det mest virkningsfulle ville vært å effektivisere skolestrukturen. Bystyret har nå gjort vedtak om at det skal utarbeides en skolebehovsplan som også vurderer en mer effektiv skolestruktur. I tillegg vil det være særlig viktig å lykkes med strategiene som gjelder inkludering, og at kvaliteten i de ordinære og/eller universelle tilbudene er svært gode. Situasjonen er imidlertid slik at det er fare for det motsatte når skolene må redusere aktiviteten. Resurser bindes da opp til individuelle tiltak på bekostning av rammene til det ordinære.

I tillegg til utfordringene knyttet til den løpende driften, har de fleste enhetene opparbeidet betydelig underskudd fra tidligere år.

Styrket tilbud i barnehage

Tjenesten gjelder individuelle vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, med hjemmel i Barnehageloven §§ 31 og 37. Antall vedtakstimer og utgifter har økt betydelig så godt som hvert år de siste 10 årene. Tilsvarende utfordring har også de andre storbyene.

Det er i løpet av det siste året gjort et omfattende arbeid i mange deler av oppvekst (PPT, barnehagelederne og Forvaltningen) for å snu utviklingen og sørge for at flere barn kan få hjelp og tilrettelegging innenfor det ordinære allmennpedagogiske tilbudet. Situasjonen i 2023 kan tyde på at utviklingen i antall vedtak med tilhørende kostnader er stabilisert og noe redusert for første gang på svært mange år.

I 2023 forventes budsjettbalanse. Etter at man har tatt hensyn til bortfall av engangsbevilgning i 1. tertial 2023 (9 mill. kr), rammereduksjon fra vedtatt økonomiplan, tilleggsbevilgning i denne økonomiplanen, samt interne omprioriteringer vil rammen til styrket tilbud være ca. 3 mill. kr lavere i 2024 enn i 2023.

Andre økonomiske utfordringer

Styrkingsmidler fra Helsedirektoratet er viktig for å sikre kapasitet hos jordmødre, fysioterapeuter og helsesykepleiere i barneskolen. Det er en utfordring at midlene tildeles etter søknad og for kun ett år av gangen. Styrkingsmidler som faller bort og ikke finansieres opp fra kommunen vil medføre reduksjon i kapasiteten for en viktig kompetanse i det forebyggende helsearbeidet dersom den kommunale rammen til tjenesten ikke styrkes.

4.3 Endrede forutsetninger

- **Ny opplæringslov:** Stortinget har vedtatt ny opplæringslov som gjelder fra august 2023. Det er en omfattende revisjon/endring av hele loven med hensyn til både oppbygging og innhold. Implementering av den nye loven innebærer omfattende revisjon av en rekke retningslinjer, prosedyrer og på noen områder også praksis i skolen. Som følge av den nye loven vil også pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) få et nytt og utvidet mandat.
- **Styringsmidler helsestasjons- og skolehelsetjeneste:** Kommunen har fra 2022 fått en gradvis reduksjon av styringsmidlene. For å oppholde nivået på tilskuddet forventes det at antall årsverk opprettholdes, dvs. at kommunen må bidra inn med egne midler for å kompensere reduksjonen i tilskudd og for å kompensere for lønnsvekst.
- **Kompetansekrav med ukompenserte kostnader:** I Skole og Barnevern er det innført særskilte kompetansekrav som i økende grad vil gi merutgifter for tjenestene uten at det følger kompensasjon.
- **AFP:** Når ansatt går av på AFP-ordningen er det området selv som blir belastet for denne kostnaden. Det har vært en stor økning i denne kostnaden de siste årene.
- **Økt mottak:** Kommunen har sagt ja til å bosette et svært høyt antall flyktninger neste år. Bosettingen utfordrer kapasiteten på tjenestene i Oppvekst, særlig på Skole. Som følge av dette økes integreringstilskuddet og tilskudd til asylbarn vesentlig. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig til merutgifter knyttet til asylbarn som har store medisinske utfordringer. Tilskuddene dekker heller ikke det mer langsiktige behovet for en kvalitativt god språkopplæring i skolen.
- **Kontantstøtte:** Den statlige kontantstøtten gis nå i 11 måneder fra måneden etter barnet har fylt ett år. I tillegg har Kristiansand kommune vedtatt 12 måneders kommunal kontantstøtte på 4 000 kr for barn mellom 24 og 35 måneder (i prinsippet en forlengelse av den statlige ordningen med ett år). Fra august 2024 har regjeringen varslet endringer ved at kontantstøtteperioden reduseres med 4 mnd. til å gjelde fram til barnet er 19 måneder. Som følge av dette er det naturlig at den kommunale kontantstøtteperioden justeres slik at det ikke blir opphold mellom den statlige og den kommunale. Kommunal kontantstøtte gis som følge av dette fra 01.08.2024 til barn som er fra og med 20 måneder til og med barnet er fylt 31 måneder. Den kommunale kontantstøtten er vurdert å være økonomisk nøytral. Det innebærer at eventuell avvikling eller endring av kontantstøtteperioden ikke har økonomiske konsekvenser. Som følge av endringene må også vedtektene som gjelder endres.

4.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Barnehage	-3 241	-3 241	-3 241	-3 241
Redusert generelt kutt	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Skole	-2 681	-2 681	-2 681	-2 681
Totalsum	-7 973	-7 973	-7 973	-7 973

Tabellen under viser vedtatte innsparingstiltak og justert opp til 2024 kr:

Tall i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Etter- og videreutdanning - naturlig nedtrapping	-538	-1 076	-1 076	-1 076
Mottaksskolen (omdisponere øvrige ressurser til nærskolen)	0	-1 538	-1 538	-1 538
Legge ned Åsane skole (strukturnalternativ OB)	0	-269	-269	-269
Sum Skole	-538	-2 883	-2 883	-2 883

Oppvekst

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Redusert åpningstid (30 min.) kommunale barnehager. helårskonsekvens	-484	-484	-484	-484
Redusert ledelsesressurs barnehage, helårskonsekvens	-2 046	-2 046	-2 046	-2 046
Legge ned Hamretun barnehage, helårskonsekvens	-710	-710	-710	-710
Flytte barnehagetilbudet ved Kongsgård barnehage, til Roligheten gård barnehage	-500	-500	-500	-500
Sum Barnehage	-3 740	-3 740	-3 740	-3 740
Innsparing barne- og familietjenester	-450	-450	-450	-450
Omfordele fra barnevern	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Barne- og familietjenester	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Sum innsparing	-5 728	-8 073	-8 073	-8 073
Innsparingskrav	-7 973	-7 973	-7 973	-7 973
Sum (minus viser manglende innsparing)	-2 245	100	100	100

Med unntak av Mottaksskolen er innsparingstiltakene uendret i forhold til tidligere økonomiplaner. Det henvises derfor til tidligere økonomiplaner for beskrivelse av tiltakene. Tiltakene er ellers i hovedsak helårsvirkning av tiltak igangsatt i 2022 eller tidligere.

Etter og videreutdanning - naturlig nedtrapping

Det vurderes sannsynlig at den kommunale egenandelen i forbindelse med statens videreutdanningsopplegg (jf. kompetansekravene) etter hvert kan nedtrappes noe. Dersom behovet og tilgjengelige plasser ikke reduseres, må tiltaket skyves på.

Mottaksskolen

I vedtatt økonomiplan 2022-2025 ble nedleggelsen av Mottaksskolen, slik det var foreslått av kommunedirektøren, utsatt to år. Bystyret la tilbake midler i 2022 og 2023 og vedtok at det skulle utarbeides en sak som belyste grundigere de faglige forholdene knyttet til organisering av innføringstilbud. Ukrainasisuasjonen og vedtak om rekordhøy bosetting, har medført at saken har blitt utsatt. Det vurderes derfor ikke realistisk å kunne gjennomføre en nedleggelse eller endring av skolen i sin nåværende form den nærmeste tiden. På grunn av den høye ankomsten forutsettes det at økt integreringstilskudd kan dekke inn besparelsen som var vedtatt fra 2025.

Nye innsparingstiltak/omprioriteringer

Av hensyn til den vanskelige økonomiske situasjonen når det gjelder ordinær drift i grunnskolen, styrket tilbud i barnehage og styrkingsmidlene til helsestasjonen og skolehelsetjenesten, er det nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og/eller omprioriteringer som kan frigjøre midler til de nevnte områdene. Tabellen under viser innsparingstiltak og omprioriteringer til de ulike områdene.

Tall i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Innsparinger og omprioriteringer til styrket tilbud Barnehage				
Omdisponere midler til økt pedagogdekning (Barnehage)	2 307	2 307	2 307	2 307
Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)	2 358	3 588	6 663	6 663
Barnehagestruktur – inkl. besparelse i Eiendom (Barnehage)	0	875	1 750	3 325
Omprioriteringer fra kompetansebarnehager til styrket tilbud (Barnehage)	2 306	2 306	2 306	2 306
Endret talletidspunkt i barnehage	2 000	2 000	2 000	2 000
Ytterligere innsparing på styrket tilbud (Barnehage)	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Barnehage	9 971	12 076	16 026	17 601

Oppvekst

Innsparinger og omprioriteringer til Skole

Innsparing nivå 2 – omdisponere til skoleområdet (Direktør)	0	1 300	1 300	1 300
Forventet besparelse på SFO (Skole)	5 000	5 000	5 000	5 000
Avvikle enkelttiltak sentralt (Skole)	1 000	1 000	1 000	1 000
Omgjøre Øvre Slettheia skole til barnehage	1 500	3 300	3 300	3 300
Skolebehovsplan - endring skolestruktur		1 000	3 000	3 000
Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit (Skole)				1 000
Omprioritering til skoleområdet (Barne- og familietjenester)	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Skole	9 500	13 600	13 600	16 600
Innsparinger og omprioriteringer til Barne- og familietjenester				
Omprioritering fra Barnevern til Helse barn og unge	2 500	2 500	2 500	2 500
Totale innsparinger/omprioriteringer	21 971	28 176	34 126	36 701

Kommentarer til tiltakene:

Omdisponere midler til økt pedagogdekning (Barnehage)

I forbindelse med statsbudsjett 2022 ble kommunen tilført noen midler til opptrapping av pedagogandelen i barnehagene med en målsetting på sikt å ha 50 % andel. På grunn av utfordringen med budsjetttrammene til styrket tilbud og at pedagogandelen i Kristiansand er relativt høy i utgangspunktet (46 %), omdisponeres midlene til å dekke noe av budsjettutfordringen på styrket tilbud.

Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)

Som en konsekvens av bystyrets vedtak om matservering i kommunale barnehager, som ble innført fra 01.08.23, frigjorte midler omdisponeres til styrket tilbud.

Barnehagestruktur – inkl. besparelse i Eiendom (Barnehage)

Nedre del av Songdalen har 4 barnehager der 2 ligger på Nodelandsheia og 2 barnehager ligger på vestsiden av Sygna. De 4 barnehagene har opp mot 100 godkjente plasser høyere kapasitet enn barnetallet tilsier. Det kan imidlertid være nødvendig å gjøre enkelte bygningsmessige utbedringer på enkelte av disse barnehagene for å kunne ta inn flere barn. Det vurderes å være realistiske muligheter for å kunne legge ned en av barnehagene - sannsynligvis Birkelid. Besparelsen vil gjelde ledelse, administrasjon og byggdrift. Til neste rullering av økonomiplanen utredes dette nærmere med hensyn til konsekvenser for barnehagetilbudet og eventuelle behov for bygningsmessige tiltak på gjenværende barnehager. Dersom utredningen viser seg å ikke gi grunnlag for nedleggelse, vil innsparingen bli vurdert ved neste rullering av økonomiplanen. En eventuell nedleggelse av barnehagene vurderes ikke å ha innvirkning på forholdet mellom barn i kommunale og private barnehager.

Omprioriteringer fra kompetansebarnehager til styrket tilbud (Barnehage)

Kommunen har hatt 4 kommunale barnehager (Veslefrikk, Møllestua, Hellemyr og Åros) som såkalte kompetansebarnehager. Disse barnehagene har vært særskilt tilrettelagt for å ta imot barn med større funksjonsnedsettelse - både kompetanse-, bemannings- og bygningsmessig. Nå velger foreldre med barn i denne målgruppen i større grad nærbarnehagen og ikke kompetansebarnehagene, slik at ekstra midler som har vært lagt inn i disse barnehagene omdisponeres til styrket tilbud i alle barnehagene - både private og kommunale.

Endret telletidspunkt i barnehage

For å gi økt fleksibilitet med hensyn til å få barnehageplass mellom desember og april ble det fra 2023 bevilget 2 mill. kr i året for å innføre ett ekstra telletidspunkt 1. februar. På grunn av de økonomiske utfordringene knyttet til å innfri lovkravene som gjelder for styrket tilbud, blir dette telletidspunktet fjernet og midlene omdisponert til styrket tilbud.

Ytterligere innsparing på styrket tilbud

Utgiftene til styrket tilbud har steget betydelig nesten hvert år de seneste ca. 10 årene. På grunn av flere

tiltak som er iverksatt ser vi nå en tendens til noe nedgang i omfanget av timer. For at budsjettet på barnehage skal balansere, er det avhengig av at forbruket på tjenesten er lavere enn det har vært i 2022 og 2023.

Innsparing nivå 2 – omdisponere til skoleområdet (Direktør)

Det vurderes å være mulig å redusere en lederstilling på nivå 2 i Oppvekst fra 2025 i forbindelse med naturlig avgang.

Forventet besparelse på SFO (Skole)

Det vurderes å være rom for å omdisponere midler fra SFO-rammen til grunnskoledriften. Tiltaket er noe usikkert ut fra at reformen med 12 timers gratis SFO vil øke dekningsgraden og derved gi økte kostnader.

Avvikle enkelttiltak sentralt (Skole)

Det vil bli foretatt en kritisk gjennomgang av alle sentrale poster på skoleområdet med hensyn til om de kan utgå eller reduseres til fordel for å styrke ressursene ute i skolene.

Omgjøre Øvre Slettheia skole til barnehage og nedlegge skolen

Det vises til egen sak der det ble vedtatt å bygge om skolen til barnehage fremfor å bygge ny barnehage. Elevene på 1.-4. trinn flyttes til Slettheia skole fra skoleåret 2024-25. Ombygging av skolen til barnehage forutsettes gjort innen årsskiftet 2024/25.

Skolebehovsplan (Skole)

Ved neste rullering av økonomiplanen skal det legges fram en skolebehovsplan. Planen skal vurdere og prioritere oppgraderingsbehov i tillegg til å vurdere tiltak for en mer effektiv skolestruktur. Det vurderes å være potensiale for besparelser som kan styrke skoledriften fra 2025.

Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit (Skole)

Når den nye ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig, rundt årsskiftet 2026/27, slås ungdomstrinnet på Tveit og Hånes sammen. Sammenslåingen vil gi en innsparingseffekt som følge av at 1-10 skolen på Ve har en høyere finansiering enn når den blir 1-7 skole.

Omprioritering fra Barnevern til Helse barn og unge

Staten har etablert en ordning med å gi kommunene styrkingsmidler til helsestasjons- og skolehelsetjenestene, forutsatt at kommunene har et visst nivå på tjenestene. Dersom nivået på tjenestene reduseres, mister kommunen tilsvarende styrkingsmidler. For å kunne opprettholde nivået på tjenesten inkludert styrkningsmidlene, er det nødvendig å omprioritere 2,5 mill. kr fra Barnevern til de forebyggende helsetjenestene.

Omprioritering til skoleområdet (Barne- og familietjenester)

Det vurderes i tillegg til ovenstående å være rom for å omprioritere 2 mill. kr pr året fra barne- og familietjenestene til skoleområdet.

4.5 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Oppvekst er å skape god kvalitet i de ordinære og universelle tjenestene. Gjennom å bygge trygge, gode og inkluderende læringsmiljø i barnehager, skoler og SFO vil man skape trivsel og trygghet, og øke læringsutbyttet for alle barn og elever. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å hjelpe utsatte grupper og utjevne sosiale forskjeller.

Oppvekst

For å sikre et likeverdig tjenestetilbud og utjevne kvalitetsforskjeller mellom enheter og innad i enheter er det fra høsten 2023 stilt tydeligere forventninger til at enhetsledere skal drive med systematisk kvalitetsvurdering. Administrasjonen skal også ha en enda tettere oppfølging av enhetene. Arbeidet med organisasjonsutvikling gjennom å bygge gode lederteam og legge til rette for at enheter deler og utvikler kunnskap på tvers gjennom lærende nettverk blir videreført.

Barne- og familietjenestene er samlokalisert i Familiens hus i hver bydel. Denne organiseringen skal legge til rette for bedre tverrfaglig samhandling slik at det i større grad vil lykkes med tidlig innsats og koordinerte tjenester for å hjelpe barn og familier. Tjenestene skal også støtte barnehagenes og skolenes arbeid med å utvikle inkluderende læringsmiljø og med å sette inn gode tiltak for å hjelpe barn og unge som har behov for ekstra støtte.

Oppvekstreformen er innført fra januar 2022 og innebærer at flere statlige oppgaver og finansierings ansvar innen barnevern overføres til kommunen. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats.

Økonomiske prioriteringer

Oppvekst sine driftsutfordringer er hovedsakelig relatert til grunnskoledriften og styrket tilbud i Barnehage. Oppvekstområdet ventes å gå i balanse i 2023. Hensyntatt at det er tilført ca. 40 mill. kr i 2023 som ikke blir videreført, og at rammen til styrket tilbud i barnehage er redusert med 5 mill. kr, er det en reell nedgang på ca. 45 mill. kr i rammen for 2024 sammenlignet med 2023. Kommunedirektøren vurderer det derfor som nødvendig å styrke rammene til disse tjenestene samtidig som det må foretas innsparinger som omprioriteres til der behovet er størst. Det forventes også innsparingseffekter i 2024 som følge av at skolene fra høsten 2023 måtte foreta innstramminger. Tabellen under viser den reelle styrkingen dette vil gi sammen med innsparingstiltakene og omprioriteringene som er vist til.

Det er lagt inn en styrking av Barnehage, styrket tilbud, med 2 mill. kr i 2024, 2026 og 2027, mens den økes til 6 mill. kr i 2025. Grunnskolevirksomheten styrkes med 10 mill. kr alle årene i økonomiplanperioden.

	2024	2025	2026	2027
Styrking av rammen/summen av innsparingstiltak/omprioriteringstiltak til Barnehage, styrket tiltak	11 971	18 076	18 026	19 601
Styrking av rammen/summen av innsparingstiltak/omprioriteringstiltak til Skole	19 500	23 600	25 600	26 600
Styrking av rammen/summen av innsparingstiltak/omprioriteringstiltak Styrkningsmidler Helse barn og unge	2 500	2 500	2 500	2 500
Totalt	33 971	44 176	46 126	48 701

Med disse grepene forventes aktiviteten i 2024 å kunne videreføres på tilnærmet samme nivå som høsten 2023. Imidlertid er det enkeltskoler som må ha lengre omstillingstid. Siden rammene er svært trange, særlig på barnehage- og skoleområdet, er det påkrevd å lykkes bedre med kvaliteten i de ordinære tilbudene slik at ressursbruken til de individuelle tiltakene reduseres. Økonomistyring på den enkelte enhet og tjeneste må også ha fokus.

Det henvises ellers til budsjetttiltakene under det enkelte kommunalsjefsområdet.

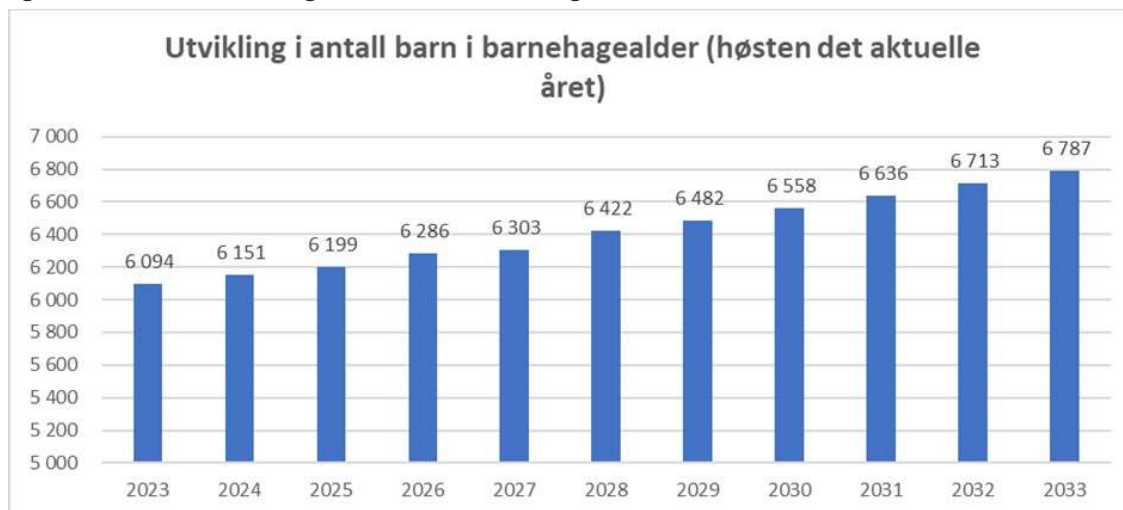
Demografi

Barnehage

Figurene nedenfor viser forventet antall barn/elever på høsten det aktuelle året. Det er lagt til grunn kommunens egne prognoser.

Oppvekst

Figur 17: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder.

Antall barn i barnehagealder forventes å øke med ca. 700 barn frem til 2033. I økonomiplanperioden forventes det at barnetallet øker med ca. 200 barn.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene i tusen kr:

2024	2025	2026	2027
-5 566	1 707	14 770	24 381

Skole

Figur 18: Elevtallsutvikling 1. – 10. klasse (høsten det aktuelle året)

Elevtallet i skole forventes å synke fremover. I 2033 forventes det å være ca. 700 færre elever enn i 2023.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene: Den store reduksjonen etter 2024 vil by på særlig store utfordring for skolene å tilpasse seg.

2024	2025	2026	2027
-4 002	-15 520	-28 128	-36 781

Satser til private barnehager i 2023

Driftstilskuddsatserne fastsettes etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager der satsene for 2024 beregnes ut fra forbruket i kommunale barnehager i 2022, lønns- og prisjustert til 2024 nivå. I tillegg til forbruket i kommunale barnehager, påvirkes satsene blant annet av kommunal deflator og makspris på foreldrebetaling.

Barnehagebehovsplan 2024 – 2027

Kommunen har nå vært inne i en periode med nedgang i antall barn i barnehagealder.

Som følge av at det er flere barnehageplasser enn det som trengs per dags dato, er det ikke behov for å opprette mange nye barnehageplasser i økonomiplanperioden. Barnehagebehovsplanen søker å balansere utbygging på både bydel- og delområdenivå for å gjøre hverdagen best mulig for foresatte og for å redusere transportbehovet og derved reduserte klimagassutslipp.

I forbindelse med hovedopptaket i 2023 begynte et kull av ganske normal størrelse på skole, mens kullet med ettåringer (født 2022) var lite. Det gjorde at opptaket gikk rimelig greit og det er ganske god barnehagekapasitet.

Det er noenlunde balanse mellom tilbud og etterspørsel etter barnehageplasser i de fleste delområdene, mens noen områder har overdekning. På Søm er det som følge av boligutbyggingen på Drangsvann derimot et stort underskudd av barnehageplasser som også har smittet over på Dvergsnes og Ytre Randesund.

Tabellen nedenfor (barnehagebehovsplanen) viser at det høsten 2023 rent teoretisk er 476 ledige barnehageplasser. I praksis har flere barnehager nå for en periode tatt inn færre barn enn de har kapasitet til, men plassene kan altså tas i bruk når behovet gjenoppstår. Det er forventet at antall barn i barnehagealder øker i perioden som gjør at antall ledige barnehageplasser reduseres. Høsten 2027 beregnes det å bli ca. 304 ledige barnehageplasser.

Det forventes fremdeles en naturlig utfasing av små barnehager. Det er familiebarnehager og evt. noen av de minste ordinære private barnehagene som selv velger å legge ned. De siste årene har i snitt ca. 20 plasser per år blitt utfaset, noe som er hensyntatt i beregningene.

Kommunen har etter kommunesammenslåingen fått en større utstrekning, noe som innebærer at det må være mer overkapasitet av plasser for å få til et hensiktsmessig barnehageopptak og der alle med rett til plass får dette innenfor hensiktsmessig avstand.

Årstall	2023	2024	2025	2026	2027
Kommunens prognose. Antall barn 1-5 år (på høsten)	6 094	6 151	6 199	6 286	6 303
Dekningsgrad:	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %
Beregnet etterspørsel	5 850	5 905	5 951	6 035	6 050

Antall barnehageplasser	2023	2024	2025	2026	2027
Antall barnehageplasser i kommunen nå	6 326	6 344	6 344	6 344	6 344
Drangsvann barnehager - P		90	90	90	90
Naturlig utfasing av små bhger		-20	-40	-60	-80

Oppvekst

Antall barnehageplasser	2023	2024	2025	2026	2027
Antall barnehageplasser	6 326	6 414	6 394	6 374	6 354
Endring i antall plasser	0	70	50	30	10

Beregnet barnehagedekning	2023	2024	2025	2026	2027
Forventet etterspørsel	5 850	5 905	5 951	6 035	6 050
Antall barnehageplasser	6 326	6 414	6 394	6 374	6 354
"Ledige" plasser	476	510	444	340	304

Endringer i forhold til økonomiplan 2023-2026

Det er ingen endringer i forslag til nye barnehager eller nedleggelse av barnehager. Det vises til barnehagebehovsplanen for nærmere beskrivelse av situasjonen i de ulike bydeler og delområder.

Oppgradering kommunale barnehager

Ved forrige rullering ble det foretatt en behovsutredning når det gjelder kommunale barnehagers investeringsbehov knyttet til garderober, kjøkken, stallefasiliteter, universell tilgjengelighet mm. De samlede behovene ble beregnet til ca. 34 mill. kr. Det ble den gang ikke lagt inn midler i investeringsbudsjettet. Nå er det imidlertid lagt inn 3 mill. kr årlig som en arbeidsplan, også utover 4-årsperioden, der de viktigste tiltakene gjennomføres først.

Skolebehov

Bystyret har vedtatt at det skal lages en skolebehovsplan som skal fremmes før neste rullering av økonomiplanen. Skolebehovsplanen skal, i tillegg til å gi grunnlag for å prioritere oppgraderingsbehov, også foreslå strukturtiltak som kan gi en mer effektiv skolestruktur og frigjøre ressurser til kjerneoppgavene i Skole. Øvre Slettheia skole legges fram som egen sak og innstillingen i saken om at skolen bygges om til barnehage er innarbeidet i økonomiplanen med hensyn til drift og investering. På bakgrunn av bystyrets vedtak legges det ved denne rulleringen fram en oversikt over tilstanden på skolene uten å foreslå tiltak eller at behovene er kostnadsberegnet. Denne oversikten vil da inngå i den helhetlige planen som legges fram i 2024.

Ellers vurderes skolebehov årlig i forbindelse med økonomiplanarbeidet. Til grunn for disse vurderingene utarbeides prognoser på delområdenivå på bakgrunn av eksisterende befolkningssammensetning, utbygging og andre demografiske forhold. Prognosene holdes opp mot tilgjengelig kapasitet på den enkelte skole og i det enkelte delområde. Det er stort sett god skolekapasitet i de fleste områdene i Kristiansand. Enkelte områder har svært god kapasitet.

I områdene som har kapasitetsutfordringer er det igangsatt eller planlagt skoleutvidelser. Dette gjelder:

- Wilds Minne skole og idrettshall - skolen ferdigstilles til skolestart for 500 elever.
- Ungdomsskolen på Lauvåsen forventes ferdigstilt rundt årsskiftet 2026/2027 og gir kapasitet til 380 elever fra Hånes og Tveit.
- Barneskolen på Hånes utsettes ett år med byggestart i 2028. Årsaken er at den økonomiske situasjonen ikke gir rom for å starte byggingen straks ungdomsskolen er ferdig. Utsettelsen vurderes ikke å skape utfordringer når det gjelder kapasitet.

- Tordenskjoldsgate skole har vesentlige bygningsmessige mangler og kapasitetsutfordringer. Ved forrige rullering ble det lagt inn driftsmidler for å kunne inngå samarbeid med kvartal 7 om å inngå leieavtale for å løse noen av skolefunksjonene (musikk, kjøkken, verksteder). I tillegg er det lagt inn fullfinansiering for rehabilitering og utvidelse av skolen med oppstart i 2025.

Øvrige investeringstiltak

- Vågsbygd skole - utvidelse for å realisere vedtak om skolestruktur i området og nedleggelse av Åsane skole. Ferdigstillelse til skolestart 2024.

4.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

4.6.1 Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030.

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Gjennom den daglige driften kan barnehager og skoler bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom å legge til rette for og oppmuntre til at barn og elever ikke blir kjørt med bil til og fra barnehager og skoler, og gjennom å redusere reisevirksomhet til ansatte og legge til rette for mer klimavennlige transportmåter. Mange vektlegger også å utvikle en kultur for gjenbruk gjennom bytte av leker, utstyr og klær. I dette arbeidet ligger det også en unik mulighet for å koble den daglige driften sammen med den pedagogiske virksomheten, slik at barn og elever gjennom praktiske erfaringer knyttet til det virkelige liv, får mulighet til å utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Gjennom dette arbeidet skal barn og unge få utvikle en forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning.

Rammeplanen for barnehage beskriver betydningen av bevissthet om bærekraftig utvikling. Læreplanen for grunnskolen vektlegger også bærekraftig utvikling gjennom at dette området er et av tre gjennomgående temaer som alle fag skal fokusere på. Barn og unge skal få økt kunnskap om lokale, nasjonale og globale utfordringer innen klima og miljø. De vil også delta i lokale aktiviteter som kan bidra til bærekraftig utvikling.

Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Eksempler er naturgrupper i barnehager, uteskole og skolehage. Mange enheter deltar i kampanjer som *Beintøft* eller *Naturekken*. Det foregår samarbeid med kommunale og andre samarbeidspartnere, som Grønt Flagg og Geitmyra matkultursenter. Alle barnehager og skoler skal være miljøsertifiserte. Pandemisituasjonen førte til at dette arbeidet ikke ble gjennomført i 2021 og 2022, men oppvekstdirektøren har en klar forventning om alle barnehager og skoler skal være miljøsertifiserte løpet av 2024/25.

4.6.2 Inkluderende og mangfoldig

Ressursinnsats innenfor retningsmålene: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet og I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Kvaliteten innenfor de ordinære tjenestene i oppvekst er grunnleggende for at kommunen skal lykkes med arbeidet innenfor dette satsingsområdet. Barnehager og skoler er de to mest sentrale inkluderingsarenaene i barns oppvekst. For at alle barn og unge skal oppleve trygghet, trivsel og læring er fokuset på å skape trygge og gode relasjoner et hovedfokus i kvalitetsarbeidet.

Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er også viktig for å hindre utenforskap. Arbeidet med å implementere samhandlingsmodellen *BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats)* i barnehager og skoler startet i 2020, og skal bidra til tidlig innsats og sikre bedre koordinert innsats mellom tjenestene.

Rammeplan for barnehager, læreplanen for grunnskolen og føringer i andre nasjonale retningslinjer gjør også at tjenestene innenfor oppvekstområdet har økt oppmerksomhet på temaet livsmestring. Fysisk og psykisk helse, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner er sentralt i dette arbeidet.

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Alle barn og unge får et sammenhengende utdanningsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger.	Foreldres tilfredshet med tilvenning og skolestart (skala 1-5)	4,5	4,5	4,6
	Vurdering for læring 10. trinn (skala 1-5)	3,3	3,4	3,5
	Vurdering for læring 7. trinn (skala 1-5)	3,7	3,8	3,9

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler.	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	7,1 %	4,0 %	2,0 %
	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	12,2 %	4,0 %	3,0 %
	Relasjon mellom barn og voksen i barnehagen (skala 1-5)	4,6	4,6	4,6
	Støtte fra lærerne 10. trinn (skala 1-5)	4,0	4,1	4,2
	Støtte fra lærerne 7. trinn (skala 1-5)	4,2	4,3	4,5
	Trivsel i skolen 10. trinn (skala 1-5)	4,1	4,2	4,4
	Trivsel i skolen 7. trinn (skala 1-5)	4,1	4,2	4,4
Barn og unge opplever at de får medvirke og påvirker innholdet i barnehage og skole.	Barn og foreldres medvirkning i barnehagen (skala 1-5)	4,4	4,4	4,5
	Elevdemokrati og medvirkning 10. trinn (skala 1-5)	3,4	3,4	3,5
	Elevdemokrati og medvirkning 7. trinn (skala 1-5)	3,7	3,7	3,9
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv.	Andel elever på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i lesing 5. trinn	75,3 %	78,0 %	80,0 %
	Andel elever på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i regning 5. trinn	72,5 %	75,0 %	78,0 %
	Andel elever på de tre øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i lesing 8. trinn	63,0 %	70,0 %	76,0 %
	Andel elever på de tre øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i regning 8. trinn	67,6 %	71,0 %	75,0 %
	Barnets utvikling i barnehagen (skala 1-5)	4,7	4,7	4,8
	Grunnskolepoeng (skala 10-60)	41,9	42,0	43,0

Oppvekst

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i matematikk (skala 1-6)	3,5	3,5	3,7
	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i norsk hovedmål	3,5	3,5	3,7
	Mestring i skolen 10. trinn (skala 1-5)	3,8	3,9	4,1
	Mestring i skolen 7. trinn (skala 1-5)	4,0	4,0	4,2
	Motivasjon for skolearbeidet 10. trinn (skala 1-5)	3,2	3,3	3,4
	Motivasjon for skolearbeidet 7. trinn (skala 1-5)	3,6	3,6	3,9
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Andel barn med barnevernstiltak 0-24 år av antall innbyggere	2,1 %	2,0 %	1,8 %
	Andel barn med barnevernstiltak 0-5 år av antall innbyggere	1,6 %	1,5 %	1,2 %
	Andel barnehagebarn som mottar spesialpedagogisk hjelp	4,3 %	4,2 %	4,0 %
	Andel elever som mottar spesialundervisning	7,6 %	7,0 %	5,5 %
	Andel årstimer som går til spesialundervisning	19,8 %	18,0 %	15,0 %

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	13,7 %	13,5 %	12,5 %
En høyere andel barn og deres familier benytter universelle kommunale tilbud og tjenester	Andel minoritetsspråklige barn (1-5 år) som går i barnehage	78,8 %	85,0 %	90,0 %
	Foreldre er tilfredse med barnehagetilbudet (skala 1-5)	4,5	4,5	4,6

4.6.3 Skapende og kompetent

Ressursinnsats innenfor retningsmålet: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

Flere i arbeid-programmet legger til grunn en bred og helhetlig tilnærming for å kunne løse en kompleks samfunnsflope. Gjennomføring av videregående opplæring er viktig for å bli kvalifisert for arbeidslivet, og Oppvekst er den sentrale aktøren i dette arbeidet. Gjennom temaet *Yrkesrettede utdanningsvalg* settes det fokus på å stryke yrkes- og utdanningsveiledning og utvikling av entreprenørielle arbeidsmåter i grunnskolen, slik at elever skal bli bedre i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg.

Oppvekst bidrar også til å utvikle universitetsbyen Kristiansand gjennom et bredt samarbeid med universitetet. Flere studenter har praksis i kommunen, og ulike samarbeid vektlegger å utvikle partnerskapet. Gjennom blant annet desentraliserte og regionale ordninger for kompetanseutvikling, samarbeid omkring masterutdanning og forsknings- og utviklingsprosjektet *Handlekraftig oppvekstsektor*, får praksisfeltet og universitetet økt felles forståelse for utfordringsbildet. Det skal bidra til en mer kunnskapsbasert praksis i kommunen og til mer relevant forskning og utdanning.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
En høyere andel unge under 30 år blir jobbklaare og kommer i arbeid	Andel elever som gjennomfører videregående opplæring i løpet av 5 år	85,0 %	85,0 %	87,0 %
	Andel elever som har fullført og bestått vg1	93,6 %	94,0 %	95,0 %

4.7 Endring betalingssetter

Barnehage

Betalingssetterne fastsettes i samsvar med statens fastsatte makspris og reguleres i statsbudsjettet. Maksprisen settes fra august 2024 ned fra 3 000 kr til 2 000 kr. Grensene for å få 20 timers gratis kjernetid vil være 615 590 kr på våren og 642 700 kr fra august. Husstander med inntekt under 550 000 kr vil etter 6 prosent regelen ha rett til reduksjon i foreldrebetaling på våren. Fra august vil grensen som følge av lavere makspris endres til 366 667 kr.

Kostpenger i kommunale barnehager

Kostpenger er basert på selvkost. Kommunen kan derfor ikke ta mer inn i kostpenger enn det som brukes på matsservering til barna. I 2023 vedtok bystyret en omlegging av ordningen med kost i de kommunale barnehagene ved at det serveres daglig måltid og at en del av kostpengene benyttes til å dekke kostnadene ved å frigjøre personale til å tilberede mat. Kostpengene ble økt til 550 kr/mnd., samtidig som det ble vedtatt en ordning med inntektsgraderte kostpenger og søskenmoderasjon for de med inntektsgradering. Ordningen er beskrevet i vedtektene for de kommunale barnehagene. I vedtatt økonomiplan 2024-2027 prisjusteres kostpengene fra 550 kr til 575 kr per måned. Inntektsgraderte satser er uendret i forhold til opplegget som ble vedtatt. Grensen for inntektsgradering justeres i samsvar med innslagspunktet for gratis kjernetid som vedtas i statsbudsjettet.

Det er vedtatt innført inntektsgraderte kostpenger fra 01.01.2024 også for de private barnehagene fremfor at kostnaden med den kommunale ordningen gir økte tilskuddssatser med to års forsinkelseeffekt.

Skole/SFO

Satsene for foreldrebetaling, gjeldende fra 01.01.2024, er fastsatt i samsvar med de plasstyper som ligger i vedtektene. Det pågår for øvrig en vedtektsprosess med tanke på å vurdere endringer i oppholdstiden.

Satsene for 2024 er prisjustert tilsvarende kommunal deflator på 4,5 %. Søskenmoderasjonen er videreført med 15 %.

Sats for hel plass i SFO blir med dette 3 784 kr per måned for 3.-4. trinn, en økning på 163 kr i forhold til 2023. Satsen inkluderer kostpenger. For 1. og 2. trinn utgjør satsen for hel plass i SFO 1 722 kr per måned, en økning på 75 kr i forhold til 2023. Satsen inkluderer kostpenger.

Inntektsgraderingsordning 1.-4. trinn

Inntekt under 200 000 kr for 1.-4. trinn - ingen betaling. Inntekt over 200 000 for 1. til 4. trinn - maksimalt 6 % av husholdningens samlede inntekt (jf. nasjonal forskrift). Innslagspunktet for redusert betaling er i 2024 en samlet inntekt på 694 000 kr. For funksjonshemmede brukere av SFO fra 5. trinn og oppover: Ingen betaling.

Gratis kjernetid 12 timer per uke

Fra høsten 2023 skal alle elever i SFO på 1. og 2. trinn ha 12 timer gratis SFO-opphold.
Fra høsten 2024 utvides ordningen med gratis kjernetid til også å gjelde 3. trinn.

Leie av skolelokaler

Satsene for leie av skolelokaler er justert med kommunal deflator på 4,5 %. Endringene gjøres gjeldende fra 01.01.24. Gratisprinsippet gjelder for barn og unge, frivillige foreninger og lag som ønsker å benytte kommunale bygg eller gymsaler. Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for hvordan gratisprinsippet skal forvaltes av den enkelte skole.

4.8 Planoppgaver

- Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep mot barn og unge.
- Forebyggende plan for gode oppvekstvilkår (lovkrav ny barnevernslov) - vedtak 2024.
- Skolebehovsplan - grunnlag for prioritering av oppgradering og tiltak for mer effektiv skolestruktur - vedtak 2024.
- Barnehagebehovsplan - som følger rullering av økonomiplan.
- Handlingsplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt (ansvar sammen med Helse og Mestring) - oppstart 2024.

4.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Oppvekststab	30 084	31 838	35 466	31 616	31 716	31 716
Skole	1 570 788	1 521 499	1 644 368	1 639 680	1 624 189	1 612 967
Barnehage	1 038 768	1 100 515	1 155 843	1 217 797	1 224 625	1 233 411
Barne- og familietjenester	432 651	459 593	504 399	500 171	498 550	496 795
Sum	3 072 291	3 113 445	3 340 076	3 389 264	3 379 081	3 374 890

Oppvekst sitt driftsbudsjett er fra 2023 til 2024 økt med 83,1 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 143,5 mill. kr.

4.10 Oppvekststab**4.10.1 Kort om kommunalsjefområdet**

Oppvekst stab er organisert under to stabsledere og har følgende hovedansvar:

- Støtte kommunalsjefer og direktør i oppfølging av enhetene.
- Saksbehandling og utredning - politisk og administrativt.
- Fagutvikling.
- Barnehagemyndighet.
- Forvaltningsoppgaver som blant annet barnehageopptak, vedtak om spesialpedagogiske tiltak barn i barnehager, spesialundervisning i friskoler og fosterbarn i andre kommuner.
- Realisere barnehage- og skoleanlegg i samsvar med investeringsprogram.
- Ulike planoppgaver.

4.10.2 Hovedutfordringer

Etter innplassering i den nye kommunen er det foretatt en omfattende nedbemanning i stab, gjennom naturlig avgang og som egen nedbemanningsprosess. Ytterligere nedbemanning, som vedtatt i økonomiplanen, gjør at staben må foreta nødvendige prioriteringer og ha konsentrasjon rundt kjerneoppgaver og lovbestemt aktivitet.

4.10.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Oppvekststab	30 084	31 838	35 466	31 616	31 716	31 716
Sum	30 084	31 838	35 466	31 616	31 716	31 716

Kommunalsjefområdet Oppvekst stab sitt driftsbudsjett er økt med 3,6 mill. kr fra 2023 til 2024. Lønns- og prisvekst er kompensert med 1,6 mill. kr. slik at budsjettet er 2 mill. kr høyere enn i 2023. De største endringene er tilføring av utredningsressurs skolebruksplan 0,7 mill. kr og flytting av hovedverneombud sentralt i Oppvekst 1,3 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	31 838	31 838	31 838	31 838
Sum Deflator	800	800	800	800
Sum Lønns- og prisjustering	796	796	796	796
Tidligere vedtatte tiltak				
Korrigering Rajshahi	350	0	0	0
Tilskuddsordning fritidsfond overføring til kultur og innbyggerdialog	538	538	538	538
Andre tiltak	1 185	1 185	1 185	1 185
Sum Tidligere vedtatte tiltak	2 073	1 723	1 723	1 723
Vedtatte endringer	3 668	3 319	3 319	3 319
Vedtatt ramme	35 507	35 157	35 157	35 157
Nye tiltak				
Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole	0	-1 300	-1 300	-1 300
Utredningsressurs skolebruksplan	700	0	0	0
Andre tiltak	-1 723	-1 723	-1 723	-1 723
Sum Nye tiltak	-1 023	-3 023	-3 023	-3 023
Politiske vedtak				
Bedre arbeid VIA	0	-1 500	-1 500	-1 500
Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget	-150	-150	-50	-50
Sum Politiske vedtak	-150	-1 650	-1 550	-1 550
Nye tiltak og realendringer	-1 173	-4 673	-4 573	-4 573
Sum Rammefordeling	1 132	1 132	1 132	1 132
Interne rammeendringer	1 132	1 132	1 132	1 132
Ramme 2024-2027	35 466	31 616	31 716	31 716

Nye tiltak

Fritidsfond tilskuddsordning overføres til kultur og innbyggerdialog videreføres

Etter vedtak i bystyret videreføres forsøksordningen Fritidsfondet som et fast tiltak i kommunen. Midlene overføres derfor fra Oppvekst til Kultur og innbyggerdialog.

Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole

Etter gjennomgang av Direktør Oppvekst er det mulig å omprioritere midler til grunnskolevirksomheten.

Utredningsressurs skolebruksplan

Det legges inn midler til utredningsressursene i forbindelse med utarbeidelse av skolebruksplan.

Videreføring av BHT delfinansiering Oppvekst

I forbindelse med videreføringen av BHT videreføres også delfinansieringen fra Oppvekst.

Politiske vedtak

Bedre arbeid VIA

Det er i økonomiplan 2024-2027 vedtatt et innsparingskrav på 3 mill.kr som følge av forventede reduserte kostnader ved raskere omstilling av ansatte som av ulike årsaker ikke kan være i sin stilling. Det er forventet at Helse og mestring skal håndtere 1,5 mill.kr av dette innsparingskravet fra 2025.

Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget

Bystyret vedtok en reduksjon i reiseutgiftene til Oppvekstutvalget innenfor Oppvekstområdet, det gjøres oppmerksom på at det ikke har vært reisevirksomhet de siste årene og Oppvekst har heller ikke hatt noe budsjett på denne posten.

4.11 Skole

4.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Skoleområdet har virksomhet knyttet til følgende tjenesteområder:

Grunnskolevirksomhet knyttet til 43 ordinære grunnskoler. Tolv av disse er ungdomsskoler, fire er kombinerte barne- og ungdomsskoler, to er oppvekstsentre der barnehage og skole er samlokalisert og resten er rene barneskoler. Det er skolefritidsordninger knyttet til de kombinerte skolene og barneskolene. Ved skolene Hellemyr, Krossen og Nygård er det egne kompetanseavdelinger for elever med særskilte behov.

Innføringstilbudet til nyankomne innvandrere og flyktninger i grunnskolealder gis i hovedsak ved Mottaksskolen. Voksenopplæringen/Kongsgård skolesenter har ansvaret for grunnskolen for voksne, norsk- og samfunnskunnskap for asylsøkere og introdeltakere, arbeidstrening og kvalifiseringstiltak i introprogrammet og spesialundervisning for voksne. I tillegg sorterer Svømmeopplæringen, Bringsvær leirskole og Mobilt team under skoleområdet.

Skoleområdet er kommunens største kommunalsjefsområde med 47 selvstendige enheter som rapporterer til kommunalsjef. I overkant av 2 500 ansatte jobber hver dag med å gi rundt 13 500 elever og 900 voksne et opplærings- og fritidstilbud. På grunn av størrelse, kompleksitet og lederspenn har kommunalsjefsområdet også assisterende kommunalsjef.

4.11.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen for skoleområdet er å klare å gi alle barn, unge og voksne et likeverdig og godt tilbud innenfor knappe økonomiske rammer.

En styrking av skoleområdets ramme er nødvendig for å:

- Innfri bemanningskravene i en underfinansiert lærernorm.
- Håndtere økte lønnskostnader som følge av etter-/videreutdanning av lærere og et økt antall lektorer.
- Finansiere en kostbar skolestruktur.
- Forebygge og håndtere vold og trusselhendelser - tiltak for å sikre at de ansattes har et forsvarlig arbeidsmiljø.
- Håndtere økte utgifter til læremidler - både digitale og trykte læremidler.
- Kunne levere på lovpålagte oppgaver som spesialundervisning og tiltak for å sikre elevers rett på et trygt og godt læringsmiljø.

Mulighetene til å gi alle elever et likeverdig og godt tilbud utfordres av en skolestruktur med mange små skoler. Skolestørrelsen er en av de viktigste kostnadsdriverne og skolene i Kristiansand har betydelig færre elever i gjennomsnitt enn sammenlignbare kommuner. En mer effektiv utnyttelse av skolekapasiteten vil frigjøre ressurser som kan omfordeles og brukes til å øke kvaliteten i den ordinære opplæringen og styrke laget rundt læreren og elevene.

4.11.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår:

- Gjenvinne økonomisk handlingsrom.
- Styrke skolenes arbeid med inkludering og samtidig videreutvikle hensiktsmessige mestringsarenaer utenfor skolen.
- Fortsatt arbeid med implementering av ny læreplan – en mer praktisk og variert skole.
- Fortsatt arbeid med å videreutvikle en innovativ og samarbeidsorientert ledelse med handlekraft.
- Bedre og mer koordinert tilbud til barn, unge og familier gjennom økt samhandling mellom de ulike tjenestene i kommunalområdet.
- Utbygging av skoler for å ha tilstrekkelig skolekapasitet.
- Utrede fremtidig skolestruktur - skolebehovsplanen.
- Bedre den særskilte språkopplæringen.
- Videreutvikle kvaliteten i SFO-tilbudet.

4.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Skole	1 570 788	1 521 499	1 644 368	1 639 680	1 624 189	1 612 967
Sum	1 570 788	1 521 499	1 644 368	1 639 680	1 624 189	1 612 967

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt med 44,4 mill. kr ut over kompensasjon for pris- og lønnsvekst med 78,5 mill. kr.

Budsjettendringen fordeler seg på følgende endringer:

- Endring demografi -4,0 mill. kr.
- Endring midlertidige løsninger 1,1 mill. kr.
- Kompensasjon 12 timer gratis SFO for 2. trinn 33,8 mill. kr.
- Integreringstilskudd 8,6 mill. kr.
- Endring sats SPK -8,2 mill. kr.
- Tidligere vedtatte innsparinger -4,7 mill. kr.
- Overføring av lønnsmidler 20% stilling fra Eiendom 0,1 mill. kr.
- Rammeøkning skole 10,0 mill. kr.
- Flytting av hovedverneombud til Oppvekst stab -0,9 mill. kr.
- Flytting av stillinger fra Mobilt team til PPT -2,7 mill. kr.
- Omprioriteringer fra Barnevernet 2,0 mill. kr.
- Overføring av logoped og audiopedagoger til PPT -13,8 mill. kr.
- Statsbudsjettet 2024 - korrigeringer ny opplæringslov 1,0 mill. kr.
- Ungdomskriminalitet skole 0,5 mill. kr.
- Læremidler til skole - lærebøker 2,5 mill. kr.
- Gratis kjernetid SFO 3. trinn (5/12-effekt 2024) 19,1 mill. kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	1 521 499	1 521 499	1 521 499	1 521 499
Sum Deflator	40 416	40 416	40 416	40 416
Sum Lønns- og prisjustering	38 037	38 037	38 037	38 037
Tidligere vedtatte tiltak				
Leie av skolelokaler kvartal 71	0	1 538	1 538	1 538

Oppvekst

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Midlertidige løsninger Vigvoll skole	-728	-728	-728	-728
Midlertidige løsninger Vågsbygd skole	-1 845	-2 614	-2 614	-2 614
Midlertidige løsninger Wilds Minne skole	1 282	-5 568	-5 568	-5 568
SPK-sats endring fra 9,29 % til 8,7 %	5 535	5 535	5 535	5 535
Økning integreringstilskudd	-157	489	540	540
Økt anmodning om bosetting av flykninger - økning integreringstilskudd	0	-4 725	-4 725	-4 725
Sum Tidligere vedtatte tiltak	4 087	-6 074	-6 022	-6 022
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-4 731	-4 731	-4 731	-4 731
Sum Demografijustering	-3 027	-14 065	-27 422	-27 422
Vedtatte endringer	74 782	53 584	40 278	40 278
Vedtatt ramme	1 596 282	1 575 083	1 561 777	1 561 777
Nye tiltak				
Diverse korrigeringer ny opplæringslov - Statsbudsjett 2024	1 025	1 025	1 025	1 025
Kompensasjon 12 timers gratis SFO for 2. trinn fra høsten 2023	33 762	33 762	33 762	33 762
Midlertidige løsninger Slettheia skole	2 400	850	850	1 400
Omprioritering fra Barnevern til skole	2 000	2 000	2 000	2 000
Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole	0	1 300	1 300	1 300
Organisasjonsendring fra Hørselsavdelingen til PPT	-9 523	-9 523	-9 523	-9 523
Organisasjonsendring Logopedier til PPT	-4 253	-4 253	-4 253	-4 253
Overføring av lønnsmidler 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst	81	81	81	81
Rammeøkning skole	10 000	10 000	10 000	10 000
SPK sats endring 2024	-13 735	-13 735	-13 735	-13 735
Sum Nye tiltak	21 757	21 507	21 507	22 057
Sum Demografijustering	-975	-1 454	-706	-9 359
Sum Integreringstilskudd	8 732	6 052	3 119	0
Politiske vedtak				
Læremidler (lærebøker)	2 500	0	0	0
Statsbudsjettet: Gratis kjernetid SFO 3. klasse	19 100	42 020	42 020	42 020
Ungdomskriminalitet (skolen)	500	0	0	0
Sum Politiske vedtak	22 100	42 020	42 020	42 020
Nye tiltak og realendringer	51 614	68 125	65 940	54 718
Sum Rammefordeling	-3 528	-3 528	-3 528	-3 528
Interne rammeendringer	-3 528	-3 528	-3 528	-3 528
Ramme 2024-2027	1 644 368	1 639 680	1 624 189	1 612 967

Nye tiltak

Diverse korrigeringer ny opplæringslov - Statsbudsjett 2024

Fra statsbudsjett 2024.

Midlertidige løsninger Slettheia skole

Gjelder midlertidige løsninger på Slettheia skole.

Omprioritering fra Barnevern til skole

En omprioritering fra Barnevernet til grunnskolevirksomheten

Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole

Etter gjennomgang av Direktør Oppvekst er det mulig å omprioritere midler til grunnskolevirksomheten.

Organisasjonsendring fra Hørselsavdelingen til PPT

Det er gjort en organisasjonsendring i 2023 som gjør at Hørselsavdelingen organisatorisk flyttes fra Kongsgård skolesenter til pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Midlene flyttes altså fra Skole til Barne- og familietjenester.

Organisasjonsendring Logopeder til PPT

Det er gjort en organisasjonsendring i 2023 som gjør at logopeder flyttes fra Kongsgård skolesenter til PPT. Midlene flyttes altså fra Skole til Barne- og familietjenester.

Overføring av lønnsmidler 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst

Overføring av lønnsmidler for 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst i forbindelse med flytting av en ansatt.

Rammeøkning skole

Budsjettet for 2024 økes med 10 mill. kr som en generell styrking av grunnskolevirksomheten.

SPK sats endring 2024

Statens pensjonskasse (SPK) gjør en årlig beregning av premiesatsen for kommende år. Satsen for 2023 var på 8,70 % men er for 2024 redusert til 7,83 %. Netto endring i 2024 utgjør -8,2 mill. kr.

Politiske vedtak

Læremidler (lærebøker)

Gitt i budsjettbehandlingen til lærebøker i skolen

Statsbudsjettet: Gratis kjernetid SFO 3. klasse

Statsbudsjett enighet med SV

Ungdomskriminalitet (skolen)

Gitt i budsjettbehandling til forebygging av ungdomskriminalitet

4.12 Barnehage

4.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Barnehageområdet består av til sammen 98 barnehager. Av disse er 35 kommunale barnehager, 50 private barnehager og 13 private familiebarnehager. I tillegg er det også 8 åpne barnehager som gir tilbud til barn og foreldre. Samlet er det per september 5 730 barn som har barnehageplass i Kristiansand. 59 % av barna går i privat barnehage, mens 41 % går i kommunal barnehage.

På barnehagefeltet har kommunen to hovedoppgaver:

- Barnehagemyndighet for alle barnehagene.
- Eier for de kommunale barnehagene.

Som barnehagemyndighet har kommunen ansvar for forvaltningsoppgaver som samlet opptak, tilskudd til private barnehager, tilsyn, godkjenning av barnehager, dispensasjonssøknader og lignende.

Kommunalsjefsområdet har også et overordnet ansvar for faglig kvalitet i alle barnehager. Dette krever et godt samarbeid mellom administrasjon, private og kommunale barnehager.

Som eier for de kommunale barnehagene, har kommunalsjefsområdet særlig ansvar for lederoppfølging og drift av de kommunale barnehagene innenfor fag, økonomi og personal.

4.12.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen på barnehagefeltet er å sikre et likeverdig barnehagetilbud med god kvalitet for alle barn i alle barnehager. Fokusområdene er inkluderende læringsmiljø og livsmestring. Dette krever stor innsats internt i barnehagene, men også økt samhandling og kvalitetsutvikling med blant annet PPT. Kommunalsjefsområdet har et pågående arbeid for å organisere, endre praksis og skape bedre

samhandling. Dette er en utvikling som vil kunne gi store effekter for det enkelte barn, barnegrupper og barnehagene, men det vil kreve stø kurs over tid.

Barnehagene har hatt et overforbruk på midler som går til styrket tilbud for enkeltbarn. Kompetanseutvikling og felles innsats på tvers av barnehagene, PPT og spesialpedagogene har gitt en reduksjon av antall barn og omfang av timer per barn knyttet til spesialpedagogisk hjelp, men vil kreve fokus og innsats for ytterligere reduksjon. Området må også jobbe videre med barns rett til tilrettelegging, da det fortsatt er et merforbruk her.

Fra 1. januar 2021 ble det lovfestet at alle barn har rett til et trygt og godt læringsmiljø. De ansatte har en aktivitetsplikt. Barnehage har en økning i antall saker hvor systematisk arbeid igangsettes, men det er for tidlig å si noe om omfang og helhet i Kristiansand. Både eier- og myndighetsnivå har et særlig fokus på dette arbeidet.

Arbeid med samhandling og kvalitetsutvikling utfordres av krevende økonomiske rammer for den enkelte barnehage og kommunalsjefområdet i sin helhet.

For kommunale barnehager er også en høyt sykefravær en stor utfordring. Det jobbes systematisk i den enkelte barnehage, men det er også et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten, IA-innsatsteam i kommunen og arbeidslivssenteret i NAV på systemnivå i hele kommunalsjefsområdet.

4.12.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår er knyttet til disse områdene:

- Fortsette arbeidet med at alle barn skal oppleve seg inkludert i fellesskapet.
- Arbeid med styrket tilbud for enkeltbarn parallelt med videreutvikling av det allmennpedagogiske arbeidet slik at det tilpasses hele barnegruppa i enda større grad enn før.
- Organisasjonsutvikling med fokus på godt og tydelig lederskap og videreutvikling av de profesjonelle fellesskapene både i og rundt barnehagene.
- Implementere e-læring om traumebevisst tilnærming og vold og seksuelle overgrep mot barn.
- Kommunens rolle som barnehageeier for egne kommunale barnehager.

4.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Barnehage	1 038 768	1 100 515	1 155 843	1 217 797	1 224 625	1 233 411
Sum	1 038 768	1 100 515	1 155 843	1 217 797	1 224 625	1 233 411

Barnehages driftsbudsjett er økt med 55,3 mill. kr fra 2023 til 2024. Lønns- og prisvekst er kompensert med 40,6 mill. kr, slik at budsjettet i realiteten er 14,7 mill. kr høyere enn i 2023.

Budsjettet er 35,5 mill. kr høyere som følge av redusert makspris, 2,6 mill. kr høyere som følge av endring i statlig kontantstøtte, 2,3 mill. kr høyere som følge av økt anmodning om bosetting av flyktninger og 2,1 mill. kr høyere som følge av innføring av inntektsgradering på kostpenger. Det er forventet et lavere antall barn i barnehagealder som reduserer budsjettet med 5,6 mill. kr. i demografiskompensasjon. Budsjettet er redusert med 7,1 mill. kr som følge av at Barnehage ble overfinansiert i forrige budsjett for redusert makspris. Det er ulike innsparinger og tiltak som reduserer utgiftene med til sammen 8,3 mill. kr. Det er endringer i tilskudd til private barnehager som utgjør 3,8 mill. kr lavere budsjett. Det er organisatoriske endringer som utgjør 4 mill. kr i reduserte utgifter som i hovedsak gjelder overføring av Styrketjenesten til Barne- og familietjenesten. Budsjettet er økt med 1,8 mill. kr til å kompensere de private barnehagene for inntektsgraderte kostpenger. I tillegg er det diverse små endringer som til sammen utgjør reduksjon i budsjettet på 0,8 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	1 100 515	1 100 515	1 100 515	1 100 515
Sum Deflator	13 130	13 130	13 130	13 130
Sum Lønns- og prisjustering	27 513	27 513	27 513	27 513
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskudd private barnehager i 2021 pga. korona tilbakebetales	4 572	4 572	4 572	4 572
Forskudd private barnehager i 2022 pga. korona og økte strømknader	-7 594	0	0	0
Innlemming av Kløvergården barnehage i Fergefjellet og Odderøya barnehage	-1 051	-1 576	-1 576	-1 576
Mat i barnehage fra høsten 2023	2 076	5 791	9 507	9 507
Midlertidige løsninger Fergefjellet barnehage	-1 702	-1 702	-1 702	-1 702
Redusert kapitaltilskudd private barnehager	-1 782	-1 782	-1 782	-1 782
Statsbudsjett 2022: Pensjon i private barnehager	-1 891	-1 891	-1 891	-1 891
Styringsmidler	-5 125	-10 250	-10 250	-10 250
Økning integreringstilskudd	-42	-277	-262	-262
Økt anmodning om bosetting av flykninger - økning integreringstilskudd	0	-1 105	-1 105	-1 105
Økt tilskudd til private barnehager pga. høye strømpriser	2 932	5 720	2 030	2 030
Andre tiltak	30	28	28	28
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-9 578	-2 473	-2 433	-2 433
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-3 241	-3 241	-3 241	-3 241
Sum Demografijustering	5 260	6 420	11 760	11 760
Vedtatte endringer	33 083	41 349	46 728	46 728
Vedtatt ramme	1 133 598	1 141 864	1 147 243	1 147 243
Nye tiltak				
Kontantstøtte endring - Statsbudsjett 2024	2 613	5 727	5 727	5 727
Organisasjonsendring Styrketjenesten til PPT	-3 538	-3 538	-3 538	-3 538
Rammeøkning barnehage	2 000	6 000	2 000	2 000
Reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage - Statsbudsjett 2024	35 513	78 083	78 083	78 083
Redusert makspris barnehage	-7 175	-7 175	-7 175	-7 175
Sum Nye tiltak	29 413	79 097	75 097	75 097
Sum Demografijustering	-10 826	-4 714	3 010	12 621
Sum Integreringstilskudd	2 309	1 600	825	0
Politiske vedtak				
Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager	1 800	400	-1 100	-1 100
Sum Politiske vedtak	1 800	400	-1 100	-1 100
Nye tiltak og realendringer	22 696	76 383	77 832	86 618
Sum Rammefordeling	-452	-452	-452	-452
Interne rammeendringer	-452	-452	-452	-452
Ramme 2024-2027	1 155 842	1 217 795	1 224 623	1 233 409

Tidligere vedtatte tiltak

Forskudd private barnehager i 2022 pga. korona og økte strømknader

Forskuddene utbetalt til private barnehager i 2022 for koronautgifter og høye strømpriser tilbakebetales til kommunen i 2024.

Nye tiltak

Kontantstøtte endring - Statsbudsjett 2024

Nasjonal kontantstøtte endres fra august 2024 til å gjelde barn som er mellom 13 og 19 måneder mot dagens periode som er 13 til 23 måneder. Dette vil øke etterspørselen etter barnehageplasser og kommunen er kompensert 2,6 mill. kr for det.

Organisasjonsendring Styrketjenesten til PPT

Det er gjort en endring i organisasjonsstrukturen i 2023 ved at Styrketjenesten (morsmålsundervisning) flyttes til PPT. Midlene flyttes altså fra Barnehage til Barne- og familietjenester.

Rammeøkning barnehage

Gjelder styrket tilbud.

Reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage - Statsbudsjett 2024

Maksprisen settes fra 1. august ned fra 3.000 kr per måned til 2.000 kr. Barnehage er kompensert 35,5 mill. kr som følge av endringen.

Redusert makspris barnehage

Barnehage ble i budsjettet for 2023 overkompensert for redusert makspris og det ble levert tilbake 7 mill. kr i 1. tertial 2023. Reduksjonen videreføres permanent.

Politiske vedtak

Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager

Det er innført inntektsgraderte kostpenger for de private barnehagene fremfor at kostnaden med den kommunale ordningen gir økte tilskuddssatser to års forsinkelseeffekt. Ordningen gir høyere kostnader i 2024 og 2025 for så å gi noe reduserte utgifter.

4.13 Barne- og familietjenester

4.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

I Barne- og familietjenester inngår Helsetjenester barn og unge, Pedagogisk psykologisk Tjeneste (PPT) og Barnevernstjenesten for Kristiansandregionen.

I 2023 er flere pedagogiske kompetansemiljøer reorganisert under felles enhetsleder for det som skal hete Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT). Tjenesten samarbeider med barnehager og skoler for å øke kvalitet i læringsmiljøene og sikrer vurdering av enkeltbarns utbytte av opplæring. Forebyggende avdeling er viktig for kommunens kriminalitets- og rusforebyggende innsatser, tverrfaglig samarbeid og som brobyggere mellom skoler og andre tjenester. Helsetjenester for barn og unge leverer svangerskapsoppfølging, helsestasjon, skolehelse, familieveiledning og fysio- og ergoterapi til barn.

Barneverntjenesten er et interkommunalt samarbeid med Lillesand og Birkenes kommuner som i det videre omtales tjenesten som "Barnevernet." Barnevernet har akuttberedskap for flere kommuner i Agder og det arbeides for å utvide dette samarbeidet. Forslag til vertskommuneavtaler er under reforhandling og de vil legges frem for politisk behandling tidlig i 2024. I tillegg driftes nasjonal Alarmtelefon med Chat for barn og unge fra Barnevernet.

Tjenestene i Barn og familie er lokalisert til fem "Familiens hus," Gyldengården ved Torvet og avdelingen i Lillesand/Birkenes.

4.13.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen for Barne- og familietjenestene er å bidra til riktig hjelp, tidligst mulig i livsløpet og tidlig identifisere barn i risiko for en uønsket utvikling. Det jobbes med å skape bedre samhandling mellom alle kommunens hjelpetjenester for å identifisere og gi målrettet, kraftfull og koordinert bistand og hjelp, tidligst mulig.

Oppvekstreformen pålegger kommunen samlet å sikre så høy kvalitet på tjenestene at familier kan få støtte og hjelp, før en bekymring for barnets omsorgssituasjon får en slik alvorlighet, at plikten til å melde den til barnevernet utløses. Barne- og familietjenesten arbeider for å identifisere riktige innsatser for hver enkelt familie gjennom å dreie tiltak fra kostbare statlige tiltak til mer hensiktsmessige tiltak i egen regi - mest mulig i samarbeid med barnets familie. I de familier barnevernet arbeider, søkes det å styrke samarbeidet i den enkelte familie gjennom kontaktperson, tiltaksavdeling og økt bruk av familieråd/nettverks-jobbing både i forkant og gjennom alle fasene i en barnevernssak.

- Sikre høy kvalitet på svangerskapstilbud og barselomsorg til rundt 1200 fødsler hvert år.
- Følge barns utvikling, veilede barn og foreldre iht. nasjonal veileder for helsestasjon og skolehelsetjeneste.
- Videreutvikle et profesjonelt og virksomt pedagogisk støttesystem i nært samarbeid med barnehager og skoler.
- Sikre beskyttelse for barn som utsettes for krenkelser, overgrep eller omsorgssvikt og at riktige meldinger kommer til barnevernet. Det siste år er antallet bekymringsmeldinger nærmest halvert.
- Etablere kjennskap og samarbeid mellom tjenester som sikrer koordinerte og samordnede tilbud til barn, unge og deres foreldre.
- Allokere kompetanse og ressurser til mest mulig gruppeaktiviteter ut på fenomen barn, unge og deres foreldre har behov for - bygge kraftfulle forebyggende tiltak.
- Sikre videre finansiering av dagens kapasitet på helsepersonell ved bortfall av statlige styrkningsmidler.
- Finansiere barnevernlovens krav om at 80 % av ansatte i barnevernet skal ha utdanning på masternivå.

Styrkningsmidler innvilges kun for en kortere periode. Om de ikke finansieres opp fra kommunen vil det medføre reduksjon i tilgjengelig kapasitet på det forebyggende helsearbeidet.

I likhet med resten av landet har tjenesten fortsatt store utfordringer når det gjelder barn og unge som har store hjelpe- og omsorgsbehov, og som har rettigheter etter flere lovverk (både barnevern og helse). Kommunens egenandel på kjøp av statlig tiltak i tilfeller hvor staten anser behovet som helserelatert, er svært kostnadskrevenende. Dette gjør at denne gruppen gir økonomiske og faglige utfordringer når kommunen skal gi forsvarlige og tilpassede tjenestetilbud.

4.13.3 Hovedprioriteringer

Oppvekstreformen som ble innført januar 2022, innebærer at flere statlige oppgaver og finansieringsansvar innen barnevern overføres til kommunen. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats. Brukermedvirkning, arbeid med å styrke psykososial støtte og møteplasser for familier med samsvarende utfordringer skal gis høy prioritet.

Hovedprioriteringen for Oppvekst samlet, er å sikre inkludering og deltakelse i opplæringstilbudet og god sammenheng mellom tjenester utenfor barnehage og skole. Det er utarbeidet egen oversikt som gjør synlig hvilke tilbud kommunen gir til ulike grupper innbyggere og hvilken kompetanse som er tilgjengelig for å kunne tilby tjenester med høy kvalitet.

Barne- og familietjenester arbeider på ulike måter for et opplærings- og fritidstilbud som fremmer barn og unges psykiske helse, styrker tilbudet om foreldreveiledning, familieråd og sikrer god oppfølging gjennom forebyggende helsetjenestene. Barneverntjenesten prioriterer å dreie tiltakene til lokale tiltak der det er mulig, og arbeider aktivt med å finne løsninger lokalt og i barnets nettverk.

Det arbeides med å klargjøre ansvarsforhold i kommunen som sikrer at barn og familier som har rett til koordinerte tiltak, opplever tilstrekkelig støtte og koordinering.

4.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Barne- og familietjenester	432 651	459 593	504 399	500 171	498 550	496 795
Sum	432 651	459 593	504 399	500 171	498 550	496 795

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt fra 2023 til 2024 med 44,8 mill. kr. Lønns- og prisvekst er kompensert med 22,8 mill. kr, slik at budsjettet er 22 mill. kr høyere enn i 2023. Den største endringen i budsjettet er en følge av en organisasjonsendring der Styrketjenesten fra Barnehage, Hørselsavdelingen og logopeder fra Skole overføres til Barne- og familietjenester tilsvarende 17,3 mill. kr. Videre styrkes området med 4,9 mill. kr i økt integreringstilskudd og 1,2 mill. kr i forbindelse med endring i føringen av vertskommunetilskuddet. Rammen ble også styrket med 800 000 kr til helsestasjon og skolehelsetjenesten i statsbudsjettet 2024. Bystyret vedtok også et tilskudd på 1 mill. kr til KUP og en styrking av foreldrekontakten i sentrums barnehagene med 0,5 mill. kr. Rammen til området reduseres med 2 mill. kr som omprioriteres til grunnskolevirksomheten og 2 mill. kr som tilbakeføres i forbindelse med avlønning av fosterhjem.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	459 593	459 593	459 593	459 593
Sum Deflator	11 342	11 342	11 342	11 342
Sum Lønns- og prisjustering	11 490	11 490	11 490	11 490
Tidligere vedtatte tiltak				
KUP	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Ressurseret UNIK	-718	-718	-718	-718
Vest/Administrasjon	-0	-0	-0	-0
Økning integreringstilskudd	-88	-1 487	-1 458	-1 458
Økt anmodning om bosetting av flykninger - økning integreringstilskudd	0	-320	-320	-320
Andre tiltak	-462	-462	-462	-462
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-2 293	-4 012	-3 982	-3 982
Vedtatte endringer	20 539	18 820	18 850	18 850
Vedtatt ramme	480 132	478 413	478 443	478 443
Nye tiltak				
50% stilling enslige mindreårige fra Barnevern til HM	-400	-400	-400	-400
Enhet for russaker midler overføring fra Helse og mestring	179	179	179	179
Helsestasjon skolehelse - Statsbudsjett 2024	780	780	780	780
Kostnader asylmottakere vertskommune	1 180	1 180	1 180	1 180
Omprioritering fra Barnevern til skole	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Organisasjonsendring fra Hørselsavdelingen til PPT	9 523	9 523	9 523	9 523
Organisasjonsendring Logopeder til PPT	4 253	4 253	4 253	4 253
Organisasjonsendring Styrketjenesten til PPT	3 538	3 538	3 538	3 538
Tilbakeføring av avlønning fosterhjem tilført i ØP 2023-2026	-2 048	-2 048	-2 048	-2 048
Sum Nye tiltak	15 005	15 005	15 005	15 005
Sum Integreringstilskudd	4 915	3 406	1 755	0
Politiske vedtak				
KUP	1 000	0	0	0
Øke fra halv til hel stilling for foreldrekontakt sentrumsbarnehagene	500	500	500	500

Oppvekst

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Sum Politiske vedtak	1 500	500	500	500
Nye tiltak og realendringer	21 420	18 911	17 260	15 505
Sum Rammefordeling	2 847	2 847	2 847	2 847
Interne rammeendringer	2 847	2 847	2 847	2 847
Ramme 2024-2027	504 399	500 171	498 550	496 795

Nye tiltak

50% stilling enslige mindreårige fra Barnevern til HM

Arbeidsoppgaver som tidligere har vært tilført barnevernet for oppfølging av enslige mindreårige flyktninger overføres til Helse og mestring.

Enhet for russaker midler overføring fra Helse og mestring

Midler fra enhet for Russaker til finansiering av felles samarbeid i Forebyggende avdeling.

Helsestasjon skolehelse - Statsbudsjett 2024

I statsbudsjett 2024 ligger det inne en styrking helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Kostnader asylmottakere vertskommune

Vertskommunetilskudd utbetales til alle kommuner som har asylmottak. Satsen gjelder antall plasser i asylmottakene og skal finansiere kommunens merkostnader for å gi kommunale tjenester til beboere på asylmottakene. Tidligere har tilskuddet vært fordelt direkte ut til tjenesteområdene, men fra 2024 legges inntekten sammen med integreringstilskuddet i Bykassa, og fordeles ut til aktuelle områder via rammeøkning.

Omprioritering fra Barnevern til skole

En omprioritering fra Barnevernet til grunnskolevirksomheten

Organisasjonsendring fra Hørselsavdelingen til PPT

Det er gjort en organisasjonsendring i 2023 som gjør at Hørselsavdelingen organisatorisk flyttes fra Kongsgård skolesenter til pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Midlene flyttes altså fra Skole til Barne- og familietjenester.

Organisasjonsendring Logopedier til PPT

Det er gjort en organisasjonsendring i 2023 som gjør at logopedier flyttes fra Kongsgård skolesenter til PPT. Midlene flyttes altså fra Skole til Barne- og familietjenester.

Organisasjonsendring Styrketjenesten til PPT

Det er gjort en endring i organisasjonsstrukturen i 2023 ved at Styrketjenesten (morsmålsundervisning) flyttes til PPT. Midlene flyttes altså fra Barnehage til Barne- og familietjenester.

Tilbakeføring av avlønning fosterhjem tilført i ØP 2023-2026

Tilbakeføring av avlønning fosterhjem tilført i økonomiplanen 2023-2026.

Politiske vedtak

KUP

I forbindelse med budsjettbehandlingen ble det bevilget 1 mill. kr til KUP i 2024.

Øke fra halv til hel stilling for foreldrekontakt sentrumsbarnehagene

Bystyret vedtok en styrkning av foreldrekontakt i sentrumsbarnehagene.

4.14 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
Investeringer							
EIE - Ny skole Brattbakken	542 097	0	0	0	23 058	23 058	0
EIE- Fergefjellet barnehage	75 900	8 527	0	0	0	8 527	0
EIE- Havlimyra barnehage	42 200	700	0	0	7 000	7 700	0
EIE- Kringsjø skole	262 783	0	0	0	0	0	-12 880
EIE- Lauvåsen ungdomsskole	455 211	22 270	227 995	201 946	0	452 211	0
EIE- Oppgradering kommunale barnehager		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
EIE- Tangvall skole	424 838	0	0	0	0	0	-15 066
EIE- Tordenskjoldsgate skole - planlegging av utvidelse	201 370	0	12 333	53 278	80 849	146 460	0
EIE- Utvidelse av Vågsbygd skole	249 935	47 508	0	0	0	47 508	0
EIE- Utvidelse slettheia skole - utredning	62 500	500	2 000	20 000	20 000	42 500	0
EIE- Voie skole utvidelse - avsetning	10 000	0	0	0	2 000	2 000	0
EIE- Wilds Minne Skole og flerbrukshall	632 942	100 600	0	0	0	100 600	-13 110
EIE- Øvre Slettheia barnehage - ombygging av skole	15 000	15 000	0	0	0	15 000	0
IKT til undervisning/digitalisering		15 350	15 350	15 350	15 350	61 400	0
Strakstiltak i skolen		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utendørsarbeid ved skolene		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Sum Investeringer	2 974 776	215 455	262 678	295 574	153 257	926 964	-41 056

Alle investeringsprosjekter med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet av pedagogiske hensyn. Det vil si at 17,4 mill. kr budsjetteres på Oppvekst, og 198,1 mill. kr budsjetteres i Eiendom for 2024.

EIE - Ny skole Brattbakken

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

- Det bygges barneskole på Brattbakken for inntil 600 elever fra Hånes.
- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken.
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

Ved forrige rullering av økonomiplanen ble det lagt inn investeringsmidler som muliggjorde en tidligst mulig gjennomføring av ungdomsskoleprosjektet med byggestart tidlig i 2025 og ferdigstilling i løpet av 2026. Samtidig var det forutsatt av bygging av barneskolen på Brattbakken skulle påbegynnes straks ungdomsskolen var ferdig.

Av hensyn til den økonomiske situasjonen og gjeldstaket er investeringen skjøvet ut med ett år slik at oppstart bygging tidligst kan starte rundt årsskiftet 2027/28. I tillegg til konsekvensene av utsettelsen for skolen, betyr dette også at Bydelshuset, som blir en integrert del av skolen, utsettes.

EIE- Fergefjellet barnehage

Fergefjellet barnehage er ferdig rehabilitert og utvidet til årsskiftet 2023/24. Barnehagen vil etter dette fremstå som ny og med nytt opparbeidet uteareal. Når barnehagen er ferdig vil Kløvergården barnehage, som holder til i leide dårlige arealer, legges ned og flyttes til Fergefjellet. Som følge av

fusjonen vil barnehagen få nytt navn. Barnehagen inngår sammen med Tordenskjoldsgate skole i områdesatsingen i Kvadraturen.

EIE- Havlimyra barnehage

Justneshalvøya og Justvikområdet har hatt dårlig barnehagedekning. Derfor ble det til barnehagestart i 2017 etablert 46 midlertidige barnehageplasser i modulbygg ved Havlimyra barnehage som etterhvert må erstattes med permanent bygg.

Prognosene har tidligere vist at barnehagebehovet som følge av utbyggingen på Justneshalvøya ville fortsette å øke. Derfor var det vedtatt og lagt inn midler slik at modulbygget kunne erstattes med permanent bygg i 2022. Prosjektet ble deretter utsatt på grunn av den økonomiske situasjonen og at andre prosjekt, særlig Hånes og Tordenskjoldsgate skole, måtte prioriteres.

Det er noe usikkert om "barnetoppen" på Justneshalvøya er nådd og at barnetallet vil synke. Indikasjoner tyder derfor på at det ikke blir et permanent behov for så mange plasser som tidligere var planlagt. Det er i tillegg utfordringer med det eksisterende barnehagebygget som vil kreve tiltak som trengs å utrede nærmere. På denne bakgrunn er det lagt inn midler til å utrede behovene knyttet til eksisterende bygg og en vurdering av hvorvidt det er behov for utvidelse av barnehagen eller ikke. Eventuelt om den bør skaleres ned på bakgrunn av barnetallsutviklingen. I tillegg til utredningsmidlene i 2024 er det foreløpig lagt inn 7 mill. kr til tiltak senere i perioden. Det vil derfor ved neste rullering legges fram løsninger som svarer på behovet, inkludert nødvendige midler til gjennomføring.

EIE- Lauvåsen ungdomsskole

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

- Det bygges barneskole på Brattbakken for inntil 600 elever fra Hånes.
- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

Ved forrige rullering av økonomiplanen ble det lagt inn investeringsmidler som muliggjorde en tidligst mulig gjennomføring av ungdomsskoleprosjektet med byggestart tidlig i 2025 og ferdigstillelse årsskiftet 2026/2027.

Ved denne rulleringen opprettholdes fremdriften og prosjektet utvides til også å omfatte 11er fotballbane.

Prosjektet er i rute. Det pågår reguleringsarbeid som ventes ferdig første halvdel av 2024. Samtidig gjennomføres konkurranse med tre prekvalifiserte arkitektmiljø med hensyn til konsept, plassering av anlegget på tomte og planløsninger på skissenivå. Det valgte prosjektet vil være grunnlag for en samspillsentreprise som utlyses rundt årsskiftet 2023/24.

EIE- Oppgradering kommunale barnehager

Ved forrige rullering av økonomiplanen ble det foretatt en behovsutredning knyttet til indre oppgraderingsbehov i de eldre kommunale barnehagene. Behovene gjaldt blant annet kjøkken, garderober, stallefasiliteter, innvendige overflater og behov for å bytte dører for å ha innsyn i alle rom. De samlede behovene ble beregnet til ca. 34 mill. kr. Kommunedirektøren fant den gang ikke rom for å prioritere tiltakene. Ved denne rulleringen er det avsatt 3 mill. kr årlig i 4-årsperioden, med planer om å

videreføre utover perioden til å gjennomføre tiltak i behovsutredningen. Rekkefølgen på tiltak gjøres ut fra en prioritering av de største og viktigste behovene. Det første året vil det gjelde å bytte dører med glass, slik at voksne har innsyn i alle rom.

EIE- Tordenskjoldsgate skole - planlegging av utvidelse

Tordenskjoldsgate skole har ikke kapasitet til nåværende eller fremtidig elevtall. I tillegg har skolen vesentlige bygningsmessige mangler. Det er utarbeidet et mulighetsstudie som viste mulige utbyggingsalternativer for skolen. Det er avsatt midler til oppkjøp av boliger i Fritz Jensens gate, som i henhold til Kvadraturplanen skal inngå som en del av skolens område. Det ble også avsatt ca. 10 mill. kr til strakstiltak som ble utført i 2023. Høsten 2022 ble det også satt opp en brakkemodul med to klasserom. Disse tiltakene har bedret situasjonen noe, men er ikke tilstrekkelige. Miljørettet helsevern har stilt krav om en forpliktende plan for en permanent løsning med oppgradering og utvidelse.

Det er lagt inn 146,6 mill. kr i perioden slik at byggestart for en utvidelse og rehabilitering kan starte rundt årsskiftet 2025/26, og ferdigstilles rundt årsskiftet 2027/28. Totalkostnad på prosjektet er 201,4 mill. kr.

Kvartal 71 ("Fylkeshuset") som ligger vis-a-vis Tordenskjoldsgate skole planlegges utviklet til bolig. Det pågår reguleringsarbeid, og ett av grepene er å skape en sammenheng mellom Kv 71 og Tordenskjoldsgate skole, blant annet ved at Lømslandsvei stenges og det etableres et "tun" mellom skolen og kvartalet som da kan bli en del av skolens uteområde. Det ble ved forrige rullering av økonomiplanen også lagt inn midler til leie av arealer ved at kommunen sammen med eiendomsutviklerne samarbeider om skolearealer, som vil ha særlig synergier for bruk av lokalmiljøet, kan bygges som del av Kvartal 71. Dette kan gjelde musikk eller samlingsrom, verksteder og mat og helse, som utgjør totalt ca. 500 m2. Området inngår sammen med Fergefjellet som en del av områdesatsingen som kommunen har fått midler til fra Kommunal- og Regionaldepartementet. Sambruket med Kvartal 71 har et stort potensiale for å bidra til å nå målsettingen med denne satsingen.

I tillegg til å ha stort sambrukspotensiale og være en ressurs for lokalmiljøet, vil dette også kunne frigjøre arealer på en trang skoletomt og legge til rette for ytterligere utvidelser av skolen på lengre sikt.

Utvidelsen og rehabiliteringen av Tordenskjoldsgate skole med tilleggsarealene i Kvartal 71 vil gi en kapasitet på ca. 250 elever.

EIE- Utvidelse av Vågsbygd skole

Prosjektet tar høyde for å utvide Vågsbygd skole, Augland og legge ned Åsane skole i samsvar med skolestrukturutredningen fra 2019, alternativ OB.

I forbindelse med utarbeidelse av rom- og funksjonsprogram og kvalitetssikring av behovsutredningen, ble kostnadsrammen utvidet som følge av økt areal til kroppsøving, prisstigning og enkelte andre elementer som ikke var medtatt i opprinnelig kalkyle.

Bygging pågår, og ferdigstillelse er i rute til skolestart i 2024. Prosjektet er også koordinert med opparbeidelse av bydelsparken som vil gi skolen et verdifullt supplement til uteoppholdsarealene.

EIE- Utvidelse slettheia skole - utredning

Som følge av at Kommunedirektøren innstiller på å bygge om Øvre Slettheia skole til barnehage og at elevene på 1.-4. trinn på Øvre Slettheia derved får sitt skoletilbud på Slettheia skole, er det lagt inn en avsetning på 62,5 mill. kr i perioden 2024-2027 for å utrede tiltak for å utvide, bygge om og rehabilitere Slettheia skole. Basert på utredningen vil konkret prosjekt bli foreslått ved neste rullering av økonomiplanen.

EIE- Voie skole utvidelse - avsetning

Voie skole, som del av Voiebyen skoleenhet, ble nedlagt i 2021 og erstattet av brakker som ble etablert ved Torkelsmyra slik at alle elevene på 1-7. trinn ble samlet.

Det er gjort en avsetning på 2 mill. kr i 2027 for å planlegge for permanent utvidelse av Voiebyen skole. Prosjektet har vært skjøvet på tidligere år og er også skjøvet ut ett år ved denne rulleringen. Modulbygget har god kvalitet og vurderes tilfredsstillende for videre skoledrift noen år til, men en permanent skoleutvidelse må innarbeides ved en av de nærmeste kommende rulleringene.

EIE- Wilds Minne Skole og flerbrukshall

På grunn av elevtallsutviklingen på Lund og tilstanden til Wilds Minne skole, bygges ny skole med idrettshall for 500 elever. Byggearbeidene startet sommeren 2023 og forventes ferdigstilt til skolestart 2024. Skolen er planlagt slik at den vil styrke området senterfunksjon og være en stor ressurs for nærmiljøet med hensyn til fasilitetene både innendørs og utendørs. Prosjektet har forøvrig ekstra høye ambisjoner når det gjelder klima.

EIE- Øvre Slettheia barnehage - ombygging av skole

Som følge av Kommunedirektørens innstilling om å bygge om Øvre Slettheia skole til barnehage, er det avsatt 15 mill. kr i 2024 til ombyggingstiltak og tiltak på uteområdet. Avsetningen er gjort på bakgrunn av behovsutredning og skisser for en ombygging som vil ivareta barnehagens behov. Ombyggingen planlegges gjennomført straks etter avslutning av skoleåret i 2024, og beregnes utført innen årsskiftet 2024/25.

IKT til undervisning/digitalisering

Det ligger til sammen 15,35 mill. kr årlig til IKT i Oppvekst for å realisere kontinuerlig 1:1 dekning av IKT-utstyr i skolene. Noe av midlene brukes også på barnehage. Nivået er nødvendig for å ivareta målsettingen i henhold til IKT-planene.

Strakstiltak i skolen

Årlig bevilgning på 1 mill. kr til å tilrettelegge skoler, og til en viss grad barnehager, for elever og barn med ulike funksjonshemninger. Gjelder særlig hørsels- og bevegelseshemmede. Rammen er ikke tilstrekkelig i forhold til behovet. Det må også brukes midler fra ordinær drift.

Utendørsarbeid ved skolene

Årlig bevilgning på 1 mill. kr årlig til opprusting av skolenes, og i noen grad barnehagenes, utearealer. Midlene brukes i stor grad som egenandel i forbindelse med spillemiddelanlegg. Slik realiseres anlegg for nærmere 2-3 mill. kr årlig. Det er fortsatt store behov knyttet til uteområdene ved barnehagene og skolene som ikke lar seg løse innenfor den årlige rammen.

4.15 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-5 Handlingsplan mot vold i offentlig rom og i skolen	Bystyret ber administrasjonen utarbeide en generell handlingsplan mot vold i offentlig rom, og særlig i skolen. Samarbeid mellom kommune, politi, barnevern, skole og relevante institusjoner skal vektlegges og synliggjøres. I samarbeid med tillitsvalgte og lærerorganisasjoner skal det belyses hvordan lærerens autoritet i grunnskolen kan gjenvinnes.

Oppvekst

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-6 Alternative mestringsarenaer til elever	Bystyret ber administrasjonen om å tilby alternative mestringsarenaer til de elevene som ikke mestrer vanlig klasseromsundervisning. Tilbudene bør være over tid, tilpasset målgruppene og gjerne gis i samarbeid med frivillige organisasjoner eller andre aktører utenom skolen.
2024-7 Vurdere "Kongsbergmodellen" i barnevernet	Bystyret ber administrasjonen om en sak som vurderer innføring av "Kongsbergmodellen" i barnevernet.
2024-8 Plan for hvordan lek kan brukes som pedagogisk verktøy	Bystyret ber administrasjonen legge frem en plan for hvordan skolene i Kristiansand i større grad kan benytte lek som pedagogisk verktøy helt opp til ungdomstrinnet.
2024-9 Bydelsmelding for Øvre Slettheia	Bystyret ber administrasjonen om å gjennomføre en bydelsmelding for Øvre Slettheia jmf formannskapetets vedtak 06.12.2023. Lag og foreninger og andre frivillige inviteres til å skape gode og trygge oppvekstvilkår. Parallelt med dette arbeidet jobbes det for å få mer nasjonale områdemidler til Kristiansand.

5 Helse og mestring

5.1 Kort om området

Området Helse og mestring består av 6 kommunalsjefområder: Forvaltning og koordinering, Livsmestring, Helsefremming og inkludering, Hjemmetjenester og rehabilitering, Omsorgssenter og NAV. I tillegg er det Helse- og mestrings stab. Området har et netto driftsbudsjett på 3,284 mrd. kr og totalt 2 740 faste årsverk, fordelt på 4 197 fast ansatte.

Området har ansvaret for å utvikle og levere tjenester til alle innbyggere innenfor helse-,omsorgs- og sosialfeltet. Dette omfatter tjenester til barn, unge og voksne innenfor store områder som hjemmetjenesten, rehabiliteringstjenester, heldøgns omsorgstjenester, tjenester innen rus- og psykisk helsefeltet, habilitering, bolig og oppfølgingstjenester. Området har også ansvar for blant annet legetjenester, frisklivs- og mestringstilbud, tjenester på integreringsfeltet og sosiale tjenester i NAV.

5.2 Hovedutfordringer

Driftstilpasninger til vedtatte budsjetttrimmer krever omfattende tiltak

Helse og mestring vil ved inngangen til perioden ha det meste av oppmerksomhet og kapasitet rettet mot å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Under kapittelet om hovedprioriteringer beskrives hovedgrep og sentrale prosesser for å tilpasse aktiviteten til vedtatt budsjett i Helse og mestring. Under omtalen av kommunalsjefsområdene blir dette utdypet nærmere.

Økt press på helse- og omsorgstjenestene

- Demografiske endringer som utløser behov for omfattende volumøkning innenfor både hjemmetjenester og institusjonstjenester .
- Økende demografikostnader kompenseres ikke fullt ut. Underfinansieringen utfordrer opprettholdelse av kommunens profil som hjemmetjenestekommune som må styrkes i perioden.
- Endringer i sykdomsbildet i befolkningen – flere med komplekse behov også i yngre aldersgrupper.
- Økte forventninger til helse- og omsorgstjenestene vil ikke kunne innfris som følge av framtidig mangel på personell, redusert økonomisk handlingsrom og omstillingskraft.
- Endringer i spesialisthelsetjenestens behandlingstilbud som følge av deres budsjetttilpasninger, øker presset på kommunale tjenester.

Rekrutterings- og omstillingsutfordringer

- Utfordrende å rekruttere personell.
- Høyt sykefravær.
- Høy grad av deltid.
- Marginalt handlingsrom og ledelseskapasitet til omstillingsarbeid.
- Marginale ressurser til implementering av teknologi.

Utenforskap

- Høy andel utenfor arbeid og utdanning.
- Høy andel unge uføre og unge på sosialhjelp.
- Bolig og tjenester til vanskeligstilte på boligmarkedet er ikke tilpasset behovet.
- Høy andel barn i lavinntektsfamilier.
- Konsekvenser av prisstigning og press på privatøkonomien til de som har minst fra før av.

Ettervirkninger etter pandemien

- Ettervirkninger av koronapandemien har påvirket særlig sårbare målgrupper og forsterker flere av utfordringene. Det er usikkert hvordan den økte etterspørselen området har sett innenfor enkelte tjenesteområder knyttet til dette vil utvikle seg i perioden. Det har særlig gitt utslag innenfor ungdomsarbeidet og psykisk helsefeltet.

Flyktnings situasjonen

- Svært usikkert hvordan migrasjonssituasjonen i verden vil påvirke tjeneste- og kostnadsbehovet fremover.

Dyr tid - konsekvenser for privathusholdningene

Det er mange som i tiden fremover vil få store utfordringer i privatøkonomien knyttet til pris- og lønnsvekst. Utviklingen i arbeidsmarkedet fremover er usikker. Familier og enslige i lavinntekt er ekstra utsatt og har gjerne en svakere tilknytning til arbeid og utdanning. Dette øker behovet for å prioritere helse- og sosialtjenester som kan forebygge og komme inn så tidlig som mulig for å forhindre langvarig utenforskap og omfattende helseproblemer.

Press på flere tjenesteområder

Kommunen har en stor utfordring med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet som har krav på kommunens bistand til å skaffe egnet bolig og individuelt tilpassede tjenester. Den kommunale boligmassen er ikke tilpasset behov i målgruppen. Dette gir blant annet utslag i kostbare en-til-en løsninger, både innenfor rus- og psykisk helsefeltet og habiliteringsfeltet. Etterslepet på boligetableringer i forhold til behovet gir økte ventelister på bolig, press på nødboliger og utfordringer med å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Det er også en vedvarende bekymring for innbyggere som utgjør en trussel mot samfunnsvernet knyttet til at kommunen ikke har tilstrekkelig differensiert og tilrettelagte boliger og tjenestetilbud. Kommunen har heller ikke juridiske rammer til å håndtere en del av disse innbyggernes behov på en forsvarlig måte.

Helse og mestring har også et stort press på avlastningstjenester og aktivitetstilbud på habiliteringsfeltet.

Kristiansand har på linje med andre kommuner opplevd store utfordringer og har iverksatt omfattende tiltak, for å stabilisere fastlegesituasjonen. Dette er oppnådd ved at kommunen har brukt betydelige midler for å kompensere for manglende tiltak og finansiering fra staten, som har ansvaret for ordningen. Midlene er omprioritert fra andre tjenesteområder med store behov, noe som reduserer handlingsrommet i perioden. Se nærmere omtale av forslag til finansiering av fastlegeordningen i perioden under kapitlet Hovedprioriteringer.

Hovedelementer knyttet til driftsutfordringer, risikoområder og foreslått budsjettopplegg for perioden 2024-2027

Budsjettopplegget for Helse og mestring er i hovedsak preget av følgende:

- Underliggende driftsutfordringer ved inngangen til neste periode.
- Demografikostnader som ikke er fullt ut kompensert i perioden.
- Omfattende tiltak i forbindelse med tilpasninger for å komme i driftsbalanse.

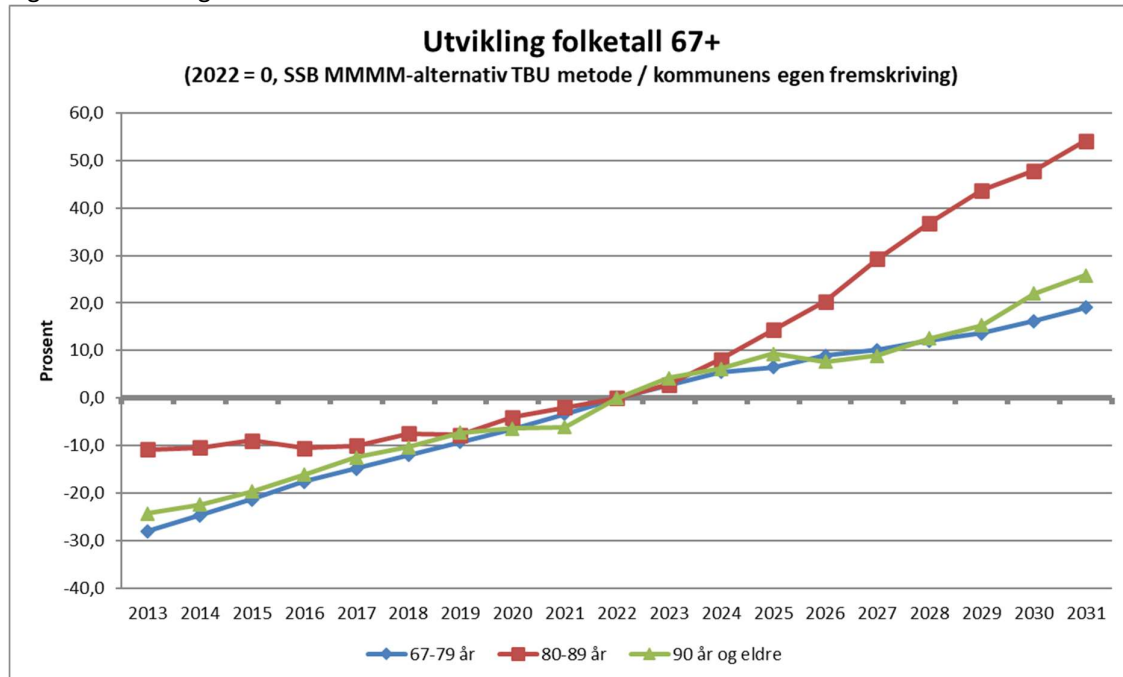
Hovedelementer i vedtatt budsjett i 4-års perioden er styrking av tjenester som bygger opp under profilen som hjemmetjenestekommune. Dette gjelder eksempelvis midler til økt aktivitet i hjemmetjenestene, hjemmerehabilitering, korttidstilbud i institusjon, fysioterapi og hjelpemiddelformidling.

Økte demografikostnader i perioden

Økonomiplan for 2024-2027 innebærer et svært stramt økonomisk opplegg for Helse og mestring, hvor det videreføres lavere kompensasjon for demografikostnader enn det framskrivningene tilsier. Helse og mestring er også gjennom tidligere vedtatte budsjetttrammer kompensert lavere med hensyn til demografivekst/utvikling enn kostnadsutviklingen. I tillegg til effektiviseringskravet som underkompenseringen utgjør, vil Helse og mestring ha med seg et negativt disposisjonsfond på 40 mill. kr inn i 2024 i tråd med prognose ved 2. tertial 2023.

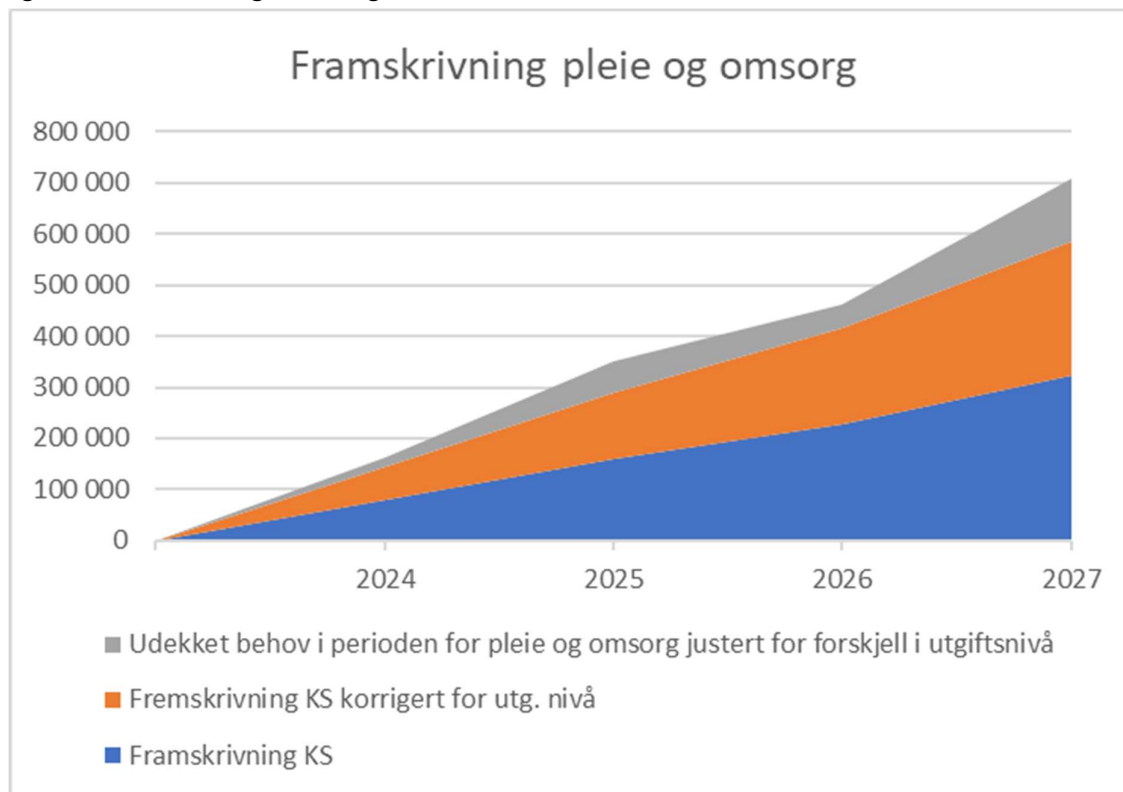
Diagrammet under viser utviklingen i folketall fordelt på aldersgruppe 67 år og oppover. Dette diagrammet ligger til grunn for framskrivningen som KS har utarbeidet (Illustrert i diagram og tabellen under).

Figur 19: Utvikling folketall 67år+

Tabellen under viser framskrivningen opp mot økningen som ligger i vedtatt budsjett for perioden 2024-2027 for pleie- og omsorgstjenestene. I 2027 er det en differanse på 125 mill. kr mellom fremskrevet behov fra KS knyttet til demografikostnader og det som er vedtatt kompensert i rammene til Helse og mestring i perioden. Beregningene til KS er basert på et noe høyere kostnadsnivå. Ved å korrigere for at Kristiansand har et lavere utgiftsnivå vil det udekkede behov i 2024 være på 16 mill. kr økende til 123 mill. kr i 2027. Hvis området ikke klarer å omstille driften til å kunne øke kapasitet i tjenestene til en lavere kostnad, vil dette gi en krevende situasjon i slutten av perioden. Dette illustrerer risikoen i vedtatt budsjett.

Figur 20: Framskrivning av demografikostnader

Tall i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Framskrivning KS	80 500	160 500	229 000	323 600
Framskrivning KS korrigert for utg. nivå	65 205	130 005	185 490	262 116
Demografi i rammen	49 200	70 600	136 700	137 600
Udekket behov i perioden for pleie og omsorg justert for forskjell i utgiftsnivå	16 005	59 405	48 790	124 516

Rekrutteringsutfordringer og ledelseskapasitet

Helsepersonellkomisjonens utredning (NOU 2023/4: Tid for handling) viser at andelen av sysselsatte i Norge som jobber i helse- og omsorgstjenester har tredoblet seg siden 1970 og er nå på ca. 15 % av landets sysselsatte. Helsepersonellkomisjonen mener at denne utviklingen ikke kan fortsette, av hensyn til andre sektorer som også trenger arbeidskraft. Helt uavhengig av det fremtidige økonomiske handlingsrommet, er det personelltilgangen som begrenser tjenestene og hindrer videre utvikling med dagens innretning. KS sine framskrivninger av personellbehov angir at helse- og omsorgstjenestene i Kristiansand kommune vil innen 2032 få behov for en økning på 950 årsverk med dagens innretning på tjenestene og turnover blant ansatte. Dette innebærer betydelige krav til innovasjon, omstilling og digitalisering i tjenestene. I tillegg må kommunen yte stadig mer komplekse helse- og omsorgstjenester som stiller økte krav til kompetanse i tjenestene. Dette utfordringsbildet krever ledere som har kapasitet og kompetanse til å utøve ledelse.

Helse og mestring er det området som har færrest antall ledere per antall ansatte. Dette medfører et stort lederspenn, noe som gjør at avdelingsledere ikke har tilstrekkelig kapasitet eller lederstøtte til å følge opp sentrale utfordringsområder og målsetninger knyttet til nærvær, heltid og rekruttering.

Ledernes arbeidshverdag er i stor grad bundet opp i administrative oppgaver. I de største driftsenhetene er det en overveiende andel ansatte som jobber i turnus. Det er tjenester som skal driftes gjennom hele døgnet, noe som innebærer mange ansatte per leder. Dette krever mer av ledelse og støttefunksjoner med tanke på å sikre forsvarlig bemanning. Det har over år vært bekymring og oppmerksomhet rettet mot kapasitet hos avdelingsledere. Det er periodevis høy turnover og vanskelig å rekruttere avdelingsledere innenfor flere tjenesteområder. Det meldes om et stort arbeidspress hvor avdelingsledere ikke opplever å ha kapasitet til å jobbe med sentrale utviklingsområder med tanke på å sikre nødvendig omstilling og kompetanse i tjenestene.

Helse og mestring opplever raskt økende utfordringer knyttet til rekruttering av arbeidskraft. Flere av tjenesteområdene erfarer store utfordringer knyttet til å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig personell. Dette gjelder for alle utdanningsgrupper som leger, sykepleiere, vernepleiere, miljøterapeuter, psykologer og helsefagarbeidere. Det er blitt stadig mer krevende å skaffe vikarer ved ferieavvikling. Kostbare løsninger med bruk av bemanningsbyrå har stadig oftere blitt eneste løsning for flere tjenesteområder. Kapasitet til omstilling i de store tjenesteområdene for å møte disse utfordringene, vil være under press i perioden.

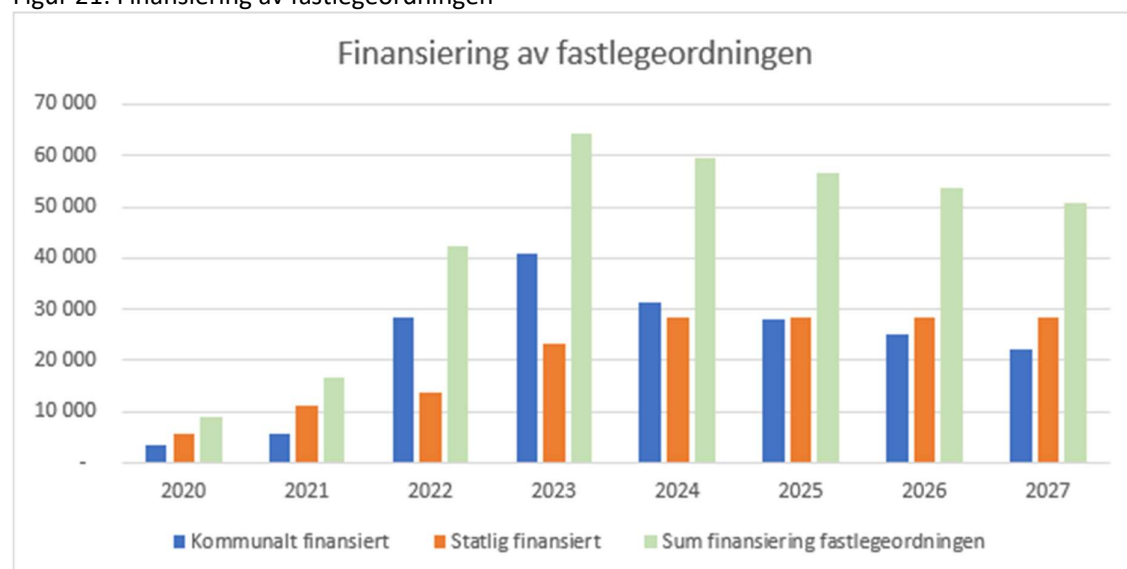
5.3 Endrede forutsetninger

Stortinget besluttet å styrke og endre finansiering av fastlegeordningen fra 01.05.23.

Finansieringsmodellen ble endret fra en knekkpunktmodell med ulik sats under og over 1 000 pasienter, til en pasienttilpasset modell med ulik vektning av pasienter basert på kjønn, alder og helsetilstand. I tillegg ble kommuner vektet basert på nærhet til spesialisthelsetjenesten, innbyggernes utdanningsnivå og desentraliserte strøk. Kommunedirektøren ønsker å støtte opp under nye insentiver i innretningen på den statlige finansieringsordningen. Insentivene skal sørge for en prioritering av pasientgrupper som er i størst behov for helsetjenesten.

I forbindelse med innføring av den nye finansieringsordningen ble den nasjonale gjennomsnittssatsen oppjustert fra 675 kr pr pasient pr år til 787 kr. Kommunen ble tilført økt rammetilskudd for å håndtere justering av basistilskuddet, men rammetilskuddet dekker ikke fullt ut de nye nasjonale satsene. Satsene ble ytterligere justert fra 01.07.23 som resultat av forhandlinger mellom KS og legeforeningen. Den nasjonale satsen ble som følge av dette ytterligere økt til 842 kr. Kommunen er ikke kompensert fra staten for denne justeringen.

Figur 21: Finansiering av fastlegeordningen

Figuren viser at den statlige finansieringen ikke dekker nivå på basistilskuddet som har bidratt til å stabilisere fastlegeordningen i kommunen. Administrasjonen har derfor vurdert og konsekvens utredet ordningen med kommunalt basistilskudd på nytt med tanke på å opprettholde oppnådd stabilitet i fastlegeordningen.

I vedtatt budsjett videreføres ordning med kommunalt basistilskudd med mål om gradvis nedskalering av den kommunale andelen i løpet av økonomiplanperioden. Det kommunale basistilskuddet blir justert ned dersom staten legger inn en styrkning i forbindelse med behandling av statsbudsjett i perioden. Vedtatt budsjett gir fastlegene en forutsigbar økonomisk situasjon i perioden.

Flyktnings situasjonen

Integreringsfeltet er i kontinuerlig endring for å følge opp lov- og rammebetingelser, endringer i alder og familiesammensetninger hos flyktingene som kommer, og behovet for kommunale tjenester hos flyktingene som er på asylmottakene og blir bosatt i kommunen. Dette gjelder både i forhold til nasjonale strategier og kommunens egne strategier. Området har fortsatt behov for oppbemanning og beholde kompetanse i fagfeltet ettersom kommunen gjør sitt ytterste for å bosette opp til IMDiS behov og årlige vedtatte anmodninger. De ulike tjenesteområdene samarbeider kontinuerlig for å løse utfordringer og flaskehalsen som oppstår gjennom året.

Siste planleggingsprognose fra UDI anslår at 25 000 flyktinger vil søke beskyttelse i Norge i 2024, hvorav 20 000 flyktinger er fra Ukraina. Prognosen vil oppdateres i september/oktober. I 2023 er årsanslaget på 35 000 flyktinger, hvorav 595 flyktinger ble vedtatt anmodet bosatt i Kristiansand kommune. Hvor stor andel av anslag for 2024 som vil bli anmodet bosatt i Kristiansand kommune i 2024, er uvisst. Men det er grunn til å anta at også anmodning om bosetting av flyktinger i 2024 vil være høy.

Organisering av vaksinasjon covid-19 i perioden 2024-2027

Ny anbefaling fra FHI 23.august 2023: FHI anbefaler at følgende målgruppe bør vaksineres med en oppfriskningsdose før høst-vintersesong 23/24.

- Aldersgruppen 65 år og eldre, og sykehjemsbeboere.
- Aldersgruppen 18–64 år som inngår i en risikogruppe.
- Aldersgruppen 12–17 år med alvorlig grunnsykdom.
- Aldersgruppen 5–11 år med alvorlig grunnsykdom etter individuell vurdering.
- Gravide.

Det pågår arbeid for å vurdere kostnadsnivå på vaksinasjonstilbud i tråd med statlige anbefalinger.

AFP-kostnader

Økende AFP-kostnader er en stor utfordring for Helse og mestring. Det mest sentrale virkemiddelet for å kunne dempe veksten i AFP-kostnader er ledelseskapasitet til å følge opp ansatte med mål om å beholde sentral kompetanse. Det er utfordrende når området er uten personalpolitiske virkemidler som kan redusere avgangen til AFP.

Som følge av en høy lønnsvekst og flere ansatte som velger AFP de siste årene, har kostnadene til ordningen økt mer enn forventet. I hovedsak er det i kommunalområdene Omsorgssenter, Livsmestring og Hjemmetjenester og rehabilitering hvor det er størst overgang til AFP. Kostnader til AFP er økende i perioden, og økningen utover budsjetttramme er estimert til 2,4 mill. kr i 2024 økende til 4,2 mill. kr i 2028. Dette er kostnader som dekkes fra overordnede ansvar i Helse og mestring. Det er vedtatt budsjett lagt inn midler til dekning for økning i AFP-kostnader i perioden. Helse og mestring vil i løpet av perioden vurdere innretning på virkemidler som kan redusere kostnader på sikt. Tabellen under viser økning i AFP kostnader i perioden.

	2024	2025	2026	2027
AFP-kostnader	2 440	2 569	2 736	4 236

5.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Effekt reduserte transportkostnader fra fossilbiler til elbiler	-307	-717	-1 127	-1 127
Hjemmetjenester og rehabilitering	-3 231	-3 231	-3 231	-3 231
Omprioriterte ressurser for å imøtekomme innsparingskrav akuttmedisinske tjenester	3 231	3 231	3 231	3 231
Redusert generelt kutt kun i 2023	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Totalsum	-2 357	-2 767	-3 177	-3 177

Innsparingskrav for Helse og mestring i økonomiplan perioden 2024-2027:

Redusert generelt kutt

I vedtatt økonomiplan for 2023-2026 ble det lagt inn 2 mill. kr for å redusere innsparingskravet i Helse og mestring i 2023. Dette vises som et rammetrekk i 2024 da denne styrkingen ikke er videreført i perioden.

Trekk relatert til reduserte transportkostnader

Innsparingskravet vedrørende reduserte transportkostnader er relatert til en beregning som er gjort av By- og stedsutvikling som beregner at overgang fra fossile biler til el- biler vil gi Helse og mestring en gevinst i form av reduserte kostnader. Dette er innarbeidet i rammene.

Innsparingskrav Hjemmetjenester og rehabilitering

Innsparingskravet på 3,2 mill. kr i 2024 på akuttmedisinske tjenester, er i lys av den legesituasjonen kommunen befinner seg i nå, vanskelig å gjennomføre. I vedtatt budsjett er dette innsparingskravet reversert og det er omprioriterer midler til dette. Se nærmere forklaring knyttet til omprioriteringstabellen.

5.5 Hovedprioriteringer

Basert på utfordringsbildet videreføres tidligere vedtatte hovedstrategier for tjenesteutvikling i perioden:

- Videreutvikle profilen som **hjemmetjenestekommune** - for å gi befolkningen mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig.
- Videreutvikle **helsefremmende og forebyggende innsatser** - for å gi befolkningen i alle aldre mulighet til å leve et aktivt og selvstendig liv så lenge som mulig.
- Videreutvikle **bolig- og tjenestetilbud** – for å sikre grunnleggende livsbetingelser som inkluderer innbyggere i alle aldre og livssituasjoner i gode bomiljø og sosiale fellesskap.
- Videreutvikle tiltak og virkemidler som **motvirker «utenforskap»** i samfunnet og bidrar til økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Helse og mestring vil jobbe prioritert med følgende innsatsområder i perioden:

- Arbeidsgiverfeltet.
- Plan og utviklingsarbeid.
- Realisering av handlingsplan e-helse.
- Intern virksomhets- og økonomistyring.

Innsatsen på disse områdene skal understøtte vedtatte strategier og bidra til at Helse og mestring i perioden jobber systematisk opp mot de store tjenesteområdene på helse- og velferdsfeltet som særlig vil bli satt under økt press i tiden fremover.

Prioriteringen innebærer at Helse og mestring må tone ned innsats på andre felt, som ikke vil være like kritiske for den strategiske utvikling i perioden. Andre områder som Organisasjon, Økonomi (og virksomhetsstyring), Samhandling og innovasjon vil også bli påvirket av prioriteringen, siden innsatsen forutsetter at nødvendige ressurser og kompetanse gjøres tilgjengelig gjennom samspillmodellen. På følgende områder vil Helse og mestring ha behov for bistand:

- Tilgang på bedre styringsdata og analyse for å jobbe effektivt med tjenesteutvikling.
- Gjennomgang av finansieringsmodeller og ISF satser.
- Kunnskapsgrunnlag og analyser i forbindelse med plan og strategiarbeid.
- Framskrivningsmodeller.
- Arbeidsgiverstrategier og virkemidler som underbygger behov for omstilling i Helse- og omsorgstjenestene.
- Tilpasset kapasitet og tilgang på teknologikompetanse for å kunne realisere handlingsplan E-helse.
- Kompetanse, metodikk og verktøy relatert til gevinstrealisering.

Driftstilpasninger til vedtatt budsjett

Ved inngangen til perioden vil det legges særlig vekt på innsatsområdet som omhandler den interne virksomhets- og økonomistyringen. Helse og mestring har ved 2. tertial 2023 rapportert om en svært alvorlig økonomisk situasjon hvor det er stor driftsubalanse på flere store områder, særlig innenfor omsorgssenter, habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet. Alle områder med store driftsutfordringer blir ved inngangen til perioden gjennomgått med tanke på å vurdere om nivået er riktig med hensyn til tjenesteutmåling og krav til tjenesten.

Området har ikke noen buffer for omstilling og de store driftsutfordringene vil gjøre det nødvendig å initiere tiltak på flere områder for å redusere aktivitet. Det vil bety omprioriteringer mellom tjenester. Det vil også være nødvendig å redusere nivå på tjenester. I tillegg til å oppnå budsjettbalanse er det avgjørende at området klarer å skape et handlingsrom for omstilling. Utover dette vil det vurderes om det er tjenester og aktiviteter området skal slutte å levere eller om det er andre aktører som kan tilby tjenester. Ikke-lovpålagte tjenester, som blant annet er svært sentrale i vedtatte strategier for å oppnå både mål for perioden og kommunens langsiktige målsettinger i kommuneplanen samfunnsdel, vil også bli vurdert.

Ytterligere tiltak i perioden for å komme i driftsbalanse

Tiltakene for å komme i driftsbalanse er av direktør for Helse og mestring detaljert beskrevet i 1. og 2. tertial 2023 for Helse og mestring. Mange av tiltakene som er iverksatt i 2023 får helårseffekt først i 2024. Hovedtyngden av iverksatte tiltak ved inngangen til perioden er innenfor disse kategoriene:

- Redusere kostnader ved bedre kapasitetsutnyttelse.
- Vedtatt endret nivå på tjenester eller innretning på tjeneste.
- Systemforbedringstiltak som skal bidra til bedre oversikt og kontroll over kostnader.
- Tilpasset bemanning til økonomiske rammer og mer ressurseffektive arbeidsprosesser.
- Øke inntekter.

Igangsett utredningsarbeid for mulig kostnadsreduksjon eller økt driftseffektivitet

- Samlokalisere eller samorganisere God Start med Jegersberg gård.
- Samorganisere Aktiv Fritid og konsulenter for barn og unge.
- Samlokalisere eller samorganisere Drop-in og Rask psykisk helsehjelp (RPH).

Nye og forsterkede tiltak fra 2. tertial 2023 som vil bli fulgt opp, med tanke på effekt i perioden

- Igangsette arbeid med å planlegge flytting av rehabiliteringsplasser fra Kløvertun til Valhalla helsesenter før sommeren 2024, på permanent basis.
- Endre beboergrupper ved Songdalstunet omsorgssenter for å sikre en bedre driftseffektivitet.
- Vurdere å holde ledige heldøgnsomsorgsplasser og vurdere stengning av institusjonsplasser for å tilpasse drift til vedtatt budsjett.
- Mer restriktiv tildelingspraksis på omsorgsstønad.
- Vurdere tildelingspraksis til brukere som får tjenesten organisert som en BPA-ordning.
- Vurdere hvordan en kan utvikle mer bærekraftige tjenester til barn som har behov for nattlig overvåking.
- Evaluering av ISF-satser heldøgns omsorg.

Nærmere omtale av to sentrale tiltak som er orientert om i forbindelse med behandlingen av 2. tertial 2023:

- Rehabilitering i institusjon flyttes fra Kløvertun til Valhalla helsesenter for å sikre tilgjengelig fagkompetanse og rekruttering. I sammenheng med dette tiltaket planlegges det styrking av tjenestetilbud innen hjelpemidler og hjemmerehabilitering. Leieavtalen med Kløvertun utgår mot slutten av perioden. Det vil bli vurdert alternativ bruk av lokalene i samarbeid med Norske kvinners sanitetsforeningen. Se nærmere omtale under kommunalsjefområdet Hjemmetjenester og rehabilitering.
- Endre beboergrupper ved Songdalstunet omsorgssenter: 10 omsorgsboligplasser på "Loftet" ved Songdalstunet endres fra omsorgsboliger til sykehjemsplasser. Dette er for å sikre god drift sammen med tilstøtende bogruppe for sykehjemsplasser. Omsorgsboligbeboere tilbys plass i ledige leiligheter i første etasje ved Songdalstunet. 8 sykehjemsplasser i isolert beliggende bogruppe vil etter dette, slik tilfellet også var før pandemien, ikke være i bruk inntil videre.

Styrking av profilen som hjemmetjenestekommune

Det blir svært sentralt i perioden å sikre at tildeling av tjenester bygger opp om en strategisk styrking av profilen som hjemmetjenestekommune, for å kunne gi befolkningen i alle aldre mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig. Arbeidet med å sørge for rett dimensjonering, innretning og forholdsmessig sammensetning av de ulike tjenestetilbudene er avgjørende for å styrke profilen som hjemmetjenestekommune. Tilstrekkelig kapasitet på hjemmesykepleie, dagtilbud, fysioterapi, rehabiliteringstjenester og hjelpemiddelformidling blir sentralt å sikre i perioden. Kommunen må også opprettholde et bærekraftig nivå på tjenester som sikrer tidlig forebyggende innsats, som kan bidra til å redusere presset på tjenestene og utsette omfattende hjelpebehov.

Det vil være viktig i perioden å opprettholde forholdsmessig andel korttidsplasser av totalt antall heldøgns omsorgsplasser. Korttidsplasser er et sentralt virkemiddel for å kunne opprettholde og videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune. Korttidsopphold vil være en viktig tjeneste å kunne tildele:

- Hjemmeboende med behov for tett oppfølging i en periode i forbindelse med endring i funksjon og helsestatus.
- Hjemmeboende med behov for rehabiliteringsopphold.
- Pasienter som utskrives fra sykehus og som ikke kan utskrives til eget hjem.
- Avlastning og trygghet for pårørende som står i særlig tyngende omsorgssituasjoner.

Det er lagt inn driftsmidler til åpning av de resterende 32 plassene i Kleplandstunet fra 2025. Investeringsprosjektet Omsorgssenter 2026 får en todelt plassering i Randesund og på Strømme, og er i denne økonomiplanrulleringen splittet i to prosjekter. Utvidelsen av Randesund omsorgssenter

forventes ferdigstilt i slutten av 2026. 16 sykehjemsplasser rives, og det pågående reguleringsplanarbeidet åpner for utbygging av 58 nye plasser. Det er lagt inn driftsmidler til 14 nye plasser. Øvrige driftsmidler håndteres som omdisponering, deriblant fra nedlagte plasser på Randesund og Strømme. I tillegg vurderes det å benytte driftsmidler fra Langenes omsorgssenter. Beboere fra Langenes omsorgssenter har i 2023 flyttet inn på Kleplandstunet. Dette har redusert rekrutteringsutfordringene og kostnadene knyttet til smådriftsulemper i en liten enhet, som Langenes var. Kapasiteten på Kleplandstunet kan benyttes til dette formålet fram til det foreligger driftsmidler til åpning av hele Kleplandstunet i 2025. Direktør for Helse og mestring vil i løpet av 2024 vurdere hvilke driftsbehov som kan dekkes og hvilke driftsformer som vil kunne være bærekraftige i bygningsmassen på Langenes.

På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet, og 28 nye plasser bygget opp. Plassene utgjør en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Ferdigstilling er utsatt med ett år til 2028. Driftsmidler til disse plassene må håndteres i neste rullering av økonomiplan.

For å oppnå budsjettbalanse må det vurderes, som ett av flere tiltak, å stenge heldøgns omsorgsplasser. Det pågår vurderinger av hvor stort omfanget må være og hvilke avdelinger eller lokasjoner som vil egne seg best med tanke på å sikre effektiv drift og bidra til driftsbalanse. Vurderinger og anbefalinger vil bli lagt frem for politisk behandling når utredningsarbeidet er ferdig. Det kan virke paradoksalt å stenge heldøgns omsorgsplasser når prognoser tilsier at behovet for disse vil øke de neste årene, men tiltaket kan medvirke til en raskere faglig og strategisk utvikling av en tjenesteprofil som i sterkere grad kjennetegner hjemmetjenestekommunen. Kristiansand kommune er ikke alene om å foreta et slikt grep.

Bystyret har i 2023 vedtatt at driften av omsorgssenter 2029 skal konkurranseutsettes. I vedtatt budsjett for perioden 2024-2027 utsettes etablering av dette nye sykehjemmet fra 2029 til 2030. Driftsmidler for gjennomføring av anbudskonkurranse og oppfølging av leverandør må dermed håndteres fra 2027. Det er lagt inn 0,7 mill. kr i forbindelse med dette.

I det økonomiske opplegget som er vedtatt med hensyn til investering og drift av heldøgns omsorgsplasser, har området valgt å gå med en underdekning på heldøgns omsorgsplasser, i forhold til framskrivningen. Behovet for å holde heldøgns omsorgsplasser ledige eller stenge plasser for å tilpasse driften til vedtatt budsjett, øker denne risikoen ytterligere. Det innebærer at det i perioden kan bli nødvendig å sette inn kompensierende tiltak for å sikre forsvarlige helsetjenester i tråd med lovkrav. Som en konsekvens av dette prioriterer en i vedtatt budsjett tilgjengelige demografimidler til tiltak som kan styrke profilen som hjemmetjenestekommune.

Styrket innsats på arbeidsgiverfeltet

Parallelt med innsatsen rettet mot driftsutfordringene ser området behov for raskt å prioritere et koordinert arbeid innad i Helse og mestring rettet mot arbeidsgiverfeltet. Det vil bli rettet innsats mot videreutvikling av arbeidet med kompetanse, nærvær og heltid. Det vil kreve omstilling med tanke på nye arbeidsformer i tråd med satsingsområdene omtalt i helsepersonellkommisjonens rapport. Rekrutteringsutfordringene kommer samtidig som det økonomiske handlingsrommet blir stadig mindre. Arbeidet må gjennomføres med stor grad av innovasjon, digitalisering og samarbeid på tvers. En sentral forutsetning for å lykkes med denne omstillingen vil være å sikre tilstrekkelig ledelseskapasitet på nivå 4 (avdelingsledere).

Helsepersonellkommisjonen vektlegger 6 forskjellige satsingsområder for å sikre bærekraftige utvikling av kommunale helse og omsorgstjenestene:

- Organisering og samhandling i helse- og omsorgstjenestene.
- Oppgavedeling.
- Arbeidsforhold og arbeidstid.

- Utdanning og kompetanseutvikling.
- Prioritering og overbehandling.
- Digitalisering og teknologisk utvikling.

Helse og mestring vil i perioden jobbe med videreutvikling på disse satsingsområdene gjennom egne satsinger på arbeidsgiverfeltet. Dette vil imidlertid være avhengig av at området klare å skape et økonomisk handlingsrom til omstilling som involverer ansatte fra tjenesteområdene.

Realisering av handlingsplan e-helse

Realisering av handlingsplan e-helse blir et prioritert område i perioden. Helse og mestring er på etterskudd når det gjelder å ta i bruk teknologi som skal bidra til bedre og mer forenklede arbeidsprosesser og bedre utnyttelse av kompetanse. Gjennom forskriftsendringer er kommunen pålagt å ta i bruk nasjonale fellesløsninger. Kommunen er pålagt å ta i bruk kjernejournal i legevakt allerede fra 01.07.2022. Det forventes at det kommer snarlige krav om innføring også i øvrige tjenester, med forventninger om at det gjennomføres innen kort tid. Dagens EPJ-systemer har ikke tilpasset funksjon til å kunne innføre nasjonale fellesløsninger uten at dette medfører ekstraarbeid og merkostnader.

Arbeidet med handlingsplan for e-helse har avdekket uklare ansvar- og rollefordelinger innenfor og mellom kommunalområder i kommunen. Kartleggingen viser særlige utfordringer når det gjelder innføring av løsninger og realisering av gevinster. E-helsefeltet er kjennetegnet ved komplekse strukturer for samhandling og beslutninger, både regionalt og nasjonalt. Kristiansand kommune har en sentral rolle i det regionale samarbeidet på området og bidrar inn i nasjonale strukturer. På bakgrunn av utfordringsbildet lokalt på dette området er det identifisert fire satsingsområder som det vil bli jobbet videre med i perioden: Styring og koordinering, kapasitet og kompetanse, sammenhengende tjenester og arbeidsprosesser, og innovativ tjenesteutvikling med utgangspunkt i innbyggernes ressurser. Se kapittel om oppfølging av kommuneplanen.

Helse og mestring har et stort behov for å spisse og prioritere innsatsen på e-helsefeltet. Dette er avgjørende for blant annet å kunne dempe kostnadsveksten fremover og øke ledelses- og omsorgskapasitet i tjenestene. Realisering av handlingsplan for e-helse blir derfor sentral i perioden.

Innovasjonspartnerskapet

Kristiansand kommune ved Samhandling og innovasjon er prosjekteier for det regionale prosjektet «Innovasjonspartnerskap for sømløs velferdsteknologi». Prosjektet vil i løpet av 2023 gjennomføre akseptansetest av utviklet løsning. Blant annet gjennomføres det pilottest for løsning på responscenter og i hjemmetjenesten. Det vil også gjennomføres forhandling om prismodell. Dette vil legge føringer knyttet til vurdering om å kjøpe produkt som er utviklet i prosjektperioden. Et eventuelt kjøp vil gjelde fra 2024.

Prismodell og kostnadsestimat vil ikke være klart før det eventuelt blir aktuelt å kjøpe inn løsningen. Foreløpige beregninger viser imidlertid at det er rimelig å anta at kostnad ved å kjøpe nyutviklet løsning, vil ha en betydelig større kostnad enn dagens løsning.

Andre utviklingsområder i perioden

Regionalt samarbeid og arbeid i strategiske fagnettverk

Helse- og omsorgsfeltet har stort behov for omstilling. Utviklingsarbeid i samhandling med eksterne samarbeidsparter vil være svært sentralt fremover. Kristiansand kommune har flere roller og funksjoner i det strategiske samarbeidet på helsefeltet regionalt. Gjennom arbeidet i ulike nettverk og fora ivaretas behov og interesser relatert til samarbeidet med spesialisthelsetjenesten, academia og opp mot regionale råd, utvalg og nasjonale myndigheter. Kristiansand har pådriverrolle, leder- og

sekretariatsfunksjoner i mange prosjekter og interkommunale beslutningsorgan og nettverk som har regional og nasjonal verdi. Dette arbeidet vil fortsatt ha prioritet på fagområdene innen Helse og mestring. I den svært utfordrende økonomiske situasjonen kommunen er i, og med et begrenset handlingsrom, vil det kreve at de mest sentrale nettverkene med tanke på utvikling av bærekraftige helse-, sosial og omsorgstjenester må prioriteres. I tillegg til dette vil det være sentralt at innenfor nettverkene prioriteres innsats på de områdene som bidrar til å forsterke vedtatte strategier og innsatsområder i kommende periode. Rekrutteringsutfordringer vil være et av de mest kritiske området fremover. Det vil i perioden derfor spesielt prioriteres arbeidsgiverfeltet og bidrag til konstruktivt samarbeid i regionen for å unngå uheldig konkurransesituasjon.

Følgende nettverk vil ha prioritet i perioden:

- Samhandling med spesialisthelsetjenesten gjennom Helsefellesskapet i Agder.
- Strategisk samarbeid innenfor helse-, sosial - og omsorgsfeltet med kommunene i Agder Kommuntalt strategisk samarbeidsorgan (KOSS).
- Samarbeid om innovasjon, forskning og utdanning gjennom trepartssamarbeidet mellom SSSH, UiA og kommunene på Agder i Overordnet samarbeidsorgan (OSO).
- Nasjonalt strategisk kommunesamarbeid på helsefeltet mellom de ti største byene (K10) Kristiansand kommune ved Helse og mestringsdirektøren har overtatt ledelsen av nettverket fra høsten 2023.
- Nettverk knyttet til e-helse og velferdsteknologi som sikrer implementering og utvikling av teknologi som understøtter de behov området har for å utvikle bærekraftige og fremtidsrettede helsetjenester.

I tillegg til dette vil også utvikling av det bilaterale samarbeidet med Sørlandet sykehus HF prioriteres, spesielt på rus- og psykisk helsefeltet.

Særskilte satsinger i perioden er også relatert til regional samhandling i forbindelse med Campus sør om arbeidet med medisinskfaglig rekruttering, og samarbeidet med UiA om ambisjonen om å få etablert psykologutdanning på Agder.

Partnerskapet i NAV

Et sentralt satsingsområde for perioden vil være å utvikle partnerskapet i NAV i kommunen. Partnerskapet vil ha en sentral funksjon også i forbindelse med satsingen på programmet «Flere i arbeid» og delprosjektet «Fra stønad til arbeid» som Helse og mestring har ansvar for.

Utvikling av vertskommuneoppdraget for Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT)

Kristiansand er vertskommune for USHT Agder (vest). Dette er et nasjonalt oppdrag fra Helsedirektoratet. USHT har en sentral rolle i fag- og tjenesteutvikling i Agder (vest). I perioden vil det være stort fokus på utvikling av vertskommuneoppdraget for å legge til rette for intern samhandling i kommunen, samt utadrettet samarbeid med de andre kommunene på Agder. Det er viktig å sikre synergi mellom kommunens behov for fag- og tjenesteutvikling og vertskommuneoppdraget som USHT har. Det pågår en nasjonal evaluering av USHT som vil legge føringer for videre satsing.

Samarbeidsutvikling med frivillige og ideelle organisasjoner

På helse- og mestringsområdet er det lange tradisjoner for samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner. For å løse utfordringer og utvikle gode og utfyllende tilbud til målgrupper blir det viktig å gjøre dette også i et samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner. Helse- og mestring har også en rekke tjenestekjøp fra organisasjoner. Videreutvikling av god kontraktsoppfølging og samarbeidsstrukturer blir prioritert i perioden. Det viktige samarbeidet rundt oppfølging av rusmiddelavhengige under pandemien, er videreført. Samskaping med organisasjonene vil også være sentralt i forbindelse med utvikling av den samhandlende kommunen.

Brukermedvirkning og pårønderarbeid

Helse- og mestring vil vektlegge brukermedvirkning og brukerkompetanse i utvikling av tjenestetilbudet. I perioden vil også det å utvikle et godt samarbeid med pårørende prioriteres. Brukerundersøkelser og kontinuerlig dialog med mottakere av tjenester er svært avgjørende kunnskapsgrunnlag for kvalitetsarbeidet. Dette er et område som ønskes utviklet i perioden, i samarbeid med brukere og pårørende og gjennom innbyggerdialog. Alt planarbeid skal ha et sterkt fokus på dette.

Forebygging av vold og overgrep

Kommunen er forpliktet etter helse - og omsorgstjenesteloven § 3-3a å ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal også legge til rette for at helse- og omsorgstjenestene blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Det er besluttet å innføre TryggEst som en modell som skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.

Utvikling av **samhandlingskommunen** og vurderinger knyttet til å ta i bruk helhetlig "innsatstrapp" som et verktøy for å gi en oversikt fordeling av ressursinnsats, og til bruk ved fremtidig prioritering på tvers av områder.

5.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

5.6.1 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Økt inkludering i utdanning og arbeid blir et sentralt område for innsats i perioden. Programmet Flere i arbeid er prioritert i perioden. Helse og mestring er ansvarlig for delprosjektet "Fra stønad til arbeid". NAV vil ha de mest sentrale virkemidlene, men også helse- og oppfølgingstjenester vil spille en viktig rolle. Reduksjon av utenforskap gjennom å gjøre veien til arbeid og utdanning lettere for flere unge, er en hovedmålsetting. Ved inngangen til perioden jobbes det med utforming av flere piloter som vil teste ut nye, virkningsfulle tilnærminger som kan bidra til dette.

Inkludering i arbeid, utdanning og samfunnsdeltakelse er sentrale mål i integreringsarbeidet med nyankomne flyktninger. Dette jobbes det prioritert med i perioden, på tvers av områder og tjenester.

Se mål for perioden, måltall og indikatorer på kommunenivå.

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet

Det er prioritert i perioden å sikre at ungdom får rask og fleksibel hjelp. Det er også viktig å øke bruken av virkningsfulle kurstilbud, slik som mestringskurs til ungdom som har psykiske helseutfordringer. Når det gjelder ungdom som har sammensatte behov, er det prioritert å jobbe med overganger mellom tjenester og styrke samhandlingen blant annet mellom NAV, kommunale oppfølgingstjenester og spesialisthelsetjenesten. Gjennom Flere i arbeid styrkes også koplingen til Fylkeskommunen og videregående opplæring. Dette er tiltak knyttet til målsettingen om å redusere sosiale helseforskjeller blant barn og unge. Innsatser i forbindelse med barn som vokser opp i lavinntektsfamilier prioriteres videre i perioden, blant annet gjennom Trygg oppvekst Nye mønstre og videreutvikling av denne metodikken.

Se mål for perioden, måltall og indikatorer på kommunenivå

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller

Bolig er en grunnleggende betingelse for helse og deltakelse i samfunns- utdannings og yrkesliv. Kommunens innsatser rettet mot å utvikle differensierte boligtilbud tilpasset behov i målgruppene som er vanskeligstilte på boligmarkedet, vil være viktig i perioden. Gjennom målrettet bruk av Husbankens virkemidler kan kommunen bidra til at så mange som mulig av de som er vanskeligstilte på boligmarkedet kan settes i stand til å eie sin egen bolig. For vanskeligstilte som trenger bistand for å etablere og opprettholde et boforhold og skape seg et trygt hjem, er boligsosiale oppfølgingstjenester et sentralt virkemiddel. Bedre tilpasset boligmasse til ulike målgrupper som er vanskeligstilte på boligmarkedet, er et mål i perioden. Det er et overordnet mål at flere blir selvhjulpne på boligmarkedet. Boligsosial handlingsplan blir ferdigstilt ved inngangen til perioden og vil inneholde mål og tiltak, som blir innarbeidet ved neste rullering av økonomiplanen. Det er ved inngangen av perioden satt i gang uttesting av en ordning med såkalt Miljøvaktmester, med tanke på å bedre oppfølgingen av kommunens nødboligtilbud. Bedre kapasitetsutnyttelse og reduserte kostnader til vedlikehold i forbindelse med hard bruk av boenhetene, er noen av effektene en ser for seg. Ordningen er et samarbeid mellom Helse og mestring og By og stedsutvikling.

Helse og mestring, sammen med By og stedsutvikling vil også i forbindelse med områdesatsingen i området Kvadraturen -Eg som vil pågå i perioden, jobbe med boligsosiale problemstillinger.

Kommunen har en rekke forebyggende tilbud som er sentrale når det gjelder å fremme helse og livskvalitet og utsette innbyggernes behov for tjenester. Dette er viktige innsatser i folkehelsearbeidet og omfattes blant annet av: Rask psykisk helsehjelp, frisklivs- lærings- og mestringstilbud (diagnoseuavhengige frisklivskurs, diagnoserettede lærings- og mestringkurs) og Aktiv senior.

Det er viktig å sikre innbyggernes tilgang på fastlegetjenester. Kommunen vil i perioden sørge for å støtte opp under statens nye finansieringsinnretning på fastlegeordningen. Insentivene i den nye innretningen skal medvirke til at pasientgrupper som har størst behov for helsetjenester blir prioritert. Dette er også et tiltak for å redusere sosiale ulikheter i helse.

Retningsmål: Kristiansand er et aldersvennlig samfunn

For å møte konsekvensene av de store demografiske endringene er det avgjørende at kommunen sikrer et godt differensiert tjenestetilbud. Dette omfatter riktig dimensjonering og sammensetning av tjenester til hjemmeboende og ulike typer heldøgns omsorgsplasser som omsorgsboliger, sykehjemsplasser, rehabiliterings – og korttidsplasser. Dette vil videreutvikle og styrke profilen som hjemmetjenestekommune. Dette er et uttalt mål i perioden som sammenfaller med en av hovedstrategiene for framtidrettet tjenesteutvikling som skal sikre befolkningen mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig. Tiltak som bidrar til at seniorbefolkningen har mulighet til å være deltakende og aktive for å bevare egen helse og livskvalitet lengst mulig vil også være sentrale å videreutvikle i denne sammenheng.

Et sentralt virkemiddel for å opprettholde profilen som hjemmetjenestekommune korttidsplasser. Det er derfor viktig å følge med på utviklingen i behovet for heldøgnsomsorgsplasser i perioden, og særskilt sikre riktig andel korttidsplasser.

Kommunen skal ha heldøgns omsorgstjenester som er tilpasset brukernes behov på individnivå, med fokus på egenmestring. Områder som følges opp særskilt er ernæring, fallforebygging og systematisk legemiddelgjennomgang. Bruk av trivselskoordinator skal bidra til å rekruttere og beholde frivillig innsats, som er en svært viktig ressurs.

Arbeidet med temaplan for fremtidens helse- og omsorgstjenester er startet opp ved inngangen til perioden. Planen vil inneholde mål og tiltak som vil bli prioritert og innarbeidet i forbindelse med neste rullering av økonomiplanen.

Arbeidet med kvalitetsreformen Leve hele livet ble forlenget ut 2024. Regjeringen har i 2023 lagt frem stortingsmeldingen Fellesskap og mestring – Bu trygt heime som beskriver nye satsninger som følger opp arbeidet fra Leve hele livet. Betydningen av å utvikle et aldersvennlig samfunn og behovet for strategiske grep som kan understøtte kommunene i forbindelse med bærekraftig planlegging og prioritering for fremtiden er vektlagt. Reformen skal sørge for aldersvennlige samfunn, mer helhet i eldrepolitikken og bedre helsehjelp til eldre i Norge. Satsningsområdene er:

- Levende lokalsamfunn som tar vare på aktivitet og fellesskap
- Tilpassede botilbud, og gjøre det mulig å bo trygt i eget hjem lengre
- Kompetente medarbeidere
- Trygghet for brukere og støtte til pårørende

Reformen skal samle innsats og virkemidler på tvers av samfunnsområder og vil kreve at flere direktørrområder må arbeide sammen for å skape alders- og demensvennlige samfunn. Utviklingen av Kristiansand som samhandlingskommune vil være et aktuelt perspektiv å se reformarbeidet i. Administrasjonen vil implementere sentrale føringer i relevant planarbeid i perioden.

Kristiansand kommune har et pågående utviklingssamarbeid med Stiftelsen Kongens senter, hvor stiftelsen også inviterer inn flere aktører, som blant annet UiA og Sørlandets boligbyggelag. Stiftelsen Kongens senter planlegger å etablere et generasjonshus ved å rehabilitere og delvis skifte ut eksisterende bygningsmasse. Bortfall av Husbankens investeringstilskudd for utleieboliger begrenser muligheten til å etablere kommunale utleieleiligheter for vanskeligstilte på dette stedet. Det vil fortsatt kunne være aktuelt for helse og mestring å leie arealer til aktivitetstilbud dersom det etableres passende arealer i bygningsmassen. Det er by- og stedsutvikling som koordinerer samarbeidet med stiftelsen. Kommunen skal bistå stiftelsen til å utrede aktuelle modeller for et generasjonshus og eventuelle mulige tilskudd.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Profilen som hjemmetjenestekommune forsterkes og utvikles	Andelen korttidsplasser i forhold til totalt antall heldøgns omsorgsplasser	14,0 %	14,0 %	14,0 %

5.6.2 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse

Helse og mestring er opptatt av å sikre tjeneste- og tiltaksutvikling som bygger opp om dette. Områdets satsinger i forbindelse med Flere i arbeid vil være et sentralt bidrag i perioden. Det er ønskelig at tjenesteutvikling i så stor grad som mulig skjer gjennom samskaping mellom erfaringskompetanse og fagkompetanse. Jegersberg gård er et regionalt rehabiliterings- og kompetansesenter på rusfeltet. I perioden er det prioritert å videreutvikle kompetansesenterdelen hvor brukerkompetansen gjennom mentorordningen, fagkompetansen og dialogen med eksterne samarbeidspartnere og sentrale samfunnsaktører blir viktig. Utvikling og bruk av erfaringskompetanse i tjenestene bygger også opp om dette retningsmålet i kommuneplanen

Retningsmål: Kristiansand er regional drivkraft og nasjonal pådriver i utvikling av effektive og behovsdrevne tjenester

Det er nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digital teknologi på en bedre måte for å nå sentrale målsettinger på helse- og omsorgsfeltet. Dette gjelder både mål om bedre kvalitet, økt pasientsikkerhet og bedre ressursutnyttelse. E-helse er et sentralt virkemiddel i utviklingen av fremtidsrettede løsninger på helse- og omsorgsfeltet. I området vedtatte handlingsplan for e- helse er det definert fire satsingsområder; styring og koordinering, kapasitet og kompetanse, sammenhengende tjenester og helhetlige arbeidsprosesser og Innovativ tjenesteutvikling med utgangspunkt i innbyggernes ressurser.

Implementering av teknologi vil være et prioritert område i perioden, forutsetning for dette er at en klarer å skape nødvendig handlingsrom innenfor vedtatt budsjett.

For å oppnå ønsket effekt er det avgjørende at kommunen søker etter de teknologiske løsningene som:

- Understøtter de helsefaglige arbeidsprosessene på en slik måte at det ytes gode og effektive tjenester i hele pasientforløpet.
- Forbedrer brukernes mulighet til å mestre egen hverdag.
- Øker brukere og pårørendes trygghet.
- Sikrer god samhandling mellom ulike helseaktører og brukere/pårørende.
- Øker brukernes mulighet til å ha kontakt med andre.
- Gir pasienter, pårørende og ansatte større mulighet for å skaffe seg opplysninger og motta veiledning gjennom nettbaserte programmer.
- Sikrer at pasienter og pårørende i størst mulig grad kan bli gjort i stand til å håndtere egen helse.
- Muliggjør leveranse av gode helse- og omsorgstjenester med mindre personell.

Det vil i perioden være viktig å kartlegge hvorvidt andel behovsdrevne FoU prosjekt initiert fra Helse og mestring øker og hvordan utviklingen er når det gjelder prosjekt der området er deltaker eller partner. Det er sentralt for tjenesteutviklingen å ta i bruk nye digitale løsninger, som også kan bidra til å dempe det omfattende behovet for helse og omsorgstjenester som vil komme- i retning av «mindre mer». Dette vil blant annet gjelde digital hjemmeoppfølging som kan redusere oppfølgingsbesøk i hjemmene, digitale løsninger for sikker dialog med brukere, økt bruk av selvhjelpsverktøy, digitale legevaktssamtaler og legemiddelgjennomgang med video.

Det er også prioritert i perioden å videreutvikle effektive digitale kompetanse- og opplæringsverktøy. I tjenesteutviklingen vil dialogen med innbyggere, brukere og pårørende være et utviklingsområde, blant annet gjennom brukermedvirkning og erfaringskompetanse og gjennom samhandling og utviklingsarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner.

For å lykkes med digitalisering og satsing på e-helseløsninger er Helse og mestring helt avhengig av tilstrekkelig kapasitet hos kommunens it- tjeneste.

Videreutvikling av regionalt samarbeid i Agder om simulering

Simulering er et strukturerte opplegg for trening ved bruk av teori og praksis uten pasient og er en god læringsform for innøving av ferdigheter og generell kompetanse. Simulering har også potensial som et virkningsfullt verktøy på mange områder, deriblant utvikling av lederferdigheter.

Simulering er et prioritert satsingsområde, i regionalt samarbeid mellom helseforetak, akademia og kommunene i Agder i Overordnet Strategisk Samarbeidsorgan (OSO). Det er finansiert et forprosjekt som skal utarbeide forslag til overordnet struktur for trepartssamarbeid om simulering i Agder.

Simulering vil være et viktig hjelpemiddel fremover med tanke på effektiv kompetanseutvikling i kommunens tjenester. Kristiansand kommune ved USHT Agder Vest har ambisjon om å være en pådriver for nasjonal implementering av simuleringsbasert læring i kommunehelsetjenesten.

Oppfølging av Handlingsplan e-helse

I forbindelse med gjennomføring av handlingsplan e-helse er det følgende mål og innsatser som er prioritert i perioden:

Periodemål: E-helseløsninger legger til rette for samhandling og sømløs informasjonsdeling

- Bidra aktivt i utviklingen av felles kommunal journal
- Representere og gi innspill til standardiseringsutvalget for internasjonale e-helsestandarder
- Sikrer beslutningsgrunnlag for prioritering av e-helseløsninger på legemiddelområdet
- Deltar i innovasjonspartnerskap for velferdsteknologi på Agder
- Deltar i innovasjonsprosjektet «Crane» på tvers av landegrensene
- Sikrer at samhandling og sømløs informasjonsdeling vurderes i alle nye prosjekt og initiativ
- Innføre velferdsteknologisk knutepunkt

Periodemål: Teknologi som understøtter utviklingen av profilen som hjemmetjenestekommune er tatt i bruk

- Gjennomføre gevinstanalyse av tilgjengelig trygghets- og varslingsteknologi som er knyttet opp mot kommunalt responscenter
- Sikre prioritering og implementering av trygghets- og varslingsteknologi som gir gevinst
- Vurdere muligheter for å benytte data for å oppnå effektivisering og målrettet innsats
- Sikre plan for implementering av verktøy for kommunikasjon mellom helsepersonell og innbygger

Periodemål: Teknologi bidrar til myndiggjorte innbyggere med god kompetanse på egenhelse og livssituasjon

- Legge til rette for at innbyggere har tilgjengelig informasjon om kommunens helsetjenester.
- Bruk at selvhjelpsverktøy gjøres tilgjengelig for flere tjenester og innbyggere.
- Videokonsultasjon tas i bruk i flere tjenester og av flere innbyggere.
- Vurdere muligheter for økt bruk av samvalgsverktøy i prosjektarbeid.
- Ta i bruk min side i dialog med innbyggere når det er hensiktsmessig.

Det er utarbeidet indikatorer til flere av de prioriterte innsatsene som blir fulgt opp i forbindelse med rapportering på driftsmål.

5.6.3 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015

Helse og mestring har et stort antall tjenestebiler og har som uttalt mål at dette er el-biler. Unntak er knyttet til forhold som krever fossilbiler for å sikre forsvarlig tjenesteleveranser over hele kommunen gjennom hele døgnet og over hele året. Det vil i perioden bli arbeidet med å redusere reisevirksomhet til møter, kurs og seminarer blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er prioritert i perioden å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene, der hvor dette er mulig slik at en kan redusere behovet for reise.

Se måltall og indikatorer på kommunenivå.

Det er et mål i perioden at Kristiansand kommunes produserte mengde restavfall og matsvinn er halvert fra 2021 til 2030. Redusert matsvinn ved omsorgssentrene er et prioritert arbeid.

5.7 Endring betalingssetser

Betalingssetserne gjelder for helse- og omsorgstjenesten. I 2023 var den kommunale deflatoren 1,5 % høyere enn det som ble lagt til grunn for betalingssetserne i 2023. For 2024 legges det til grunn en samlet prisvekst på 6 %, som vil si 4,5 % forventet prisvekst for 2024 pluss et tillegg på 1,5 % for manglende prisvekst i 2023. Betaling beregnes av et inntektsavhengig tak som tar utgangspunkt i statens grunnbeløp (G). Brukerbetaling for husstander med inntekt under 2 G fastsettes statlig og offentliggjøres i eget rundskriv i desember. Mer informasjon om betalingssetser finnes på kommunens nettsider.

Endringer som følge av vedtatt statsbudsjett

Fribeløp og egenandeler på sykehjem med hjemmel i forskrift om egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester foreslås oppdatert i samsvar med den generelle kostnadsøkningen.

- Fribeløpet ved langtidsopphold i institusjon foreslås justert fra 9 400 kr til 10 000 kr (statsbudsjettet 2024) med virkning fra 1. januar 2024.
- Samtidig foreslås det å øke maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med samlet inntekt under 2 G fra 220 kr til 230 kr.
- For hhv. korttidsopphold og dag- og nattopphold på institusjon, foreslås det å endre maksimal egenandel fra 185 kr til 193 kr pr. døgn.
- Satsen for dag/ nattopphold foreslås endret fra 105 kr til 110 kr.
- Langtidsbeboere på sykehjem, som uten selv å ønske det legges på dobbeltrom, får redusert egenandel gjennom at det tilstås et fribeløp. For oppdaterte fribeløp i samsvar med den generelle kostnadsøkningen, forslår departementet at dette justeres fra 45 400 kr til 48 300 kr med virkning fra 1. januar 2024.

5.8 Planoppgaver

Helse og mestring har ansvaret for følgende planoppgaver i perioden:

- Plan for gode Livsvilkår, inkludert temaplan for psykisk helse. Politisk behandling vårhalvåret 2024.
- Rusmiddelpolitisk temaplan- pågående høst 2023. Politisk behandling vårhalvåret 2024.
- Boligsosial handlingsplan- pågående høst 2023. Politisk behandling vårhalvåret 2024.
- Plan for legetjenester. Ferdigstilling for politisk behandling høsten 2023.
- Temaplan for helse og omsorgstjenester oppstart høst 2023. Politisk behandling høsten 2024.
- Plan for habiliteringsfeltet - oppstart vurderes i løpet av 2024.

5.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Helse- og mestringsstab	107 912	125 907	151 668	153 628	136 157	138 066
Forvaltning og koordinering	1 333 435	1 347 645	1 456 305	1 458 132	1 481 970	1 479 191
Livsmestring	465 538	419 309	471 461	470 541	494 800	499 743
Helsefremming og inkludering	211 027	260 789	314 453	281 913	265 490	247 946
Hjemmetjenester og rehabilitering	417 341	354 117	381 853	381 793	381 271	381 148
Omsorgssenter	222 090	165 607	177 652	208 582	214 031	211 031
NAV	276 780	298 301	336 645	325 218	317 331	311 289
Sum	3 034 123	2 971 676	3 290 038	3 279 807	3 291 049	3 268 413

Budsjettet for Helse og mestring er fra 2023 til 2024 økt med 133,5 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 182,1 mill. kr. De ulike budsjettpostene beskrives i tilknytning til kommunalsjefområdene.

5.10 Helse- og mestringsstab

5.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Helse- og mestringsstab og overordnede ansvar består av funksjoner som skal gi støtte til hovedansvarsområdene som tilligger direktørfunksjonen innenfor det politiske nivå, ekstern samhandling, strategi, plan og utvikling, samt virksomhetsstyring og driftsstøtte.

Staben skal betjene og støtte alle nivå i Helse og mestring på prioriterte områder. Staben er delt inn i 3 team: Virksomhetsstyring og driftsstøtte, Strategi- og planarbeid og Utvikling og kompetanse.

Driftsbudsjettet til Helse og mestring stab inndeles i to. En del består av lønns- og løpende driftsmidler for Helse og mestring stab. Den andre delen av budsjettet som omtales overordna ansvar består av ufordelte demografimidler, midler til omprioritering i området, AFP budsjett og midler til felles prosjekter, tilskudd til ideelle organisasjoner, driftsbudsjett på IKT løsninger i området og satsinger på tvers av kommunalsjefsområder.

5.10.2 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Helse- og mestringsstab	107 912	125 907	151 668	153 628	136 157	138 066
Sum	107 912	125 907	151 668	153 628	136 157	138 066

Budsjett for helse- og mestring stab er fra 2023 til 2024 økt med 19 mill. kr. I tillegg er driftsbudsjettet kompensert for pris- og lønnsvekst på 6,7 mill. kr.

Budsjett består i 2024 av blant annet følgende:

- Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester, IKT-drift for hele området, samt lønns- og driftsbudsjett for Helse- og mestrings stab, inkludert simuleringssenter, samlet på 58,7 mill. kr.
- Kostnader til avtalefestet pensjon (AFP) for ansatte i hele Helse og mestring er budsjettert med 34,5 mill. kr i 2024, økende til 38,9 mill. kr i 2027.
- Tilskudd til ideelle organisasjoner (tilskuddsordninger) og årlig driftstilskudd til ideelle organisasjoner har en totalramme på 16,5 mill. kr inkludert en prisjustering på 0,822 mill. kr i 2024. Reduksjonen av ramma i forhold til 2023 er knyttet til at tilskuddet til Hopeful på 1,050 mill. kr og Åpent hus Søgne på 205 000 kr utgår fra og med 2024.

Økningen i budsjettet i perioden er i hovedsak knyttet til vekst i ufordelte demografimidler, økt budsjett til IKT-lisenser, økt budsjett til AFP (Avtalefestet pensjon) og budsjettmidler avsatt til økte kostnader i forbindelse med behov for individuell tilrettelegging for ansatte ute i kommunalsjefsområdene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	125 907	125 907	125 907	125 907
Sum Deflator	3 548	3 548	3 548	3 548
Sum Lønns- og prisjustering	3 148	3 148	3 148	3 148
Tidligere vedtatte tiltak				
Demografimidler omdisponeres til andre tiltak	-512	-1 742	-3 075	-3 075
Ny elektronisk pasientjournal	0	17 440	0	0
Ny elektronisk pasientjournal driftsmidler 2026	0	0	3 178	3 178
Omstillingsmidler helse og mestring	0	-2 050	-2 050	-2 050
Prosjektmidler innføring av nytt ressursstyringssystem	0	-1 435	-1 435	-1 435

Beløp i 1000

Økonomiplan

	2024	2025	2026	2027
Tilgjengelige midler fra innsparingstiltak	308	718	1 128	1 128
Tiltak omdisponert fra demografimidler	512	1 742	3 075	3 075
Økt anmodning om bosetting av flykninger - økning integreringstilskudd	0	-3 198	-3 198	-3 198
Andre tiltak	-1 252	-1 252	-1 252	-1 252
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-944	10 223	-3 630	-3 630
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Sum Demografijustering	11 200	11 200	24 089	24 089
Vedtatte endringer	14 901	26 068	25 105	25 105
Vedtatt ramme	140 808	151 975	151 012	151 012
Nye tiltak				
40% lønnsmidler fra Friskliv til USHT	322	322	322	322
Aktiv på dagtid ikke realisert tiltak	-103	-103	-103	-103
Enhet for russaker midler overføring til Oppvekst	-179	-179	-179	-179
HM Arbeidsplanlegging- og ressursstyringssystem overføres til 2025	0	1 435	0	0
Kostnader knyttet til individuell tilrettelegging for ansatte	2 000	2 000	2 000	2 000
Overføring av midler til Idrett hjertestartere	-77	-77	-77	-77
Overføring av stillingsressurs fra Helse og mestring til Personal	-238	-238	-238	-238
Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter	0	0	0	700
Psykisk helse og rus - Statsbudsjett 2024	2 924	2 924	2 924	2 924
Tilskudd til fritidsfond finansieres av overordnet ansvar	-538	-538	-538	-538
Økte kostnader AFP	2 440	2 569	2 736	4 236
Økte lisenskostnader IKT	2 000	2 000	2 000	2 000
Andre tiltak	-38	-38	-38	-38
Sum Nye tiltak	8 513	10 077	8 809	11 009
Sum Demografijustering	-1 840	-9 111	-23 451	-23 742
Politiske vedtak				
Amathea	1 000	1 000	0	0
Bedre arbeid VIA	0	-1 500	-1 500	-1 500
Helt med	400	400	400	400
Hopeful, rammeavtale (fra samhandling og innovasjon)	2 000	0	0	0
Muslimsk union Agders arbeid med forebygging av ekstremisme i fengsel	50	50	50	50
Reduserte reiseutgifter Helseutvalget	-150	-150	-50	-50
Samlivskurs - pott	275	275	275	275
Åpent hus	265	265	265	265
Sum Politiske vedtak	3 840	340	-560	-560
Nye tiltak og realendringer	10 513	1 306	-15 202	-13 293
Sum Rammefordeling	347	347	347	347
Interne rammeendringer	347	347	347	347
Ramme 2024-2027	151 668	153 628	136 157	138 066

Nye tiltak

40% lønnsmidler fra Friskliv til USHT

Overføring av stilling fra Friskliv og mestring til Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester.

Aktiv på dagtid ikke realisert tiltak

I økonomiplan for 2021-2024 la Bystyret inn kr 100 000 kr til "Aktiv på dagtid". Aktiv på dagtid er et tilbud i regi av Agder idrettskrets. Det er et folkehelse tilbud som personer som mottar en ytelse fra NAV kan delta i (gjelder ikke barnetrygd). Kommuner som ønsker at innbyggerne skal ha dette tilbudet må betale en egenandel.

Det er vedtatt at midlene tilbakeføres til bykassa på bakgrunn av at tiltaket koster betydelig mer enn de bevilgede midler. Helse og mestring har ikke mulighet til å gjennomføre tiltaket innenfor vedtatte budsjetterammer.

Enhet for russaker midler overføring til Oppvekst

I forbindelse med etablering av Enhet for russaker er midler til oppfølging av dette arbeidet fordelt mellom Helse og mestring og Oppvekst.

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefområdenes budsjett justeres.

Kostnader knyttet til individuell tilrettelegging for ansatte

Helse og mestring har hatt økende kostnader knyttet til tilretteleggingstiltak for ansatte ute i tjenesteområdene. Området er styrket med 2 mill.kr for å håndtere disse økte kostnadene.

Overføring av midler til Idrett hjertestartere

Idrett overtar ansvar for å administrere kommunens hjertestartere, og medfølgende budsjettmidler.

Overføring av stillingsressurs fra Helse og mestring til Personal

Finansiering i forbindelse med overflytting av oppgaver knyttet til saksbehandlingsansvar for ett- og treårskrav fra ansatte etter arbeidsmiljøloven.

Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter

Det er lagt inn midler til planlegging og gjennomføring av anbudskonkurranse i forbindelse med drift av nytt omsorgssenter i tråd med politisk vedtak.

Psykisk helse og rus - Statsbudsjett 2024

Kommunene er tildelt midler gjennom kommunerammen med tanke på å levere et bedre tilbud til flere, enda raskere. Midlene er begrunnet med behovet for flere lavterskeltilbud innen rus- og psykisk helse basert på føringer i de nasjonale opptrappingsplanene på rus og psykisk helsefeltet. Midlene overføres til helse og mestring.

Tilskudd til fritidsfond finansieres av overordnet ansvar

Forsøksordningen med Fritidsfond er besluttet videreført fast i drift. Beløpet var opprinnelig finansiert fra sosialhjelpsbudsjettet. Det er omprioritert midler fra overordna ansvar i Helse og mestring til sosialhjelpsbudsjettet

Økte kostnader AFP

Det er omprioritert midler fra overordnede til å håndtere økende vekst i AFP-kostnadene i perioden. Det er forventet et økende antall ansatte i målgruppen også i årene fremover.

Økte lisenskostnader IKT

Det er prioritert midler til økte lisenskostnader som vil påløpe i perioden knyttet til områdets digitale informasjonssystemer og elektroniske pasientjournaler.

Politiske vedtak

Amathea

Det er vedtatt årlige driftstilskudd i årene 2024/25 til Amathea.

Bedre arbeid VIA

Det er i økonomiplan 2024-2027 vedtatt et innsparingskrav på 3 mill.kr som følge av forventede reduserte kostnader ved raskere omstilling av ansatte som av ulike årsaker ikke kan være i sin stilling. Det er forventet at Helse og mestring skal håndtere 1,5 mill.kr av dette innsparingskravet fra 2025.

Hopeful, rammeavtale (fra samhandling og innovasjon)

Det er vedtatt årlig driftstilskudd i 2024 til Hopeful.

Muslimsk union Agders arbeid med forebygging av ekstremisme I fengsel

Det er vedtatt årlig driftstilskudd til muslimsk union i perioden.

Reduserte reiseutgifter Helseutvalget

Det er også vedtatt et trekk i rammene i forbindelse med besparinger i planlagte reiser for de politiske hovedutvalgene. Dette utgjør et rammetrekk tilsvarende 0,150 mill.kr for Helse og mestring for årene 2024/25, reduser til 0.05 mill.kr i årene 2026/27.

Samlivskurs - pott

Det er i vedtatt budsjett lagt inn en pott i perioden til gjennomføring av samlivskurs.

Åpent hus

Det er vedtatt å øke årlig driftstilskudd til Åpent Hus – Søgne misjonskirke.

5.11 Forvaltning og koordinering

5.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet er delt inn i tre avdelinger: Mottak og koordinering og to avdelinger med ansvar for bolig- og tjenestetildeling. Kommunalsjefområdet har også en del tiltak rettet mot tidlig innsats og forebygging, som kreftkoordinator og hukommelsesteam.

Forvaltning og koordinering har ansvaret for å tildele individuelle helse- og omsorgstjenester. Etter pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven skal det fattes enkeltvedtak ved tildeling for flere tjenester, deriblant helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt, plass i institusjon, avlastningstiltak, omsorgsstønad og brukerstyrt personlig assistanse (BPA) Kommunalsjefområdet skal sikre likebehandling og ivareta rettsikkerheten til brukerne gjennom profesjonell saksbehandling med tverrfaglige og helhetlige vurderinger av behov. Hovedprinsippet er at Forvaltning og koordinering har myndighet til å fatte vedtak og tildele helse- og omsorgstjenester, i riktig mengde og til riktig tid, i tråd med innbyggernes behov – og har det økonomiske ansvaret for tildelt tjeneste.

Store deler av budsjettet innen somatikk, rus og psykisk helse samt tjenester innen habiliteringsfeltet er knyttet opp til innsattsstyrt finansiering (ISF). Ressursene fordeles ut til utførerne ut fra type tjeneste og volumet på tjenesten. Utførerenhetene blir tildelt midler fortløpende når det fattes enkeltvedtak til brukerne og tjenesten iverksettes.

Forvaltning og koordinering har ansvar for framskrivning og behovsvurdering på kort og lengre sikt- både når det gjelder bolig- og tjenestebehov.

Kommunalsjefområdet er også kommunens koordinerende enhet og har det overordnede ansvaret for arbeid med individuell plan, oppnevning, opplæring og veiledning av koordinatorene. Koordinerende enhet skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til pasienter og brukere med behov for sosial, psykososial eller medisinsk rehabilitering og rehabilitering.

Forvaltning og koordinering har også ansvar for tildeling av viktige virkemidler rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet; kommunale utleieboliger og Husbankens individuelle økonomiske virkemidler (startlån og tilskudd) er de mest sentrale. Forvaltning og koordinering har i denne forbindelse et tett samarbeid opp mot by- og stedsutvikling som har ansvaret for å fremskaffe, forvalte og utvikle den kommunale utleie- boligmassen. I tillegg har området ansvar for å fremskaffe private leieavtaler ved førstegangsbosetting av flyktninger.

5.11.2 Hovedutfordringer

Bolig og tjenestetilbud

Det er aktivitetsvekst i tjenestene til personer med kognitive funksjonsnedsettelse og i tjenestene til personer med psykiske lidelser og/eller rusmiddelavhengighet. Veksten er knyttet til yngre brukere med store og sammensatte behov. Det er stadig flere krevende enkeltsaker med hensyn til kompetanse, bemanning og fysisk tilrettelegging. Helse og mestring og Oppvekst ser også en økning i antall barn og unge som får diagnoser innenfor autismespekteret.

Det er et økt antall ungdommer som i perioden vil ha krav på etter skolefritidsordning i videregående skole og dagaktivitetstilbud etter fullført videregående skole. Dagens aktivitetsentre er dårlig tilpasset behovene i målgruppen.

Helse og mestring har over flere år rapportert om konsekvensene ved mangel på egnede boliger til personer med rus- og/eller psykiske lidelser. Dette gjelder både enkeltstående boliger og ulike bemannede botilbud. En boligmasse som ikke er tilpasset behov i målgruppene medfører økt behov for bemanning rundt enkeltbrukere som har krav på både bolig og tjenester. I tillegg medfører også mangel på egnede bemannede boliger og manglende boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet økt press på nødboligtilbudet.

Kommunen har et etterslep i forhold til behovet når det gjelder etablering av botilbud med heldøgnsbemanning. Dette gjelder både på psykisk helse- og rusfeltet og habiliteringsfeltet. Presset på bolig innen habiliteringsfeltet øker også som følge av manglende avlastningstilbud til barn og unge. Kapasiteten på institusjonsavlastning er sprengt da det er vanskelig å rekruttere private avlastere. Det medfører at boliger må benyttes for å imøtekomme behov for avlastningstjenester.

Kommunen ser en utvikling i retning av flere utskrivninger fra spesialisthelsetjenesten innen rus- og psykisk helsefeltet (ROP). Det er et økende press både på bofellesskap til personer med samtidige rus- og psykiske lidelser og institusjonsplasser. Flere som utskrives fra døgnpostene ved sykehuset har behov for et så omfattende tjenestetilbud at det er vanskelig for kommunen å ivareta i form av hjemmetjenester. Utfordringen er å sikre tilstrekkelig differensierte botilbud til målgruppen. Utfordringsbildet på det boligsosiale feltet innebærer at kommunen ikke har en robusthet i bolig- og tjenestetilbudet som sikrer gode nok løsninger for innbyggere med en atferd og livsproblematikk som periodevis truer samfunnsvernet og vanskeliggjør samhandling og inkludering i bomiljø.

Det jobbes med utfordringsbildet og utvikling av boliger og tjenester til vanskeligstilte på boligmarkedet i forbindelse med temaplan Boligsosial handlingsplan som legges frem vår 2024.

Omsorgstønad er et virkemiddel som er viktig i forbindelse med pårørendestøtte til personer med særlig tyngende omsorgsoppgaver. Det har vært en økning i antall søknader de siste to årene. Det vil innarbeides en tildelingspraksis som tilsvarer vedtatt budsjett.

Tjenesten ser at flere ungdom har behov for langvarige og omfattende tjenestebehov. Det er krevende å sikre gode overganger fra barnevernstjeneste og andre tiltak og sikre tilpassede bolig- og tjenestetilbud til unge med svært sammensatte behov.

5.11.3 Hovedprioriteringer

For å sikre effektiv fordeling av ressurser i tråd med prinsippet om likebehandling er forankring og god praksis i tråd med vedtatt forvaltnings- og finansieringsmodell sentralt. Det vil i perioden bli jobbet med å forsterke forankring av forvaltningsmodellen og tydeliggjøre forvaltning sin rolle som sentralt virkemiddel for å sikre en effektiv fordeling av ressurser til helse- og omsorgstjenester som underbygger hovedstrategiene for bærekraft fremover. Det vil være spesielt sentralt for å sikre at ikke oppgaver blir overført til kommunale helse og omsorgstjenester uten at dette er finansiert.

Området prioriterer arbeid med framskrivning og behovsvurdering både når det gjelder bolig- og tjenestebehov i tråd med innsatstiltak som skal styrke kommunens profil som hjemmetjenestekommune fremover. Arbeidet vil skje i tett samarbeid med sentrale kompetanser fra Samhandling og innovasjon, Økonomi og virksomhetsstyring og By- og stedsutvikling.

Forvaltning og koordinering vil videreutvikle tildelingspraksis i tråd med prinsipper for samhandlingskommunen, med økt fokus på bruk av digitale løsninger og tildeling av individuelle tjenester som sikrer en bærekraftig utvikling.

Behovet for tilrettelagt heldøgns omsorgstilbud til rusmiddelavhengige er utredet og hensiktsmessig lokalisering blir vurdert. Det må vurderes hvordan tilbudet kan utvikles i sammenheng med utvikling av heldøgns omsorgstilbud som planlegges fremover. Dette vil bli inngå i arbeidet med plan for helse- og omsorgstjenester.

Boligmarkedet har i 2023, i likhet med 2022, vært preget av en kraftig prisøkning – og da spesielt i Kristiansand. Dette har ført til at kommunens utlån har hatt en økning i samme periode når det gjelder gjennomsnittlig lånebeløp. Den økte renteoppgangen påvirker prisutviklingen i boligmarkedet og prognosene for 2024 er derfor usikre. Det er imidlertid forventet at boligprisene ikke vil fortsette å stige i samme takt som i 2023. Til tross for dette vurderes behovet for å øke innlånet fra Husbanken med 80 mill.kr til en total innlånsramme tilsvarende 240 mill. kr i 2024. Innlånet for startlån økes med 80 mill. kr

5.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Forvaltning og koordinering	1 333 435	1 347 645	1 456 305	1 458 132	1 481 970	1 479 191
Sum	1 333 435	1 347 645	1 456 305	1 458 132	1 481 970	1 479 191

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 18,6 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 90,1 mill. kr. Hovedårsaken til endringen er økning i 6 boliger personalbase habilitering fra 2024 som vil åpne i Harald Gilles vei, samt demografisk vekst i hjemmetjenesten. I tillegg er budsjett for inntekt ressurskrevende tjenester økt med 64,6 mill. kr.

Store deler av helse- og omsorgstjenestene finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF). Budsjettmidlene til disse tjenestene ligger på dette kommunalområdet og finansieres med stykkprisfinansiering til de utførende kommunalsjefområdene.

De ulike budsjettpostene og prioriteringene som kommer frem hos Forvaltning og koordinering kommenteres og beskrives ytterligere hos tilhørende kommunalsjefområder.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	1 347 645	1 347 645	1 347 645	1 347 645
Sum Deflator	56 414	56 414	56 414	56 414
Sum Lønns- og prisjustering	33 691	33 691	33 691	33 691
Tidligere vedtatte tiltak				
6 boliger med personalbase habilitering	9 166	9 166	9 166	9 166
Aktivitetsøkning dagsenterplasser habilitering	3 446	3 446	3 446	3 446
Enetilskudd bruker	-5 638	-5 638	-5 638	-5 638
Midler overføres til BHT org	257	257	257	257
Styrking av eldreomsorgen/grunnbemanning i hjemmetjenesten	2 627	2 627	2 627	2 627
Økning integreringstilskudd	-43	-598	-582	-582
Økt anmodning om bosetting av flykninger - økning integreringstilskudd	0	-1 189	-1 189	-1 189
Økt grunnbemanning overført fra forvaltning til hjemmetjenester og omsorgstjenester	-2 627	-2 627	-2 627	-2 627
Sum Tidligere vedtatte tiltak	7 189	5 445	5 461	5 461
Sum Demografijustering	6 892	17 398	29 810	29 810
Vedtatte endringer	104 186	112 949	125 376	125 376
Vedtatt ramme	1 451 831	1 460 594	1 473 021	1 473 021
Nye tiltak				
Budsjett ISF fra Storebølgen Lund	1 405	2 105	2 105	2 105
Inntektstap knyttet til avvikling av salg av avlastningsplasser til andre kommuner	-4 971	-4 971	-4 971	-4 971
Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger habilitering	540	540	540	540
Prisvekst og ulempetillegg - Kapasitetsutvidelse institusjonsplasser	110	110	110	110
Prisvekst og ulempetillegg - Nytt omsorgssenter 2026	0	0	1 060	1 060
Ressurskrevende brukere - kompensasjon mindre inntekt Statsbudsjett 2024	3 400	3 400	3 400	3 400
Økt andel korttidsplasser 10 plasser - omgjøring av langtid til korttid	0	2 100	2 100	2 100
Andre tiltak	2	2	2	2
Sum Nye tiltak	486	3 286	4 346	4 346
Sum Demografijustering	0	-10 074	0	-3 009
Sum Integreringstilskudd	2 155	1 493	770	0
Politiske vedtak				
Hjemmetjenester	2 000	3 000	4 000	5 000
Sum Politiske vedtak	2 000	3 000	4 000	5 000
Nye tiltak og realendringer	4 641	-2 295	9 116	6 337
Sum Rammefordeling	-167	-167	-167	-167
Interne rammeendringer	-167	-167	-167	-167
Ramme 2024-2027	1 456 305	1 458 132	1 481 970	1 479 191

Nye tiltak**Budsjett ISF fra Storebølgen Lund**

Finansiering av plass på Storebølgen Lund habilitering barn og unge går over fra budsjettamme til ISF. Budsjettammen overføres derfor fra Livsmestring til Forvaltning og koordinering som fordeler ut ISF etter bestiller- og utførermodell.

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefområdenes budsjett justeres.

Inntektstap knyttet til avvikling av salg av avlastningsplasser til andre kommuner

Inntektstapet knyttet til salg av avlastningsplasser til andre kommuner flyttes fra Livsmestring til Forvaltning og koordinering.

Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger habilitering

Det er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Prisvekst og ulempetillegg - Kapasitetsutvidelse institusjonsplasser

Det er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Prisvekst og ulempetillegg - Nytt omsorgssenter 2026

Det er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Ressurskrevende brukere - kompensasjon mindre inntekt Statsbudsjett 2024

Fra Statsbudsjett 2024

Økt andel korttidsplasser 10 plasser - omgjøring av langtid til korttid

Underdekningen på heldøgns-omsorgsplasser vil forsterkes i perioden som følge av at planlagte investeringer er utsatt og at omfattende driftsutfordringer gjør det nødvendig å redusere på eksisterende plasser for å tilpasse driften til vedtatte budsjetterammer. I denne situasjonen er det ikke bare avgjørende at de ulike hjemmebaserte tjenestene er riktig dimensjonert og innrettet, men også viktig at andelen korttidsplasser i institusjon er tilstrekkelig. Det er derfor lagt inn midler til å etablere flere korttidsplasser i perioden.

Politiske vedtak

Hjemmetjenester

Det er vedtatt å legge inn en styrkning av hjemmetjenestene i perioden i tråd med vedtatte strategier. Styrkningen er økende i perioden.

5.12 Livsmestring

5.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Livsmestring har ansvar for store deler av kommunens tjenestetilbud innen psykisk helse, rus og habilitering. Livsmestring har omkring 1630 fast ansatte fordelt på 8 enheter. Det gis råd og veiledning, individuelle oppfølgingstjenester, gruppebaserte tilbud i form av kurs, fritidstilbud, aktivitetstilbud, arbeidstilbud og praktisk bistand og oppfølging i forbindelse med bosituasjon.

Tjenester på habiliteringsfeltet

Kommunalsjefområdet har ansvaret for tjenester til barn, unge og voksne med kognitiv funksjonsnedsettelse.

Habilitering voksne har ansvar for:

- 35 bofellesskap/tiltak som er bemannet gjennom hele døgnet.
- 6 aktivitetshus som tilbyr felleskap og aktivitet tilpasset funksjonsnivå og behov.
- Ambulerende tjenester som følger opp brukere som ikke har døgntjenester.

Habilitering barn og unge, gir tilbud til multifunksjonshemmede barn og unge i kommunen. Tjenesten har ansvar for:

- 4 kommunale avdelinger som gir avlastningstilbud (døgntilbud, dagtilbud).
- Konsulenter for barn og unge.
- Avdeling for privat avlastning/Krutt

- To boliger for unge over 18 år.
- Nattjeneste til barn og unge.
- Etterskoletidsordning til videregående elever.

Tjenester på psykisk helse- og rusfeltet

Kommunalsjefområdet har følgende tjenestetilbud:

- 6 aktivitetssentre til personer med rus- og psykiske lidelser og pårørende.
- Aktiv fritid, støttekontakt og arbeidsforberedende tiltak.
- Livsmestring Ung: Tjenester til unge i ulike aldersgrupper 13-30 år, som består av avdelingene Ungdomstjenesten og Ungdomshelse. Tjenestene omfatter blant annet tilbud om skolehelsetjenesten i videregående skole og Helsestasjon for Ungdom (HFU).
- Drop-in (lavterskeltilbud) for både ungdom og voksne.
- Tverrfaglige team som tilbyr psykisk helsehjelp og sosialfaglig oppfølging til voksne over 25 år.
- 16 bemannede bofellesskap.
- Midlertidig botilbud (nødbolig).
- Jegersberg gård. Rehabiliteringstilbud for rusavhengige med 26 rehabiliteringsplasser.
- Feltsykepleien.

Flere av tilbudene i tjenesten er ambulerende og oppsøkende. Disse tiltakene er tilpasset brukere som har utfordringer med å nyttiggjøre seg det ordinære helse- og oppfølgingstilbudet.

5.12.2 Hovedutfordringer

Det er store driftsutfordringer innenfor både habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet. Tiltakene for å komme i driftsbalanse er detaljert i 2. tertial 2023. Det innebærer arbeid med å utvikle en finansieringsmodell som sikrer ressurseffekt fordeling av tilgjengelige budsjettmidler, vurdere tilpasning av nivå på tjenestene ut fra vedtatt budsjett og videreutvikle bærekraftige driftsmodeller for bedre benyttelse av kompetanse.

Tjenesten erfarer utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifisert personell, spesielt innenfor habiliteringsfeltet. Det er behov for økt kompetanse i tjenestene som følge av økte formelle krav knyttet til bruk av tvang. Dette gjelder både med hensyn til å øke andelen faglærte generelt, men også spesifikt med tanke på kompetansekrav som øker behovet for helsepersonell.

Tjenesten opplever det krevende at kommunen ikke klarer å imøtekomme behov for avlastningstilbud på habiliteringsfeltet.

Når det gjelder ungdomssituasjonen er det et økt behov for tjenester til ungdom som har sammensatte problemer når det gjelder psykisk helse, rusutfordringer, adferdsproblematikk og utfordringer med kognitiv funksjonsnedsettelse. Det er også bekymring for at en ikke kommer i kontakt med ungdom som er i ferd med å utvikle problemer, tidlig nok. Dette handler om å ha tilstrekkelige tilbud med lav terskel og oppsøkende virksomhet. Det er nødvendig å vurdere totalbehovet for tjenester og tilbud til ungdomsgruppen i kommunen i forbindelse med endringene som oppvekstreformen vil føre med seg. Problemstillingen vil bli nærmere belyst i forbindelse med plan for psykisk helse.

Mangelfullt differensiert boligmasse er en utfordring da flere av boligkompleksene i varierende grad er tilpasset behov i beboergruppen. Flere bemannede boligkompleks imøtekommer heller ikke krav til ivaretagelse av ansatte med hensyn til personalfasiliteter og skjermingsmuligheter. Dette gjelder både innenfor habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet. Bekymringen for innbyggere med rus- og adferdsproblemer som truer samfunnsvernet øker. Dette gir utfordringer med hensyn til å gi ansatte et trygt og sikkert arbeidsmiljø og sikre trygge tjenestetilbud til beboere og nærmiljø. Dette er en

problemstilling som det må jobbes særskilt med, også i et samarbeid med spesialisthelsetjenesten og politi.

Flere avdelinger har høye kostnader til vedlikehold og hærverk som det ikke er dekning for i driftsbudsjettene.

Området har udekkede kostnader til blant annet ressursøkning til skolehelsetjeneste i nye videregående skoler som er etablert og kompensierende tiltak for utsatt utvidelse av aktivitetstilbud. Dette forsterker driftsutfordringene og det må finnes løsninger innenfor vedtatte budsjettammer.

5.12.3 Hovedprioriteringer

- Videreutvikling av rehabiliterings- og kompetansesenteret Jegersberg gård.
- Sikre bærekraftige driftsmodeller i forbindelse med nyetableringer av bemannede boliger i perioden innen habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet.
- Utvikling av bærekraftige driftsmodeller for ambulante oppfølgingstjenester i tråd med profilen som hjemmetjenestekommune.

5.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Livsmestring	465 538	419 309	471 461	470 541	494 800	499 743
Sum	465 538	419 309	471 461	470 541	494 800	499 743

Kommunalsjefområdet budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 25,8 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 26,3 mill. kr. Hovedårsaken til endringen er åpning av 6 samlokaliserte boliger psykisk helsefeltet i 2024, flytting av inntektstap i forbindelse med avvikling av salg av avlastningsplasser over til Forvaltning og koordinering, samt økt styrking av budsjettet til etterskoletidsordning for ungdom med store bistandsbehov i videregående skole.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør om lag 453 mill. kr i 2024. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 924 mill. kr. Området har i tillegg budsjettet med 22 mill. kr i tilskudd fra staten i 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	419 309	419 309	419 309	419 309
Sum Deflator	15 834	15 834	15 834	15 834
Sum Lønns- og prisjustering	10 483	10 483	10 483	10 483
Tidligere vedtatte tiltak				
6 samlokaliserte boliger psykisk helsefeltet - hybridmodellen	12 082	12 082	12 082	12 082
Driftsmidler til etablering av nye boenheter - Langenes	5 125	5 125	5 125	5 125
Andre tiltak	89	89	89	89
Sum Tidligere vedtatte tiltak	17 297	17 297	17 297	17 297
Vedtatte endringer	43 613	43 613	43 613	43 613
Vedtatt ramme	462 923	462 923	462 923	462 923
Nye tiltak				
50 % avdelingsleder BPA til Hjemmetjenester og rehabilitering	-487	-487	-487	-487
Budsjett avlastning over til forvaltning	-1 405	-2 105	-2 105	-2 105
Driftsmidler 6 bemannede boliger innen rusfeltet Voie Ringvei	0	0	12 300	12 300
Driftsmidler avlastning Lundeveien	0	0	12 200	17 400
Inntekt salg av avlastningsplasser flyttes til forvaltning	4 971	4 971	4 971	4 971
Omprioritering fra kjøp av Rusplasser til Babettes hus	1 538	1 538	1 538	1 538

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger habilitering Langenesåsen (driftsmidler til 2 plasser)	230	230	230	230
Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger psykisk helse	544	544	544	544
Økte behov etter skolefritidsordning for ungdom i vgs med store bistandsbehov	2 500	2 500	2 500	2 500
Andre tiltak	110	110	110	110
Sum Nye tiltak	8 001	7 301	31 801	37 001
Sum Integreringstilskudd	718	498	257	0
Nye tiltak og realendringer	8 719	7 799	32 058	37 001
Sum Rammefordeling	-180	-180	-180	-180
Interne rammeendringer	-180	-180	-180	-180
Ramme 2024-2027	471 461	470 541	494 800	499 743

Nye tiltak

50 % avdelingsleder BPA til Hjemmetjenester og rehabilitering

I forbindelse med overflytting av administrasjonen av den kommunale BPA-ordningen fra Hjemmetjenester og rehabilitering til Livsmestring (Aktiv fritid) høsten 2023, ble det holdt igjen midler til 50 % lederstilling i Hjemmetjenester og rehabilitering (jf. 2. tertial). Disse midlene videreføres fast i rammen til Hjemmetjenester og rehabilitering.

Budsjett avlastning over til forvaltning

Finansiering av plass på Storebølgen Lund habilitering barn og unge går over fra budsjetttramme til ISF. Budsjetttrammen overføres derfor fra Livsmestring til Forvaltning og koordinering som fordeler ut ISF etter bestiller- og utførermodell.

Driftsmidler 6 bemannede boliger innen rusfeltet Voie Ringvei

Det er prioritert driftsmidler til etablering av seks bemannede boliger innen rusfeltet, Voie Ringvei, som planlegges for oppstart i 2026.

Driftsmidler avlastning Lundeveien

Det er prioritert driftsmidler til utvidelse av avlastningsplasser på habiliteringsfeltet, Lundeveien, som planlegges for oppstart i 2026.

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefområdenes budsjett justeres.

Inntekt salg av avlastningsplasser flyttes til forvaltning

Inntektstap knyttet til salg av avlastningsplasser til andre kommuner flyttes fra Livsmestring til Forvaltning og koordinering.

Omprioritering fra kjøp av Rusplasser til Babettes hus

Det er overført midler fra NAVs budsjett til kjøp av omsorgsplasser til rusmiddelavhengige, for å dekke kostnader til tjenestekjøp av nødovernattingsplasser til kvinner ved Babettes Hus. Omdisponeringen varer frem til avtalen med Shalam opphører i 2027.

Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger habilitering Langenesåsen (driftsmidler til 2 plasser)

Det lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Prisvekst og ulempetillegg - 6 bemannede boliger psykisk helse

Det lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Økte behov etter skolefritidsordning for ungdom i vgs med store bistandsbehov

Det er prioritert midler til å dekke kostnader som følge av økte behov for etter- skolefritidsordning for ungdom med store bistandsbehov i videregående skole. Dette er tilbud kommunen er lovpålagt å sørge for til brukere som er vurdert å ha krav på det.

5.13 Helsefremming og inkludering

5.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefsområdet server hele kommunen på flere områder, eksempelvis miljørettet helsevern, legetjenester, smittevern og tolketjenester. Kommunalsjefsområdet har tre enheter.

Mestringsenheten

Mestringsenheten skal gjennom tidlig innsats redusere forekomsten av og forebygge utvikling av livsstilssykdommer og psykiske plager, slik at den enkelte kan opprettholde sin arbeidsevne og livskvalitet. Enheten skal fremme helse og utsette innbyggernes behov for tjenester gjennom å legge til rette for deltakelse, aktivitet og mestring. Mestringsenheten består av tre avdelinger:

- Friskliv og mestring gir en rekke tilbud til personer som har økt risiko for eller allerede har utviklet sykdom og som trenger hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer.
- Aktiv senior har fire seniorsentre og tilbyr aktiviteter, kurs og sosiale møteplasser for seniorer flere steder i kommunen.
- Rask psykisk helsehjelp er et kommunedekkende lavterskeltilbud for personer over 16 år med symptomer på angst og depresjon av lett til moderat grad.

Samfunnsmedisinsk enhet

Samfunnsmedisinsk enhet skal ha en bred tilnærming til helse og sykdom og til sammenhengen mellom medisin og samfunn. Enheten har ansvar for kommunelegene og for fastlegeadministrasjon i tilknytning til 110 fastlegehjemler. I tillegg har samfunnsmedisinsk enhet ansvar for institusjonsleger, helsestasjonsleger og leger på korttids- og rehabiliteringsinstitusjoner. Enheten har ansvar for turnusleger/leger i spesialisering (LIS 1) og leger i spesialisering innen allmennmedisin (LIS 3) og drifter ett av 6 ALIS kontor i landet (Allmennleger i spesialisering). Kristiansand har nå ledelsesansvaret for alle ALIS kontorer i landet. ALIS kontoret er basert på et nasjonalt oppdrag og har en regional rådgivende funksjon. Kontoret skal bistå og gi råd til 60 kommuner innenfor helse Sør-øst i forbindelse med planlegging og oppfølging av spesialistutdanningen i allmennmedisin. Samfunnsmedisinsk enhet omfatter også miljørettet helsevern, smittevern, flyktninghelse og vaksinasjonskontor.

Integreringsenheten

Integreringsenheten består av statlig mottak, heldagstilbud til asylanter og tilrettelagt avdeling for asylanter med helseutfordringer og behov for ekstra oppfølging. Introavdelingen jobber med flyktninger som er bosatt, hvor bosetting og introduksjonsprogrammet er kjerneoppgaver. Tolketjenesten leverer tolkeoppdrag til hele kommunen og andre aktører som etterspør og kjøper tjenesten. Enheten har også tjenester til enslige mindreårige flyktninger.

5.13.2 Hovedutfordringer

Stabilisering av fastlegesituasjonen

Kommunalsjefsområdet har hatt stadig økende utfordringer med rekruttering av leger de senere årene hvor situasjonen forverret seg betydelig i løpet av forrige år. Fastlegeordningen har vært under press hvor det over flere år har vært varslet om en uholdbar arbeidssituasjon for allmennlegene både

nasjonalt og lokalt. Kristiansand kommune har over flere år (fra 2016 til 2021) prioritert ressurser til kompensierende tiltak hvor hovedstrategien har vært å avlaste fastlegene i deres arbeidshverdag uten å overta statens finansieringsansvar. Det er flere årsaker til at rekrutteringsutfordringene eskalerte siste halvår 2021. Etter tiltak som ble vedtatt politisk i 2022 og videreført i 2023 erfarer administrasjonen at fastlegesituasjonen er stabilisert. Det er per oktober ledige listeplasser, men antall er marginalt i forhold til nasjonale anbefalinger.

Aktiv senior

Når det gjelder aktiv senior så er det særlig byggetekniske utfordringer ved en av lokasjonene. Dette vil det måtte jobbe videre med. Utvikling og framtidig innretning av tjenesten aktiv senior vil det bli arbeidet med i forbindelse med Plan for helse- og omsorgstjenester.

Flyktnings situasjonen

Integreringsfeltet er i stadig endring når det gjelder ytre rammebetingelser, endringer i målgruppen og endringer i krav til tjenesten, blant annet med hensyn til måloppnåelse innenfor både nasjonale strategier og kommunens egne strategier. Behov for oppbemanning og kompetanse i forbindelse med flyktnings situasjonen er krevende. Det har vært nødvendig å endre arbeidsmåter innen asylfeltet ettersom myndighetene har laget eget midlertidig lovverk for flyktninger fra Ukraina. Dette har blant annet medført at tjenesten har måtte omorganisere tjenestetilbud for å etablere et eget ressurscenter for å følge opp et stort antall ukrainere på midlertidig mottaksplassering.

Rask psykisk helsehjelp

Tjenesten Rask psykisk helsehjelp (RPH) har hatt en markant økning i antall henvendelser i forbindelse med pandemien og opplever fortsatt stor etterspørsel. Avdelingen har gjennomført omlegging av tilbudet som nå i større grad, gis som kurs og gruppetilbud, og satsing på digitalt selvhjelpsverktøy. På den måten når tjenesten flere og kan håndtere en økende etterspørsel. Rask psykisk helse inngår i tjenestene som omfattes av planarbeidet på psykisk helsefeltet.

Økte kostnader i perioden

Det vil også påløpe kostnader i forbindelse med nasjonal pasientskadeerstatning (NPE). Dette vil være utfordringer som må løses innenfor vedtatte budsjetttrammer ved hjelp av omprioritering av driftsmidler.

5.13.3 Hovedprioriteringer

- Følge opp politiske føringer i tråd med vedtak knyttet til finansiering av fastlegeordningen i perioden.
- Oppfølging av plan for legetjenester i tråd med vedtak.
- Koordinere innsats på integreringsfeltet og tilpasse tjenestene i tråd med vedtak på bosetting.
- Utvikle frisklivs- og mestringstilbud som bidra til blant annet å utsette behov i befolkningen for øvrige helse- og omsorgstjenester.
- Utvikle RPH (rask psykisk helsehjelp) i tråd med nasjonale føringer i opptrappingsplan for psykisk helsefeltet.

5.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Helsefremming og inkludering	211 027	260 789	314 453	281 913	265 490	247 946
Sum	211 027	260 789	314 453	281 913	265 490	247 946

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 43,3 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 10,4 mill. kr. Endringen i rammen skyldes økning i

integrerings- og vertskommunetilskudd for flyktninger på 46 mill. kr. Området har i tillegg budsjettert med 102,9 mill. kr i tilskudd fra staten og salgsinntekter i 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	260 789	260 789	260 789	260 789
Sum Deflator	3 872	3 872	3 872	3 872
Sum Lønns- og prisjustering	6 520	6 520	6 520	6 520
Tidligere vedtatte tiltak				
Fastlegeordning koordinering etableringstilskudd	0	1 261	1 261	1 261
Midler overføres til BHT org	27	27	27	27
Tiltak rekruttere og beholde leger etablerertilskudd inntil 2 år	-1 891	-3 152	-3 152	-3 152
Økning integreringstilskudd	-769	-4 565	-4 312	-4 312
Økt anmodning om bosetting av flyktninger - økning integreringstilskudd	0	-12 742	-12 742	-12 742
Andre tiltak	1 051	1 051	1 051	1 051
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 582	-18 121	-17 868	-17 868
Vedtatte endringer	8 809	-7 729	-7 476	-7 476
Vedtatt ramme	269 598	253 060	253 313	253 313
Nye tiltak				
40% lønnsmidler fra Friskliv til USHT	-322	-322	-322	-322
50% stilling enslige mindreårige fra Barnevern til HM	400	400	400	400
Fastlegeordningen nedjustering	-1 200	-4 200	-7 200	-10 200
Kostnader asylmottakere vertskommune	5 250	5 250	5 250	5 250
Andre tiltak	5	5	5	5
Sum Nye tiltak	4 133	1 133	-1 867	-4 867
Sum Integreringstilskudd	40 722	28 220	14 544	0
Politiske vedtak				
Legge ned vaksinasjonskontoret	0	-500	-500	-500
Sum Politiske vedtak	0	-500	-500	-500
Nye tiltak og realendringer	44 855	28 853	12 177	-5 367
Ramme 2024-2027	314 453	281 913	265 490	247 946

Nye tiltak

40% lønnsmidler fra Friskliv til USHT

Overføring av stilling fra Friskliv og mestring til Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester.

50% stilling enslige mindreårige fra Barnevern til HM

Arbeidsoppgaver som tidligere har vært tilført barnevernet for oppfølging av enslige mindreårige flyktninger overføres til Helse og mestring.

Fastlegeordningen nedjustering

Det gjøres endringer på kurskompensasjonen, og at 565 000 kr av tilført budsjetttramme i 2023 tilbakeføres til bykassa. Samtidig redusere satsen for basistilskudd fra opprinnelig 330 kr pr capita til 325 kr pr capita. Budsjetttrammen for 2024 vil reduseres med 635 000 kr som tilbakeføres til bykassa. Som følge av at kommunalt basistilskudd ikke skal pris- og lønnsjusteres årlig, vil rammen reduseres med 3 mill. kr årlig for å holde rammen permanent.

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefområdenes budsjett justeres.

Kostnader asylmottakere vertskommune

Vertskommunetilskudd utbetales til alle kommuner som har asylmottak. Satsen gjelder antall plasser i asylmottakene og skal finansiere kommunens merkostnader for å gi kommunale tjenester til beboere på asylmottakene. Tidligere har tilskuddet vært fordelt direkte ut til tjenesteområdene, men fra 2024 legges inntekten sammen med integreringstilskuddet i bykassa, og fordeles ut til aktuelle områder via rammeøkning.

Politiske vedtak

Legge ned vaksinasjonskontoret

Det er i vedtatt budsjett lagt inn et rammetrekk fra 2025 knyttet til avvikling av den delen av vaksinasjonskontoret som gir næringsinntekter. Det skal i løpet av 2024 legges frem en sak til politisk behandling som vurderer konsekvensene av tiltaket.

5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering

5.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester som bidrar at innbyggerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Hjemmebaserte tjenester er sentrale for å sikre opprettholdelse av kommunens hovedstrategi som hjemmetjenestekommune. Tjenestene bidrar til at kommunens innbyggere kan bo trygt hjemme så lenge som mulig. Sammen med differensierte dagsenterplasser og rehabiliteringstjenester, samt tilstrekkelig tilgang til korttids-, rullerings- og rehabiliteringsplasser i institusjon utgjør disse tjenestene hovedelementene i profilen som hjemmetjenestekommune. Kommunalsjefområdet har også ansvar for døgnberedskapstjenester som legevakt, responscenter og øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD). Kommunalsjefområdet har omkring 1 100 fast ansatte med aktiv stillingsprosent, fordelt på seks enheter.

Tre enheter for hjemmetjenester inndelt i geografiske områder (øst, vest og sentrum)

- Helsehjelp i hjemmet (hjemmesykepleie)
- Praktisk bistand (hjemmehjelp)
- Dag- og aktivitetssentre

Enhet for korttidsopphold

- Døgnopphold rehabilitering ved Kløvertun rehabiliteringssenter
- Korttidsopphold ved Valhalla helsesenter

Enhet for kommunale akuttmedisinske tjenester

- Øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD)
- Responscenter og legevaktsentral
- Legevakt (Eg og Tangvall)
- Ambulerende blodprøvetaking

Enhet for rehabilitering

- Rehabiliteringsmottak, hjelpemiddelformidling og hjelpemiddellager
- Velferdsteknologiteam
- Fysioterapi og ergoterapi, rehabiliteringsteam, sansetap
- Transportsentral
- Administrasjon av driftsavtaler med private fysioterapeuter

5.14.2 Hovedutfordringer

Legevakt

Legevaktstjenesten i Kristiansand opplever stor pågang og er under press. Akuttmedisinforordningen stiller krav til organisering av kommunal legevaktordning hvor det stilles kompetansekrav i tjenesten. Det har også i denne tjenesten vært store utfordringer med å rekruttere leger. Rekrutteringsutfordringene har vært økende siden 2021, hvor det er vanskelig å dekke ledige stillinger. Nye spesialiseringskrav for allmennleger og forventning fra fastleger om lav vaktbelastning gjør at lønnskostnader i tjenesten er under sterkt press. Dette tilsvarer utfordringsbildet for den øvrige legetjenesten i kommunen, og i omkringliggende kommuner.

Det vil være behov for lokale tiltak i perioden for å sikre mer bærekraftige løsninger på rekrutteringsutfordringene i legevaktstjenesten. Bruk av private vikarbyråer og andre kortsiktige løsninger for å sikre forsvarlig bemanning innebærer svært kostbare løsninger for kommunen. Dette er et nasjonalt utfordringsbilde som forventes blir adressert i forbindelse med regjeringens oppfølging av nasjonalt handlingsplan for allmennlegetjenesten (2020-2024) og som er fulgt opp i rapport fra regjeringens ekspertutvalg.

Driftstilpasninger og omstillingsbehov i hjemmetjenestene

De hjemmebaserte tjenestene står overfor store utfordringer, både når det gjelder behovet for volumøkning, rekrutteringsutfordringer og økte krav til kompetanse som følge av at flere brukere har komplekse helsetilstander. Behovet for samhandling og koordinering opp mot blant annet pårørende, fastlege, andre kommunale tjenester og sykehus har som følge av dette økt. Kravet til dokumentasjon og administrativ oppfølging har økt over tid og dette påpekes også ved tilsyn. Dette er utfordrende i arbeidet med å øke direkte brukertid i hjemmetjenesten.

Det har i de siste årene vært en økning i etterspørsel etter fysio- og ergoterapitjenester. I tillegg har det vært en markant økning i etterspørsel rettet mot oppdrag til hjelpemiddelteknikerne. Dette er en ønsket utvikling med hensyn til forebygging og tilrettelegging med tanke på å kunne bo hjemme så lenge som mulig. Det skaper imidlertid press på tjenesten. Området har også hatt økte utgifter knyttet til sentrale lønnsforhandlinger med de private fysioterapeutene.

Det er et kontinuerlig arbeid med tilpassing av drift i tråd med vedtak og ISF-finansiering i hjemmetjenestene. Det er godt samarbeid mellom avdelinger ved opp/nedgang av vedtakstimer, hvor ansatte i samlokaliserte avdelinger kan benyttes på tvers. Aktiviteten svinger, og det er nødvendig å tilpasse driften fortløpende. Det er en økende utfordring å skaffe kvalifiserte vikarer, spesielt ved ferieavvikling. Det jobbes kontinuerlig med utfordringer knyttet til økte utgifter til overtid, doble vakter og merarbeid på enkelte med nøkkelfunksjoner.

Det gjenstår fortsatt noen avdelinger i hjemmetjenesten som har utfordringer med dårlig egnede og for små lokaliteter. Samlokalisering av mindre avdelinger vil kunne gi gevinster med faglig robusthet, bedre ressursutnyttelse, større fleksibilitet og økt samhandling. Det vil bli jobbet videre med løsninger på dette i perioden.

Driftstilpasninger og omstillingsbehov ved Kløvertun rehabiliteringsavdeling

Det har over tid vært utfordringer knyttet til å rekruttere tilstrekkelig kompetanse ved små driftsenheter. Kløvertun rehabiliteringsavdeling har vært en av disse. Det har vært gjennomført en evaluering etter sommerstengning av tjenesten i 2023, hvor det på bakgrunn av denne er funnet at det er hensiktsmessig å flytte denne driften permanent til Valhalla. Dette for å oppnå et større fagmiljø og sikre nødvendig kompetanse i tjenestene. Det er ønskelig å gjennomføre flytting innen sommeren 2024. Det ble i 2. tertialrapport orientert om at prosessen er igangsatt.

For å håndtere økt belegg ved Valhalla og Søgne korttidsplasser er det planlagt å omprioritere driftsmidler til styrking i bemanning på disse lokasjonene. I tillegg er det planlagt å legge inn en styrking av andre tjenester med et ekstra hjemmehabiliteringsteam, samt økt ressurs til hjelpemiddelformidling. Dette er for å kompensere for reduksjon i antall rehabiliteringsplasser i institusjon. Det er også tatt hensyn til at det i perioder har vært variabel kapasitetsutnyttelse ved Kløvertun rehabiliteringsavdeling på grunn av svingende behov knyttet til rehabilitering i institusjon. Nasjonale faglige føringer og forskning viser at rehabilitering gir best effekt når tjenesten gis i den enkelte hjemmesituasjon.

Dagsentertjenesten

Aktivitetstilbud er et viktig virkemiddel for å øke livskvalitet til både brukere og pårørende, og tilrettelegge for at innbyggerne kan bo i eget hjem så lenge som mulig. Det vil i perioden være en prioritert oppgave å jobbe med videreutviklingen av dagaktivitetstilbudet til personer med demenslidelser. Dagaktivitetstilbud til denne målgruppen er et veldig sentralt virkemiddel for å lette den enkeltes hverdag og sykdomsforløp, utsette institusjonsbehovet og avlaste pårørende. For å videreføre profilen som hjemmetjenestekommune er tjenesten avhengig av å ha rett dimensjonering, differensiering og hensiktsmessig lokalisering av dagaktivitetstilbudene i kommunen. Dette er derfor et av utviklingsområdene fremover.

En del innbyggere med en demenslidelse klarer ikke å nyttiggjøre seg dagsentertilbudene utenfor eget hjem. Det er prioritert midler til et prosjekt med mål om å prøve ut en ny modell for dag- og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre med demens. I modellen inviteres innbyggere som er interessert og ønsker å bidra inn med ulike aktiviteter tilpasset den enkeltes interesser og behov. Utprøvingen av denne tilnærmingen videreføres som et prosjekt og erfaringene med tanke på videreføring i drift tas i arbeidet med Plan for helse og omsorgstjenester.

Det har vært kapasitetsutfordringer i den kommunale transporttjenesten. Tjenesten har blant annet mange oppdrag med kjøring av dagsenterbrukere. Transport er et område som må videreutvikles i perioden med tanke på effektiv utnyttelse og bærekraftige modeller.

5.14.3 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig i lys av arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringene.
- Planlegge gode og involverende prosesser i forbindelse med flytting av rehabiliteringsplasser fra Kløvertun til Valhalla helsesenter.
- Videreutvikle legevaktstjenesten gjennom prosjektet «Innovativ legevakt».
- Planlegge og forberede samlokalisering av ulike tjenester i nytt Helsehus.
- Ta i bruk og følge med på effekter av digitale løsninger.
- Videreutvikling av bærekraftige dag og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre med demens.

5.14.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hjemmetjenester og rehabilitering	417 341	354 117	381 853	381 793	381 271	381 148
Sum	417 341	354 117	381 853	381 793	381 271	381 148

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 5,5 mill. kr. Driftsbudsjettet er kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 22,2 mill. kr. Hovedårsaken til endringen er en styrking av budsjettet til private fysioterapeuter samt økt budsjett knyttet til bilkostnader. Området har i tillegg

budsjettert med inntekter på ca. 48 mill. kr i tilskudd fra staten, andre kommuner og egenandeler i 2024.

Hjemmetjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjett Tabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør om lag 234 mill. kr i 2024. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 616 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	354 117	354 117	354 117	354 117
Sum Deflator	13 337	13 337	13 337	13 337
Sum Lønns- og prisjustering	8 853	8 853	8 853	8 853
Tidligere vedtatte tiltak				
Midler overføres til BHT org	146	146	146	146
Økning integreringstilskudd	-14	-258	-254	-254
Økt grunnbemanning overført fra forvaltning til hjemmetjenester og omsorgstjenester	1 314	1 314	1 314	1 314
Andre tiltak	526	526	526	526
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 971	1 728	1 732	1 732
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-3 538	-3 948	-4 358	-4 358
Vedtatte endringer	20 623	19 969	19 563	19 563
Vedtatt ramme	374 740	374 086	373 680	373 680
Sum Innsparingstiltak	3 231	3 231	3 231	3 231
Nye tiltak				
50% avdelingsleder BPA fra Livsmestring	487	487	487	487
Midler til renhold Kløvertun fra hjemmetjenester overføres til eiendom	-504	-504	-504	-504
Økte behov rehabiliteringstjenestene	1 500	2 200	2 200	2 200
Økte leasingkostnader og økt antall biler i hjemmetjenesten	2 000	2 000	2 000	2 000
Andre tiltak	54	54	54	54
Sum Nye tiltak	3 537	4 237	4 237	4 237
Sum Integreringstilskudd	345	239	123	0
Nye tiltak og realendringer	7 113	7 707	7 591	7 468
Sum Rammefordeling	0	0	0	0
Interne rammeendringer	0	0	0	0
Ramme 2024-2027	381 853	381 793	381 271	381 148

Nye tiltak

50% avdelingsleder BPA fra Livsmestring

I forbindelse med overflytting av administrasjonen av den kommunale BPA-ordningen fra Hjemmetjenester og rehabilitering til Livsmestring (Aktiv fritid) høsten 2023, ble det holdt igjen midler til 50 % lederstilling i Hjemmetjenester og rehabilitering (jf. 2. tertial 2023). Disse midlene videreføres fast i rammen til Hjemmetjenester og rehabilitering.

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefsområdenes budsjett justeres.

Økte behov rehabiliteringstjenestene

Det er en underdekning i budsjetttrammene for fysioterapeuter med driftsavtale med kommunen, og det er ikke mulig å drifte etter budsjett med nåværende antall avtalehjemler. Området tilføres midler for å unngå å måtte trekke tilbake hjemler i 2024.

Økte leasingkostnader og økt antall biler i hjemmetjenesten

Hjemmetjenester og rehabilitering har mange biler, og kostnader til drift og anskaffelser har økt grunnet renteøkning og generell prisstigning på bl.a. drivstoff.

5.15 Omsorgssenter

5.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet består av syv enheter som omfatter 15 omsorgssentre med heldøgns omsorgstilbud og en enhet bestående av Kjøkkenservice.

Hvert omsorgssenter har langtidsplasser i form av sykehjemsplasser og/eller omsorgsboligplasser. Totalt antall plasser er 829, hvorav 49 er korttids- eller rulleringsplasser og 207 er omsorgsboliger.

Det er to typer omsorgsboliger, selvstendige leiligheter og bokollektiv. Omsorgsboligene er lokalisert i omsorgssentrene Strømmehaven, Randesund, Prestehøia, Grimtunet, Ternevig, Songdalstunet og Kleplandstunet.

Kjøkkenservice består av produksjonskjøkkenet på Bråvann, og kjøkkenene ved Søgne og Songdalstunet omsorgssenter. Kjøkkenservice leverer mat til institusjoner, til dagsenter og til hjemmeboende. Kjøkkenservice drifter kafeteria ved Songdalstunet og Valhalla, og catering på Kongens senter.

5.15.2 Hovedutfordringer

De hjemmebaserte tjenestene er innrettet med tanke på å gi forsvarlige helse- og omsorgstjenester så lenge som mulig i hjemmet. Som følge av dette, og den generelle demografiutviklingen, er det tydelig at helsetilstanden til beboere i sykehjem stadig blir mer sammensatt og komplisert. De fleste beboere har kognitive funksjonsnedsettelse og demenslidelse som krever spesiell tilrettelegging og oppfølging gjennom døgnet.

Årsakene til utfordringene er flere og sammensatte:

- Endret behov i beboergrupper over tid.
- Økte krav til dokumentasjon, risikoanalyser osv.
- Økende rekrutteringsutfordringer.
- Høyt sykefravær og stor turnover.

Endret beboergruppe over tid stiller store krav til rett kompetanse, blant annet når det gjelder å håndtere krevende situasjoner og utagerende adferd. Tjenesten har en rekke avvik relatert til vold og trusler i forbindelse med sykdomstilstander som gir utagerende adferd, både overfor med-beboere og ansatte. Dette er utfordrende problemstillinger som det jobbes med kontinuerlig.

Situasjonen totalt sett stiller økte krav til rett kompetanse for å sikre tilstrekkelig nivå og kvalitet i tjenesten, blant annet gjennom krav til dokumentasjon og muligheten til å drive nødvendig utviklings- og omstillingsarbeid. Dette vil ofte gi utslag i økt arbeidsmengde og tidspress ute i avdelingene. Pleie- og omsorgstjenesten har over lang tid hatt en svært kostnadseffektiv drift, noe som gjør at handlingsrommet til utvikling og omstillinger for å håndtere økte utfordringer er begrenset. Satsene for ISF (innsatsstyrt finansiering) har ikke vært justert i tråd med utvikling i sykdomsbilde, demografi og endrede krav og pålegg til tjenesten. Helse og mestring mottok en bekymringsmelding i 2022 fra hovedverneombud og plassverneombudene i omsorgssentrene hvor de belyser stor arbeidsbelastning for ansatte. Det er iverksatt tiltak som bidrar til å øke grunnbemanningen ved å sette inn avdelingsverter. Det jobbes videre med tiltak for å redusere arbeidsbelastningen for ansatte innenfor økonomiske rammer.

Kommunalsjefområdet opplever utfordringer med rekruttering av sykepleiere, da særlig til nattevakter. Til tider er det ingen søkere på sykepleierstillinger, selv med flere utlysninger, noe som er kritisk i forhold til tjenesten. Dette har ført til kortsiktige løsninger som ikke er bærekraftige på lengre sikt, noe som medfører stor belastning på de ledere og sykepleiere som er til rådighet i dag. Det jobbes med omstillinger med hensyn til å benytte kompetanse mer effektivt og redusere sårbarhet ved fravær. Det utvikles modeller for ambulante sykepleiertjenester på nattevakter, men dette gir økte kostnader i en overgangsperiode.

Omsorgssenter har hatt den største økningen i andel heltidsstillinger. Dette er i tråd med kommunens overordna satsing og strategi på heltidspolitik. Det innebærer imidlertid økte kostnader i turnus, som det ikke er inndekning for i vedtatte budsjetttrammer. I forbindelse med økonomiske tilpasninger vil området måtte vurdere å reversere på denne satsingen inntil området har opparbeidet seg et økonomisk handlingsrom. Det kan innebære at området igjen får økt andel korte vakter i turnus, samt at det vil redusere andel heltidsstillinger. Dette vil igjen kunne påvirke rekrutteringssituasjonen i negativ retning.

Høyt sykefravær og høy turnover er en utfordring da det går utover tilgjengelig kompetanse, stabilitet i personalgruppen og kjennskap til beboere. Det er store variasjoner mellom avdelingene. Systematisk arbeid med nærværstiltak vil intensiveres i hele kommunalsjefområdet i perioden. Dette er imidlertid utfordrende med hensyn til ledelseskapasitet og ressurser til å involvere ansatte ved å ta ansatte ut av tjenesten. Dette gjelder også mulighet for å satse på kompetansehevende tiltak. Området er alvorlig bekymret for omdømmeutviklingen fremover.

Ved inngangen til perioden er det satt i gang en rekke tiltak for å oppnå nødvendige driftstilpasninger til vedtatt budsjett og samtidig sikre omstilling som gir bedre bærekraft fremover blant annet med tanke på rekrutteringsutfordringene.

Det er i forbindelse med 2. tertial 2023 igangsatt en prosess for å omgjøre 10 omsorgsboligplasser ved "Loftet" på Songdalstunet og flytte beboere ned til ledige omsorgsboliger i Songdalsveien 56. Deretter omgjøres plassene ved Loftet til sykehjemsplasser, og beboere fra gul gruppe flyttes over til denne avdelingen. Dette er for å oppnå en mer hensiktsmessig drift og bedre samhandling på langtidsplasser i samme etasje når korttidsplassene flyttes ut. Gul gruppe vil etter dette, slik tilfellet også var før pandemien, ikke være i bruk inntil videre.

I det videre arbeidet med driftstilpasninger vil det bli vurdert å holde ytterligere heldøgns omsorgsplasser ledige og mulig også stenge plasser for å frigi ressurser vil være en del av denne vurderingen.

5.15.3 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig i lys av arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringene.
- Planlegge gode og involverende prosesser i forbindelse med endring i beboergrupper ved Songdalen omsorgssenter.
- Gjennomgang og tilpasning av turnuser til vedtatte budsjetttrammer.
- Planlegge for etablering av nye heldøgnsomsorgsplasser i perioden og sikre gode prosesser i forbindelse med eventuelt flytting av beboere.
- Ta i bruk og følge med på effekter av digitale løsninger.

5.15.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Omsorgssenter	222 090	165 607	177 652	208 582	214 031	211 031
Sum	222 090	165 607	177 652	208 582	214 031	211 031

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 1,4 mill. kr. Driftsbudsjettet er kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 10,7 mill. kr.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjett-tabellene over. Forventet ISF-finansiering av tjenestene utgjør omlag 622 mill. kr i 2024. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 800 mill. kr. Området har i tillegg budsjettert med 13,3 mill. kr i inntekter fra salg av matvarer og brukerbetalingen i 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	165 607	165 607	165 607	165 607
Sum Deflator	6 524	6 524	6 524	6 524
Sum Lønns- og prisjustering	4 140	4 140	4 140	4 140
Tidligere vedtatte tiltak				
Full drift Kleplandstunet - fase 2	0	25 315	25 315	25 315
Kleplandstunet - full drift 2025 (justering)	0	1 156	1 156	1 156
Økt grunnbemanning overført fra forvaltning til hjemmetjenester og omsorgstjenester	1 314	1 314	1 314	1 314
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 314	27 784	27 784	27 784
Sum Demografijustering	0	0	5 449	5 449
Vedtatte endringer	11 978	38 448	43 897	43 897
Vedtatt ramme	177 585	204 056	209 505	209 505
Nye tiltak				
Prisvekst og ulempetillegg - Full drift Kleplandstunet - fase 2	0	1 479	1 479	1 479
Prisvekst og ulempetillegg - Full åpning Kleplandstunet - fase 1	138	138	138	138
Renhold korttidsplasser Søgne til Eiendom fra Omsorgssenter	-344	-344	-344	-344
Andre tiltak	273	273	273	273
Sum Nye tiltak	67	1 546	1 546	1 546
Politiske vedtak				
Husassistent	0	3 000	3 000	0
Sum Politiske vedtak	0	3 000	3 000	0
Nye tiltak og realendringer	67	4 546	4 546	1 546
Sum Rammefordeling	0	-20	-20	-20
Interne rammeendringer	0	-20	-20	-20
Ramme 2024-2027	177 652	208 582	214 031	211 031

Nye tiltak

Prisvekst og ulempetillegg - Full drift Kleplandstunet - fase 2

Det lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst, samt ulempetillegg, i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Prisvekst og ulempetillegg - Full åpning Kleplandstunet - fase 1

Det lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst, samt ulempetillegg, i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Politiske vedtak

Husassistent

Det er lagt inn midler til å gjennomføre et to årig prøveprosjekt ved to omsorgsinstitusjoner for forsøke ut ny ansvar og oppgavefordeling som kan avlaste helsepersonell.

5.16 NAV

5.16.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet NAV består av to seksjoner med totalt 10 avdelinger. I tillegg kommer stabsfunksjon som støtter linjeledelsen, og administrasjon. Den ene seksjonen består av oppfølging av brukere i alle alders- og målgrupper, og har to avdelinger rettet mot unge under 30 år. Markedsarbeid og publikumsmottak er organisert i den andre seksjonen. Der ligger også viktige tiltak som Jobbhuset, Jobbskolen og prosjekter. Kommunal del av NAV består av funksjoner knyttet til tjenester etter Lov om sosiale tjenester i NAV. Sentralt er råd og veiledning og økonomisk sosialhjelp. Sentrale virkemidler utover dette er kvalifiseringsprogrammet, aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere og gjeldsrådgivning, samt frivillig og tvungen forvaltning.

5.16.2 Hovedutfordringer

Det er mange som i tiden fremover vil få store utfordringer i privatøkonomien knyttet til pris- og lønnsvekst. Utviklingen i arbeidsmarkedet fremover er usikker. Familier og enslige i lavinntekt er ekstra utsatt og har gjerne en svakere tilknytning til arbeid og utdanning. Dette øker behovet for å prioritere virkemidler ved NAV som kan forebygge og komme inn så tidlig som mulig for å forhindre langvarig utenforskap og omfattende helseproblemer.

Det er de aktive tiltakene, og ikke de økonomiske ytelsene som kan redusere behovet for økonomisk bistand og i større grad gjøre flere selvhjulpne. Det er svært krevende å sikre NAV tilstrekkelig handlingsrom på tiltakssiden. Behovet for å videreføre styrking av ressurser knyttet til økonomi- og gjeldsrådgivning vil antakelig være vedvarende i lengre tid fremover. Situasjonen må følges nøye for å vurdere volum og innretning på tiltakene i tråd med samfunnsutviklingen.

I forbindelse med utfordringene kommunen har knyttet til tilgjengelige nødboliger, har kommunen måtte inngå avtale med privat utleier. Dette er gjort for å ivareta kommunens lovmessige plikt til å skaffe midlertidig bolig og for å unngå mer kostbare løsninger i form av hotellopphold. Midlene er omprioritert fra budsjett til utbetaling av sosialhjelp. Det er omdisponert ytterligere midler fra sosialhjelpsbudsjettet hos NAV for å dekke ressurs til å etablere en forsøksordning med miljøvaktmester, sammen med By- og stedsutvikling. Miljøvaktmester skal følge opp midlertidige botilbud og nødovernatting, med tanke på bedre utnyttelse av boligmassen/kapasitet og reduserte kostnader til vedlikehold i forbindelse med hærverk. Tiltaket innarbeides i Boligsosial handlingsplan og sikres evaluering med tanke på ønsket effekt og eventuell videreføring fast i drift.

Flyktnings situasjonen krever ekstra tiltak og oppfølging fra NAV. Når det gjelder flyktninger som nå blir bosatt i forbindelse med krigen i Ukraina, vil det være usikkert hva dette vil føre med seg på lenger sikt når det gjelder kostnadsøkning og behov for tjenester i forbindelse med familiegjenforeninger. Kostnadene til økt sosialhjelp dekkes fra integreringstilskuddet.

Programmet Flere i arbeid er en viktig satsing for å gjøre veien til utdanning og arbeid lettere for flere. I forbindelse med bystyrets behandling av Økonomiplan 2022-2025 ble det vedtatt å redusere rammen for sosialhjelp med 2 mill. kr i 2023, økende til 2,5 mill. kr i 2024. Dette er en antatt effekt som må sees i sammenheng med budsjettvedtaket om bevilgning på 5 mill. kr til "Flere i arbeid" i tre år fra 2021. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023 ble satsene for sosialhjelp oppjustert med 10 %. NAV kompenseres for økningen videre i perioden.

Det omdisponeres ytterligere 5 mill. kr fra sosialhjelpsbudsjettet i NAV til omfordeling i det økonomiske opplegget for kommunen. Utviklingen i behov for sosialhjelp vil måtte følges nøye i perioden.

5.16.3 Hovedprioriteringer

- Utrede og planlegge for fremtidsrettede lokaler for NAV.
- Videreutvikle aktive og forbyggende tiltak knyttet til økonomisk råd og veiledning og gjeldsrådgivning.
- Følge utviklingen i behovet for sosialhjelp i befolkningen og følge effekter av økt bruk av KVP (kvalifiseringsprogram).
- Utvikle bruken av tiltaksmidler blant annet i forbindelse med Flere i arbeid for å redusere utenforskap.
- Følge med på effekter knyttet til utprøving av miljøvaktmester i nødboligarbeidet.

5.16.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
NAV	276 780	298 301	336 645	325 218	317 331	311 289
Sum	276 780	298 301	336 645	325 218	317 331	311 289

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2023 til 2024 økt med 22,6 mill. kr. Driftsbudsjettet er kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 15,7 mill. kr. Endringen skyldes i hovedsak helårseffekt av økt sats sosialhjelp fra RNB 2023, økt anmodning av bosetting av flyktninger, samt overføring fra sosialhjelpsbudsjettet til bykassa.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	298 301	298 301	298 301	298 301
Sum Deflator	8 257	8 257	8 257	8 257
Sum Lønns- og prisjustering	7 458	7 458	7 458	7 458
Tidligere vedtatte tiltak				
Omdisponering sosialhjelpsbudsjett	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Overføring av fritidsfond til kultur og innbyggerdialog	538	538	538	538
Redusert sosialhjelpsbudsjett - effekt Flere i arbeid	-538	-538	-538	-538
Reduserte leieutgifter areal Gyldengården	0	0	-2 306	-2 306
Økning integreringstilskudd	-303	547	647	647
Økonomisk råd- og veiledning	1 025	1 025	1 025	1 025
Økt anmodning om bosetting av flyktninger - økning integreringstilskudd	0	-7 471	-7 471	-7 471
Andre tiltak	14	14	14	14
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-289	-6 910	-9 117	-9 117
Vedtatte endringer	15 425	8 805	6 598	6 598
Vedtatt ramme	313 726	307 105	304 899	304 899
Nye tiltak				
Omprioritering fra kjøp av Rusplasser til Babettes hus	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
Omprioritering fra sosialhjelp	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Overføring av tilskudd fritidsfond til kultur og innbyggerdialog videreføres	-538	-538	-538	-538
Overføring av utgifter til miljøvaktmester fra NAV til Eiendom	-750	-750	-750	-750
Tilskudd til fritidsfond finansieres av overordnet ansvar	538	538	538	538
Økt sats sosialhjelp RNB 2023 årseffekt	12 900	12 900	12 900	12 900
Andre tiltak	6	6	6	6
Sum Nye tiltak	5 618	5 618	5 618	5 618
Sum Integreringstilskudd	16 915	11 723	6 042	0
Politiske vedtak				
KVP .- kompensasjon for økt minstesats fra 01.07.24	386	772	772	772
Sum Politiske vedtak	386	772	772	772

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Nye tiltak og realendringer	22 919	18 113	12 432	6 390
Ramme 2024-2027	336 645	325 218	317 331	311 289

Nye tiltak

Helse og mestring delfinansiering av Bedriftshelse tjenesten

Etablering av Bedriftshelsetjenesten (BHT) har vært organisert som et midlertidig 3-årig prosjekt, som er besluttet videreført fast i drift. Det ble i prosjektperioden trukket ut ressurser fra kommunalsjefområdenes rammer for å delfinansiere drift av BHT. Disse midlene er nå kompensert slik at finansiering av videre drift av BHT dekkes sentralt og kommunalsjefsområdenes budsjett justeres.

Omprioritering fra kjøp av Rusplasser til Babettes hus

Det er overført midler fra NAVs budsjett til kjøp av omsorgsplasser til rusmiddelavhengige, for å dekke kostnader til tjenestekjøp av nødovernattingsplasser til kvinner ved Babettes Hus. Omdisponeringen varer frem til avtalen med Shalam opphører i 2027.

Omprioritering fra sosialhjelp

Rammen til sosialhjelpsutbetaling reduseres med 5 mill.kr fra 2024 og omdisponeres til andre prioriterte behov i Helse og mestring i perioden.

Overføring av tilskudd fritidsfond til kultur og innbyggerdialog videreføres

Forsøksordningen med Fritidsfond er besluttet videreført fast i drift og Helse og mestring overfører sin andel av finansieringen til ordningen som er organisert under Kultur og innbyggerdialog.

Overføring av utgifter til miljøvaktmester fra NAV til Eiendom

Det omdisponeres midler fra sosialhjelpsbudsjettet hos NAV for å dekke ressurs til å etablere en forsøksordning med miljøvaktmester, sammen med By- og stedsutvikling. Miljøvaktmester skal følge opp midlertidige botilbud og nødovernatting, med tanke på bedre utnyttelse av boligmassen/kapasitet og reduserte kostnader til vedlikehold i forbindelse med hærverk. Tiltaket innarbeides i Boligsosial handlingsplan og sikres evaluering med tanke på ønsket effekt.

Tilskudd til fritidsfond finansieres av overordnet ansvar

Forsøksordningen med Fritidsfond er besluttet videreført fast i drift. Beløpet var opprinnelig finansiert fra sosialhjelpsbudsjettet. Det er omprioritert midler fra overordna ansvar i Helse og mestring til sosialhjelpsbudsjettet

Økt sats sosialhjelp RNB 2023 årseffekt

NAV kompenseres med at økt sats knyttet til at sosialhjelpssatsene økes med 10 % fra 01.07.2023.

Politiske vedtak

KVP.- kompensasjon for økt minstesats fra 01.07.24

Det er lagt inn midler som kompenserer for at minstesatsene på KVP er økt.

5.17 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024-27	2024-27
Investeringer							
Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg		800	800	800	800	3 200	0
EIE – 6 bemannede boliger rehabilitering Langenesåsen	70 000	40 000	0	0	0	40 000	-11 514
EIE – 6 bemannede boliger psykisk helse Dvergsnesveien	72 063	62 500	0	0	0	62 500	-11 178
EIE – 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie	68 707	0	0	5 000	63 563	68 563	-11 514
EIE- 10 enkeltstående utleieboliger	49 501	16 737	0	0	0	16 737	0
EIE- 6 bemannede boliger rehabilitering Harald Gilles vei	53 920	4 424	0	0	0	4 424	-11 178
EIE- Nytt aktivitetscenter vest - erstatning Gislemyrveien	187 448	0	0	5 000	15 000	20 000	0
EIE- Nytt helsehus	532 006	6 472	93 918	161 640	190 037	452 067	-17 824
EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund	570 830	209 855	125 922	172 359	49 177	557 313	-
							129 224
EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Strømme	232 700	0	3 000	70 700	86 000	159 700	-24 954
EIE- Nytt omsorgssenter 2030	843 761	0	0	0	3 984	3 984	0
EIE- Oppgradering kjøkken sykehjem	13 380	1 950	0	0	0	1 950	0
EIE- Oppgradering langtidsavdeling Songdalen	11 169	10 700	0	0	0	10 700	0
EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger	12 300	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
EIE- To nødboliger	11 393	8 393	0	0	0	8 393	0
EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning	27 700	0	3 000	24 680	0	27 680	-8 000
EIE-Ombygging avdelingskontor hjemmetjenesten Grimtunet	1 000	0	0	0	1 000	1 000	0
Helse og mestring investeringsfond		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Inventar og vedlikehold Kjøkkenservice		300	300	300	300	1 200	0
IT-investeringer		750	750	1 750	1 750	5 000	0
Mobiltelefoner sykesignalanlegg		140	140	140	140	560	0
Tilleggsteknologi varsling		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utskiftning av lokalt journalsystem	6 350	4 450	1 900	0	0	6 350	0
Sum Investeringer	2 764 228	371 471	233 730	446 369	415 751	1 467 321	-
							225 386

Alle investeringsprosjekter med EIE- i navnet budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet av pedagogiske hensyn. Det vil si at 9,4 mill. kr budsjetteres i Helse og mestring, og 362 mill. kr budsjetteres i Eiendom for 2024.

Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg

Midler til kommunalområdets løpende investeringer knyttet til digitale trygghetsalarmer og varslingsanlegg i sykehjem. Oppsett av nye alarmanlegg i sykehjemmene stoppet opp i på grunn av manglende leveranser av utstyr under pandemien. Arbeidet er gjennomopptatt og forventes ferdigstilt senest i 2024.

Kommunalområdet vil i perioden få økte kostnader i forbindelse med at teleoperatørene vil slukke 2G-nettet i Norge i 2025. Mange installasjoner og bransjer benytter fortsatt 2G ved maskin til maskinkommunikasjon, deriblant varsling og velferdsteknologi. Utfasingen av 2G-nettet vil få betydelige konsekvenser ved at dagens digitale trygghetsalarmer ikke lenger vil fungere når nettet slukkes. Området må derfor skifte ut 2 500 digitale trygghetsalarmer innen 2025. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

EIE – 6 bemannede boliger habilitering Langenesåsen

Helse og mestring har ansvar for å sikre egnede boforhold for brukere innen målgrupper med særskilte behov på habiliteringsfeltet. Det er behov for å etablere to enkeltstående bemannede boliger på samme tomt som et bofellesskap med fire boenheter. Vurderinger som ligger til grunn for driftsmodellen har særlig hensyntatt det å sikre forsvarlige tjenester og arbeidsforhold. På grunn av særskilte behov er det nødvendig å gjennomføre bygging av alle seks boenheter samtidig. Det haster å gjennomføre boligetableringen da det foreligger krav etter tilsyn om å lukke avvik. Det er derfor lagt inn investeringsmidler til ferdigstilling i 2024. Det er lagt inn driftsmidler til to av boenhetene. Kommunalområdet vil i perioden vurdere muligheter for omprioritering av driftsmidler i tråd med behov.

EIE – 6 bemannede boliger psykisk helse Dvergsnesveien

Med utgangspunkt i behovsframskrivninger har Helse og mestring meldt behov for seks boenheter i tun for personer med psykiske helseutfordringer. Dette er et bemannet bofellesskap og samlokaliserte boliger (hybridmodell) som bygges i Dvergsnesveien, med plan om ferdigstilling og innflytting tidlig i 2025. Det er lagt inn midler til bemanning knyttet til disse seks boenhetene med helårseffekt fra 2025.

EIE – 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie

Det er behov for bemannede boliger for personer med utfordringer knyttet til rusproblematikk. Det skal etableres seks boenheter utformet som småhus ved Voie Ringvei. Det er lagt inn investeringsmidler i 2026 og 2027, med plan om drift fra 2028.

EIE- 10 enkeltstående utleieboliger

Det er i tidligere vedtatt budsjett avsatt midler til 10 enkeltstående boliger til innbyggere som er vanskeligstilte på boligmarkedet. Boligene inngår i den differensierte porteføljen av kommunale utleieboliger, som framskaffes og forvaltes av Bolig i By- og stedsutvikling og tildeles av boligavdelingen i Helse og mestring. Framskaffelsen er en tidkrevende prosess med tanke på å finne egnede eiendommer og dialog med selger og nabolag. Det er i perioden 2019 - 2023 ervervet 8 eiendommer for formålet. Framskaffelsen av de gjenstående to enkeltstående utleieboligene er en prioritert oppgave i arbeidet med å differensiere den kommunale utleiemassen i tråd med behovet.

EIE- 6 bemannede boliger habilitering Harald Gilles vei

Det er behov for flere boliger på habiliteringsfeltet med heldøgns bemanning. Det etableres seks nye boenheter i Harald Gilles vei. Endring i totalkapasiteten på antall boliger er i realiteten to boenheter, siden fire boenheter er erstatning for boliger som ble sanert i forrige periode. Prosjektet er kalkulert til en total kostnad på 53,9 mill. kr som er innarbeidet i perioden. Byggestart er høsten 2023 og boligene forventes å stå klare til bruk medio 2024. Det er lagt inn driftsmidler med halvårseffekt for 2024.

EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien

Det er behov for utvidelse av antall tilgjengelige plasser i aktivitetssenter for habilitering. Nytt aktivitetssenter Vest skal erstatte aktivitetssenteret i Gislemyrveien. Fram til ferdigstilling av prosjektet vil det være behov for driftsmidler til kompenserende tiltak for målgruppen. Lokalisering må vurderes nærmere i samarbeid med By- og stedsutvikling, slik at strategisk areal- og byplanlegging sikres. Det er lagt inn en avsetning til oppstart av byggeprosjektet i 2026/2027 og bygging i 2028, med planlagt drift fra 2029.

EIE- Nytt helsehus

Det er lagt inn investeringsmidler til et kommunalt byggeprosjekt på Eg i nært samarbeid med Sørlandet sykehus, med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier på tvers av forvaltningsnivå innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges nye lokaler for Kristiansand legevakt lokasjon Eg og andre kommunale tjenester, samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet skal

gjennomføres som ett felles byggeprosjekt for Kristiansand kommune og Sørlandet, med ferdigstilling og drift fra 2028.

EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund

Investeringsprosjektet Omsorgssenter 2026 gjennomføres på to lokasjoner, og er i denne økonomiplanrulleringen splittet i to separate prosjekter. Dette prosjektet på Randesund omsorgssenter omhandler riving av 16 sykehjemsplasser, og bygging av nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 omsorgsboliger som videreføres. Den opprinnelige planen var å bygge 44 nye plasser. I reguleringsplanarbeidet har planavdelingen åpnet for å foreslå en økning til 58 plasser. Investeringsbudsjettet for prosjektet er justert for dette antallet. Prosjektet forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er lagt inn driftsmidler for 14 nye plasser. Driftsmidler for øvrige plasser håndteres ved omdisponering av driftsmidler i kommunalområdet. Det er tilgjengelige driftsmidler fra sykehjemsplassene på Randesund og Strømme som skal rives. I tillegg vil det være nødvendig å flytte driftsmidler for 14 plasser for å realisere full drift av 58 nye plasser. I denne sammenhengen vurderes flytting av driftsmidler fra Langenes til Randesund i og med at videre bruk av Langenes skal vurderes i perioden. Se omtale under kap. om hovedprioriteringer.

EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Strømme

Investeringsprosjektet Omsorgssenter 2026 gjennomføres på to lokasjoner, og er i denne økonomiplanrulleringen splittet i to separate prosjekter. Dette prosjektet på Strømme omhandler riving av 14 sykehjemsplasser og bygging av 28 nye sykehjemsplasser. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Ferdigstilling er forskjøvet ett år til 2028.

EIE- Nytt omsorgssenter 2030

Basert på framskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser i tråd med befolkningsutvikling, er det meldt behov for betydelig utvidelse av kapasitet. Planlegging, prosjektering og bygging av nye omsorgssentre tar ca. 5-6 år. På denne bakgrunn var det forrige periode lagt inn en avsetning fra 2026 for å starte arbeidet med nytt omsorgssenter med mål om ferdigstilling av 84 nye heldøgns omsorgsplasser i 2029. Bystyret har i 2023 vedtatt at drift av dette omsorgssenteret skal konkurranseutsettes. Kommunedirektøren har ikke funnet økonomisk handlingsrom til investering og drift av disse 84 heldøgns plassene fra 2029. Ferdigstilling av byggeprosjektet forskyves derfor til 2030.

EIE- Oppgradering kjøkken sykehjem

Institusjonskjøkken benyttes intensivt og er utsatt for betydelig slitasje. Det er behov for en planmessig oppgradering og utskiftning av disse. Arbeidet startet opp i 2016 og vil bli ferdigstilt i 2024. Det er lagt inn en bevilgning på 1,9 mill. kr i 2024 for oppgradering av de siste kjøkkenene som gjenstår i denne omgang.

EIE- Oppgradering langtidsavdeling Songdalen

Prosjektet gjelder oppgradering av beboerrom og fellesarealer, inkludert utvidelse av dagligstuen. Denne utvidelsen krever at det fjernes ett tilstøtende beboerrom. For å sikre budsjettbalanse for omsorgssenteret er det nødvendig å etablere et nytt beboerrom i tilknytning til avdelingen. Prosjektet forutsetter utflytting av alle beboere under ombyggingen. På grunn av justeringer i løsningsforslag for antall beboerrom er prosjektet forskjøvet til 2024, og det er lagt inn en tilleggsbevilgning i 2024.

EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger

Helse og mestring og Bolig i By- og stedsutvikling har i fellesskap gjennomgått behov for oppgraderinger i bemannede boliger for habilitering, rus og psykisk helse. Mange boliger er av eldre årgang, og i tillegg til ordinært vedlikehold er det behov for oppgradering av personalfasiliteter til dagens standard og krav. Det er forskjellige behov i ulike enheter. Det kan gjelde etablering av garderober, kontor, hvilerom for nattevakt og sikkerhetstiltak for personalet, m.m. Det er lagt inn midler til tiltak fra 2022 med 2 mill. kr.

første år og 1 mill. kr. påfølgende år. Budsjettet til dette arbeidet videreføres med 1 mill. kr. per år i perioden.

EIE- To nødboliger

Det er avsatt midler til å fremskaffe to ekstra boenheter som kan inngå i kommunens portefølje av nødboliger. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har over tid samarbeidet om å finne boliger som kan erverves til formålet. Det er utfordrende å finne objekter på bruktmarkedet som er egnet med tanke på tilstand og beliggenhet. Kommunen har en boligmasse som ikke er tilstrekkelig tilpasset ulike behov i målgruppen vanskeligstilte på boligmarkedet og har et stort press på eksisterende nødboligmasse. Det arbeides med etablering av en midlertidig boenhet på Voie. Arbeidet med å fremskaffe enda en ekstra nødboligenhet vil være prioritert i perioden.

EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning

Prosjektet innebærer en utvidelse av avlastningstilbudet til habilitering med 7 nye avlastningsplasser i Lundeveien, med nye bad/toalett, fellesarealer og nye personalrom. I tråd med tidligere helse- og omsorgsplan for Søgne kommune, er beboere fra Lundeveien flyttet over til Kleplandstunet for å frigjøre lokalene til utvidelse av avlastningstilbudet. I forbindelse med ny utredning i 2022 er opprinnelig avsetning oppjustert fra 14 mill. kr. til 27,7 mill. kr. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026.

EIE-Ombygging avdelingskontor hjemmetjenesten Grimtunet

Hjemmetjenesten for områdene Tinnheia og Grim/Strai har behov for utvidede og bedre tilrettelagte avdelingskontorer, for å sikre både kapasitet for tjenesten som er i vekst, og hensiktsmessige løsninger for effektiv drift, samhandling og arbeidsmiljø. Tidligere er det søkt etter nye lokaler. Det er nå funnet en løsning på nåværende lokasjon Grimtunet omsorgssenter som krever ombygging av lokaler i første etasje. Det er lagt inn en avsetning mot slutten av planperioden for oppstart av prosjekteringen, med forventet ferdigstilling i 2028.

Helse og mestring investeringsfond

Dette er Helse- og mestrings eget investeringsfond. Midler herfra blir brukt til å finansiere løpende investeringsbehov i området. Eksempelvis vedlikehold og fornyelse av inventar på institusjoner og bygg, i tillegg til å løse ekstraordinære mindre investeringsbehov. Det er allerede avdekket behov for investeringsmidler i forbindelse med ombygginger ved legevakten på Eg våren 2023. Dette er i forbindelse med at telefonsentralen ved legevakta er samlokalisert med responsentertjenesten. Med denne investeringen vil Helse og mestrings investeringsfond for neste år allerede være disponert.

IT-investeringer

Dette er Helse og mestrings eget IT-investeringsfond. Midlene brukes til IT-modernisering av tjenestene i området og løpende utskifting av utstyr. Rammen ble i vedtatt budsjett redusert med 1 mill. kr i 2024 og 2025. Dette var Helse og mestrings andel av investeringskostnaden til utskifting av elektronisk pasientjournal. Fra 2026 økes investeringsfondet med 1 mill. kr. Det viser seg ved utskifting av digitale informasjonssystemer at kostnadene i større grad dreier seg om driftskostnader i form av lisenser framfor investeringer. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

Tilleggsteknologi varsling

Det er bevilget 1 mill. kr årlig i perioden til prosjekt tilleggsteknologi varsling.

Utskiftning av lokalt journalsystem

Det vil være behov for å anskaffe ny elektronisk pasientjournal i perioden og det vil påløpe investeringskostnader knyttet til anskaffelsen. Det er derfor vedtatt å bevilge midler til dette i 2025 og 2026. Implementeringskostnader vil påløpe i drift. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

5.18 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-10 Tilrettelegging for mer bruk av Inn På TUNET-tjenester	Bystyret ber administrasjonen tilrettelegge for mer bruk av Inn På TUNET-tjenester i skole og eldreomsorg.
2024-11 Samordning av utbetalingsdatoer for sosiale ytelser	Bystyret ber administrasjonen om å samordne utbetalingsdatoer for ulike sosiale ytelser gitt av kommunen.
2024-12 Prøveprosjekt med usassistenter	Bystyret ber administrasjonen sette i gang et toårig prøveprosjekt med husassistenter på to egnende institusjoner i kommunen etter modell fra Stavanger kommune. Målet er å lette byrden til de ansatte, samt forebygge gjennomtrekk av ansatte og sykefravær. Innovasjon og samhandling gjennomfører følgeforskning på prosjektet.
2024-13 Forenkling av søknadsprosess til BPA ordningen	Bystyret ber om en sak som belyser hvordan søknadsprosessen knyttet til BPA-ordningen kan forenkles. Saken må også belyse kommunens tildelingskriterier for BPA og vurdere hvor strenge disse er sammenlignet med andre kommuner.
2024-14 Midler til psykisk helse anbefales øremerket Blå Kors	I Økonomiplanen for kommunen innenfor "Helse og mestring" er det på side 128 satt inn i "Nye tiltak" 2,94 mill. kr til "Psykisk helse og rus - Statsbudsjett 2024". Midlene er begrunnet med behov for flere lavterskeltilbud innenfor rus- psykisk helse. Kommunedirektøren foreslår å overføre disse midlene til Helse og mestring. Anbefalingen er at 2,5 mill. kr av disse 2,9 mill. kr øremerkes Blå Kors Gatenært og at det legges til grunn bedre tilbud til flere, enda raskere, samt lavterskel. Blå Kors sitt gatenært prosjekt tar inn opp mot 100 brukere hver dag, og hvor brukerdoser har blitt redusert betydelig. Samfunnskostnadene ved å la vær å gripe fatt i utfordringene til brukerne utgjør 10-talls millioner per år. Et konservativt anslag tilsier at en krone til gatenært gir minimum 5 ganger besparelse for kommunen. (Forslag fremmet av PP/INP/KL/KONS).
2024-15 Utarbeidelse av rammeavtale FIDA og PitStop	Bystyret ber om at det utarbeides en rammeavtale med FIDA og PitStop på linje med andre inngåtte rammeavtaler.
2024-16 Kommunens arbeid inn mot pårørende til ulike brukergrupper	Bystyret ber administrasjonen om en sak der kommunens arbeid inn mot pårørende til barn med funksjonsnedsettelse, eldre og hjemmeboende personer blir belyst. Det bes om redegjørelse for tildeling av ulike former for avlastning. Videre må det fremkomme hvordan kommunen kan styrke samarbeidet og tilbudet til disse, slik at de lettere kan klare å stå i oppgavene.
2024-17 Dialog med SiA om støtte til psykisk helsetilbud	Bystyret ber administrasjonen om å gå i dialog med Studentsamskipnaden i Agder for å kartlegge hvordan kommunen kan bidra til å støtte SiA sitt psykisk helsetilbud. Det legges frem en sak før rullering av økonomiplan som synliggjør ulike måter kommunen kan bidra med eventuelle administrative og/eller økonomiske kostnader.

6 Kultur og innbyggerdialog

6.1 Kort om området

Kultur og innbyggerdialog består av kulturtjenester, idrett og fritid, tjenester for dialog med befolkningen og samarbeid med aktører som sammen skaper et rikt kulturliv, idrettsliv, frivillige og dialog i Kristiansand. Området består av fire kommunalsjefområder:

- Kulturstab med fagmiljø for kunst og kultur, samt koordinerende funksjoner innen folkehelse, kriminalitetsforebygging, likestilling og flerkulturell dialog. Herfra gis det tilskudd til ulike kunst- og kulturaktører, samt tilskudd til Kirkelig fellesråd.
- Kultur og fritid med tjenester og samarbeid innen kulturarenaer, fritid og kulturskole.
- Kommunikasjon og innbyggerdialog med tjenester og samarbeid innen innbyggertorg, frivillighet og medvirkning, kommunikasjon og bibliotek.
- Idrett og fysisk aktivitet med tjenester og fagmiljø for areal og anlegg for allsidig idrett og fysisk aktivitet.

6.2 Hovedutfordringer

Kvalitet. Løfte kvaliteten på tjenestene gjennom kunnskapsdrevet utvikling av tjenestetilbud og forvaltning.

Utvikle området. Fortsette utviklingen av innbyggerdialogen og samhandling med frivillighet og innbyggere. Benytte ressursene til tjenestene enda mer effektivt.

Forankre og planlegge. Fullføre planarbeid som har blitt forsinket under pandemien, og sikre forankring og samhandling internt og eksternt for at planverk skal følges opp av flere aktører.

Samarbeid. Bidra til utvikling av kulturnæring, institusjoner og frigrupper gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.

6.3 Endrede forutsetninger

Området Kultur og innbyggerdialog er omorganisert fra 1. september 2023. Kultur og idrett er endret, slik at Idrett skilles ut som eget kommunalsjefområde og blir Idrett og fysisk aktivitet. Budsjettrammene for nytt kommunalsjefområde endres fra 1. januar 2024. Innbyggerdialog endres til Kommunikasjon og innbyggerdialog, der enhetene Frivillighet og Demokrati slås sammen som en enhet.

Prosjektet Fritidsfond inngår som fast driftstiltak etter prosjektperioden fra 1. mai 2024, slik bystyret vedtok i sak 116/2023. Fritidsfondet flyttes organisatorisk fra Fritidsenheten til Innbyggertorg. Fritidsfondet er på 1,67 mill. kr i 2024 etter varige omdisponeringer fra flere områder.

Det har vært en ambisjon å rehabilitere to kunstgressbaner per år, men med den ekstraordinære kostnadsutviklingen i markedet er det nå kun mulig å ta én bane per år innenfor avsetningen i økonomiplanperioden.

6.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Idrett og fysisk aktivitet	-405	-405	-565	-605
Kommunikasjon og innbyggerdialog	-1 906	-2 846	-3 046	-3 446
Kultur og fritid	-1 802	-3 102	-3 255	-3 315
Kultur og innbyggerdialog - stab	-430	-830	-830	-830
Prisjustere Tilskuddordninger kultur	430	430	430	430
Reduksjon områderamme Kommunikasjon og innbyggerdialog	-290	-340	-410	-470
Reduksjon områderamme Kultur og fritid	-290	-350	-410	-460
Reduksjon områderamme Idrett og fysisk aktivitet	-140	-160	-190	-220
Reduksjon områderamme Kirkelig fellesråd	-230	-280	-340	-380
Reduksjon områderamme Stab	-410	-470	-530	-600
Totalsum	-5 473	-8 353	-9 146	-9 896

Innsparinger på kommunalsjefområdene

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Kultur og innbyggerdialog stab				
Staben - redusere 0,5 årsverk	0	-400	-400	-400
Rammereduksjon stab	-410	-470	-530	-600
Rammereduksjon Kirkelig fellesråd	-230	-280	-340	-380
Sum	-640	-1 150	-1 270	-1 380
Kultur og fritid				
Kommunalsjef: Besparelse vakant stilling (tidl. vedtak)	-226	-226	-226	-226
Kommunalsjef: Redusere disposisjonsfond	-103	-153	0	0
Kommunalsjef: Redusere driftsutgifter	0	0	-106	-66
Kulturskole: Besparelser ved naturlig avgang (tidl. vedtak)	-60	-60	-60	-60
Kulturskole: Redusere med 1 årsverk fra 2025, fortrinnsvis i adm.	0	-800	-800	-800
Kulturskole: Inntekter fra utleie nybygg på Silokaia	-100	-100	-200	-250
Fritid: Besparelser ved naturlig avgang - 1 årsverk	-358	-758	-758	-758
Fritid: Økte inntekter fra utleie til private	-100	-100	-100	-100
Kulturarena: Redusere med 1 årsverk (Vågsbygd/Samsen)	-755	-805	-805	-805

Kultur og innbyggerdialog

Kulturarena: Økte inntekter på utleie næringsliv/private	-100	-100	-200	-250
Rammereduksjon Kultur og fritid	-290	-350	-410	-460
Sum	-2 092	-3 452	-3 665	-3 775
Kommunikasjon og innbyggerdialog				
Innbyggertorg: Nedbemanning naturlig avgang (tidl. vedtak)	-538	-538	-538	-538
Bibliotek: Nedbemanning naturlig avgang (tidl. vedtak)	-108	-108	-108	-108
Frivillighet og Demokrati: Sammenslåing enhetene - 0,6 % årsverk	0	-650	-650	-650
Demokratienheten: Nedbemanne 1 årsverk	0		-200	-600
Innbyggertorg: Redusere 1 årsverk	-410	-700	-700	-700
Innbyggertorg: Økt inntekt bevillingsavgifter skjenk og tobakk	-200	-200	-200	-200
Kommunalsjef: Redusere 0,5 årsverk	-650	-650	-650	-650
Rammereduksjon Kommunikasjon og innbyggerdialog	-290	-340	-410	-470
Sum	-2 196	-3 186	-3 456	-3 916
Idrett og fysisk aktivitet				
Effektivisere ved omorganisering i administrasjonen (tidl. vedtak)	-105	-105	-105	-105
Økte inntekter på utleie av idrettsanlegg til kommersielle aktører	-300	-300	-460	-500
Rammereduksjon Idrett og fysisk aktivitet	-140	-160	-190	-220
Sum	-545	-565	-755	-825
Sum innsparingstiltak	-5 473	-8 353	-9 146	-9 896

Staben

Stabens del av besparelsene må tas gjennom reduserte stillingsressurser fra 2025.

Kommunedirektørens forslag om reduksjon i tilskuddsordninger på 430 000 kr ved at disse ikke gis full lønns- og prisstigning på 4,3 % ble reversert og tilbakeført med samme beløp i bystyrets budsjettvedtak.

Bystyret vedtok rammereduksjon for Kirkelig fellesråd og ytterligere rammereduksjon for stab, og som innarbeides med tiltak i 2024-budsjettet etter egen sak til kultur og idrettsutvalget.

Kultur og fritid

Tre hovedgrep for å gjennomføre innsparingskravene:

- Redusere bemanningen. Hovedsakelig ved naturlig avgang og fortrinnsvis i stillinger knyttet til administrasjon og ledelse.
- Øke inntektskravet knyttet til utleie av lokaler og anlegg.
- Redusere disposisjonsfond og buffere.

Konsekvensene trenger ikke bli dramatiske hvis enhetene klarer å organisere smartere og jobbe mer effektivt. Hvis ikke, kan det bli økt belastning på ansatte med tilhørende slitasje, økt sykefravær og dårligere arbeidsmiljø. En situasjon med ansatte som blir økonomisk overtallige kan oppstå, og vil da bli håndtert i henhold til kommunens vedtatte prosedyrer for dette.

Bystyrets vedtok ytterligere rammereduksjon for Kultur og fritid, og som innarbeides med tiltak i 2024-budsjettet etter egen sak til kultur og idrettsutvalget.

Kommunikasjon og innbyggerdialog

Innsparingskravet gjennomføres ved reduksjon i lederstillinger og ved å ikke besette stillinger ved naturlig avgang. Det er igangsatt arbeid for å slå sammen enheter.

Bystyrets vedtok ytterligere rammereduksjon for Kommunikasjon og innbyggerdialog, og som innarbeides med tiltak i 2024-budsjettet etter egen sak til kultur og idrettsutvalget.

Idrett og fysisk aktivitet

Det gjøres tiltak for å effektivisere og optimalisere driften/administrasjonen, samt at betalingssetser for leie av idrettslokaler og anlegg økes for kommersielle aktører.

Bystyrets vedtok ytterligere rammereduksjon for Idrett og fysisk aktivitet, og som innarbeides med tiltak i 2024-budsjettet etter egen sak til kultur og idrettsutvalget.

6.5 Hovedprioriteringer

Prosess for videreutvikling av Odderøya vil prioriteres. Nytt museumsbygg for Vest-Agder-museet i Nodeviga har hatt fin utvikling med tilsagn om finansiering fra kulturstiftelsen Cultiva og Agder fylkeskommune, samt positiv omtale i regjeringens museumsmelding. I Kristiansands kulturstrategi står det at kommunen skal «sikre at Odderøya har et komplett tilbud av formidlingsbygg for kulturarv, scenekunst, musikk og billedkunst». Et museumsbygg på Odderøya er med på å virkeliggjøre denne strategien.

Totalbudsjettet for Vannspeilet, inkludert den flytende utstillingen, er 21,5 mill. kr. Av dette er 20 mill. kr knyttet til selve vannspeilet/bryggeløsninger, mens 1,5 mill. kr er knyttet til utstillingstekniske installasjoner. I forslag til statsbudsjett for 2024 ligger det inne et tilskudd på 3 mill. kr til påbegynnelse av vannspeilet i Nodeviga, forutsatt at kommunen og fylket følger opp. Kommunedirektøren foreslår at Kristiansand kommune bidrar med sin andel på 3 mill. kr i 2024, tilsvarende statens foreslåtte bidrag.

Kommunen vil yte tilskudd til nytt museumsbygg det året staten er villig til å gå inn med midler. Den kommunale andelen er anslått til totalt 44 mill. kr til hele museumsbygget i Nodeviga, med planlagt bygging i 2027.

Det planlegges oppstart av prosjekt Pop-up møteplass på østsida i midlertidige lokaler på Rona fra høsten 2024. Området finansierer etablering og prøvedrift ut 2025, med omdisponering av egne budsjettmidler eller bruk av disposisjonsfond.

6.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

6.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80% lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Mengde av produsert restavfall i Kristiansand er halvert i 2030 på grunn av betydelig redusert forbruk og økt materialgjenvinningsgrad minst 65% innen 2030	Antall utlånte enheter fra utstyrlageret BUA.	12 629	16 000	18 000
	Nedlasting av e-bøker	18 000	23 000	30 000

Retningsmål: Kristiansand har en by og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Kristiansand har attraktive og tidsriktige kulturarenaer og kultur møteplasser for profesjonelle og det frivillige feltet, både i sentrum og i bydelene.	Antall gjennomførte dialogmøter med kunst- og kulturlivet.	5	6	8
	Antall kunstnere på Odderøya i yrkesaktiv alder, med inntekt primært fra kunstnerisk virke.	45	50	55
	Antall kunstverk i offentlig uterom i bydelssentre og nærmiljøer (ikke medregnet skoler/barnehager).	73	74	74
Kristiansand skal utvikle sentre, nærmiljø og møteplasser som attraktive steder med vekt på grønn struktur.	Andelen av kommunale utendørs idrettsanlegg som har smartbelysning	20,0 %	25,0 %	30,0 %
	Andelen kommunale kunstgressbaner som tilfredsstillers nasjonal forurensingsforskrift.	25,0 %	35,0 %	40,0 %
	Antall bydeler med tilrettelagte utendørs arenaer for kulturaktivitet.	5	5	6

6.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle innbyggere aktive samfunnsdeltakere og har tillit til hverandre.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Dialog, medvirkning og samskaping med underrepresenterte stemmer øker.	Gjennomførte dialogmøter med formannskapet	5	7	7
Innbyggere har digitale tjenester som sitt førstevalg	Antall følgere i de ulike kanalene våre øker: Facebook, innbyggerapp, Instagram, LinkedIn, Twitter, Youtube	20,0 %	25,0 %	30,0 %
	Antall unike årlige treff på nettsiden	320 000	330 000	340 000
Kristiansand har arenaer og møteplasser i alle deler av kommunen, som legger til rette for at flere deltar i et aktivt kultur-, idretts-, frivillighets- og fritidsliv	Andel av tilskudd til kunst og kulturformål til flerkulturelle prosjekter.	5,7 %	6,0 %	10,0 %
	Andel av tilskudd til kunst- og kulturformål til flerkulturelle søkere.	4,3 %	4,7 %	5,0 %
	Andel barn og unge (7-19 år) som kulturskolen regelmessig når med sin virksomhet.	15,0 %	16,0 %	18,0 %
	Antall besøk i fritidsklubb, helgearrangementer og Fritidsenhetens ferietilbud.	54 800	52 000	53 000
	Antall besøk på Samsen kulturhus.	100 000	95 000	95 000
	Antall besøkende på Søgne gamle prestegård.	0	30 000	40 000
	Antall utleiedager per år på de historiske husene Andøen gård, Myren gård og Christiansholm festning.	220	250	275
	Antall åpne arrangementer i Aulaen på Vågsbygd kultursenter.	0	10	10
	Antall åpne arrangementer i Sygna kultursenter.	0	15	20
	Antallet rehabiliterte kunstgressbaner per år.	2	2	2
Samlet besøk på bibliotekene i Kristiansand		525 000	550 000	600 000

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Alle barn og unge i Kristiansand har mulighet til å delta i trygge kultur- og fritidstilbud.	Antall arrangementer på Søgne gamle prestegård for barn og/eller ungdom.	20	25	25
	Antall barn, unge og voksne med behov for tilrettelegging som deltar i kultur- og fritidsaktiviteter gjennom Fritidsenhetens gruppetilbud.	615	635	650
	Antall friplasser på Fritidsenhetens ferietilbud.	321	300	320

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
	Antall friplasser/fritidsfondfinansierte plasser og deltakere i gratistilbud på Kulturskolen.	200	220	300
	Kristiansands rangering i Norsk idrettsindeks for storbyenes anleggsdekning.	1	1	1
Frivillige lag og foreninger gir tilbud om deltakelse til alle barn og unge	Andel barn og unge som er med i en frivillig organisasjon	62,0 %	67,0 %	72,0 %

6.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Kommunen er attraktiv som arrangørby for lokale og nasjonale arrangementer	Antall lokale arrangementer på bibliotek	450	475	500
	Antall lokale arrangementer på innbyggertorg	70	70	80
	Antall nasjonale arrangementer på innbyggertorg	2	2	2
	Antall regionale, nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer som Kristiansand kommune tilrettelegger for per år.	0	30	35
Kristiansand har et mangfold av kultur- og fritidsarenaer som legger til rette for utvikling og bruk av egen kompetanse.	Antall arrangerte kortkurs på Kulturskolen.	20	40	60
	Antall egne kurs og arrangementer på Samsen kulturhus.	120	130	130
	Samlet førstegangsutlån på bibliotekene i Kristiansand	430 000	0	500 000
Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av kunst og kulturfeltet.	Antall samarbeidsavtaler med studenter og ansatte ved UiA.	1	2	3

6.7 Endring betalingssetser

Som utgangspunkt økes betalingssetserne med 2,5 % som tilsvarer normal lønns- og prisstigning i kommunen, men kommunen er forberedt på at samlet lønns- og prisstigning kan komme på 4,3 % i henhold til statsbudsjettet for 2024. I utgangspunktet bør det legges til grunn en økning på 2,5 % for tilskudd dersom det ikke er særskilte prioriteringer som er foretatt. Dette vil innebære en innstramming i tilskudd. For noen ordninger er det avtalefestet justeringer. De må håndteres særskilt.

Noen betalingssetser vil få en noe større økning på grunn av avrunding til 10 eller 50 kr, eller fordi satsen har vært uendret over flere år. Andre satser forblir uendret dersom satsene har hatt større økning tidligere år, eller er i en kategori som ikke er naturlig for årlig endring. For å innfri innsparingskravet om økt inntekt på utleie av lokaler og anlegg vil enkelte betalingssetser bli økt mer enn den generelle prisstigningen. Det er lagt opp til at prisstrukturen og betalingssetserne forenkles mest mulig der det er formålstjenlig.

Det nye kulturskolebygget på Silokaia kan bare bli utleid i begrenset grad av hensyn til egen drift og innenfor rammene av lov om momskompensasjon. Det er behov for å få erfaringer med bruken og

driften før det konkluderes med i hvor stor grad lokaler i bygget skal utlånes eller leies ut til eksterne brukere. Prinsippene for utleie av bygget vil bli politisk forankret i hovedutvalget.

Betalingssatser under kommunalsjefområdet Idrett og fysisk aktivitet er endret, slik at bystyrets budsjettvedtak om gratis leie til inntektsgivende arrangementer for Idretten (750 000 kr) er fulgt opp fra 2024.

6.8 Planoppgaver

Planarbeid som pågår og skal vedtas i 2024:

- Strategi for toppidrett.

Følgende vedtatte planer skal rulleres i økonomiplanperioden:

- Temaplan frivillighet 2022-2026.
- Bibliotekplan 2022-2026.

I tilknytning til strategidokumentet for Kulturskolen skal det utarbeides to handlingsplaner i perioden:

- Handlingsplan for markedsarbeid og kommunikasjon (ny – oppstart i 2024. Vedtak i 2025).
- Handlingsplan for Den kulturelle skolesekken (oppstart av rulleringsarbeidet i 2026. Vedtak i 2027).

For følgende vedtatte planer vil rulleringsarbeidet starte opp i 2027:

- Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028.
- Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028.

6.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kulturstab	99 452	104 965	121 574	115 417	111 357	111 287
Kirkelig fellesråd	78 955	68 782	70 281	70 231	70 171	70 131
Kultur og fritid	86 354	86 948	88 356	86 077	85 799	85 615
Kommunikasjon og innbyggerdialog	79 682	81 952	87 748	87 073	87 220	89 120
Idrett og fysisk aktivitet	40 802	39 169	41 581	41 561	41 371	41 301
Sum	385 244	381 816	409 540	400 359	395 918	397 454

Områdets driftsbudsjett (ekskl. tilskudd til Kirkelig fellesråd) er økt fra 2023 til 2024 med 10,8 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 15,4 mill. kr ekskl. 3,3 mill. kr til Kirkelig fellesråd. Hovedårsaken til budsjettøkningen skyldes nye budsjettmidler til Tall Ships Races 2025 med 2 mill. kr, Fullriggeren Sørlandet med 4,8 mill. kr, Sandriphelia fritidspark med 0,5 mill. kr og prosjekt Vannspeilet i Nodeviga i regi av Vest-Agder-museet med 3 mill. kr.

Driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettert på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 70,3 mill. kr i 2024. Etter overgang til ny arkivløsning tilføres Kirkelig fellesråd 400 000 kr til økt driftskostnad fra 2024. Det kompenseres med 3,4 mill. kr for pris- og lønnsvekst. Økte strømkostnader som ble lagt inn i økonomiplanen fra 2023 på 1,9 mill. kr videreføres.

6.10 Kulturstab

6.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kulturstaben består av kulturfaglige, tverrfaglige og administrative rådgivere. Kulturfaglige rådgivere har det faglige ansvaret for kulturområdene visuell kunst, musikk, scenekunst, museer, kulturvern, litteratur og film. Arbeidet foregår i hovedsak langs to linjer: Forvaltning av kommunens økonomiske tilskudd til kulturlivet og som aktør i samfunnsutviklingen gjennom deltakelse, dialog og rådgiving. De tverrfaglige rådgiverne har ansvar henholdsvis på områdene kriminalitetsforebygging, likestilling, inkludering og mangfold, folkehelse og flerkulturell dialog. Rådgiverne skal være pådrivere for kompetanse, fagutvikling og rådgiving på det aktuelle området. Rådgiverne benytter sin kompetanse til tverrfaglig innovasjon og veiledning i samlet stab på området, ut til andre områder og til eksterne aktører.

Kirkelig fellesråd i Kristiansand er en selvstendig juridisk enhet, som følger kommunegrensene. Budsjettmidler knyttet til kirkens virksomhet overføres til fellesrådet i form av en tilskuddspost under kulturstaben.

6.10.2 Hovedutfordringer

For Kulturstab er hovedutfordringene:

- Prioritere ressurser for oppnåelse av kulturstrategiens visjon: **Kultur i alt vi gjør.**
- Prioritere fokus, samhandling og samarbeid om viktige samfunnsutfordringer når det gjelder folkehelse, kriminalitetsforebygging, flerkulturell dialog, likestilling, inkludering og mangfold.
- Bidra til utvikling av kulturnæring, institusjoner og fri grupper gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.
- Implementering av vedtatte planer gjennom samhandling og felles prioritering på bakgrunn av nye reduserte økonomiske rammevilkår.

6.10.3 Hovedprioriteringer

- Tilrettelegge kulturelle satsninger og regionens kulturarv for helhetlig attraksjonsutvikling.
- Sikre deltakelse fra ulike grupper i befolkningen i frivillige kulturaktiviteter, og samfunnsdeltakelse for øvrig.
- Videreutvikle tverrfaglig samarbeid for å fremme samfunnsutvikling på områdene folkehelse, likestilling, mangfold og kriminalitetsforebygging.
- Prioritere implementering av plan- og strategiarbeid og tiltak som følge av disse.

6.10.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kulturstab	178 407	173 747	191 855	185 648	181 528	181 418
Sum	178 407	173 747	191 855	185 648	181 528	181 418

Stabens driftsbudsjett (ekskl. tilskudd til Kirkelig fellesråd) er økt med 10,3 mill. kr fra 2023 til 2024. Det er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 7,8 mill. kr.

Kulturstaben administrerer kommunens økte driftstilskudd til Sandripheia fritidspark, Fullriggeren Sørlandet og Vest-Agder-museet Nodeviga, samt at prosjekt Tall Ships Races 2025 ledes fra Kultur og innbyggerdialog.

Kirkelig fellesråd

Driftstilskuddet til Kirkelig fellesråd utgjør fra 2023 totalt 70,3 mill. kr. Av dette utgjør 3,4 mill. kr kompensasjon for lønns- og prisstigning, som er beregnet på driftsrammen fra 2024. Tilskuddet er

redusert med 2,0 mill. kr for ekstrabevilgning i 2023 på vedlikeholdsarbeid på fasaden til Domkirken. Driftstilskuddet inkluderer også strømkompensasjon på 1,9 mill. kr og dekning av ny arkivløsning på 0,3 mill. kr fra ny IT-leverandør. Bystyret vedtok en generell reduksjon i driftstilskuddet på 230 000 kr i 2024, 280 000 kr i 2025, 340 000 kr i 2026 og 380 000 kr fra 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	173 747	173 747	173 747	173 747
Sum Deflator	3 453	3 453	3 453	3 453
Sum Lønns- og prisjustering	4 344	4 344	4 344	4 344
Tidligere vedtatte tiltak				
Fritidsfond styrkedråpen til K-41	108	108	108	108
Kirkelig fellesråd - opphør avtale med IT	102	102	102	102
Kunsthånd drift justeringer	268	268	268	268
Redusert tilskudd til Kunstsilo	2 117	2 117	2 117	2 117
Sørnorsk filmsenter-ny driftsavtale	53	105	105	105
Vedlikehold kommunale bygg	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Økt driftsstøtte til Kilden IKS	-102	-102	-102	-102
Andre tiltak	-0	-0	-0	-0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	495	548	548	548
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-2 071	-3 711	-4 223	-4 223
Vedtatte endringer	6 221	4 633	4 121	4 121
Vedtatt ramme	179 968	178 381	177 869	177 869
Sum Innsparingstiltak	1 431	2 561	2 953	2 843
Nye tiltak				
Budsjett Tall Ships Races overføres fra Organisasjon til Kultur og innbyggerdialog	2 050	4 100	0	0
Fullriggeren Sørlandet	4 800	0	0	0
Kirkelig fellesråd - ny arkivløsning i Kirkepartner	308	308	308	308
Opprettelse av fritidsfond styrkedråpen overføres til K-41 videreføres	-108	-108	-108	-108
Sandriphelia fritidspark økt tilskudd	556	556	556	556
Vest-Agder-museet Nodeviga	3 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	10 606	4 856	756	756
Politiske vedtak				
Reduserte reiseutgifter Kulturutvalget	-150	-150	-50	-50
Sum Politiske vedtak	-150	-150	-50	-50
Nye tiltak og realendringer	11 887	7 267	3 659	3 549
Ramme 2024-2027	191 855	185 648	181 528	181 418

Tidligere vedtatte tiltak

Redusert tilskudd til Kunstsilo

I kommunedirektørens forslag til økonomiplan ble det foreslått et samlet driftstilskudd til Kunstsilo på 8,400 mill. kr for 2023. Dette var i henhold til søknad. Bystyret vedtok et tilskuddstrekk på 2,065 mill. kr for 2023 på grunn av forsinket åpning. Det medførte at Kristiansand kommunes driftstilskudd for 2023 blir på totalt 6,335 mill. kr.

I kommunens økonomiplan er det avsatt et samlet driftstilskudd til Kunstsilo på 9,1 mill. kr for 2024.

Nye tiltak

Budsjett Tall Ships Races overføres fra Organisasjon til Kultur og innbyggerdialog

Prosjektledelse og kommunens bevilgning til Tall Ships Races 2025 er flyttet fra området Organisasjon til Kultur og innbyggerdialog.

Fullriggeren Sørlandet

Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet har søkt om økt driftstilskudd til mellomklassing i 2023 på 231 000 kr, og ytterligere 4,8 mill. kr for hovedklassing i 2024 som tas opp ved rullering av økonomiplanen. I 2025 skal Sørlandet gjennomføre en ny hovedklassing hvor alt skal godkjennes frem til 2030. Mens maskinrommet og det elektriske anlegget er i god stand vil det bl.a. være nødvendig å ruste opp skroget, hoveddekket, byssa, og toaletter/dusjer for å sikre drift av skuta frem mot hundreårsjubileet i 2027. Det er stort arbeid som krever planlegging og god forutsigbarhet for å sikre bevaring og seilingstillatelser.

I søknaden fra Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet er det påpekt at Kristiansand kommune arrangerer Tall Ships Races i 2025, og at det er store forventninger til at «Sørlandet» er tilstede under de arrangementene som Tall Ships Races 2025 representerer. Det gjør det nødvendig å gjennomføre hovedklassingen i 2024 i stedet for i 2025, mens selve kontrollen og fornyelse av seilingstillatelser da forventes å bli en formalitet i 2025.

Sandriphelia fritidspark økt tilskudd

Kristiansand kommune har vedtatt ny samarbeidsavtale og kommunalt oppgavefelleskap med Vennesla kommune, som ble vedtatt av bystyret 21.06.2023. Det innebærer ny ansvarsandel, og tilskuddet til Sandriphelia fritidspark økes med 556 000 kr fra 2023. Samlet tilskudd blir på 2,749 mill. kr for 2024.

Vest-Agder-museet Nodeviga

Totalbudsjettet for vannspeilet, inkludert den flytende utstillingen er 21,5 mill. kr. Av dette er 20 mill. kr knyttet til selve vannspeilet/bryggeløsninger, mens kr 1,5 mill. kr er knyttet til utstillingstekniske installasjoner. I forslag til statsbudsjett for 2024 ligger det inne et tilskudd på 3 mill. kr til påbegynnelse av vannspeilet i Nodeviga forutsatt at kommunen og fylket følger opp. Kommunedirektøren foreslår at Kristiansand kommune bidrar med sin andel på 3 mill. kr i 2024, tilsvarende statens foreslåtte bidrag.

Politiske vedtak

Reduserte reiseutgifter Kulturutvalget

Bystyret vedtok å redusere reiseutgifter for Kultur- og idrettsutvalget med 150 000 kr i 2024 og 2025, og 50 000 kr i 2026 og 2027. Det er ikke budsjettet et fastbeløp til studietur for hovedutvalget i nye Kristiansand. Studietur er tidligere prioritert for hovedutvalget i valgperioden, og innsparisingskravet dekkes fra stabsområdets budsjetttramme der denne utgiften tidligere er dekket.

6.11 Kultur og fritid

6.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Kultur og fritid består av tre enheter:

Kulturskolen gir barn og unge planmessig og allsidig opplæring og kreativ utfoldelse i kunstneriske fag. Undervisningen følger grunnskolens skoleår og gis på ettermiddag og kveldstid på 27 ulike steder i kommunen. Kulturskolen leverer også dirigenttjenester til kommunens skolekorps.

Kulturarenaenheten tilbyr arenaer for et mangfold av kulturopplevelser, både i egen regi og gjennom utleie av lokaler til andre. Enheten består av tre avdelinger: Samsen kulturhus, Søgne gamle prestegård og Vågsbygd kultursenter. Avdelingen i Vågsbygd har også ansvar for driften av de historiske byggene Andøen gård, Myren gård og Christiansholm festning.

Fritidsenheten har unge i alderen 10-18 år som hovedmålgruppe. Ung kultur og frivillig engasjement utvikles gjennom fritidsklubber, arrangementer, turer og andre ungdomsaktiviteter i nærmiljøene. Det gis gruppetilbud for ulike målgrupper med tilretteleggingsbehov. Enheten forvalter en rekke bydelshus og fritidssentre som er viktige møteplasser i lokalområdene.

6.11.2 Hovedutfordringer

Arenautvikling

Funksjonelle og tilgjengelige arenaer med tidsriktige fasiliteter er avgjørende for at det kommunale kultur- og fritidstilbudet kan gi et kvalitativt godt og attraktivt tilbud til innbyggerne. Realisering av nye – og betydelig oppgradering av eldre – arenaer og anlegg er den viktigste utfordringen.

Tilpassing til økonomiske rammevilkår

Det blir trangere budsjettammer i årene som kommer, og en hovedoppgave blir å tilpasse drifts- og aktivitetsnivået i enhetene til de nye rammene. Forventede innsparinger vil kreve vanskelige prioriteringer og tett oppfølging av tjenestene. En viktig utfordring er å få til en samordnet og effektiv ressurs- og kapasitetsutnyttelse internt i kommunen, samt en utvidet dialog med brukerne og eksterne samarbeidspartnere.

Styring

Omfattende planarbeid er nylig gjennomført, og nye styringsdokumenter skal settes ut i praksis i en organisasjon som, på grunn av pandemien, ikke har fått etablert seg som planlagt etter sammenslåingen. Å styre virksomheten i den ønskede retningen, og å utvikle tjenestene som planlagt, blir en sentral oppgave de nærmeste årene.

6.11.3 Hovedprioriteringer

- Utnytte fasilitetene i Kulturskolens nybygg til videreutvikling av undervisningstilbudene til barn og unge.
- Bidra til at Fritidsfondet videreføres som et permanent tiltak for økonomisk støtte til barn i familier med vedvarende lavinntekt.
- I samarbeid med frivillige organisasjoner og andre eksterne samarbeidspartnere, videreutvikle ordningen med gratis utlån av utstyr til aktiviteter for barn og unge (BUA).
- I nært samarbeid med den lokale frivilligheten, videreutvikle Sygna kultursenter og Søgne gamle prestegård til attraktive kulturelle møteplasser.

Omprioriteringer

Samlet sett representerer de foreslåtte innsparingskravene, endringer i etterspørsel og forventninger om nye tiltak, budsjettmessige utfordringer som kan tvinge fram behov for økonomiske omprioriteringer innenfor kommunalsjefområdet for at det skal bli mulig å videreføre igangsatte tilbud som mangler tilstrekkelig kommunal grunnfinansiering. Dette gjelder først og fremst klatrehuset på Samsen, ferietilbud til barn og unge, nye ungdomstilbud i bydelene, Fargespill og demenskor. Vedtak om avvikling av tilbud, eventuelt omprioritering av egne ressurser, vil bli forankret politisk i hovedutvalget.

6.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kultur og fritid	86 354	86 948	88 356	86 077	85 799	85 615
Sum	86 354	86 948	88 356	86 077	85 799	85 615

Budsjettet er redusert med 3,3 mill. kr fra 2023 til 2024. Kommunalsjefområdet er kompensert for pris- og lønnsvekst med 4,7 mill. kr.

Kommunalsjefområdet har nye innsparingstiltak i 2024 på 2,1 mill. kr. Prosjektet Fritidsfond er vedtatt videreført, og 1,669 mill. kr flyttes fra 2024 fra Fritidsenheten til Innbyggertorg. Det er lagt inn midler til kultur og ungdomstiltak vedrørende bosetting av flyktinger fra Ukraina, samt ferietilbud for 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	86 948	86 948	86 948	86 948
Sum Deflator	2 575	2 575	2 575	2 575
Sum Lønns- og prisjustering	2 174	2 174	2 174	2 174
Tidligere vedtatte tiltak				
Fritidsfond innbyggerdialog	-1 669	-1 669	-1 669	-1 669
Fritidsfond kulturskolens friplasser	162	162	162	162
Nye mønstre, trygg oppvekst, fritidsfond fra SI	108	108	108	108
Økning integreringstilskudd	-7	-117	-116	-116
Økte strømkostnader idrett og kulturarenaer	-308	-308	-308	-308
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 714	-1 824	-1 823	-1 823
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-436	-436	-436	-436
Vedtatte endringer	2 599	2 489	2 490	2 490
Vedtatt ramme	89 546	89 437	89 438	89 438
Sum Innsparingstiltak	-1 656	-3 016	-3 229	-3 339
Nye tiltak				
Fritidsfond kulturskolens friplasser videreføres	-162	-162	-162	-162
Vaktmesterressurs overføring fra Kulturarena til Eiendom	-272	-272	-272	-272
Økt anmodning om bosetting av flyktninger - økning integreringstilskudd	200	140	74	0
Sum Nye tiltak	-234	-294	-360	-434
Politiske vedtak				
Fritidsenhetens ferietilbud	750	0	0	0
Sum Politiske vedtak	750	0	0	0
Nye tiltak og realendringer	-1 140	-3 310	-3 589	-3 773
Sum Rammefordeling	-50	-50	-50	-50
Interne rammeendringer	-50	-50	-50	-50
Ramme 2024-2027	88 356	86 077	85 799	85 615

Tidligere vedtatte tiltak**Økte strømkostnader idrett og kulturarenaer**

Strømstøtte for 2023 til Vågsbygd kultursenter og Idrett videreføres ikke fra 2024.

Politiske vedtak**Fritidsenhetens ferietilbud**

Bystyret vedtok en engangsbevilgning på 750 000 kr i 2024 til Fritidsenhetens ferietilbud. Ferietilbudet er viktig for mange barn og unge og sto i fare for å bli nedlagt, ettersom et fast statlig tilskudd til formålet er bortfalt.

6.12 Kommunikasjon og innbyggerdialog**6.12.1 Kort om kommunalsjefområdet**

Kommunalsjefområdet Kommunikasjon og innbyggerdialog skal styrke og fremme dialogen med innbyggere og frivillige lag og organisasjoner, samt demokratiske beslutningsprosesser. Områdets fire enheter skal være pådrivere slik at samtlige kommunale tjenester er lett tilgjengelige og i god dialog med innbyggerne, og har et velfungerende system for å motta og bruke innspill og forslag.

Innbyggertorg er kommunens førstelinjetjeneste og ansikt utad, og skal gi informasjon, veiledning og saksbehandling. De fleste av kommunens publikumsrettede tjenester er samlet i tre innbyggertorg - Kvadraturen, Nodeland og Tangvall. Her kan innbyggerne få tilnærmet samme tjenester uavhengig av stedet de henvender seg til. Samlokalisert med bibliotek og NAV på Nodeland og Tangvall.

Kommunikasjon har ansvaret for informasjon i alle kommunens kanaler til innbyggere, egne ansatte og andre interessenter. Bruken av kommunens kanaler er under stadig evaluering og forbedring for å

kunne nå ut med informasjon til de ulike målgruppene våre. Enheten holder også kurs i medietrening, bruk av sosiale medier og publisering på nettsiden.

Biblioteket forvalter lovverket for folkebiblioteket. Biblioteket er en møteplass for ytringsfrihet og demokratibyggning, en arena for kunst og litteratur, og et sted for deling av livserfaring, kunnskap og ferdigheter. Bibliotekene videreutvikles som møtested, arrangør og dagsordensetter, samt videreutvikling av fagområdet sammen med aktuelle samarbeidspartnere. Hovedbiblioteket er lokalisert sentralisert i Kvadraturen i Kunsten og litteraturens hus. Videre er det filialer i Vågsbygd, Tangvall, Nodeland og kombinasjonsbibliotek på Finland, Flekkerøy og Hellemyr.

Frivillighet- og medvirkningsenheten er ny fra januar 2024. Den består av de tidligere enhetene Frivillighet og Demokrati.

Opgaver:

- Skal støtte og tilrettelegge for god samhandling mellom innbyggere, kommunen og frivilligheten.
- Har oppfølgingsansvar for kommunale- og organisasjonseide frivilligsentraler.
- Skal samarbeide med innbyggere og organisasjoner om å videreutvikle og forankre nye metoder og verktøy for god innbyggerdialog.
- Har god kompetanse på medvirkning barn og unge.
- Er sekretariat for følgende råd og ordninger: Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdommens bystyre, Studentråd, BUR - barn og unges representant i plansaker.
- Bistår velforeninger og bydelsråd.

6.12.2 Hovedutfordringer

Videreutvikle organisasjonen

Kommunalsjefsområdet utvikles ved å styrke fokuset på Kommunikasjon og sammenslåing av Demokrati- og Frivilligheten til én enhet.

Prosjektering av bydelshus/bibliotek/innbyggertorg for Kristiansand øst

Oppstarten av prosjekteringen er allerede i gang under ledelse av By- og stedsutvikling. Det er viktig å sikre bred deltakelse fra innbyggerne i prosjektet. I mellomtiden planlegges det å etablere en "Pop-up" møteplass på Rona høsten 2024. En "Pop-up" møteplass vil være en møteplass og ha et miniatyrbibliotek.

Tilstrekkelig antall fysiske møteplasser

Møteplasser er viktige for innbyggernes tilknytning til lokalsamfunnet. Tilbakemeldinger fra innbyggerne på dialogmøtene viser at det på mange områder er behov for møteplasser. Det er spesielt viktig at barn, unge og eldre har tilstrekkelig med gode møte- og aktivitetsplasser i nærområdet.

God dialog med innbyggerne

Kommunalsjefsområdet har planer om å utarbeide en policy for dialog med innbyggerne. Under forutsetning av positiv politisk behandling kan det bidra til å videreutvikle innbyggerdialogen. Dette innebærer å støtte opp om opprettelse og driften av bydelsråd, og forbedre kommunikasjonen med innbyggerne.

Økt etterspørsel etter støtte til å gjennomføre medvirkningsprosesser

Kommunalsjefsområdet opplever økende etterspørsel til medvirkningsprosesser fra andre områder i kommunen. Dette skal videreutvikles.

6.12.3 Hovedprioriteringer

- Utarbeide policy for innbyggerdialog.
- Utvikle og forbedre kommunens digitale løsninger for å tilfredsstille innbyggernes behov.
- Videreutvikle innbyggerapp med flere tjenester. Blant annet med modul for frivilligheten, aktiviteter og Min side.
- Bedre opplæring og informasjon til ikke-digitale innbyggere.
- Utvikle arenaer og møteplasser, og ta i bruk ny metodikk for økt dialog med innbyggerne.
- Videreutvikle innbyggertorgene og bibliotekene som naturlige møtearenaer i nærområdene.
- Følge opp temaplan bibliotekplan og frivilligheten, og sikre forankring og samhandling internt og eksternt for at planverk skal følges opp av flere aktører.
- Blant annet arrangere storbykonferansen for elderråd, Frivilligfestivalen, FNs internasjonale frivillighetsdag og utdeling av frivillighetsprisen, Frivilligbørs, 17. mai, julebyen, St Hans på Tangen. Det gjennomføres også en rekke arrangementer i regi av biblioteket.
- Bidra til utvikling av den samhandlende kommunen.

6.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kommunikasjon og innbyggerdialog	79 682	81 952	87 748	87 073	87 220	89 120
Sum	79 682	81 952	87 748	87 073	87 220	89 120

Budsjettet økes med 1,8 mill. kr. Lønns- og priskompensasjon er i tillegg kompensert med 4,0 mill. kr. Kommunalsjefområdet har nye innsparingstiltak i 2024 på 2,2 mill. kr. Budsjettrammen for Innbyggertorg ble korrigert i 2021, og er økt fra 2024 med 0,5 mill. kr. Prosjektet Fritidsfond er vedtatt videreført, og flyttes fra 2024 fra Fritidsenheten til Innbyggertorg. Det er lagt inn midler til kultur og ungdomstiltak vedrørende bosetting av flyktninger fra Ukraina.

By- og stedsutvikling foreslår i sitt budsjett å kutte et fast tilskudd på 150 000 kr til arrangement på Innbyggertorg. Det vil medføre at Byfesten på St. Hans aften kan bli nedlagt. Det har vært et åpent og inkluderende arrangement siden 2012, og som samler mellom 5-7 000 mennesker. Konseptet er at det er alkoholfritt og gratis for alle.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	81 952	81 952	81 952	81 952
Sum Deflator	2 008	2 008	2 008	2 008
Sum Lønns- og prisjustering	2 049	2 049	2 049	2 049
Tidligere vedtatte tiltak				
Nedjustert ramme innbyggerdialog	525	525	525	525
Økning integreringstilskudd	-6	-117	-114	-114
Sum Tidligere vedtatte tiltak	519	408	412	412
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-646	-646	-646	-646
Vedtatte endringer	3 930	3 819	3 822	3 822
Vedtatt ramme	85 882	85 771	85 774	85 774
Sum Innsparingstiltak	-1 550	-2 540	-2 810	-3 270
Nye tiltak				
Bibliotek midler til vakt og sikkerhet overført til Eiendom	-21	-21	-21	-21
Fritidsfond innbyggerdialog videreføres	1 669	1 669	1 669	1 669
Kultursenter øst bibliotek	0	0	0	2 500
Stilling fra Eiendom til Innbyggertorg	143	143	143	143
Økt anmodning om bosetting av flyktninger - økning integreringstilskudd	400	276	140	0
Sum Nye tiltak	2 191	2 067	1 931	4 291

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Politiske vedtak				
Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner	1 100	1 650	2 200	2 200
Meråpent bibliotek	125	125	125	125
Sum Politiske vedtak	1 225	1 775	2 325	2 325
Nye tiltak og realendringer	1 866	1 302	1 446	3 346
Ramme 2024-2027	87 748	87 073	87 220	89 120

Nye tiltak

Bibliotek midler til vakt og sikkerhet overført til Eiendom

Bibliotek overfører midler for vakt og sikkerhet til Eiendom, som har sentralt ansvar ved kommunens formålsbygg.

Fritidsfond innbyggerdialog videreføres

Prosjektet Fritidsfond videreføres etter prosjektperioden som et fast tiltak, etter vedtak av bystyret 07.06.2023. Fritidsfondet blir fra 2024 flyttet fra Fritidsenheten til Innbyggertorg, som administrerer tiltaket videre. Fritidsfondet er et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst én fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi.

Politiske vedtak

Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner

Bystyret vedtok å øke driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr fra 2024, ytterligere økt med 550 000 kr fra både 2025 og 2026, slik at driftstilskudd vil være 2,2 mill. kr høyere fra 2026 og videre. Tilskuddet utbetales fra Frivillighetsenheten.

Meråpent bibliotek

Bystyret har vedtatt å styrke Biblioteket med 125 000 kr, slik at meråpent bibliotek kan opprettholdes i hele økonomiplanperioden.

6.13 Idrett og fysisk aktivitet

6.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kristiansand kommune har et rikt mangfold av anlegg for allsidig idrett og fysisk aktivitet. Disse må sikres, ivaretas og utvikles. Kommunalsjefområdet sitt ansvar er å tilrettelegge for dette, med et spesielt fokus på barn og unge, gjennom planlegging, forvaltning og drift og utvikling av anleggene. Følgende idrettsanlegg inngår i kommunalsjefområdets portefølje:

- 46 natur- og kunstgressbaner (11'er, 9'er og 7'er utendørsbaner)
- 14 idrettshaller (flerbrukshaller)
- 3 friidrettsanlegg
- 2 fotballhaller
- 2 turnhaller
- 2 svømmeanlegg
- 1 is-anlegg

Kommunalsjefområdet skal i tillegg være en aktiv deltaker i arbeidet med god folkehelse, trivsel, tilhørighet og mulighet for fysisk utfoldelse, gjennom å sikre bevisst tenkning, handling og investering i tiltak og rammer, som kan legge til rette for å øke den fysiske aktiviteten blant kommunens innbyggere. Tilgjengelige areal og anlegg både til den organiserte og den uorganiserte delen er nødvendig og viktig for å stimulere til, og fremme dette.

6.13.2 Hovedutfordringer

Anleggsutvikling

Realisere nye - og betydelig oppgraderinger av eldre idrettsanlegg. Funksjonelle og tilgjengelige idrettsanlegg med tidsriktige fasiliteter er avgjørende for at det kommunale idrettstilbudet kan gi et kvalitativt godt og attraktivt tilbud til innbyggerne.

Samhandling

Samordne og effektivt utnytte ressurser og kapasitet internt i kommunen, samt utvide dialogen med brukerne og eksterne samarbeidspartnere. Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester med et omfattende grensesnitt mot en rekke aktører, både internt og eksternt.

Styring

Styre kommunalsjefområdet i ønsket retning, og utvikle tjenestene som planlagt. Viktig strategiarbeid skal gjennomføres og nye styringsdokumenter skal settes ut i praksis i en organisasjon som, på grunn av pandemien, ikke har fått etablert seg som planlagt etter sammenslåingen.

6.13.3 Hovedprioriteringer

Kristiansand kommune sin anleggsporfølje må sikres, ivaretas og utvikles. Skal vi bli bedre, må vi prioritere virkemidler som styrker svakhetene, sikrer kvalitet i eksisterende anlegg og areal, og sette fokus på en bevisst videreutvikling av tilbudene til befolkningen. Kristiansand har et stort utvalg av muligheter for å kunne utfolde seg fysisk. Anleggstettheten er høy sammenliknet med kommuner av tilsvarende størrelse, men dette må ikke bli en hvilepute for verken kommunen eller innbyggerne. Vi har alle muligheter for å videreutvikle og skape flere fantastiske aktivitetstilbud til alt fra 3-åringen til 90-åringen gjennom godt gjennomarbeidede planer for utvikling sammen med det frivillige engasjementet.

For 2024 er hovedprioriteringene for kommunalsjefområdet følgende:

- Forvalte, drifte og utvikle eksisterende idrettsanlegg på en best mulig og fremtidsrettet måte, til glede for både unge og eldre innbyggere.
- Innarbeide nye og rehabiliterte idrettsanlegg, både på Tangvall, Hortemo, Kristiansand stadion, Tinnheia (Karls Johan Minne) og på Justvik, til beste for kommunen og bydelene. Utnytte de tidsriktige fasilitetene til videreutvikling av tilbudene til barn og unge.
- Aktivt arbeide med å få inn anlegg for allsidig idrett og fysisk aktivitet tidlig i planprosesser.
- Utvikle møteplasser, og å utforske og ta i bruk ny metodikk for økt fysisk aktivitet.
- Følge opp temaplan for idrett og friluftsliv.
- Følge opp planarbeidet og utrede nødvendige forhold knyttet til mulighetsstudiet på Gimle.
- Utnytte tilgjengelige ressurser mest mulig effektivt for å rehabilitere utslitte kunstgressbaner. Det løpende investeringsprosjektet på 12 mill. kr per år, benyttes på følgende prioriterte anlegg:

2024	2025	2026	2027
Presteheia 11er-bane	Solvika 11er-bane*	Torridal 11er-bane	Fagerholt/Haumyrheia 7er-bane

*Solvika 11er-bane har store utfordringer knyttet til overvann fra blant annet Brattbakken. Dette arbeidet er større enn først antatt og må sees i sammenheng med arbeid som gjøres fra andre fagområder i området. Av den grunn vil oppstart rehabilitering først kunne skjedd i 2025.

6.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Idrett og fysisk aktivitet	40 802	39 169	41 581	41 561	41 371	41 301
Sum	40 802	39 169	41 581	41 561	41 371	41 301

Budsjettet økes med 269 000 kr. Lønns- og priskompensasjon er i tillegg kompensert med 2,1 mill. kr. Kommunalsjefområdet har nye innsparingstiltak i 2024 på 545 000 kr. Strømkompensasjon på 700 000 mill. kr i 2023 videreføres ikke fra 2024. Det er lagt inn økte driftsmidler på 500 000 kr for utgifter til idrettshaller på Aquarama.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	39 169	39 169	39 169	39 169
Sum Deflator	1 164	1 164	1 164	1 164
Sum Lønns- og prisjustering	979	979	979	979
Tidligere vedtatte tiltak				
Fritidsfond storbymidler	215	215	215	215
Greipstadhallen årlige driftsmidler	154	154	154	154
Økte strømkostnader idrett og kulturarenaer	-718	-718	-718	-718
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-348	-348	-348	-348
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-105	-105	-105	-105
Vedtatte endringer	1 690	1 690	1 690	1 690
Vedtatt ramme	40 859	40 859	40 859	40 859
Sum Innsparingstiltak	-440	-460	-650	-720
Nye tiltak				
Aquarama økte driftsutgifter	500	500	500	500
Opprettelse av fritidsfond idrettsrådets storbymidler overføres til K-41 videreføres	-215	-215	-215	-215
Overføring av midler fra HM til Idrett hjertestartere	77	77	77	77
Sum Nye tiltak	362	362	362	362
Politiske vedtak				
Gratis leie til inntektsgivende arrangementer for idretten	750	750	750	750
Sum Politiske vedtak	750	750	750	750
Nye tiltak og realendringer	672	652	462	392
Sum Rammefordeling	50	50	50	50
Interne rammeendringer	50	50	50	50
Ramme 2024-2027	41 581	41 561	41 371	41 301

Tidligere vedtatte tiltak

Greipstadhallen årlige driftsmidler

Det er lagt inn driftsmidler på 150 000 kr tilsvarende ca. ¼ stilling på ny Greipstadhall fra 2024, samt arbeid med rens, renhold rundt banen, vedlikehold av utstyr og andre driftsutgifter.

Økte strømkostnader idrett og kulturarenaer

Strømtøtte for 2023 til Vågsbygd kultursenter og Idrett videreføres ikke fra 2024.

Nye tiltak

Aquarama økte driftsutgifter

Idrett og fysisk aktivitet har økte utgifter til Aquarama idrettshaller, og budsjettet styrkes for kompensere økte utgifter knyttet til strøm/prisstigning/økt aktivitet med flere kamper.

Overføring av midler fra HM til Idrett hjertestartere

Idrett overtar ansvar for å administrere kommunens hjertestartere.

6.14 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
Investeringer							
EIE- Aquarama- utendørsbasseng	43 750	0	0	0	0	0	-2 100
EIE- Biblioteket- teknisk oppgradering	50 860	0	0	0	5 000	5 000	0
EIE- Flerbrukshall Sukkevann 2017-spillemidler	36 100	0	0	0	0	0	0
EIE- Gimlehallen rehabilitering	4 000	1 000	0	0	0	1 000	-4 702
EIE- Greipstadhallen	50 600	0	0	0	0	0	-3 220
EIE- Nye Søgne stadion	44 600	0	0	0	0	0	-9 405
Fond for kommunal kunst		800	800	800	800	3 200	0
Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering		800	800	800	800	3 200	0
Investeringsstilskudd Den Norske Kirke		3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	0
Kristiansand kapell - tak	2 500	0	0	0	2 500	2 500	0
Kristiansand stadion oppgradering - spillemidler	2 000	0	0	0	0	0	-700
Kunstgressbane Kongsgårdbane 2	18 000	4 700	12 300	0	0	17 000	-8 800
Kunstgressbane Langenes skole (7'r)	1 200	0	0	0	0	0	-460
Kunstgressbane Tangvall skole (11'r)	3 000	0	0	0	0	0	-1 150
Kunstgressbaner, hovedprosjekt		12 000	12 000	12 000	12 000	48 000	0
Randesund kirkegård - utvidelse	32 555	13 700	250	0	0	13 950	0
Solsletta fotballanlegg - spillemidler	0	0	0	0	0	0	-3 230
Spillemidler - tidligere prosjekter fra Søgne og Songdalen	0	0	0	0	0	0	-1 856
Tveit kirkegård – utvidelse	11 250	4 350	50	0	0	4 400	0
Utvikling av kulturarenaer		250	250	250	250	1 000	0
Voie kirkegård - utvidelse	29 675	0	11 405	17 841	429	29 675	0
Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke		850	871	893	915	3 529	0
Sum Investeringer	330 090	41 950	42 226	36 084	26 194	146 454	-35 623

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet av pedagogiske hensyn. Det vil si at 40 mill. kr budsjetteres på Kultur og innbyggerdialog, og 1 mill. kr budsjetteres i Eiendom for 2024.

EIE- Biblioteket- teknisk oppgradering

Biblioteket er oppgradert og renvert innvendig (eget prosjekt i 2016-2017 over kulturbudsjettet). Samtidig ble inngangspartier og heiser skiftet og renvert med midler fra Statlig tiltakspakke i 2016 og 2017. I forkant av disse prosjektene ble det gjennomført en tilstandsanalyse for bygget og øvrige tekniske anlegg. Det er fortsatt et stort behov for renovering av bygningsmassen og utskifting av tekniske anlegg. Levetiden på anleggene er overgått og renovering eller utskifting er nødvendig. Utrangert ventilasjonsanlegg medfører dårlig innelima og dårlige arbeidsforhold for de ansatte. Avsetningen til oppstart av arbeidet er utsatt til 2027.

EIE- Gimlehallen rehabilitering

Det ble i 2019 gjennomført en rekke tiltak i Gimlehallen for å ivareta de mest akutte oppgraderingsbehovene i et 5-års perspektiv. Det er satt av til sammen 4 mill. kr. Prosjektet kan sees i sammenheng med prosjektet "Avsetning nytt idrettsanlegg på Gimle" som er omtalt i økonomiplanen.

Fond for kommunal kunst

I henhold til vedtatte retningslinjer for kunst i offentlige bygg og uterom skal bystyret i budsjettbehandlingen hvert år sette av minimum 0,2 % og inntil 0,5 % av «totalt brutto investeringsbudsjett for byggeprosjekter, parkanlegg og andre skattefinansierte anleggsprosjekter i offentlig rom». Det ble fra 2022 vedtatt en tilpasning som innebærer at minimum 0,2 % innfris, og at beløpet avrundes til 800 000 kr årlig i perioden.

Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering

Idrettsenheten får avsatt en årlig bevilgning på 800 000 kr til rehabiliteringsprosjekter og større vedlikeholdsoppgaver, ettersom anleggene har stor slitasje. Bevilgningen ble økt med 500 000 kr fra 2022 etter omdisponering i kommunalsjefområdet. Bevilgningen blir benyttet til et stort antall tiltak på kommunens idrettsanlegg.

Investeringsstilskudd Den Norske Kirke

Det faste investeringsstilskuddet til diverse investeringsprosjekter for Kirkelig fellesråd ble fra 2022 økt med 600 000 kr til totalt 3,5 mill. kr.

Kristiansand kapell - tak

Kapellet ved Kristiansand kirkegård har et skifertak som må skiftes ut, ettersom skiferstein har falt ned fra taket og området rundt må sikres for å unngå fare for personer som ferdes i nærheten av bygget. Det er innhentet pris på 2,5 mill. kr for å skifte taket. Fellesrådet ber om en ekstrabevilgning for å skifte taket, og det foreslås at tiltaket bevilges for gjennomføring i 2027.

Kunstgressbane Kongsgårdbane 2

Det er rekkefølgekrav til utbygging av Bjørndalen Gård og Marviksletta om å anlegge en bane nr. 2 på Kongsgårdjordene (KB2). Finansiering av KB2 er i det store og hele knyttet til utbyggingsavtaler samt spillemidler. Utbyggingsavtaler bidrar med henholdsvis 4,7 mill. kr + 7.1 mill. kr, totalt 11,8 mill. kr. I tillegg vil det tilkomme ca 4 mill. kr i spillemidler. I 2021 ble det satt av 1 mill. kr som kommunal andel, og denne andelen økes med 1,2 mill. kr for å sikre et realistisk prosjekt med dagens kostnader til ny kunstgressbane. Bidraget fra utbygger av Bjørndalen Gård kan nå innbetales, og det foreslås at kommunen forskutterer øvrig bidrag fra utbyggere av Marvikasletta, samt spillemidler, slik at prosjektet kan igangsettes i 2024 til en total kostnad på 18 mill. kr.

Kunstgressbaner, hovedprosjekt

Fast årlig bevilgning i økonomiplanen til utbygging av kunstgressbaner ble økt fra 6 mill. kr til 12 mill. kr fra 2022, som utgjør totalt 48 mill. kr i økonomiplanperioden. Prisen per kunstgressbane har økt til over 10 mill. kr avhengig av behov for grunnarbeid og drengasfalt. Det er hensiktsmessig at det blir gjort godt grunnarbeid og lagt drengasfalt, slik at risiko med grunnforhold reduseres og at senere utskiftinger av selve kunstgresset blir rimeligere. Det er igangsatt prosjektering av nytt kunstgress på Presteheia, Solvika Hånes, Mur i Sør-banen (Søgne) og Kongsgård II (i samarbeid med utbyggere på Marviksletta og Bjørndalsletta). Det er ikke avsatt nok investeringsmidler til å få byttet ut tilstrekkelig antall baner med gjeldende bevilgninger.

Randesund kirkegård - utvidelse

Kirkelig fellesråd har i samråd med parkvesenet sett behov for utvidelse av Randesund kirkegård på Frigstad med ca. 8,5 daa opparbeidet areal inkludert gravfelt, veier, plasser, planter og kantsoner. Investeringsprosjektet ble vedtatt og igangsatt i økonomiplan 2023-2026 med en total kostnad på 32,5 mill. kr. Utvidelsen vil være ferdig fra 2025.

Tveit kirkegård – utvidelse

Kirkelig fellesråd har i samråd med parkvesenet sett behov for utvidelse av Tveit kirkegård med ca. 1,7 daa opparbeidet areal inkludert gravfelt, veier, plasser, planter og kantsoner. Investeringsprosjektet ble vedtatt og igangsatt i økonomiplan 2023-2026 med en total kostnad på 11,3 mill. kr. Utvidelsen vil være ferdig fra 2025.

Utvikling av kulturarenaer

Det er en fast bevilgning på 250 000 kr til utvikling av kulturarenaer. Prosjektet vil ivareta nødvendige oppgraderinger ved Søgne gamle prestegård, Vågsbygd kultursenter inkl. Festningen, Myren gård og Andøya gård, Samsen kulturhus og Sygna kultursenter.

Voie kirkegård - utvidelse

Voie gravplass ble tatt i bruk rundt 2014, og er blant kommunens nyeste gravplasser. Dagens gravplass fylles raskere enn opprinnelig estimert. Beregninger tilsier at dagens gravplass vil være full om ca 6 år. Utvidelse i henhold til eksisterende skisseprosjekt vil ha en prosjektperiode på 5 år. Det er derfor viktig å sette i gang med neste fase slik at utvidet området kan tas i bruk medio 2028. Det er foreløpig god kapasitet på urnefelt, men det anbefales både urnefelt og minnelund i den nye delen. Det foreslås at utvidelsen bevilges med totalt 29,7 mill. kr. Oppstart i 2025 med 11,4 mill. kr.

Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke

Kristiansand kommune finansierer økt egenkapitaltilskudd fra Kirken til Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP) på 850 000 kr i 2024.

6.15 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-18 Sak om kommunens tilbud om økonomisk rådgivning	Mange opplever en krevende økonomisk situasjon. Bystyret ber administrasjonen om en sak der det blir vist til hvilke tilbud om økonomisk rådgivning/veiledning som tilbys til kommunens innbyggere. Det skal ses på hvordan tilbudet kan styrkes og tilgjengeliggjøres, eksempelvis gjennom samarbeid med frivillighet, bank- og finanssektoren.
2024-19 Helgetilbud i de kommunale fritidsklubbene	Bystyret ber administrasjonen i samarbeid med ungdommens bystyre, om å fremme en sak med forslag og budsjett til hvordan et helgetilbud i de kommunale fritidsklubbene kan utvikles for å gi flere ungdommer et treffende og godt tilbud i helgene, da særlig på lørdagsettermiddag.
2024-20 Sak om enklere booking av kommunale lokaler	Bystyret ber administrasjonen legge frem en sak som viser hvordan det kan innføres en enkel måte å booke kommunale lokaler, for eksempel inspirert av bibliotekenes mer-åpent-løsning eller Oslo-nøkkelen appen. Målet er å gjøre det enklere for frivillige lag, foreninger og egenorganisert aktivitet å benytte seg av kommunale lokaler.

7 By- og stedsutvikling

7.1 Kort om området

By- og stedsutvikling består av 5 kommunalsjefområder (Ingeniørvesen, Parkvesen, Plan og bygg, Eiendom og Klima og arealutvikling) og to stabsområder (Utbygging og Prosjekt).

By- og stedsutvikling har ca. 740 faste ansatte fordelt på 670 årsverk og har ansvar for bolig-, areal- og transportplanlegging, klima og miljø, eiendomsutvikling, boligpolitikk, bygge- og anleggsprosjekter, plan- og byggesaker, geodata og eiendomsdata, landbruk, friluftsliv, park- og skjærgårdsforvaltning, småbåthavner, vann og avløp, vei, parkering, drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg og boliger.

7.2 Hovedutfordringer

Areal og transportplanlegging

Kristiansand kommune har mål om at Kristiansand skal være et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere direkte klimagassutslipp i 2030 enn i 2015. Kommunen og innbyggerne skal klare mer med mindre ressurser, ta vare på naturen og sikre naturmangfoldet og kulturlandskapet. Det må gjøres store endringer som vil kreve innovative løsninger og et godt samarbeid mellom kommunen, offentlige aktører, universitetet/forskningsmiljøer, næringsliv, frivillige organisasjoner og innbyggerne. Klima- og miljøstrategien som bystyret har vedtatt viser hvilke tiltak kommunen må jobbe med fremover.

Kommunen skal følge opp nasjonale målsettinger om at all trafikkvekst skal skje ved kollektiv, gange og sykkel. Byene og tettstedene må i større grad utvikles for kollektive transportløsninger, sykkel og gange, og i mindre grad utvikles på privatbilens premisser. Klarer man å unngå vekst i biltrafikken vil sentrumsområdene kunne utvikles til områder med bedre forhold for gående og syklende, økt trivsel, mindre lokal forurensning og lavere klimagassutslipp. Dette vil gi en bedre bokvalitet i byer og tettsteder, samtidig som man kan få mer levende byer hvor folk bor og trives. En byvekstavtale vil sikre finansiering av tiltak som kollektiv- og beredskapsbroa over Otra ved sykehuset, Gartnerløkka, Kjoskryset, sykkelekspressvei m.fl. En viktig del av byvekstavtalen er finansiering av kollektivtilbudet og videre satsing på buss. De siste årene har Kristiansand opplevd sterk trafikkvekst. Det vil være en utfordring å nå null-vekstmålet. Samtidig er det en stor vekst i antall busspassasjerer og en økning i sykkeltrafikk.

Kommuneplanens arealdel legger til rette for en arealpolitikk som er balansert og bærekraftig. Planforslaget kjennetegnes av å gi svar på våre samlede utfordringer som byregion på en balansert måte. Forslaget til kommuneplanens arealdel tar også de tre bærekraftsdimensjonene, som er definert i kommuneplanens samfunnsdel, på alvor:

- Planen legger til rette for næringsområder med god tilgang på overordnet infrastruktur (kraft og transport) og som støtter opp om det grønne skiftet.
- Sterk satsing på senterområdene, særlig bydelsentrene, med boliger, møteplasser, tjenestetilbud, næring og handel.
- En utbyggingspolitikk som legger til rette for et fortsatt godt tilbud av boliger, men som samtidig prioriterer rasjonell infrastruktur og vern av uberørt natur og dyrka mark.

Det er viktig å også få vedtatt en plan som bygger opp om disse ambisjonene.

Klimatilpasning

Ras, flom og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Ordføreren signerte i november 2022 en intensjonserklæring (EU-opdrag) for å støtte opp om arbeidet med klimatilpasning. Ved å bli en del av dette nettverket kan kommunen dele erfaringer med og lære av andre regioner og lokalsamfunn i

Europa. Vi må bli klimarobuste og tilpasse oss klimaendringer, slik at også vi kan leve gode liv i fremtiden.

Kommunale boliger

Den kommunale boligmassen er ikke tilstrekkelig tilpasset til brukergruppen og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette gjør at kommunen ikke får tildelt boliger på rett sted for alle brukere, samtidig som det bidrar til å forringe kommunens eiendomsverdi ved at boligmassen forfaller. I samarbeid med Helse og mestring jobbes det for å løse denne utfordringen. Midlertidig økt satsning på vedlikehold i 2022 og 2023 (12 mill. kr pr år) er videreført som fast bevilgning fra 2024. Ved den politiske behandlingen av økonomiplanen ble det vedtatt å bruke 10 mill. kr fra områdets disposisjonsfond til vedlikehold av boliger brukt til habilitering.

Driftsportefølje

Erfaringene etter kommunesammenslåingen er at det er ulike krav og ulik praksis på kvaliteten på drift og vedlikehold innenfor flere av tjenestene i By- og stedsutvikling. Det jobbes derfor med å finne en standard som er faglig forsvarlig. I tillegg kompenseres ikke økt driftsportefølje for veier, lekeplasser, parker og andre offentlige uteområder, som for eksempel badeanlegget på Lumber og lekeplassen ved Kanalbyen/Odderøya. Økt behov er 3,5 mill. kr årlig. Ved den politiske behandlingen av økonomiplanen ble det vedtatt å bruke 5 mill. kr fra områdets disposisjonsfond til vedlikehold av boligveier.

Vedlikeholdsetterslepet knyttet til deler av formålsbyggene (B-bygg) og utleiebygg er ikke ulik etterslepet knyttet til kommunale boliger. For kommunens formålsbygg (A-bygg, bygg med tilstrekkelig drifts og vedlikeholdsmidler) settes det fortløpende av midler til fremtidig vedlikehold.

Vann og avløpsforsyning

De kommende årene må kommunen bruke betydelige ressurser på å få ferdigstilt arbeidet med oppgradering/samkjøring av renseanleggene for avløp. Samtidig må man opprettholde aktiviteten på utskifting av gamle rør og fjerning av fremmedvann (for eksempel regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet for å redusere overløpsutslipp. Statsforvalteren har, i tillegg til opprydding av utslipp fra gamle renseanlegg, varslet tydelig forventninger og krav til ledningsnett før arbeidet med ny utslippstillatelse for nye Kristiansand kommune påbegynnes. Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil snart komme i gang, og bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er allerede godt i gang. Samtidig har man fortsatt stor aktivitet med å bytte gamle rør og redusere lekkasjeandelen i eksisterende vannledningsnett.

7.3 Endrede forutsetninger

Det har de siste tre årene vært en ekstraordinær prisstigning i byggebransjen, der en rekke ulike faktorer har bidratt til dette. Korona pandemien har vært den store driveren for denne ekstraordinære prisstigningen, som har medført en rekke konsekvenser og tiltak både nasjonalt og globalt. Konflikten i Ukraina medfører også industrielle konsekvenser. Her kan det nevnes mange årsaker og konsekvenser, men tilgang til materialer og produkter, innreiseregler for arbeidskraft til og fra Norge, igangsetting av flere store statlige prosjekter, kraftig svekkelse av den norske kronen, høye strøm- og råvarepriser m.m. har vært de største driverne i denne prisstigning.

Som en stor byggherre er kommunen sterkt påvirket av disse trendene. Det forventes at det vil komme mindre oppdrag til anleggsvirksomheter i regionen, selv om det frem til nå har vært god aktivitet på eksisterende prosjekter, spesielt større veiprojekt. Gartnerløkka vil, ved oppstart, sannsynligvis generere en del oppdrag til lokale entreprenører noe som kan holde aktiviteten oppe, mens redusert aktivitet i boligmarkedet vil påvirke anleggsbransjen negativt. Det som er tydelig er at rammer for drift og investeringer for offentlige aktører ikke kompenseres for de økte priser som har vært de siste årene,

selv om prisveksten for anleggstjenester har flatet ut i 2023. Byggeaktiviteten påvirker inntekten på flere av selvkost-tjenestene i By- og stedsutvikling (byggesak, plansak, tilknytningsgebyrer og eiendomsdanning).

Stor økning i selvkostrenten påvirker finansieringen av vann og avløp betydelig fordi økte renter slår direkte inn på driftsresultatet og dermed også på gebyret. I tillegg kommer usikkerhet rundt strømprisutviklingen de neste årene.

7.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2024	2025	2026	2027
Eiendom	-628	-828	-4 003	-4 103
Ingeniørvesen	-1 028	-1 478	-1 478	-1 628
Klima og arealutvikling	-790	-1 040	-1 290	-1 290
Parkvesen	-570	-670	-1 070	-1 320
Plan og bygg	-88	-288	-288	-288
Reduksjon områderamme	-2 170	-2 630	-3 100	-3 550
Stab	-618	-918	-1 181	-1 181
Totalsum	-5 892	-7 852	-12 410	-13 360

Tidligere vedtatte innsparingstiltak er iverksatt (overgang til elbiler, LED-lys, reduserte stillinger med mer) og driftsbudsjettet er redusert tilsvarende.

Innsparingskrav for området By- og stedsutvikling er 5,89 mill. kr i 2024 og øker til 13,36 mill. kr i 2027. Tabellen under viser innsparingskravet fordelt på kommunalsjefsområdene og nye planlagte tiltak for å håndtere kravene. Det er kun tiltak for å dekke deler av innsparingskravet. Linjene med ytterligere innsparingskrav ble lagt inn sent i økonomiplanprosessen 2024-2027 og er kun midlertidig fordelt. Tabellen inneholder også en reduksjon i områderammen på 2,17 mill. kr i 2024 som øker til 3,55 mill. kr i 2027 som ble lagt inn i den politiske behandlingen. Denne reduksjonen er fordelt på kommunalsjefsområdene utfra netto driftsramme. Det vil bli gjennomført en prosess i området og i det enkelte kommunalsjefsområde for å finne beste måte å håndtere den delen av innsparingskravet som ikke er håndtert av konkrete tiltak.

Tall i 1000 kr

Tiltak for innsparing/ redusert drift	2024	2025	2026	2027
Stabene				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-268	-268	-781	-780
innsparingskrav fra ØP 2023-2026 nå fordelt			525	525
Redusert konsulentbruk	-100	-100	-100	-100
Økt kostnadsfordeling mot investeringer	-100	-100	-100	-100
Kutte støtte til arrangementskoordinatorer	-150	-200	-225	-225
Ytterligere innsparingskrav		-250	-500	-500
Redusert områderamme politisk vedtak	-470	-570	-680	-770
Sum staber	-1 088	-1 488	-1 861	-1 950
Ingeniørvesenet				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-578	-578	-578	-578
Generelt kutt i driftsrammen		-200	-200	-200
Økte inntekter el-biler Kilden	-450	-700	-700	-850
Redusert områderamme politisk vedtak	-290	-360	-430	-480
Sum ingeniørvesenet	-1 318	-1 838	-1 908	-2 108

Parkvesenet				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-170	-170	-170	-170
Kuttet økning av bydelsfond lagt inn av bystyret for 2023	-400	-400	-400	-400
Klimasmart landbruk			-400	-550
Generelt kutt i driftsrammen		-100	-100	-200
Redusert områderamme politisk vedtak	-220	-270	-320	-360
Sum parkvesenet	-790	-940	-1 390	-1 680
Plan og bygg				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-88	-88	-88	-88
Generelt kutt i driftsrammen		-200	-200	-200
Redusert områderamme politisk vedtak	-80	-90	-110	-120
Sum plan og bygg	-168	-378	-398	-408
Eiendom				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-528	-528	-3 603	-3 604
Generelt kutt i driftsrammen	-100	-300	-400	-500
Redusert områderamme politisk vedtak	-990	-1 190	-1 390	-1 630
Sum eiendom	-1 618	-2 018	-5 393	-5 734
Klima og areal				
Sum tidligere vedtatt innsparingstiltak	-90	-90	-90	-90
Administrasjon	-500	-500	-500	-500
Panteordning for vedovner reduseres med 200 000 kr	-200	-200	-200	-200
Ytterligere innsparingskrav		-250	-500	-500
Redusert områderamme politisk vedtak	-120	-150	-170	-190
Sum klima og areal	-910	-1 190	-1 460	-1 480
Totalt område	-5 892	-7 852	-12 410	-13 360

Det er utfordringer knyttet til at driftsporteføljen øker og at dette ikke kompenseres, samtidig som kommunalsjefsområdene får innsparingskrav i driften. Dette gjelder spesielt for Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Eiendom. Området vil jobbe for å finne best mulig håndtering av de reduserte driftsrammene, men det må forventes at kvaliteten på noen tjenester reduseres.

7.5 Hovedprioriteringer

Areal og transportplanlegging

De viktigste oppgavene for By- og stedsutvikling er å lage planer som sikrer utvikling av byen som svarer ut de store samfunnsflokene. Forslaget til kommuneplanens arealdel som blir endelig vedtatt i bystyret før påske, ivaretar dette på en god måte.

Den nye arealdelen legger til rette for næringsområder med god tilgang på overordnet infrastruktur (kraft og transport) som støtter opp om det grønne skiftet. Det er viktig å ivareta dette ved behandling og utarbeidelse av reguleringsplaner. Reguleringsplan for Støleheia, som nå er vedtatt av bystyret, er en svært viktig plan i denne sammenheng.

Sterk satsing på senterområdene, særlig bydelsstrene, med boliger, møteplasser, tjenestetilbud, næring og handel. Områdereguleringer som skal utarbeides i perioden er: Bydelsenter øst, Tinnheia, Lagmannsholmen, Nodeland sentrum (revidere plan).

Inntil kommuneplanens arealdel er vedtatt gjelder kommuneplanen for de tre gamle kommunene som kommunedelplaner. Planene er veldig ulike og ikke oppdaterte i tråd med nye regler i plan- og

bygningsloven. Det er derfor viktig å få vedtatt en ny samlet plan for å ha et godt rammeverk for byggesaksbehandling og klare føringer for private reguleringsplaner.

Kristiansand kommune jobber sammen med fylket og omegnskommunene for å få på plass en byvekstavtale med staten. Sammen med vedtatt samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 er byvekstavtalen avgjørende for å løse transportutfordringene i Kristiansand. For å få full effekt av bompengepakken og byvekstavtalen er det viktig at kommuneplanens arealdel bygger opp under transporttiltakene.

Boligpolitikk

By- og stedsutvikling og Helse og mestring har sammen utarbeidet et forslag til boligsosial handlingsplan. Målet med planen er å skaffe egnede boliger i gode bomiljø for vanskeligstilte husstander og å gi tjenester som kan hjelpe vanskeligstilte til å mestre boforholdet og beholde boligen. Samtidig jobbes det med en eierstrategi og det skal lages en ny boligpolitikk. Disse planene vil sammen gi kommunen et godt utgangspunkt for å tilrettelegge for at alle kan skaffe seg og beholde en egnet bolig. Bystyret har vedtatt at det skal gjøres en utredning om alternative organisasjonsformer med tanke på å gi beboerne et bedre tilbud enn dagens organisering gir, før opphevelse av boligstiftelsene finner sted. Utredningen skal opp til politisk behandling i 2024. Utredningen vil, sammen med rulleringen av boligsosial handlingsplan, legge føringer for arbeidet med utviklingen av den kommunale boligmassen framover.

Klimatilpasning

Det arbeides jevnlig med klimatilpasning, både i planer og i driften i området. I arealplaner sikres det at bygg ikke plasseres i ras- og flomutsatte områder. Kommuneplanens arealdel har bestemmelser som sikrer dette. Dette blir videre fulgt opp gjennom konsekvensutredninger, geotekniske rapporter og ROS-analyser i detaljplanleggingen. Håndtering av overvann og planlegging av flomveier er andre viktige temaer i utbyggingen. I forbindelse med tidligere økonomiplan er det lagt inn ressurser til ansettelse av to geoteknikere. Ved å bygge et kompetansemiljø knyttet til geologi og geoteknikk vil kommunen bedre kunne overvåke og følge opp utsatte områder og sette i verk tiltak ved behov. Like viktig er det at kommunen fortsatt prioriterer arbeidet med separering av overvann og avløpsvann.

Vann- og avløpsforsyning

Hovedplan for vann og avløp skal avklare de store grepene innen vann- og avløpsforsyning i kommunen, og sikre at vann og avløp håndteres på en miljømessig forsvarlig måte. I dette ligger både å sikre tilstrekkelig kapasitet for en ønsket utbygging og sørge for forsvarlig behandling. De største oppgavene som skal avklares er avløpsløsning vest (Høllen) og følge opp vannforsyning øst (Grimevann).

7.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

7.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

By- og stedsutvikling har regler for faglige samlinger og studieturer som reduserer reisevirksomheten. Flere kurs og konferanser tilbys digitalt slik at behovet for å reise for å få faglig oppdatering reduseres. Kommunens reisereglement har regler for klimavennlig transport. I tillegg økes andel av tjenestebiler som er null-utslipp, noe som bidrar til at transporten skjer på en mer klimavennlig måte.

Kommunens klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg, som ble vedtatt av bystyret oktober 2021, setter ambisiøse mål for egne prosjekter. Det overordnede målet er at kommunens bygninger skal ha så lave klimagassutslipp som mulig i et livsløpsperspektiv. De tiltakene som totalt sett er mest hensiktsmessige og kostnadseffektive, skal velges. Det utarbeides et helhetlig livsløpsbasert klimagassbudsjett og regnskap for alle byggeprosjekter over 400 m², eller med en investeringsramme over 10 mill. kr.

Klima- og miljøkravene vil ha betydning både for materialbruk, energiløsninger, utslipp fra byggeplass, avfallsmengde, sorteringsgrad og gjenbruk.

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80% lavere klimautslipp i 2023 enn i 2015.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	Antall busspassasjerer i Kristiansand ruteområde per år (status 2022)	11 708 152	11 766 940	12 062 389
	Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i % endring (status 2022)	1,9 %	0,0 %	0,0 %
Jordbruksarealer opprettholdes	Dyrka mark (daa)	25 840	25 840	25 840
Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel reiser skjer ved klimavennlig transport				

Retningsmål: Kristiansand har en by- og stedsutvikling som fremmer kompakte senter med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø

Kommuneplanen legger opp til stor grad av fortetting. Dette er en mer klimavennlig og økonomisk bærekraftig måte å bygge på. Periodemål og indikatorer skal illustrere i hvilken grad kommunen lykkes med å skape bedre tilgang på leke- og rekreasjonsarealer.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	Andel boliger som etableres innenfor 10-minuttersbyen jfr. definisjon i arealstrategien i kommuneplanens samfunnsdel (status 2022)2022)	59,0 %	70,0 %	70,0 %
	Antall boliger med mer enn 100 m til sandlekeplass	21 200	21 000	21 000
	Antall boliger med mer enn 400 m til kvartalslekeplass/nærmiljøpark	6 800	6 500	6 500
	Antall innbyggere per tettstedsareal (stats 2022)	2 255	2 275	2 335

7.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2023	Mål 2024	Mål 2027
En høyere andel personer i alderen 16-66 deltar i arbeid og utdanning	Antall arbeidstrening og praksisplasser i By- og stedsutvikling	70	75	75

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.

Under retningsmålet har By- og stedsutvikling et periodemål uten indikator: Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder. Arbeid med kommuneplanens arealdel avdekket at mer enn 70 % av Kristiansand befolkning bor nærmere enn 500 m fra turområder. I planforslaget har man følgende satsinger:

- Langsiktig grense mot utbygging (markagrense), som er en absolutt grense for utvidelse av byggesonen.

- Kommunen er en aktiv tilrettelegger for friluftsliv i strandsonen. Det er et mål om å utvikle en sammenhengende kyststi gjennom hele kommunen.

Dette er viktige satsinger for å opprettholde og videreutvikle nærfriluftsliv.

Det er et mål at flere skal bli selvhjulpne på boligmarkedet. Alle reguleringsplaner skal ha en beskrivelse av boligtilbudet i planområdet med nærområde. Valg av boligtyper, boligstørrelser og boformer skal vektlegge forhold som boligkarriere i bydelen, bokvaliteter og god arealutnyttelse, hvilke boligtyper som er underrepresentert, befolknings sammensetning og levekår i bydelen, og hvilke muligheter for eie eller leie som finnes i bydelen. Utbyggingsprosjekter skal bidra til et aldersvennlig og inkluderende bomiljø og legge til rette for hverdagsmøter gjennom felles- eller deleløsninger.

Arbeidet med eiendomsstrategi, boligsosial handlingsplan og utvikling av en ny boligpolitikk vil gi føringer for hvordan kommunen skal prioritere sin innsats for å bidra til bedre måloppnåelse. Når disse planen foreligger vil det utarbeides mer konkrete periodemål og indikatorer.

7.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.

By- og stedsutvikling har gjennom flere år arbeidet med utviklingen av aksene mellom UIA - Kvadraturen - Eg. Dette planlegges gjort ved å etablere bussforbindelse og buss- og beredskapsbro over Otra. Utviklingen av studentboliger på Lund torv er med på å knytte universitetet tettere på Kvadraturen. Utviklingen av helsebyen Eg startet med et mulighetsstudie og en påfølgende reguleringsplan som legger til rette for utvikling av privat og offentlig helsetilbud. Samarbeidsprosjektet med Sørlandet sykehus om etablering av legevakt og akuttfunksjoner er et viktig prosjekt i utviklingen av helsebyen Eg.

7.7 Endring betalingssetser

Vann, avløp, renovasjon og slam

For tjenestene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og slam er årsgebyrene beregnet til å dekke 100 % av drifts- og kapitalkostnader. Beregningene er gjort etter gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Det er lagt til grunn 4,5 % lønns- og prisvekst for beregningen. Alle betalingssetser og gebyrer er oppgitt inklusiv merverdiavgift.

For vann økes abonnementsgebyret med 307 kr til 1 656 kr/år (22,8 %), mens forbruksprisen for vann økes med 26,68 % til 9,26 kr pr m³. For en bolig på 120 m² blir det totale årsgebyret for vann på 3 323 kr, en økning på 658 kr (24,69 %) fra 2023.

For avløp økes abonnementsgebyret med 386 kr til 3 099 kr/år (14,2 %), mens forbruksprisen for avløp økes med 18,95 % til 20,40 kr pr m³. For en bolig på 120 m² blir det totale årsgebyret for avløp på 6 770 kr, som er en økning på 970 kr (16,73 %) fra 2023.

Hovedgrunnen til økte vann- og avløpsgebyrer er økte rentekostnader.

Tilknytningsgebyr for vann og avløp er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. For tilkobling av en bolig er gebyret 12 500 kr for vann og 12 500 kr for avløp og er uendret fra 2023. Det er andre satser for abonnenter med større vann- og avløpsmengder.

Etter 10 år med uendret gebyr for husholdningsrenovasjon øker Avfall Sør gebyret i 2024 med 471 kr til 4 396 kr (12 %). Lav rente og god drift har over flere år bidratt til et betydelig positivt selvkostfond i

Avfall Sør, men dette har de siste årene blitt brukt som en del av finansieringen av tjenestene og det nærmer seg null. Gebyrer for husholdningsrenovasjon vil derfor måtte økes fremover for at selskapet skal få dekket sine kostnader med å levere renovasjonstjenester til innbyggerne i Kristiansand og Vennesla. Økning gjelder både for tømning av ulike type dunker og nedgravde løsninger.

For slamrenovasjon går abonnementsgebyret opp med 250 kr (33,33 %). Mange av de andre ulike tømmegebyrene innenfor slamrenovasjon har økning på mer enn 4,5 %.

Gebyr i 2024-priser		2023	2024	2025	2026	2027
Vann	120m2 bolig	2 665	3 323	3 659	4 041	4 474
Avløp	120m2 bolig	5 800	6 770	7 000	7 276	7 853
Renovasjon	3x120L dunker	3 925	4 396	4 748	5 127	5 538
Feiing		304	330	350	360	380
Sum årsgebyr		12 694	14 819	15 757	16 805	18 245
Gebyrendring i kr i forhold til året før			2024	2025	2026	2027
Vann			658	336	383	432
Avløp			970	230	276	577
Renovasjon			471	352	380	410
Feiing			26	20	10	20
Sum			2 125	937	1 048	1 440
Gebyrendring i % i forhold til året før			2024	2025	2026	2027
Vann			24,69 %	10,11 %	10,46 %	10,69 %
Avløp			16,73 %	3,39 %	3,94 %	7,94 %
Renovasjon			12,00 %	8,00 %	8,00 %	8,00 %
Feiing			8,55 %	6,06 %	2,86 %	5,56 %
Sum			16,74 %	6,32 %	6,65 %	8,57 %

Graving i kommunal vei - Administrasjonsvederlag for behandling av gravearbeider

For graving i kommunal vei kan kommunen kreve et vederlag for administrasjon og kontroll av gravearbeidene (gravemeldingsgebyr). Administrasjonsvederlaget for 2024 er satt til 3 175 kr, en økning på 5,83 % fra 2023.

Graving i kommunal vei - Nytt kontrollgebyr

Ingeniørvesenet får ofte klager på at trafiksikkerhet ved anleggsområder ikke er tilstrekkelig og bruker tid på å følge opp at entreprenørene overholder vilkår i gravetillatelse og godkjente arbeidsvarslingsplaner. Ingeniørvesenet innfører et kontrollgebyr på 1 700 kr, i tillegg til gravemeldingsgebyret.

I henhold til Forskrift for om ledninger i offentlig vei §18 kan veimyndigheten kreve å få dekket kostnadene til saksbehandling av søknad om tillatelse og utført kontroll i anleggsperioden i samsvar med selvkostprinsippet. I veileder til ledningsforskriften er det angitt at man kun kan ta gebyr for faktisk

gjennomført kontroll. Regulativet må fastsette en pris for enkeltkontroll basert på gjennomsnittlig tidsbruk og gebyret innkreves etterskuddsvis. Veimyndigheten kan velge å fakturere ledningseier for medgått tid til søknadsbehandling og kontroll i den enkelte sak.

Ingeniørvesenet innfører et kontrollgebyret som dekker to arbeidstimer. Dette er antatt å være gjennomsnittlig tidsbruk på en kontroll, inkludert tid til reise og saksbehandling i etterkant. En antar at kontrollgebyr basert på tidsforbruk i den enkelte sak vil være mer tidkrevende. Andre kommuner har også innført kontrollgebyr, blant annet Oslo, Trondheim, Fredrikstad og Sarpsborg. Gebyret varierer mellom 980 og 2 000 kr.

Parkering

De fleste prisene økes i forhold til normal prisstigning. Innenfor Kvadraturen er prisene harmonisert. Det betyr at prisene på noen leieplasser er økt ut over prisstigningen. Det vises til detaljert prisliste. Hovedtrekkene er:

- Utendørsparkering i gata og på parkeringstomter har lik timepris.
- Betalingsattsene på leieplasser utjevnes og økes noe, men er fortsatt godt under markedspris i andre parkeringsanlegg.
- Fast leieplass med ladeboks for elbil får en månedsavgift.
- P-husene står foran en endring med kameragjenkjenning av registreringsnummer. Dersom kunden forlater stedet uten å betale, innen 48 timer, vil det ettersendes en faktura hvor det legges på et faktura- og administrasjonsgebyr.

Bobilparkering

Kongsgård bobilparkering åpnet 01.07.2021. Prisøkning er på 8,5 % for sommersesong, uendret for vintersesong. Strøm betales etter forbruk.

- Sommersesong (01.04.-30.09.): 26 kr pr time, 260 kr pr døgn
- Vintersesong (01.10. - 31.03.): 15 kr pr time, 150 kr pr døgn, 1 300 kr pr måned, 5 000 kr for 6 måneder

Feiergebyret

Feiergebyret økes med 8,6 % fra 304 kr i 2023 til 330 kr i 2024. Hovedgrunnen til økningen er pris- og lønnsvekst samt at gebyret ble holdt nede i 2023 ved fondsbruk.

Utslippstillatelser

Gebyret dekker kommunens arbeid med behandling av søknaden, og det er differensiert på størrelse (antall hus/belastningen) pr. anlegg. Gebyret øker med 4,5 % i tråd med prisstigning og selvkostprinsippet.

Tilsyn private avløpsanlegg

Kommunen har plikt til å føre tilsyn med at private avløpsanlegg fungerer og ikke forurensrer. Gebyret skal dekke alle kostnader knyttet til tilsynet, og inkluderer mer enn besøk på anleggene. Les mer om hva gebyret dekker på kommunens nettside under private avløpsanlegg. Gebyret er differensiert på små anlegg (opp til 10 hus) og større anlegg. Beregninger viser at gebyret kan reduseres med 13 % i 2024 .

Tiltaksplan graving i forurenset grunn

Kommunen er myndighet, og skal sørge for at graving i forurenset grunn ikke fører til forurensning. Kommunen skal godkjenne planer ved graving i forurenset grunn, og gebyret dekker behandling av tiltaksplaner, inkludert kontroll/tilsyn. Gebyret er differensiert og det skilles på vanskelighetsgrad og konsekvens for helse og miljø. Det er ikke full dekning over selvkost. Gebyret øker med 4,5 % i tråd med prisstigning og selvkostprinsippet.

Bygg

Gebyrer og betalingssatser øker med 4,5 % i tråd med den generelle prisveksten i samfunnet og selvkostprinsippet.

Oppmåling

Gebyrer og betalingssatser øker med 4,5 % i tråd med den generelle prisveksten i samfunnet. I tillegg økes gebyrsatser for reseksjonering med 20 %. Dette sikrer at selvkostprinsippet blir ivaretatt.

Plan

Gebyrer og betalingssatser øker med 4,5 % i tråd med den generelle prisveksten i samfunnet og selvkostprinsippet.

I tillegg økes gebyrsatser for mindre endring av plan med 30 %. Dette skyldes at denne sakstypen ofte er svært tidkrevende å behandle og fremover vil erstatte dispensasjonssaker i byggesak.

Gebyrsats for trekking av sak etter innsendt planforslag økes med 13 % og skyldes at det meste av arbeid med behandling av plansaken allerede er gjort på dette tidspunktet.

De nye gebyrene gjenspeiler selvkost.

7.8 Planoppgaver

I planstrategien for Kristiansand fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for perioden 2024-27. Flere av planene er vedtatt av bystyret, mens noen er fortsatt under behandling. Kommuneplanens arealdel og kulturminneplanen legges frem for sluttbehandling før nyttår. Hovedplaner for vann og avløp skal følge føringer i kommuneplanens arealdel og må derfor avvente sluttbehandlingen til kommuneplanen. Arbeidet med revisjon av handlingsplan for sykkel starter i 2024. I tillegg har området flere områdereguleringer under arbeid som f.eks. Lagmannsholmen. Det er startet arbeid med områdereguleringsplan Randesund bydelssenter og revisjon av områderegulering for Nodeland.

7.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
By- og stedsutvikling stab	113 444	127 488	143 653	143 003	141 730	141 640
Ingeniørvesenet	-61 441	-113 614	-150 849	-167 862	-185 276	-215 502
Parkvesenet	60 824	65 381	69 514	67 733	67 687	67 547
Plan og bygg	19 789	21 368	24 099	22 057	22 037	22 027
Eiendom	264 302	310 323	297 734	295 519	289 577	300 526
Klima og arealutvikling	44 212	37 061	36 637	36 357	35 437	35 417
Sum	441 130	448 007	420 788	396 807	371 192	351 655

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling reduseres med 58,2 mill. kr før pris- og lønnsvekst på 31 mill. kr.

De største endringene som reduserer budsjetttrammen er: Økt inntektskrav på ca. 34 mill. kr til selvkosttjenestene vann og avløp for å dekke økte kapitalkostnader, økte inntekter hos Parkering på 9,1 mill. kr, reduserte strømkostnader på 25,6 mill. kr og økt innsparingskrav på 5,9 mill. kr.

Tiltak som styrker budsjetttrammen er: økt bevilgning til vedlikehold boliger på 12,3 mill. kr samtidig som leieinntektene øker med 2,3 mill. kr og strømkostnadene reduseres med 2 mill. kr, tilskuddet til Kristiansandsregionen brann og redning økes med 6,1 mill. kr, økt bevilgning til strøm hos Ingeniørvesenet og Parkvesenet med henholdsvis 2 mill. kr og 500 000 kr, Plan og bygg får styrket sin

ramme med 2 mill. kr til områdeplan for Lagmannsholmen men dekker 1 mill. kr fra eget disposisjonsfond og Klima og areal får 3,2 mill. kr til kompensierende tiltak etter avvikling av piggdekkgebyret. Endringer i budsjetttrammen er mer utfyllende kommentert under det enkelte kommunalsjefsområde.

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling er i 2024 er 421 mill. kr. Områdets totale driftsinntekter forventes å bli i underkant av 1 mrd. og totale driftsutgifter forventes å bli ca. 1,4 mrd.

I bystyrebehandlingen ble det vedtatt å bruke 15. mill. kr fra området disposisjonsfond, der 10 mill. kr skal brukes til vedlikehold av boliger innen habilitering og 5 mill. kr skal brukes til vedlikehold av boligveier.

7.10 By- og stedsutvikling stab

7.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Direktørens staber skal sikre plan, styring, koordinering og samhandling på tvers av de fem kommunalsjefsområdene i By- og stedsutvikling, samt yte faglig bistand.

Utbyggingsstaben har ansvaret for kommunens samarbeid med private utbyggere med hovedvekt på gjennomføring og overordnet beredskap for området.

Prosjektstaben har ansvaret for å styre behovsutredning av investeringsprosjekter. Videre har staben det faglige og overordnede ansvaret for prosjektstyring av investeringer og innkjøp innenfor bygg og anlegg. Prosjektstaben håndterer også overordnet kvalitetsarbeid og HMS.

Direktørstaben har tre medarbeidere med virksomhetsstyring og administrasjon av området som hovedarbeidsområde.

7.10.2 Hovedutfordringer

Utbyggingsprogrammet gir en oversikt over boligområder og næringsarealer i kommunen og hvilken aktivitet som er forventet innenfor områdene. Dette gjør at kommunen til enhver tid har oversikt over boligreserven og ledige næringsarealer.

Hovedutfordringene for Prosjektstaben er knyttet til etablering av felles rutiner og verktøy i alle kommunalsjefsområdene. Implementering av seriøsitetsbestemmelser i alle ledd ved anskaffelser og prosjektgjennomføring. I større grad vektlegge klima og miljø ved anskaffelser og prosjektgjennomføring, samt oppfølging og forbedring av kvalitetssystemet.

7.10.3 Hovedprioriteringer

Utbyggingsprogrammet bygger på en vedtatt politikk og den til enhver tid gjeldende kommuneplan med arealdel. For at kommunen skal sikres en bærekraftig utbygging, må bolig- og næringsbyggingen skje i henhold til prioriteringskriterier som ligger i de vedtatte dokumenter. Utbyggingen som planlegges må også være bærekraftig for kommunens økonomi og drift. Utbyggingsprogrammet gir derfor også innspill til kommunens økonomiplan. Utbyggingsprogrammet vurderer utvikling av områder opp mot kapasitet på offentlig infrastruktur, samt prioriterer hvor infrastruktur skal etableres eller oppgraderes, for å ta imot økt og ønsket bebyggelse. Kommuneplanen gir kriterier for utbyggingsområder og utbyggingsprogrammet følger opp disse.

Prosjektstabens hovedprioriteringer er knyttet til å utvide samarbeidet med Ingeniørvesenet og Parkvesenet om rutiner for prosjektstyring. Videreutvikle metodikk for tidligfase-utredninger (behov,

prioritering, kartlegging og prosjektutvikling). Videreutvikle og forankre rutiner for implementering av seriositetsbestemmelsene i forbindelse med anskaffelser, prosjektgjennomføring og HMS arbeid. Faglig oppdatering og kompetanse knyttet til klima og miljø. Kvalitetsarbeid med oppfølging og tilsyn, internkontroll og risikostyring.

7.10.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
By- og stedsutvikling stab	113 444	127 488	143 653	143 003	141 730	141 640
Sum	113 444	127 488	143 653	143 003	141 730	141 640

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling stab øker med 12,1 mill. kr fra 2023 til 2024, før lønns- og prisvekst på 4,0 mill. kr. Økningen er knyttet til at byutviklingsdirektøren har overtatt ansvaret for avtalefestet pensjon i hele By- og stedsutvikling (5,8 mill. kr), økte utgifter til Kristiansand brann og redning (KBR) og deres eierandel i Agder 110- sentralen (6,1 mill. kr, hovedsakelig økte pensjonskostnader og renteutgifter), samt mulighetsstudie og områdemidler til Øvre Slettheia (1,25 mill. kr). Det er videre innarbeidet en innsparing på 1,1mill. kr. For øvrig mindre justeringer.

Driftstilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning (KBR) utgjør om lag 72 % av netto driftsbudsjett (103,3 mill. kr).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	127 488	127 488	127 488	127 488
Sum Deflator	842	842	842	842
Sum Lønns- og prisjustering	3 187	3 187	3 187	3 187
Tidligere vedtatte tiltak				
Andre tiltak	1	1	1	1
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1	1	1	1
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-268	-268	-781	-781
Vedtatte endringer	3 762	3 762	3 249	3 249
Vedtatt ramme	131 250	131 250	130 737	130 737
Sum Innsparingstiltak	-820	-1 220	-1 080	-1 170
Nye tiltak				
Sommerrute Høllen	205	205	205	205
Økt tilskudd KBR	5 102	5 102	5 102	5 102
Økt tilskudd KBR 110 sentralen	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Nye tiltak	6 307	6 307	6 307	6 307
Politiske vedtak				
Mulighetsstudie Øvre Slettheia	250	0	0	0
Områdemidler Øvre Slettheia	1 000	1 000	0	0
Reduserte reiseutgifter Areal- og miljøutvalget	-150	-150	-50	-50
Sum Politiske vedtak	1 100	850	-50	-50
Nye tiltak og realendringer	6 587	5 937	5 177	5 087
Sum Rammefordeling	5 816	5 816	5 816	5 816
Interne rammeendringer	5 816	5 816	5 816	5 816
Ramme 2024-2027	143 653	143 003	141 730	141 640

Nye tiltak

Sommerrute Høllen

Det er et sterkt ønske fra publikum, beboere og næringsdrivende at det er en kveldsavgang for sommerruta fra Høllen til Borøya, Skarpøya og Ny Hellesund. Uten kveldsavgang blir siste avgang fra Høllen 15:35. Det legges opp til en kveldsavgang 19:05 fra Høllen. Dette vil gi en forutsigbarhet for fremtidig planlegging for aktuelle aktører, beboere og besøkende.

Økt tilskudd KBR

Kristiansand brann og redning (KBR) har varslet eierkommunene om økte utgifter til lønn og pensjon, samt generell prisstigning på øvrige driftsutgifter, tilsvarende 5,1 mill. kr.

Økt tilskudd KBR 110 sentralen

I 2022 ble det innfridd et lån tilknyttet 110 sentralen som medførte lavere renter og avdrag. Ved en feiltakelse ble effekten av dette innarbeidet to ganger i økonomiplan 2023-2026. Dette rettes opp i økonomiplan 2024-2027 ved at utgiftene økes med 1 mill. kr.

Politiske vedtak**Mulighetsstudie Øvre Slettheia**

I forbindelse med sak om skolen på Øvre Slettheia vedtok bystyret at det skal lages en bydelsmelding og mulighetsstudie for området. Dette er også vedtatt i et verbalvedtak, som oppvekst har ansvar for å gjennomføre. Bystyret bevilget områdemidler på 1 mill. kr i 2024 og i 2025 og 250 000 til en mulighetsstudie.

Områdemidler Øvre Slettheia

I forbindelse med sak om skolen på Øvre Slettheia vedtok bystyret at det skal lages en bydelsmelding og mulighetsstudie for området. Dette er også vedtatt i et verbalvedtak, som oppvekst har ansvar for å gjennomføre. Bystyret bevilget områdemidler på 1 mill. kr i 2024 og i 2025 og 250 000 til en mulighetsstudie.

Reduserte reiseutgifter Areal- og miljøutvalget

Alle utgifter tilknyttet hovedutvalget Areal og miljøutvalget (tidl. by og stedsutviklingsutvalget) ble i forbindelse med kommunesammenslåingen i 2020 flyttet fra kommunalområdet By- og stedsutvikling til Organisasjon. Effekten av reduserte reiseutgifter bør koordineres i forhold til dette.

7.10.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Badeanlegg Silokaia	6 000	3 000	0	0	0	3 000	0
Boligprogrammet	18 400	0	2 275	0	0	2 275	0
Brannsikring Ny Hellesund	2 500	1 050	1 250	0	0	2 300	0
Kryss Kielland E39	2 000	1 000	1 000	0	0	2 000	-2 000
Marviksletta - 2 nærmiljøparker	8 300	0	0	0	0	0	-400
Sentrumsutvikling Tangvall	22 710	2 900	0	0	0	2 900	-4 000
Torridalsveien/Ringlebekkveien	2 600	0	0	0	0	0	-8 700
Sum investeringsprosjekter	68 010	7 950	4 525	0	0	12 475	-15 500

Badeanlegg Silokaia

Badeanlegg på Silokaia er under etablering. Inngått utbyggingsavtale forutsetter at kommunen skal yte bidrag til planlegging og bygging av badeanlegget. Bidraget utgjør til sammen 6 mill. kr. Utbetaling av bidrag gjennomføres med 3 mill. kr i 2023 og 3 mill. kr i 2024 ved ferdigstillelse.

Boligprogrammet

Utbyggingsprogrammet ivaretar gjeldende kommuneplaner, vedtatt arealstrategi og gjeldende utbyggingspolitikk. Dette innebærer blant annet å sikre mulighet for gjennomføring av ca. 800 boliger pr. år. Utbyggingsvolumet sikres gjennom prioriteringer i programmet og inngåelse av utbyggingsavtaler. Utbyggingsavtalene fremmes fortløpende til formannskapet for politisk vedtak.

Brannsikring Ny Hellesund

Ny Hellesund er miljøfredet og den tette trehusbebyggelsen har risiko for brannspredning. Det er utarbeidet en brannsikringsplan og det skal installeres alarmer i bygningene for å sikre at brannvesenet rykker ut før en brann sprer seg. Det skal også etableres branngater for å muliggjøre slokking av skogbranner før de når bebyggelsen. Samlet kostnadsramme utgjør 2,5 mill. kr, hvorav 1,05 mill. kr i 2024 og 1,25 mill. kr i 2025. Inngår i kulturminnevern.

Kryss Kielland E39

I henhold til vedtak innhenter kommunen bidrag fra utbyggingsområder til etablering av ny kryssløsning ved gamle E39 - Lunde. Det er nå behov for å starte planlegging av tiltaket. Det legges derfor opp til å innarbeide 1 mill. kr i 2024 og 2025 til planarbeidet. Planarbeidet finansieres av innbetalte bidrag.

Marviksletta - 2 nærmiljøparker

Det er forutsatt kommunal opparbeidelse av to nærmiljøparker/ kvartalslekeplasser. Kommunens andel av totalkostnadene er forutsatt å utgjøre 25 %. Tidspunkt for opparbeidelse og delopparbeidelse styres i forhold til utbyggingsaktivitet i området. I økonomiplanen 2024-2027 er det kun inntekter i form av bidrag (400 000 kr).

Sentrumsutvikling Tangvall

Innbetalinger fra utbyggere og bevilgning er knyttet til oppgradering av de offentlige uterommene sentralt på Tangvall. Det er inngått utbyggingsavtaler med private utbyggere for innbetaling av bidrag per brutto areal (BRA) bolig og næring. Arealene skal opprustes med høy kvalitet med vekt på barn og unges interesser. Kommunen skal stå for planlegging, prosjektering og opparbeidelse av arealene, etter hvert som bidragene betales inn. Det er gjennomført en oppgradering av sørlig del av torgarealene. Det pågår arbeid med å lage en ny landskapsplan for området, slik at arbeid med oppgradering av nordlig del av området kan startes opp i 2024.

Torridalsveien/Ringlebekkveien

Kommunen har i forbindelse med utbyggingen av to utbyggingsområder på Sødal (Kokleheia og Ringlebekk ca. 165 boenheter), inngått utbyggingsavtale og påtatt seg ansvaret for å forskuttere og delfinansiere bygging/oppgradering av Ringlebekkveien med tilhørende VA-anlegg.

Anleggsbidragene periodiseres i henhold til fremdriften, bortsett fra ett av anleggsbidragene (8,7 mill. kr), som har utsatt innbetaling ved igangsetting, men innen utgangen av 2029 må betalingen være gjennomført. Innbetaling er i økonomiplanen 2024-2027 satt opp med innbetaling i 2027. Det foreligger bankgaranti eller pant i eiendom som sikkerhet.

7.11 Ingeniørvesenet

7.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Ingeniørvesenet har ansvar for kommunens infrastruktur, som vei, vann, avløp, parkering og kommunens dammer. Ingeniørvesenet utfører en god del av drift- og vedlikeholdsarbeid i egen regi, samt bygger en del ledningsanlegg for vann og avløp med egne fagfolk. Kommunen har ansvar for ca. 1 800 km rørledninger, ca. 600 km kommunale veier og gang- og sykkelveier, ca. 22 000 veilys, 27 dammer, seks parkeringshus og i overkant av 5 000 parkeringsplasser.

7.11.2 Hovedutfordringer

Tjenestene til Ingeniørvesenet er og vil i perioden være preget av økte kostnader både til drift- og investeringstiltak. Det er økte kostnader på både materiell og innleide entreprenørtjenester, samt en usikkerhet rundt strømpris fremover. For vann og avløp er også en betydelig renteøkning med på å gi vesentlig utslag på gebyr til innbyggerne. Det er planlagt og igangsatt store prosjekter i perioden, som er

viktig å gjennomføre både for å tilfredsstille krav til miljø (avløpsrensing) og sikkerhet i vannforsyning. Dette kommer i tillegg til at man fortsatt må skifte ut gamle rør og jobbe aktivt med å håndtere overvann i både gamle og nye utbyggingsområder på en bedre måte, spesielt med tanke på ekstremvær.

Dersom kommunen skal nå sine klimamål er overgang til 0-utslipps bil- og maskinpark en viktig bidragsyter. Dette fungerer bra på personbilparken til kommunen, mens det fortsatt er utfordrende å fornye maskinparken. Selv om utviklingen av elektrifiserte maskiner og større kjøretøy (gravemaskiner, lastebiler, feiebiler, redskapsbærere, m.m.) går fremover er det fremdeles store merkostnader på 0-utslipp kontra fossile maskiner, og støtteordninger er avviklet. I tillegg må det etableres kostbar ladeinfrastruktur dersom man skal ha tilfredsstillende drift på større elektriske maskiner.

7.11.3 Hovedprioriteringer

De kommende årene må kommunen bruke betydelige ressurser på å få ferdigstilt arbeidet med oppgradering/samkjøring av renseanleggene for avløp, uavhengig av pågående prosesser om mulig kommuneoppsplitting. Samtidig må man opprettholde aktivitet på utskifting av gamle rør og øke arbeidsinnsatsen for fjerning av fremmedvann (regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet, for å redusere overløpsutslipp. Der kommunen fortsatt har fellessystemer for kloakk og regnvann (overvann), må innsatsen intensiveres med å separere kloakk- og overvannsledninger, for å redusere risiko for tilbakeslag av kloakk i kjellere ved store nedbørmengder. Statsforvalteren har, i tillegg til opprydding av utslipp fra gamle renseanlegg, varslet tydelig forventninger og krav til ledningsnett i arbeidet med ny utslippstillatelse for nye Kristiansand kommune. Prosess for ny tillatelse er påbegynt.

Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil skje i perioden, mens bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand, er allerede godt i gang. Samtidig er det også i behov for å videreføre aktivitetsnivået med å bytte gamle rør, for å redusere lekkasjeandelen i det eksisterende vannledningsnett.

De siste årene har det vært en betydelig satsing på å redusere strømforbruk og få på plass smartere lysstyring (eks. nattsinking). Utskifting av gamle lysarmatur til LED-armatur på veilys og i parkeringsanlegg er pågående satsingsprosjekt, som bare er enda viktigere å intensivere med de økninger i strømpriser som har vært siste år. Dette vil spare kommunen for betydelige driftskostnader både på strømkostnader og lengre levetid på LED-pærer.

7.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ingeniørvesenet	-61 441	-113 614	-150 849	-167 862	-185 276	-215 502
Sum	-61 441	-113 614	-150 849	-167 862	-185 276	-215 502

Netto inntektsramme (Ingeniørvesenets netto bidrag til bykassa) øker med 38,2 mill. kr fra 2023 til 2024 før kompensasjon for pris og lønnsvekst på 1 mill. kr.

I 2024 har Ingeniørvesenet en netto inntektsramme på 151 mill. kr. Driftsutgiftene er i underkant av 372 mill. kr og inntektene forventes å bli på ca. 523 mill. kr. Rammen inneholder tjenester som blant annet drift av vei, stab, næring og tilsyn dammer, som har større utgifter enn inntekter. For disse økes netto budsjett med 5,8 mill. kr. Veilys har fått økt sin bevilgning til anleggsstrøm med 2 mill. kr, samtidig reduseres bevilgning til trafiksikkerhetsplan på fylkesvei med 2 mill. kr. Det er i tillegg bevilget 5 mill. kr til sykkelvei Skudeviga- Kilura som tilskudd til Agder fylkeskommune.

I bystyrebehandlingen ble det vedtatt å bruke 5 mill.kr av områdets disposisjonsfond til vedlikehold av boligveier. Budsjettreguleringen gjennomføres i 1. tertialrapport 2024.

Parkering og selvkosttjenestene vann og avløp har rammer der inntektene er større enn utgiftene. Sammenlignet med 2023 har Parkering fått økt netto inntektsramme med 9,1 mill. kr. Inntekter knyttet til nytt avgiftsregime økes med 1,5 mill. kr fra 2024. I tillegg ser man en positiv inntekts-trend, som følger av økt bilbruk og høyere belegg, som resulterer i et ytterligere økt inntektskrav på 7,6 mill. kr fra 2024.

Vann og avløpsgebyrene skal i tillegg til å dekke ordinære driftskostnader også dekke kapitalkostnader knyttet til investeringer. Netto inntektsramme øker med om lag 34 mill. kr fra 2023 til 2024, som hovedsakelig skyldes økning i kapitalkostnader på grunn av høyere rente.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	-113 614	-113 614	-113 614	-113 614
Sum Deflator	3 804	3 804	3 804	3 804
Sum Lønns- og prisjustering	-2 840	-2 840	-2 840	-2 840
Tidligere vedtatte tiltak				
Endring i kapitalkostnader avløp	-4 933	-4 933	-4 933	-4 933
Endring i kapitalkostnader vann	-9 035	-9 035	-9 035	-9 035
Endringer i kapitalkostnader avløp	1 210	2 079	-15 448	-15 448
Endringer i kapitalkostnader Avløp	-5 705	-21 530	-21 530	-21 530
Endringer i kapitalkostnader Vann	-3 868	-6 419	-22 311	-22 311
Endringer i kapitalkostnader Vann	-1 945	-10 905	-10 905	-10 905
Reduserte inntekter P-hus pga. salg av p-hus	5 989	5 989	5 989	5 989
Stilling geotekniker klimaendringer ingeniørvesenet	0	1 051	1 051	1 051
Trafikksikkerhetsplan på fylkesvei	0	-2 050	-2 050	-2 050
Trygge skoleveier og boligveier vedlikehold drift	-4 202	-4 202	-4 202	-4 202
Økte ladeutgifter	189	473	473	473
Økte parkeringsavgifter nytt avgiftsregime	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-23 839	-51 022	-84 441	-84 441
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-578	-578	-578	-578
Vedtatte endringer	-23 454	-50 637	-84 056	-84 056
Vedtatt ramme	-137 067	-164 250	-197 669	-197 669
Sum Innsparingstiltak	-740	-1 260	-1 330	-1 530
Nye tiltak				
Endringer kapitalkostnader avløp	-3 038	10 174	22 078	7 303
Endringer kapitalkostnader vann	6 488	6 649	9 347	-5 498
Ikke salg av parkeringshus	-5 990	-5 990	-5 990	-5 990
Parkering økt inntektskrav	-7 550	-7 300	-7 300	-7 150
Tilbakebetalt fremførbart underskudd avløp	-7 625	-9 842	-8 303	-8 791
Tilbakebetalt fremførbart underskudd vann	-277	-549	-615	-683
Trafikksikkerhetsplan på fylkesvei	-2 050	0	0	0
Økte strømkostnader vei	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Nye tiltak	-18 042	-4 858	11 217	-18 809
Politiske vedtak				
Bortfall av inntekt P-hus	0	2 400	2 400	2 400
Fjernvarme Skippergata drift	0	106	106	106
Sykelvei Skudeviga - Kilura	5 000	0	0	0
Sum Politiske vedtak	5 000	2 506	2 506	2 506
Nye tiltak og realendringer	-13 782	-3 612	12 393	-17 833
Ramme 2024-2027	-150 849	-167 862	-185 276	-215 502

Tidligere vedtatte tiltak

Trygge skoleveier og boligveier vedlikehold drift

Toårig tiltak avsluttet i 2023 og rammen reduseres i 2024.

Økte parkeringsavgifter nytt avgiftsregime

Ytterligere økning av inntekter på grunn av nytt avgiftsregime på 1,5 mill. kr.

Nye tiltak

Endringer kapitalkostnader avløp

Endring i kapitalkostnader er endring sammenlignet med forrige økonomiplan.

Endringer kapitalkostnader vann

Endring i kapitalkostnader er endring sammenlignet med forrige økonomiplan.

Ikke salg av parkeringshus

I forrige økonomiplan lå det inne reduksjon i parkeringsinntektene på grunn av planlagt salg av et kommunalt parkeringshus. Bystyret vedtok å ikke selge. Dermed økes parkeringsinntektene igjen med 5,99 mill. kr fra 2024.

Parkering økt inntektskrav

På grunn av økt etterspørsel økes inntektsanslaget med 7,6 mill. kr fra 2024.

Tilbakebetalt fremførbart underskudd avløp

Gebyrinntektene for avløp har vært for lave de siste årene i forhold til utgiftene. Høyere rente enn budsjettet er en hovedårsak. Underskuddet må dekkes inn i løpet av 3-5 år ved økte gebyrinntekter.

Tilbakebetalt fremførbart underskudd vann

Gebyrinntektene for vann har vært for lave det siste året i forhold til utgiftene. Hovedårsaken er høyere rente enn budsjettet. Underskuddet må dekkes inn i løpet av 3-5 år ved økte gebyrinntekter.

Trafikksikkerhetsplan på fylkesvei

I forbindelse med vedtatt økonomiplan 23-26 ble det bevilget 2 mill. kr i 2023 og 2024. Midlene skulle benyttes til investeringsprosjekter på fylkesvei der Agder fylkeskommune har bedt kommunen om medfinansiering for å fremskynde prosjekter. Bevilgning i 2024 er tatt ut.

Økte strømkostnader vei

For å dekke økte utgifter til strøm til veilys økes budsjettet med 2 mill. kr fra 2024.

Politiske vedtak

Bortfall av inntekt P-hus

Det er lagt inn i vedtatt økonomiplan at Kilden parkeringshus skal selges i 2024. Kilden parkeringshus har en netto ramme på 2,4 mill.kr som bortfaller fra 2025.

Fjernvarme Skippergata drift

Det er bevilget midler til drift av gatevarme i Skippergata mellom Markensgate og Kirkegata, anlegget kan påbegynnes siste halvdel av 2024. Å energi varme har anslått årlige driftskostnader til å være 212 000 kr som fordeles mellom gårdeiere og kommunen der kommunens andel vil være 133 560 kr eks mva.

Sykkelvei Skudeviga - Kilura

Agder Fylkeskommune utarbeider nå plan for fortau/gang sykkelvei langs FV3908 Vesterøya mellom Skudeviga og Kilura sør. Fylket har i forbindelse med vedtak av sin økonomiplan forutsatt medfinansiering fra kommunen.

7.11.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede	Økonomiplan				Sum Inntekt	
	prosjektbeløp	2024	2025	2026	2027	2024-27	2024-27
	Brutto prosjektutgift						
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Arbeidsplan vei		5 100	5 100	5 100	5 100	20 400	0
Asfaltering		1 625	1 625	1 625	1 625	6 500	0
Brannsikring parkeringshus	7 515	0	1 000	0	0	1 000	0
Fjernvarme Skippergata	1 372	1 372	0	0	0	1 372	0
Gatebruksplan	18 700	7 500	2 000	0	0	9 500	0
Håndhevingsteknologi		200	200	200	200	800	0
Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)		8 500	12 800	10 500	5 000	36 800	0
Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)		22 000	22 000	22 000	22 000	88 000	0
Ladestasjoner El-biler parkering		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Ladestasjoner kommunale biler		1 000	1 500	1 200	1 200	4 900	0
Ny bro over Søgneelva (Tofteland/Monan)	3 500	0	0	-0	3 500	3 500	0
Nyanlegg parkering		400	400	400	400	1 600	0
Parkeringsautomater		400	400	400	400	1 600	0
Parkeringshus Tangvall	19 000	0	0	0	0	0	-3 500
Tangvall tilpasninger vei	5 000	0	0	0	0	0	-982
Tilskudd større veibredder		250	250	250	250	1 000	0
Trafikksituasjon Solholmen - Grim	3 652	3 652	0	0	0	3 652	0
Trygge skoleveier	29 000	2 000	-0	-0	0	2 000	0
Vei- og gatebelysning LED		9 300	2 300	2 300	2 300	16 200	0
Øvrige dammer		0	8 000	16 000	30 500	54 500	0
Sum Investeringer	87 739	65 299	59 575	61 975	74 475	261 324	-4 482
Selvkostinvesteringer							
Arbeidsplan avløp		74 000	76 000	78 000	80 000	308 000	0
Arbeidsplan vann		52 000	53 000	55 000	56 000	216 000	0
Avløpsledning Korsvik-Fidjeåsen	23 000	6 500	0	0	0	6 500	0
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Avløp	30 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann	17 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Eg Høydebasseng	15 000	0	5 000	10 000	0	15 000	0
Kapasitetsøkning Rossevann	48 000	10 000	23 000	15 000	0	48 000	0
Kjøp av grunn ved Tronstadvann vannverk	2 000	2 000	0	0	0	2 000	0
Krageboden høydebasseng	12 000	6 000	0	0	0	6 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp	10 000	0	5 000	5 000	0	10 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann	8 000	0	4 000	4 000	0	8 000	0
Mjåvann avløp	30 000	0	7 000	8 000	15 000	30 000	0
Nedleggelse Bredalsholmen	4 000	4 000	0	0	0	4 000	0
Odderøya renseanlegg, oppgradering	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000	0
Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia	20 000	10 000	10 000	0	0	20 000	0
Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting	7 000	0	0	7 000	0	7 000	0
Krossen og Blørstad							
Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp	345 000	15 000	15 000	15 000	15 000	60 000	0
Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen	200 000	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	0
Rehabilitering tak Bredalsholmen	5 000	5 000	0	0	0	5 000	0
Renseløsning for Søgne og Songdalen	430 000	10 000	30 000	140 000	230 000	410 000	0
Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden	800 000	-0	40 000	40 000	50 000	130 000	0
Rådhusgata avløp	13 000	13 000	0	0	0	13 000	0
Rådhusgata vann	7 000	7 000	0	0	0	7 000	0
Sekundær rensing, Odderøya	4 000	4 000	0	0	0	4 000	0
Slamkiosk	17 000	0	2 000	15 000	0	17 000	0
Sodefjed - Stangenes, Avløp	10 000	2 000	8 000	0	0	10 000	0
Utskifting av hovedvannledning Hortemo Songdalen	9 000	9 000	0	0	0	9 000	0
Utskifting av pumper avløp		4 000	4 000	5 000	5 000	18 000	0

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede	Økonomiplan				Sum Inntekt	
	prosjektbeløp	2024	2025	2026	2027	2024-27	2024-27
	Brutto						
	prosjektutgift						
Utskifting av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann		2 700	2 700	2 700	2 700	10 800	0
Vannbehandlingsanlegg Grimevann	300 000	10 000	40 000	100 000	150 000	300 000	0
Vannkiosk	5 000	0	0	5 000	0	5 000	0
Vannledning Rossevann/Rosedalen/Tangvall	60 000	25 000	21 000	0	0	46 000	0
Vesvann til Grasåsen vannledning	70 000	20 000	30 000	0	0	50 000	0
Østre ringvei- avløp	45 000	15 000	15 000	15 000	0	45 000	0
Østre Ringvei- vann	25 000	7 000	8 000	10 000	0	25 000	0
Sum Selvkostinvesteringer	2 587 000	332 200	417 700	548 700	622 700	1 921 300	0
Sum investeringsprosjekter	2 674 739	397 499	477 275	610 675	697 175	2 182 624	-4 482

Arbeidsplan avløp

Arbeidsplan for avløp benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av avløps- og overvannsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 308 mill. kr.

Arbeidsplan vann

Arbeidsplan for vann benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av ledningsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 216 mill. kr.

Arbeidsplan vei

Arbeidsplan for vei skal gå til mindre veiprojekter som gang/sykkelveier, fortau, kryssutbedringer, busslommer, overvannsanlegg, leskur, av- og påstigningsplasser ved skoler, støyskjermingstiltak og fartsdempende tiltak. Bevilgningen går også til å dekke egenandeler til prosjekter der det gis tilskudd fra andre (ATP-midler, Samferdselspakke, BRA-midler m.m.). Bevilgningen er på 5,1 mill. kr hvert år i perioden.

Asfaltering

Det er bevilget 1,625 mill. kr pr. år til større asfalteringsprosjekter av kommunale veier. Denne må sees i sammenheng med bevilget driftsramme for mindre asfalteringsarbeider.

Avløpsledning Korsvik-Fidjeåsen

Prosjektet har behov for 6,5 mill. kr i 2024 for å fullfinansieres. Prosjektet har dermed en kostnadsramme på 23 mill. kr. Prosjektet er ennå ikke startet opp, fordi det pågår forhandlinger med grunneiere. Prosjektet er forventet å starte i 2024.

Brannsikring parkeringshus

Det er behov for investeringsmidler i forbindelse med brannsikringstiltak, som har et totalt estimat på 7,5 mill. kr. I første omgang gjelder det Børsen, Kongensgate senter, Gyldengården, Slottet og Kilden. Brannsikringstiltak i parkeringshuset Elvegata/Kvartal pågår. Det er satt av 1 mill. kr til prosjektet i 2025.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Avløp

I forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen (SVV) må kommunen legge om eksisterende ledninger. Eksempler på prosjekter er E39 ved Glencore og E18 Håneskrysset med flere. Det er satt av 12 mill. kr i perioden 2024-2027.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann

Som for avløp er det behov for midler til å dekke kommunens kostnader i forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen (SVV). Det er satt av 8 mill. kr i perioden 2024-2027.

Eg Høydebasseng

Det er behov for tiltak på Eg høydebasseng, og det settes av 5 mill. kr i 2025 og 10 mill. kr i 2026. Dette er et eldre fjellbasseng med behov for oppgradering for å trygge god vannkvalitet og sikker vannforsyning.

Fjernvarme Skippergata

I forbindelse med etablering av gågate i Skippergata mellom Markensgate og Kirkegata har gårdeierne/gårdeierforeningen hatt et sterkt ønske om å få etablert gatevarme som et samarbeidsprosjekt med kommunen tilsvarende som for gatevarme i Markensgate. Kommunens andel vil være 1.372 mill. kr. Anlegget kan påbegynne siste halvdel av 2024 etter at VA ledninger er ferdig lagt.

Gatebruksplan

Det settes av 5 mill. kr til oppgradering av deler av Skippergata og Henrik Wergelandsgate i 2024. I forbindelse med utbygging av kvartal 14, har utbygger rekkefølgekrav til opparbeidelse av gågate og fortau ut til midten av gata i sitt byggeprosjekt. I Henrik Wergelandsgate bør fortau opparbeides sammenhengende til Markensgate på sydøst siden. Fortau på motstående sider for prosjektet i Kirkegata og Henrik Wergelandsgate, kan tas i forbindelse med senere prosjekter.

Til Rådhusgata settes det av 2,5 mill. kr i 2024. Rådhusgata skal bygges om slik at den blir bedre tilrettelagt for syklistene og fotgjengere. Utforming avklares i områdeplan for Posebyen. Prosjektet samordnes med prosjekt for sanering av VA-ledninger.

Håndhevingsteknologi

Fremtidige kontroll- og håndhevingsrutiner går i retning av billettløse ordninger via skanning av registreringsnummer, slik at betaling og øvrige vilkår er koblet sammen via registreringsnummeret til det enkelte kjøretøy. Det parkeringstekniske utstyret må tilpasses dette. Det er lagt inn 200 000 kr pr. år i perioden.

Kapasitetsøkning Rosse vann

Rosse vannverk har i dag en vannproduksjon på ca. 370 l/s. Ledningsnett gjennom Vågsbygd er oppgradert og fått økt kapasitet som ønskes utnyttet spesielt i en beredskapssituasjon. I tillegg ønskes det å bygge fullverdig reservevannsløsning direkte mot gamle Søgne og Songdalen. Vannproduksjonen på Rosse vannverk bør derfor økes med ca. 100 l/s. Prosjektutredning viser et samlet behov på 48 mill. kr med oppgradering i flere etapper.

Kjøp av grunn ved Tronstadvann vannverk

Kristiansand kommune har behov for å kjøpe grunn sydøst for Tronstadvann vannverk. Dette tomtearealet vil dekke behovet for areal til utstyr for beredskap for vannforsyningen i Kristiansand. Tronstadvann vannverk er bemannet på dagtid, og nærhet til vannverket vil sikre god kontroll på dette utstyret. Mebakken boligfelt nord for vannverket er nå bygd ut eller under utbygging. Boligfeltet grenser helt inn til vannverket og hindrer utvidelse av vannverkets areal den veien.

Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av bil- og maskinparken som Ingeniørvesenet administrerer for områdene Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog og Eiendom. Rammen for perioden er 36,8 mill. kr fordelt etter antatt utskiftingsbehov.

Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)

For å klare å ivareta et minimum av utskiftningsbehovet av biler- og maskiner i Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Idrett med dagens teknologi i markedet, er årlig investeringsramme på 22 mill. kr pr år.

Krageboden høydebasseng

Krageboden høydebasseng er et eldre fjellbasseng som midlertidig er satt ut av drift på bakgrunn av «førevar»-hensyn i henhold til sikker og trygg vannforsyning. Høydebassenget må erstattes av et nytt basseng, og det er behov for 6 mill. kr i 2024 for å kunne gjøre dette.

Ladestasjoner El-biler parkering

Ny parkeringslovgivning har bestemmelser om at det på parkeringsområdet skal tilbys lademulighet for ladbar motorvogn på et tilstrekkelig antall plasser. Det er innarbeidet 2 mill. kr pr. år i økonomiplanperioden.

Ladestasjoner kommunale biler

Ved utskifting til 0-utslippsbilpark (el-biler) må det tilrettelegges for lading av disse på de ulike lokasjoner. Det er innarbeidet 4,9 mill. kr i perioden 2024-2027.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp

Det er behov for å utvikle, utbedre og oppgradere kommunal VA-infrastruktur i dette området. Det er behov for utvidelse av kommunal vannforsyning i området, da området har flere boliger. Da må samtidig kommunale avløpsanlegg utvides. Ålo og Trysnes renseanlegg er eldre anlegg og en del av prosjektet kan være å fase ut eller oppgradere disse. Dette prosjektet inngår under investeringstiltak både for vann og avløp.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann

Dette investeringsprosjektet dekker kostnadene for utskifting eller oppgradering av vannledninger. Se også prosjektet Tiltak Lastad - Ålo RA – Trysnes RA - avløp.

Mjåvann avløp

Avløpsanleggene på Mjåvann industriområde må oppgraderes for å sikre videre utbygging av næringsområdet. Hva som skal utføres er under planlegging. Arbeidet med utbedringer vil starte opp i 2025. Det er satt av 30 mill. kr i perioden.

Nedleggelse Bredalsholmen

Driften av Bredalsholmen renseanlegg opphørte i juni 2023 da det ble satt drift på ledningen som pumper avløpsvann fra Bredalsholmen til rensing på Odderøya. Bygget til renseanlegget skal beholdes for å kunne benyttes til fremtidige behov for renseløsninger for avløpsvann eller overvann. Alt av teknisk- og prosessutstyr som det ikke er behov for til videre drift av bygget skal demonteres og fjernes. Det er behov for 4 mill. kr til dette.

Ny bro over Søgneelva (Tofteland/Monan)

Det er lagt inn 3,5 mill. kr til oppstart av ny bro i 2027. Løsningen vurderes.

Nyanlegg parkering

Løpende bevilgning på 400 000 kr pr år for tilpasninger og krav knyttet til ny parkeringslovgivning.

Odderøya renseanlegg, oppgradering

Det nye Odderøya renseanlegg ble satt i drift i mai 2019. Flere prosesstrinn, som for eksempel de biologiske reaktorene og råtneanlegg/biogass ble satt i drift senere. Fra våren 2022 har renseanlegget vært i full ordinær drift. Erfaringene etter 4 år med drift på nytt anlegg er at det er nødvendig med

ombygginger og forbedringer av enkelte prosesstrinn for å optimalisere renseanlegget. Enkelte prosesstrinn ble ikke utvidet med nytt anlegg, men er fra første byggetrinn i 1992. Det viser seg nå at kapasiteten på disse er begrensende for effektiv drift. Det er derfor nødvendig i de nærmeste årene å gjøre enkelte investeringer til bl.a. optimalisering av innløpsrister og kapasitet på slamsiloer for lagring av slam. Kapasiteten i biogassanlegget er begrenset, og når avløpsvannet fra Bredalsholmen blir ført til Odderøya vil sannsynligvis deler av slammet i perioder gå utenom biogassanlegget. Dermed får man ikke full utnyttelse av slamvolumet til å produsere strøm, så tiltak på biogassanlegget vil også bli vurdert gjennomført. Det er lagt inn 4 mill. kr pr. år i økonomiplanperioden.

Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia

I forbindelse med videre utbygging av Ausvigheia, Nordalsheia og Kjellandsheia må hovedavløpsanleggene på ledningsstrekket fra områdene og til Høllen renseanlegg oppgraderes. Det er behov for 10 mill. kr i 2024 og 2025, for å sikre at det er god nok kapasitet for videre utbygging av områdene.

Parkeringsautomater

Prosjektet gjelder ombygging og tilpasninger av betalingsløsningene slik at disse er universelt utformet i henhold til lovverket. Samtidig tilrettelegges det for digitalisering og billettløs parkering. Det er bevilget totalt 1,6 mill. kr i perioden.

Parkeringshus Tangvall

Kommunen har forpliktet seg, iht. avtale inngått av tidligere Søgne kommune, til å overta 50 parkeringsplasser i nytt parkeringsanlegg i Tangvall sentrum. Total investeringsutgift er beregnet til 19 mill. kr inklusiv merverdiavgift og prisjustering. Forventet overtagelse og utbetaling er i 2023.

Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting Krossen og Blørstad

For å transportere mer vann gjennom vannledningsnettet i Vågsbygd er det nødvendig å etablere ny pumpestasjon i Hundebakken. Samtidig skiftes det ut pumper på Krossen og i Blørstad. Det er innarbeidet 7 mill. kr i 2026 til prosjektet.

Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp

Avløpsnettet i Kvadraturen rehabiliteres ved å separere overvann og kloakk/spillvann. Dette er primært for å fjerne overvann fra kloaknettet og redusere overløpsutslipp når det er mye nedbør, men også for å oppdimensjonere overvannsrør for å tilpasse disse til økt nedbør i fremtiden. Rehabilitering av hele ledningsnettet i Kvadraturen er kalkulert til ca. 530 mill. kr og vil foregå over en periode på ca. 25 år. Det er lagt inn 60 mill. kr i økonomiplan perioden.

Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen

Avløpsnettet i Kvadraturen skal rehabiliteres og samtidig skiftes også normalt vannledningen i samme trase. Det er innarbeidet 40 mill. kr i økonomiplanperioden.

Rehabilitering tak Bredalsholmen

Det er dialog med ulike aktører for videre bruk av bygget til Bredalsholmen renseanlegg når driften av renseprosessen nå er avsluttet i 2023. Bygget kan benyttes av andre frem til det vil være behov for å ta hele eller deler i bruk igjen til VA-formål. Konsulent har utarbeidet rapport som viser at det er behov for oppgradering av taket, for å sikre levetiden på bygget. Det er satt av 5 mill. kr til dette i 2024.

Renseløsning for Søgne og Songdalen

Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er totalt innarbeidet 410 mill. kr i økonomiplanen 2024-2027. Det er satt av 10 mill. kr i 2024, 30 mill. kr i 2025, 140 mill. kr i 2026 og 230 mill. kr i 2027. Det pågår utredning for å pumpe avløpet via sjøledning til Bredalsholmen og videre til

Odderøya renseanlegg. Det er utarbeidet grovkalkyle for å få frem investeringskostnad for alternativ til Høllen renseanlegg. På bakgrunn av disse vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling vinteren 2024.

Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden

Kalkyle for ledningsprosjektet fra nytt vannverk i Lillesand til Sørlandsparken er ca. 800 mill. kr. Det er innarbeidet 130 mill. kr i perioden. Prosjektet har hatt tregere fremdrift enn planlagt, på grunn av utfordringer med grunnverv. Deler av ledningen er under etablering. Anleggsarbeid vil pågå også i 2024 til tross for at det ikke er lagt inn investeringsmidler dette året. Ubrukte investeringsmidler fra tidligere år benyttes i 2024.

Rådhusgata avløp

Veiavdelingen planlegger oppgradering av Rådhusgata i 2024 i tråd med plan for gatebruk i Posebyen. Dette gjelder strekningen fra Festningsgata til Elvegata. I gata er det fellesledning for overvann og avløp, som må saneres og erstattes av egen ledning for spillvann og egen ledning for overvann. Samtidig byttes vannledningen. For å holde tempoet for planlagt utskiftning av fellesledninger i Kvadraturen og Lund, må det bevilges egne midler til dette prosjektet. Det er satt av 13 mill. kr til dette i 2024.

Rådhusgata vann

Dette investeringsprosjektet dekker kostnaden for utskiftning av vannledning. Se også prosjektet Rådhusgata avløp. Det er satt av 7 mill. kr til dette i 2024.

Sekundær rensing, Odderøya

Prosjektet for utbygging av Odderøya renseanlegg er ferdig, men regnskapet er ikke avsluttet. Det mangler 14 mill. kr for å fullfinansiere investeringen, hvorav 10 mill. kr forventes dekket av et momsfradrag, men dette kan ikke regnskapsføres før konkursboet til en av leverandørene til prosjektet er ferdig. Det er behov for ytterligere 4 mill. kr for å fullfinansiere investeringen.

Slamkiosk

Det er behov for å etablere en slamkiosk for leveranse av septikslam. I dag må septikslam kjøres til Odderøya renseanlegg. Ved å etablere et eget mottak for dette på annen plass i kommunen, vil man få ned kjøreavstanden og miljøbelastningen fra flere av septik-leveransene, da flere av disse vil få kortere avstand til leveringspunkt. Etablering av slamkiosk har en kostnad på 17 mill. kr.

Sodefjed - Stanges, Avløp

Det er innarbeidet 10 mill. kr i perioden til tiltak for å forbedre avløpssituasjonen i området mellom Sodefjed og Stanges.

Tangvall tilpasninger vei

I forbindelse med utbygging og omlegging av vann og avløp på Tangvall er det behov for tilpasninger mellom eksisterende og nye veianlegg, og som ikke andre aktører på Tangvall dekker. Det ble bevilget 5 mill. kr i 2022.

Tilskudd større veibredder

Prosjektet må sees i sammenheng med kommunens utbyggingsprogram. Etter vedtatte retningslinjer skal kommunen dekke kostnader med veier ut over 6 m bredde i boligområdene. I tråd med foregående periode er det satt av 250 000 kr pr år.

Trafikksituasjon Solholmen - Grim

Det er behov for raskt å gjennomføre tiltak for å bedre trafiksikkerhet ved Solholmen og Grim skoler og det er satt av 3,652 mill. kr for å løse dette. Målet er å skille trafikk til parkeringsplass og hente/levering

av skolebarn. Tiltakene omfatter flytting av parkeringsareal, etablering av fortau, endring av kjøremønster og tilpasse belysning til ny løsning.

Trygge skoleveier

Det er tidligere bevilget 24,5 mill. kr. Det er satt av ytterligere 2 mill. kr i 2024 som vil bli brukt til å gjennomføre tiltak på kommunale veier etter prioriteringer i kommunes trafiksikkerhetsplan.

Utskiftning av hovedvannledning Hortemo Songdalen

Det er behov for utskifting av 300 mm hovedvannledning gjennom Hortemo og det er satt av 9 mill. kr i 2024 til dette.

Utskiftning av pumper avløp

Pumpene har en gjennomsnittlig levetid på ca. 10 år og det er jevnlig behov for utskifting. Det er satt av 18 mill. kr i perioden.

Utskiftning av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann

Kommunens høydebassenger krever oppgradering for å tilfredsstille krav til tetthet og sikkerhet. Antall pumpestasjoner og høydebasseng har økt i omfang. Årlig behov er 2,7 mill. kr.

Vannbehandlingsanlegg Grimevann

For å dekke fremtidens behov for drikkevann i Kristiansand kommune, samt sikre reservevannforsyning ved utfall av et av vannverkene på vestsiden av byen, eller brudd på vannledningene under Topdalsfjorden, må det bygges et nytt vannverk ved Grimevann. Vannverket skal bygges i samarbeid med Lillesand kommune. Det er behov for 150 mill. kr i 2027, som kommer i tillegg til de investeringsmidlene som tidligere er innarbeidet for årene 2024-2026 (150 mill. kr). Totalt 300 mill. kr i perioden.

Vannkiosk

I tilknytning til prosjekt med etablering av slamkiosk, se over, er det planlagt og samtidig etablere vannkiosk, som septikbiler, spylebiler, feiebiler og andre kan fylle på vann etter behov. Etablering av vannkiosk har en kostnad på 5 mill. kr.

Vannledning Rossevann/Rosedalen/Tangvall

Før kommunesammenslåingen hadde Søgne kommune og Songdalen kommune et samarbeidsprosjekt om å sikre alternativ/tosidig vannforsyning for hverandre. Dette er videreutviklet til å bli erstattet med en ny vannledning fra Rossevann vannverk til Tangvall. Det er innarbeidet 46 mill. kr til dette prosjektet i perioden.

Vei- og gatebelysning LED

Arbeidsplan veilys benyttes til anlegg langs veier og gang- og sykkelveier som mangler belysning, fortetting av lyspunkter på veier med mangelfull belysning, utskifting av nedslitte belysningsanlegg og sanering av luftstrek. Det årlige beløpet er 2,3 mill. kr pr år, men i 2024 foreslås 9,3 mill. kr. Økt utskifting til LED-armatur vil gi lavere energiforbruk og lenger levetid på lyskildene. Det prioriteres å skifte ut de armaturer som ikke samtidig krever etablering av strømskap eller andre store ombyggingskostander.

Vesvann til Grasåsen vannledning

For å koble sammen nettet i Sørlandsparken og på Tveit/Kjevik via Vesvann, er det behov for ny vannledning fra nytt vannbasseng på Grasåsen til Vesvann vannverk. Sammenkoblingen vil gi tilgang til et betydelig reservevolum mot Tveit/Kjevik ved f.eks. ledningsbrudd ved Hamresanden.

Ledningsanlegget er kostnadsberegnet til 70 mill. kr. Det pågår forhandlinger med grunneiere. Prosjektet forventes startet opp i 2024.

Østre ringvei- avløp

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av 15 mill. kr i 2024, 2025 og 2026 - totalt 45 mill. kr i perioden.

Østre Ringvei- vann

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av 7 mill. kr i 2024, 8 mill. kr i 2025 og 10 mill. kr i 2026 – totalt 25 mill. kr i perioden.

Øvrige dammer

Kristiansand kommune har 24 dammer underlagt NVE-tilsyn, samt en del dammer som vil komme under NVE-tilsyn ved nærmere gjennomgang. De fleste av dammene tilfredsstiller ikke NVE's krav, og flere har betydelige lekkasjer. Flomberegninger må være godkjent før teknisk plan kan sendes inn til godkjenning hos NVE. Dette er prosesser som tar tid og det forventes derfor ikke oppstart på større prosjekter før i 2024, så behov for investeringsmidler er skjøvet på i tid. Behovet er vurdert til 0 kr i 2024, 8 mill. kr i 2025, 16 mill. kr i 2026 og 30,5 mill. kr i 2027. Totalt 54,5 mill. kr.

7.12 Parkvesenet

7.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Parkvesenet har ansvar for forvaltning og drift av friområder, parker, byrom, lekeplasser, miljøbyprosjekter, gravplassdrift, naturforvaltning, landbruk og skogbruk. I tillegg utfører Parkvesenet vedlikehold av uteområdene rundt formålsbygg, rabatter for Ingeniørvesenet, lekeplasskontroll for skoler og barnehager.

Parkvesenet har også ansvar for et arbeidstreningsprosjekt i samarbeid med NAV. Parkvesenet formidler også tilskuddet til klinisk veterinæravt.

Parkvesenet skal være en aktiv deltaker i utviklingen av kommunen. Derfor anses det som viktig at Parkvesenet til enhver tid er engasjert i de kreative prosesser og planer som er på gang, og som viser muligheter for utvikling av byrom og steder.

7.12.2 Hovedutfordringer

For Parkvesenet vil det i 2024 fortsatt være viktig å se på ressursbruk på de ulike tjenestene opp mot forventninger og rammer.

Det er en utfordring for Parkvesenet at det ikke følger med driftsmidler med nye arealer som overtas og skal driftes av kommunen. Dette er viktige arealer som tilrettelegges for lek og rekreasjon. Eksempler er Lumber, hvor Parkvesenet overtar et nytt badeanlegg, kvartalslekeplass og skogområder for bydelen, Peisestua på Odderøya, som er et nytt stort lekeområde og ikke minst nytt stupeanlegg i Bertesbukta. Totalt for alle anleggene er økte kostnader fra 2024 på 2,96 mill. kr årlig.

7.12.3 Hovedprioriteringer

For å kunne gjennomføre kommende innsparingskrav vil parkvesenet gå gjennom driftsrutiner av eksisterende anlegg, for å vurdere om rutinene bør endres eller tjenesten avvikles. Rutiner for

etablering av nyanlegg må gjennomgås, for å få en realistisk avveining mellom ambisjonsnivå og tilgjengelige driftsressurser.

7.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Parkvesenet	60 824	65 381	69 514	67 733	67 687	67 547
Sum	60 824	65 381	69 514	67 733	67 687	67 547

Parkvesenets netto budsjetttramme er økt med 785 000 kr fra 2023 til 2024, før pris- og lønnsvekst på 3,3 mill. kr. Det er overført driftsmidler fra Eiendom til formålsbyggene Sygna, Knuden og Mosby Oppvekstsenter med 129 000 kr. Der gitt 500 000 kr i kompensasjon for økte strømkostnader. I tillegg ble rammen til urbant landbruk økt med 2 mill. kr i bystyrebehandlingen. Rammen til urbant landbruk og skolehager var redusert med 500 000 kr i Kommunedirektørens forslag. Rammen er også redusert med 554 000 kr til klimasmart landbruk. Økt innsparingskrav fra 2023 til 2024 er på 790 000 kr og dekkes delvis ved å ta ut tilleggsbevilgningen på 400 000 kr fra 2023 til Bydelsfond drift. Resterende reduksjon på 390 000 kr fordeles jevnt utover i Parkvesenet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	65 381	65 381	65 381	65 381
Sum Deflator	1 712	1 712	1 712	1 712
Sum Lønns- og prisjustering	1 635	1 635	1 635	1 635
Tidligere vedtatte tiltak				
Driftsmidler Randesund gravplass	0	246	246	246
Driftsmidler Tveit gravplass	0	123	123	123
Sum Tidligere vedtatte tiltak	0	369	369	369
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-170	-170	-170	-170
Vedtatte endringer	3 177	3 546	3 546	3 546
Vedtatt ramme	68 558	68 927	68 927	68 927
Sum Innsparingstiltak	-620	-770	-1 220	-1 510
Nye tiltak				
Bydelsfond	0	-1 000	-1 000	-1 000
Klimasmart landbruk	-554	-554	-150	0
Urbant landbruk og skolehager	-500	-500	-500	-500
Økte strømkostnader Parkvesenet	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	-554	-1 554	-1 150	-1 000
Politiske vedtak				
Urbant Landbruk	2 000	1 000	1 000	1 000
Sum Politiske vedtak	2 000	1 000	1 000	1 000
Nye tiltak og realendringer	826	-1 324	-1 370	-1 510
Sum Rammefordeling	129	129	129	129
Interne rammeendringer	129	129	129	129
Ramme 2024-2027	69 513	67 732	67 686	67 546

Nye tiltak

Bydelsfond

Bydelsfond drift reduseres med 400 000 kr. Reduksjonen tilsvarer tilleggsbevilgning gitt i Bystyrebehandlingen for 2023.

Klimasmart landbruk

Ordningen faller bort fra 2024. Parkvesenets ramme reduseres med 554 000 kr.

Urbant landbruk og skolehager

Urbant landbruk og skolehager reduseres med 500 000 kr. Reduksjonen tilsvarer tilleggsbevilgningen Bystyret ga fra 2023.

Økte strømkostnader Parkvesenet

Parkvesenet får kompensert økte strømkostnader med 500 000 kr.

Politiske vedtak

Urbant Landbruk

Prosjekt Urbant landbruk økes med 2 mill. kr i 2024. videre er det lagt inn 1 mill. kr pr år i perioden. Det arbeides for et nasjonalt kompetansesenter i Kristiansand.

7.12.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Arbeidsplan friluftsliv park		250	250	250	250	1 000	0
Arbeidsplan nærmiljø park		700	700	700	700	2 800	0
Bydelsfond		2 500	2 500	0	0	5 000	0
Bydelspark Vågsbygd	1 700	1 700	0	0	0	1 700	0
Egenandel Skjærgårdspark Vest		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	-2 000
Forebyggende tiltak, små stygge steder		100	100	100	100	400	0
Friluftsområde Kilen	500	500	0	0	0	500	0
Grønn skolegård park		200	200	200	200	800	0
Hellemyr vel – kvartalslek Bydelsfond	150	150	0	0	0	150	0
Turstier løyper		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	0
Utbyggingsavtale Nybyen Aktivitetspark	7 000	5 000	2 000	0	0	7 000	0
Sum investeringsprosjekter	9 350	13 600	8 250	3 750	3 750	29 350	-2 000

Arbeidsplan friluftsliv park

Bevilgningen er på 250 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene er både nye anlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Arbeidsplan nærmiljø park

Bevilgningen er på 700 000 kr pr år i perioden. Parkvesenet bruker beløpet på rehabilitering av lekeplasser, grønnstruktur, nærmiljøparker og parker. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Bydelsfond

Dette innebærer etablering av større, fysiske tiltak på kommunens eiendom. Investeringsmidlene utbetales ikke, men brukes av kommunen i samarbeid med søker (som oftest velforeninger). Bystyret har vedtatt å legge inn 2,5 mill. kr hvert år i perioden til bruk for oppgradering av offentlige steder i bydelene. Søknadsfristen for midlene er 1. oktober hvert år. Bydelsfond investering dekker også utgifter til prosjektering, anbuds inngåelse, prosjektoppfølgning og etterprøving av kalkyler for omsøkte anlegg. Merkostnader som følge av prisendringer i markedet dekkes av bydelsfondet slik at godkjente og omsøkte prosjekter kan realiseres.

Bydelspark Vågsbygd

Bydelspark i Vågsbygd er ferdig planlagt. Prosjektene finansieres gjennom bevilgning fra bykassa og bidrag fra utbyggingsprosjekter. Byggetrinn 1 ble ferdigstilt i 2015. Byggetrinn to utføres i sammenheng med ombygging av Vågsbygd skole og skal stå ferdig høsten 2024. Byggetrinn tre, den vestlige delen,

forutsettes bygd ut i sammenheng med nærliggende sentrumsutvikling, benevnt SS3 i dagens kommuneplan.

Byggetrinn 3 forutsettes delfinansiert gjennom flere utbyggingsavtaler. Det er naturlig og ønskelig å opparbeide byggetrinn tre i sammenheng med opparbeidelse av atkomstvei til SS3 og opparbeidelse av parkeringsarealet syd for Nordre Hovedgårdsvei for å utføre arbeidene samtidig. Det er derfor lagt inn en bevilgning på 1,7 mill. kr til nødvendige tiltak i 2024. Endelig finansiering vil først være på plass når alle utbyggingsavtaler er ferdigforhandlet.

Egenandel Skjærgårdspark Vest

Det er bevilget 500 000 kr årlig til investering og oppgradering av skjærgårdsparken vest i perioden. Tiltakene er både nyanlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Forebyggende tiltak, små stygge steder

Prosjektets formål er å aktivisere skolene til å ta ansvar for å registrere og ruste opp «små stygge steder» langs skoleveien, i boligområder og langs kommunale veier. Det er bevilget 100 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Friluftsområde Kilen

Kilen Naturpark er under utvikling i tråd med forvaltningsplan for området.

Det gjenstår en gangbro over bekken, møblering med bord/benker, griller, bålpanner, beplantning og aktivitetsutstyr. Området utvikles i samarbeid med nærmiljøet. Det er gitt 500 000 kr ekstra for 2024.

Grønn skolegård park

Prosjektet grønn skolegård gjennomføres i samarbeid med skole. Det er bevilget 200 000 kr pr. år i perioden. Prioriteringer skjer i samarbeid med Oppvekst og følger kommunedelplan for idrett og friluftsliv. Den kommunale rammen kan brukes som egenandel når det søkes om tilskudd fra staten. Summen fordeles etter inkomne søknader i mars.

Turstier løyper

Bystyret har bevilget 1,5 mill. kr pr år til utvikling av turløypenettet i kommunen. Parkvesenet forvalter ordningen og har løpende dialog med løypelag for lokal tilpasning og behov i bydelene. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og behandles politisk hvert år.

Utbyggingsavtale Nybyen Aktivitetspark

Nybyen skal være hele nordre Kvadraturen sin nærmiljøpark. Den har lenge vært preget av mangel på ferdigstilling, midlertidighet og omkringliggende riggplass. I tillegg er deler av parkanlegget nedslitt og har dårlig belysning, og anlegget har ikke kunnet benyttes som forutsatt. Det har periodisk vært meldt inn engstelse fra kriminalforebyggende avdeling og beboere om negativ aktivitet i parken. Det ligger rekkefølgekrav til oppgradering av kvartalslekeplassen i parken i flere nærliggende reguleringsplaner.

Det er utarbeidet et skisseprosjekt, som grunnlag for ønsket oppgradering av kvartalslekeplassen med flere funksjoner som gir større appell til flere brukergrupper. Anlegget har ekstra fokus på rulleanlegg (skateanlegg) og er egnet for egenorganisert idrett og aktivitet.

Prosjektet har fått en bevilgning på 5. mill. kr i 2024 og det er foreslått en bevilgning på 2 mill. kr til prosjektet i 2025.

Det vil i tillegg bli søkt om spillemidler til skateanlegg med lys.

7.13 Plan og bygg

7.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Plan og bygg har 76 ansatte fordelt på 3 enheter. Kommunalsjefområdet forvalter flere lovverk, men mesteparten av sakene blir behandlet etter plan- og bygningsloven, matrikelova og eiendomsskattelova. Kommunalsjefområdet omfatter også geodata, eiendomsdanning og forvaltningsansvar for kommunens kart- og planarkiv. Kommunalsjefområdet innstiller sine saker til Areal og miljøutvalget, som har vedtaksmyndighet i byggesaker og innstillingsmyndighet for bystyret i plansaker.

7.13.2 Hovedutfordringer

Den største utfordringen for Plan og bygg fremover vil være å håndtere uforutsigbarhet med hensyn til tilgang på saker. Det meste av aktiviteten er knyttet til plan-, bygge- og delesaker inklusiv oppmåling og seksjonering. Kommunen vil uavhengig av dette få et større ansvar i plan- og byggesaksbehandlingen med hensyn til pågående klimaendringer.

7.13.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen vår er å få frem områdereguleringer for sendte områder i tråd med vedtatt arealstrategi og forslag i ny kommuneplan. Det vil være fokus på videreutvikling og forbedring av informasjon til og fra innbyggerne (MinSide/MinEiendom). Av andre prioriteringer fremheves fortsatt satsing på forskningsprosjektet kart AI (kvalitetsheving av matrikkel ved hjelp av automatisering og innbyggerinvolvering).

7.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Plan og bygg	19 789	21 368	24 099	22 057	22 037	22 027
Sum	19 789	21 368	24 099	22 057	22 037	22 027

Netto driftsbudsjett for Plan og bygg økes med 1,1 mill. kr fra 2023 til 2024, i tillegg kommer pris- og lønnsvekst som utgjør 1,7 mill. kr. Rammen økes med 2 mill. kr til områdereguleringen av Lagmansholmen, herav dekkes 1 mill. kr av eget disposisjonsfond). En toårig bevilgning (2022 og 2023) til områderegulering til Støleheia utgår og reduserer rammen med 800 000 kr.

Innsparingskrav på 200 000 kr fra 2025 er planlagt dekt gjennom økte inntekter knyttet til situasjonskart. Nytt innsparingskrav som øker fra 80 000 kr i 2024 til 120 000 kr i 2027 skal dekkes gjennom å redusere lisensutgifter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	21 368	21 368	21 368	21 368
Sum Deflator	1 153	1 153	1 153	1 153
Sum Lønns- og prisjustering	534	534	534	534
Tidligere vedtatte tiltak				
Reguleringsplan Støleheia	-788	-788	-788	-788
Stilling geotekniker (dekkes inn av gebyrer) plan og bygg	0	168	168	168
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-788	-620	-620	-620
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-88	-88	-88	-88
Vedtatte endringer	811	979	979	979
Vedtatt ramme	22 179	22 347	22 347	22 347
Sum Innsparingstiltak	-80	-290	-310	-320
Nye tiltak				
Områderegulering Lagmansholmen	2 000	0	0	0

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Sum Nye tiltak	2 000	0	0	0
Nye tiltak og realendringer	1 920	-290	-310	-320
Ramme 2024-2027	24 099	22 057	22 037	22 027

Tidligere vedtatte tiltak

Stilling geotekniker (dekkes inn av gebyrer) plan og bygg

Det er ansatt geolog som hovedsakelig dekkes av gebyrinntekter på byggesak. Fra 2025 dekkes 160 000 kr ved økt ramme.

Nye tiltak

Områderegulering Lagmansholmen

Områdeplan for Lagmannsholmen skal avklare overordnet struktur for byutvikling som legger tilrette for et godt byliv, og også sikrer allmennhetens interesser.

7.13.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024-	2024-
						27	27
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)	500	500	500	500	2 000	0	
Skråfoto	0	1 250	0	1 250	2 500	0	
Sum investeringsprosjekter	0	500	1 750	500	1 750	4 500	0

Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)

Prosjektet dekker løpende oppgradering av digitalt kartverk, samt systematisk utskifting av teknisk utstyr. Det er lagt inn 500 000 kr pr. år i perioden.

Skråfoto

Det er avsatt 1,25 mill. kr hvert andre år framover for å oppdatere skråbildekartet for kommunen. Skråbildekart er et nyttig verktøy i arbeidet med eiendomsskatt, byggesaker, eiendomsdeling og annen saksbehandling innenfor området y- og stedsutvikling.

7.14 Eiendom

7.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Eiendom har 335 ansatte og er inndelt i 3 hovedansvarsområder;

Boligenheten har ansvar for å fremskaffe utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Alle boliger tildeles av Helse og mestring etter søknad om kommunal bolig. Boligenheten står for vedlikehold og drift av boligene inkludert tekniske anlegg, samt sørger for kontraktskriving og forventningsavklaring med beboerne før innflytting. Enheten har ansvar for ca. 2 100 boliger, om lag 860 av boligene eies i dag av kommunale boligstiftelser, men administreres av boligenheten på vegne av stiftelsene.

Regjeringen har fremmet et lovforslag for Stortinget hvor kommunene kan søke om oppløsning av kommunale boligstiftelser og at boligene tilbakeføres til kommunen. I september 2023 vedtok bystyret at før en opphevelse finner sted, skal alternative organisasjonsformer av det boligsosiale arbeidet utredes. Utredningen skal behandles politisk i løpet av 2024, og en opphevelse av boligstiftelsene kan først finne sted etter behandling av utredningen.

Byggservice er en ren produksjonsenhet med både byggdrift og renhold innenfor ansvarsområdet. Tjenester som vaktmester, teknisk drift, øvrige håndverkstjenester og renhold leveres til eget kommunalsjefområde og til øvrige tjenesteområder i kommunen. Byggservice har ansvar for energioppfølging og energistyring av kommunens formålsbygg, inkludert gjennomføring av ENØK tiltak for å redusere energibruken.

Bygg og eiendomsforvaltning er inndelt i 5 underområder;

- Prosjekt med ansvar for prosjektledelse og byggeledelse av kommunens byggeprosjekter.
- Forvaltning med ansvar for drift- og vedlikeholdsoppfølging av kommunens eksisterende bygg.
- Småbåt med ansvar for alle kommunale småbåthavner.
- Vakt og sikkerhet (innbrudds- og heisalarmer, kameraovervåking, m.m.) i kommunens formålsbygg.
- Tilfluktsrom og oppfølging mot sivilforsvarstjenesten.

7.14.2 Hovedutfordringer

Innføring av nytt forvaltning-, drifts- og vedlikeholdssystem (FDV system) har medført en omlegging av arbeidsrutiner for hele kommunalsjefsområdet. Implementering og utrulling av systemet har pågått siden 2020, og det vil fremover fortsatt være viktig å utvikle systemet og nye arbeidsrutiner. På den måten vil en kunne oppnå ønsket effekt med en mer effektiv samhandling og bedre datakvalitet og dokumentasjon. Kontinuerlig forbedringsarbeid, utvikling og forbedring av funksjoner, med tilhørende tilpassing av arbeidsflytprosesser er noe som tar tid og krever ressurser. Viktige funksjoner som forbedres nå er budsjettering i budsjettmodulen, bruk av LCC registreringer og vedlikeholdsmidler, samt tilstandsregistreringer for kommunens bygg.

Det jobbes også med å legge inn vedlikeholdsplaner for gjennomføring av periodisk vedlikehold av kommunens eiendommer som inngår i A-bygg strategien. For A-byggene er det bevilget tilstrekkelig med drifts og vedlikeholdsmidler, og det settes av midler til fremtidig vedlikehold.

Den kommunale boligmassen er ikke tilstrekkelig tilpasset til brukergruppene og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette bidrar til å svekke måloppnåelsen på det boligsosiale feltet, samtidig som det bidrar til å forringe kommunens eiendomsverdi ved at boligmassen forfaller. For Eiendom vil det være en viktig utfordring de nærmeste årene at det i samarbeid med Helse og mestring, jobbes for at boligmassen blir bedre tilpasset til brukernes behov, og at det utføres tilstrekkelig vedlikehold. Det kan oppnås ved prioritering av midler til dette arbeidet. Særlig utfordrende er det å sikre areal og tilpasse og utvikle eksisterende boligmasse til innbyggere som trenger botilbud med hensiktsmessig beliggenhet tilpasset deres behov. By- og stedsutvikling opplever sammen med Helse og mestring at dette er et krevende arbeid, også med tanke på at bo- og nærmiljø skal ivaretas på en god måte.

Deler av kommunens formålsbygg (B-bygg) og utleiebygg har et betydelig vedlikeholdsetterslep hvor det ikke er midler til planlagt vedlikehold i budsjettammene. Dette er beskrevet i Agder Kommunerevisjon IKS sin forvaltningsrevisjon: *Eiendomsforvaltning i Kristiansand kommune*. I økonomiplanen er det lagt inn en mindre bevilgning som vil bidra til å bedre situasjonen noe, men er ikke tilstrekkelig for å ivareta kommunens B-bygg portefølje over tid. Kontrollutvalget har bedt om en oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten og revisjonens anbefalinger. Eiendom skal rapportere til kontrollutvalget i løpet av våren 2024.

Ved etablering av den nye kommunen var det tre ulike driftsorganisasjoner som skulle samles til en ny organisasjon. Det var ulikheter i hvordan ansvarsfordelingen var mellom ulike enheter i kommunene, forskjeller i kultur og ulike forventninger om hvilke tjenester som skal leveres. Dette har tatt tid å harmonisere i den nye kommunen, det ble blant annet forsinkelser på grunn av koronapandemien. For

Byggservice er det avgjørende å avklare nivået på tjenestene som skal leveres, slik at dette gjøres mest mulig likt i hele organisasjonen. Det arbeides kontinuerlig med å effektivisere driften for å redusere lønnskostnader samtidig som kvaliteten opprettholdes på de leverte tjenestene.

7.14.3 Hovedprioriteringer

Innføring av nytt forvaltning-, drifts- og vedlikeholdssystem (FDV) blir viktig for hele kommunalsjefområdet, for å få en effektiv drift og forvaltning av kommunes eiendomsmasse. Samtidig blir det en prioritert oppgave å fortsette arbeidet med å bygge en felles kultur, innad i enhetene og på tvers av enhetene i Eiendom. Koronapandemien har gjort at dette arbeidet har tatt lenger tid enn ønskelig, men er nå godt i gang og vil fortsatt ha en høy prioritet fremover.

Arbeidet med å tilpasse den kommunale boligmassen til brukernes behov blir en prioritert oppgave for Boligenheten. For å lykkes med arbeidet er det viktig med et godt tverrfaglig samarbeid med Helse og mestring. Tilpasning av boligmassen er et langsiktig arbeid som også er avhengig av de økonomiske rammebetingelsene til Eiendom. Bystyret har vedtatt at det skal gjøres en utredning om alternative organisasjonsformer med tanke på å gi beboerne et bedre tilbud enn dagens organisering gir, før opphevelse av boligstiftelsene finner sted. Utredningen skal opp til politisk behandling i 2024. Utredningen vil, sammen med rulleringen av boligsosial handlingsplan, legge føringer for arbeidet med utviklingen av den kommunale boligmassen framover.

Eiendom skal følge opp revisjonens anbefalinger i deres forvaltningsrevisjonsrapport om Eiendomsforvaltning i Kristiansand kommune. Det jobbes blant annet med å ferdigstille en eiendomsstrategi, som er en av anbefalingene fra revisjonen. Når eiendomsstrategien er behandlet og vedtatt politisk skal denne strategien implementeres og følges opp i det daglige arbeidet.

7.14.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Eiendom	264 302	310 323	297 734	295 519	289 577	300 526
Sum	264 302	310 323	297 734	295 519	289 577	300 526

Netto driftsbudsjett for Eiendom reduseres fra 2023 til 2024 med 32 mill. kr før pris- og lønnsvekst på 19,4 mill. kr. Det samlede innsparingskravet i 2024 er 1,6 mill. kr sammenlignet med 2023.

Netto driftsbudsjett for Eiendom i 2024 er 297,7 mill. kr som er finansiert av bykassa. Kommunalsjefområdet er i tillegg finansiert med leieinntekter fra kommunale utleieboliger, øvrige utleiebygg, utleie av grunn og arealer, utleie av båtplasser og salg av tjenester til andre områder. Totalt forventes driftsinntektene å utgjøre i overkant av 300 mill. kr slik at brutto driftsutgifter for Eiendom er i størrelsesorden 600 mill. kr i 2024.

Den viktigste enkeltårsaken til reduksjon i rammen fra 2023 til 2024, er utviklingen i energiprisene. Det er Eiendom som har ansvaret for energikostnadene til kommunens formålsbygg og fellesarealer i kommunale omsorgsboliger og bofellesskap. Etter en kraftig vekst i energiprisene i 2022 har prisene gått noe ned igjen. Kommunen har en prissikringsstrategi på innkjøp av strøm som gjør at kommunen er mindre eksponert for svingninger i energiprisen på kort sikt. Prognosene for energiprisene i økonomiplanperioden tilsier lavere kostnader til energi enn opprinnelig budsjett i 2023. Rammen til energikostnader er redusert med til sammen 25,6 mill. kr i 2024 sammenlignet med 2023. Eiendom gjennomfører et investeringsprosjekt hvor det monteres solceller på taket av flere av kommunes formålsbygg. Dette medfører redusert energibruk og det er lagt inn et forventet besparelse i energikostnadene på 1,148 mill. kr i 2024.

I rammen er det lagt inn midler til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid. Den største enkeltendringen i 2024 er ferdigstillelse av Wilds minne skole og Vågsbygd skole. Det leveres også tilbake FDV midler til bykassa med 2,4 mill. kr fra tidligere bevilgninger etter kontrollberegninger. For kommunale utleieboliger justeres både inntektssiden og utgiftssiden i takt med endring i boligmassen. Endringen i boligmassen skyldes salg av uegnede boliger som er vedtatt at skal fases ut, og kjøp og bygging av nye boliger tilpasset brukernes behov.

For å styrke vedlikeholdet av kommunes eiendommer økes rammen til Eiendom med 1 mill. kr i 2024, og det er en videre opptrapping av satsningen på vedlikehold med 1 mill. kr i 2025.

Rammen til vedlikehold av kommunale boliger er økt med 12,3 mill. kr fra 2024, og videreføres i økonomiplanperioden. Tidligere engangstiltak som har vært bevilget for å styrke vedlikeholdet av kommunale boliger er tilbakeført. Bystyret har vedtatt at det skal brukes 10 mill. kr til vedlikehold av habiliteringsboliger, hvor beboere har langvarige leieforhold. Midlene tas av områdets disposisjonsfond og vil bli innarbeidet i budsjettet i forbindelse med tertialrapporteringen.

Det er gjort noen endringer mellom områdene for at praksisen skal bli lik for hele kommunen. Det er blant annet flyttet rammer for renhold fra Helse og mestring og rammer for vaktmesterressurser fra Kultur og innbyggedialog, og samlet disse hos Eiendom.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	310 323	310 323	310 323	310 323
Sum Deflator	11 626	11 626	11 626	11 626
Sum Lønns- og prisjustering	7 758	7 758	7 758	7 758
Tidligere vedtatte tiltak				
Aquarama utsatt prosjekt utendørsbasseng redusert leieinntekt	-473	-473	-473	-473
Aquarama økte strømkostnader	-7 175	-8 200	-8 200	-8 200
Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg	-1 148	-3 454	-5 760	-5 760
Energiprojekt trinn 4 - FDV kostnad	154	308	308	308
FDV 6 boenheter habilitering	566	566	566	566
FDV 6 samlokaliserte ROP boliger	756	756	756	756
FDV Kleplandstunet omsorgsboliger justering	0	1 025	1 025	1 025
FDV kostnader 2 nødboliger	0	126	126	126
FDV kostnader Fergefjellet barnehage	574	574	574	574
FDV kostnader Greipstadhallen	179	179	179	179
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	0	0	5 289	5 289
FDV kostnader Vågsbygd skole utvidelse	1 534	2 963	2 963	2 963
FDV Wilds minne skole og flerbrukshall	3 568	3 568	3 568	3 568
Fond for vedlikehold av boliger	-15 759	-15 759	-15 759	-15 759
Inntektskrav 6 boenheter habilitering	-603	-603	-603	-603
Inntektskrav 6 samlokaliserte ROP boliger	-503	-503	-503	-503
Kleplandstunet omsorgsboliger leieinntekter	0	-3 535	-3 535	-3 535
Leieutgifter NAV Tangvall	-962	-962	-962	-962
Reduserte energikostnader Aquarama	4 100	4 100	3 588	3 588
Reduserte energikostnader formålsbygg	-5 125	-5 125	-5 125	-5 125
Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a	252	252	252	252
Stilling bygg- og eiendomsforvaltning	0	1 051	1 051	1 051
Vedlikehold b-bygg	1 051	2 101	2 101	2 101
Vedlikehold kommunale boliger reversert	5 740	5 740	5 740	5 740
Vedlikehold kommunale bygg	-3 075	-3 075	-3 075	-3 075
Økte strømkostnader	-15 375	-15 375	-15 375	-15 375
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-31 724	-33 755	-31 285	-31 285
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-528	-528	-3 603	-3 603

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatte endringer	-12 867	-14 898	-15 503	-15 503
Vedtatt ramme	297 456	295 425	294 820	294 820
Sum Innsparingstiltak	-1 090	-1 490	-1 790	-2 130
Nye tiltak				
Aquarama ikke prisregulert leieinntekt	490	490	490	490
Bibliotek midler til vakt og sikkerhet overført til Eiendom	21	21	21	21
Bolig reduserte strømkostnader	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Bolig økt vedlikehold	12 300	12 300	12 300	12 300
Bolig økte leieinntekter	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
FDV 6 boenheter rehabilitering	-566	0	0	0
FDV 6 samlokaliserte ROP boliger	-756	0	0	0
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	0	0	-5 289	0
FDV Lauvåsen skole 2027	0	0	0	6 000
FVD kostnader overføres til bykassa	-2 377	-2 377	-2 377	-2 377
Inntektskrav 6 boenheter rehabilitering	603	0	0	0
Inntektskrav 6 samlokaliserte ROP boliger	503	0	0	0
Overføring av lønnsmidler 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst	-81	-81	-81	-81
Overføring av utgifter til miljøvaktmester fra NAV til Eiendom	750	750	750	750
Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a	-252	-252	0	0
Renhold Kløvertun overført fra HM til Eiendom	504	504	504	504
Renhold korttidsplasser Søgne til Eiendom fra Omsorgssenter	344	344	344	344
Stilling fra Eiendom til Innbyggertorg	-143	-143	-143	-143
Vaktmesterressurs overføring fra Kulturarena til Eiendom	272	272	272	272
Sum Nye tiltak	7 312	7 528	2 491	13 780
Nye tiltak og realendringer	6 222	6 038	701	11 650
Sum Rammefordeling	-5 944	-5 944	-5 944	-5 944
Interne rammeendringer	-5 944	-5 944	-5 944	-5 944
Ramme 2024-2027	297 734	295 519	289 577	300 526

Tidligere vedtatte tiltak

Aquarama utsatt prosjekt utendørsbasseng redusert leieinntekt

Inntektskrav er ble redusert i 2023 på grunn av utsatt ferdigstilling av utendørsbassenget, og legges inn som inntektskrav i 2024.

Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg

Det legges inn en forventet besparelse av energikostnader som følge av nytt energiprojekt (etablering av solceller på tak). Besparelsen er avhengig av investeringstakten som er foreslått for prosjektet. Det legges samtidig inn FDV kostnader til drift og vedlikehold av solcelleanleggene.

FDV kostnader Fergefjellet barnehage

Det er vedtatt en rehabilitering av Fergefjellet barnehage. I henhold til kommunens eiendomsstrategi bevilges det FDV-midler som skal sikre drift og vedlikehold i byggets levetid.

FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027

Det gjøres avsetning av FDV midler til nytt omsorgssenter i Randesund. Ferdigstilling er forventet i slutten av 2026, og effekten av økte driftsmidler gjelder fra 2027.

FDV kostnader Vågsbygd skole utvidelse

Det er bevilget investeringsmidler til en utvidelse av Vågsbygd skole. I henhold til kommunens eiendomsstrategi bevilges det FDV midler som skal sikre drift og vedlikehold i byggets levetid.

Fond for vedlikehold av boliger

I 2023 var det satt av 15 mill. kr som en engangsbevilgning til vedlikehold av kommunale boliger. Denne engangsbevilgningen er reversert ved rullering av økonomiplanen.

Kleplandstunet omsorgsboliger leieinntekter

Det er full drift på Kleplandstunet omsorgsboliger fra 2025 og alle boligene kan leies ut. Leieinntektene justeres opp i samsvar med full utleie. FDV kostnader økes også fra 2025 når det er full drift av bygget.

Reduserte energikostnader Aquarama

I opprinnelig forslag til økonomiplan var det lagt inn 8 mill. kr til dekning av energikostnader i henhold til avtale med Aquarama. Endring i strømprisene utover høsten 2022 medførte en endring i prognosene slik at budsjettavsetningen for 2023 er redusert med 3 mill. kr. Det er lagt inn en økning for årene 2024 til 2026 på tilsammen 2,5 mill. kr. Netto endring for perioden er dermed en besparelse på 0,5 mill. kr.

Reduserte energikostnader formålsbygg

Enerprisene er på et lavere nivå og ekstra bevilgninger til energi som ble lagt inn i budsjettet for 2023 reverseres i 2024. Til sammen er effekten 23,6 mill. kr for formålsbyggene inkludert Aquarama.

Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a

Bystyret har vedtatt å selge to eiendommer som i dag leies ut som kommunale boliger. Netto leieinntekter kompenseres når disse selges. Forventet salg av boligene forskyves til 2026.

Stilling bygg- og eiendomsforvaltning

Bygg- og eiendomsforvaltning har ansvar for kommunens formålsbygg. Det totale eiendomsarealet som kommunen forvalter har økt og vil fortsette å øke i perioden, samtidig som enheten også tar over ansvaret for indre vedlikehold fra brukerne av byggene. Det er derfor behov for å styrke enheten med en forvalterstilling.

Vedlikehold b-bygg

Det er behov for å styrke vedlikeholdet for deler av kommunens eiendommer. Vedlikeholdsbudsjettet økes med 1. mill. kr årlig i perioden 2023 til 2025.

Nye tiltak

Aquarama ikke prisregulert leieinntekt

Leieavtalen med Aquarama Badedrift indeksreguleres ikke. Siden leieinntekten ikke kan reguleres blir Eiendom kompensert for dette, fordi inntektskravet til Eiendom i utgangspunktet blir økt i rammen med 2,5 %.

Bibliotek midler til vakt og sikkerhet overført til Eiendom

Bibliotek overfører midler for vakt og sikkerhet til Eiendom, som har sentralt ansvar ved kommunens formålsbygg.

Bolig reduserte strømkostnader

Strømprisen er forventet å bli lavere i kommende periode, noe som medfører reduserte strømkostnader. De reduserte strømkostnadene, som er anslått til 2 mill. kr, brukes til å styrke vedlikeholdsbudsjettet til kommunale boliger.

Bolig økt vedlikehold

Deler av den kommunale boligmassen har et vedlikeholdsetterslep og det er behov for å styrke vedlikeholdet. Den årlige rammen til vedlikehold av de kommunale boligene økes med 12,3 mill. kr fra og med 2024. Tidligere engangsbevilgninger til vedlikehold er tilbakeført.

Bolig økte leieinntekter

Leieinntektene fra kommunale boliger har vært økende, blant annet på grunn av den høye prisveksten. Inntektsbudsjettet økes med 2,3 mill. kr. De økte leieinntektene brukes på de kommunale boligene ved å styrke vedlikeholdsbudsjettet tilsvarende.

FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027

Det gjøres avsetning av FDV midler til nytt omsorgssenter i Randesund. Ferdigstillelse er forventet i slutten av 2026, og effekten av økte driftsmidler gjelder fra 2027.

FDV Lauvåsen skole 2027

Ny ungdomsskole på Lauvåsen er planlagt ferdigstilt rundt årsskiftet 2026/2027 og det gjøres en avsetning av FDV midler til drift og vedlikehold av den nye skolen.

FVD kostnader overføres til bykassa

Det er foretatt en ny beregning av FDV kostnader for ferdigstilte bygg. Bevilgninger har vært noe for høye og 2,3 mill. kr leveres tilbake til bykassa.

Overføring av lønnsmidler 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst

Overføring av lønnsmidler for 20 % stilling fra Eiendom til Oppvekst i forbindelse med flytting av en ansatt.

Overføring av utgifter til miljøvaktmester fra NAV til Eiendom

Det omdisponeres midler fra sosialhjelpsbudsjettet hos NAV for å dekke ressurs til å etablere en forsøksordning med miljøvaktmester, sammen med By- og stedsutvikling. Miljøvaktmester skal følge opp midlertidige botilbud og nødovernatting, med tanke på bedre utnyttelse av boligmassen/kapasitet og reduserte kostnader til vedlikehold i forbindelse med hærverk. Tiltaket innarbeides i Boligsosial handlingsplan og sikres evaluering med tanke på ønsket effekt.

Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a

Bystyret har vedtatt å selge to eiendommer som i dag leies ut som kommunale boliger. Netto leieinntekter kompenseres når disse selges. Forventet salg av boligene forskyves til 2026.

Renhold Kløvertun overført fra HM til Eiendom

Ansvar for renhold ved Kløvertun overføres fra Helse og mestring til Eiendom og budsjetter overføres tilsvarende.

Renhold korttidsplasser Søgne til Eiendom fra Omsorgssenter

Eiendom overtar ansvar for renhold og tilføres budsjettmidler fra Helse og mestring.

Stilling fra Eiendom til Innbyggertorg

Det overføres 20 % ressurs fra Eiendom til Innbyggertorg i forbindelse med overføring av oppgaver.

Vaktmesterressurs overføring fra Kulturarena til Eiendom

Eiendom ved Byggservice overtar ansvar for vaktmestertjenester fra Kulturarena.

7.14.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger	53 850	18 165	14 403	10 641	10 641	53 850	0
Bolig - Rehabilitering kommunale boliger		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Brannsikring i kommunale bygg		3 500	2 000	2 000	2 000	9 500	0
Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse	125 176	0	0	0	1 000	1 000	0
Domkirken menighetshus planlegging og oppstart	38 690	0	0	-0	5 000	5 000	0
Energi prosjekt trinn 4, oppstart 2023	108 000	29 000	31 000	32 000	0	92 000	0
Radontiltak kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Småbåthavn - Christiansholm oppgradering	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Småbåthavn - Strømsøyler	6 200	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utskiftning heis	21 650	3 000	3 000	3 500	3 500	13 000	0
Sum investeringsprosjekter	365 566	62 665	59 403	57 141	31 141	210 350	0

Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger

Det er vedtatt at tidligere serviceboliger for eldre som det er overkapasitet av selges ut når leilighetene blir ledige. Dette gjelder 4 boligkomplekser som er omdannet til borettslag. Det kan også være aktuelt å selge enkelte andre boliger, da etter samråd med Helse og mestring. Det kan være salg av bolig til leietaker eller fordi boligen ikke lenger egner seg som kommunal utleiebolig. I økonomiplanperioden er det budsjetter med 95 mill. kr i salgsinntekter for salg av kommunale boliger.

Salgsinntektene brukes til nye investeringer i den kommunale boligmassen for å skaffe boliger som er egnet til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet i dag, og som kommunen har en forpliktelse til å hjelpe med å skaffe bolig.

Tabellen viser budsjetterte salgsinntekter fra salg av kommunale boliger og hvordan salgsinntektene er planlagt disponert i perioden.

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-2027
Salg av utleieboliger, salgsinntekt	-28 500	-24 700	-20 900	-20 900	-95 000
Omkostninger ved salg	335	297	259	259	1 150
6 samlokaliserte boliger rus - småhusmodell	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Kjøp og oppgradering kommunale boliger	18 165	14 403	10 641	10 641	53 850
Sum	0	0	0	0	0

For å finansiere 6 nye boliger til personer med rusproblematikk settes det av 10 mill. kr av salgsinntektene årlig, totalt 40 mill. kr. Boligene er planlagt ferdigstilt ved slutten av 2027. Resterende salgsinntekter forslås bevilget til kjøp av egnede boliger eller oppgradering og tilpasning av boligene kommunen allerede disponerer. Eiendom og Helse og mestring må sammen avklare hvilke tiltak som best løser de utfordringene som er til enhver tid. Det er en forutsetning at salg er gjennomført før det kan foretas investeringer i nye boliger.

Bolig - Rehabilitering kommunale boliger

I eksisterende boligmasse som kommunen eier oppstår det behov for rehabilitering, utbedringer og installering av tekniske installasjoner. Det er bevilget 3 mill. kr årlig til diverse tiltak. Dette knytter seg til brannsikringstiltak som brannvarslingsanlegg, utvidelse av sprinkleranlegg eller nødvendige strakstiltak og oppgraderinger som må utføres, og som ikke er planlagt i andre prosjekter.

Brannsikring i kommunale bygg

I henhold til lovpålagte krav om at alle formålsbygg skal ha en brannteknisk rapport i sin branndokumentasjon, skal det utarbeides branntekniske rapporter for idrettsbygg, skolebygg og omsorgssenter. Utredningen foretas i to faser, hvorav fase 1 kartlegger idrettsbygg og skoler. Fase 2 tar for seg funn i fase 1 og ser dette i sammenheng med behov på omsorgssentrene. Det er lagt inn 3,5 mill. kr til prosjektet i 2024 og deretter 2 mill. kr hvert år i perioden.

Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenestoområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov.

KBR har definert sitt arealbehov og det er laget en behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I økonomiplanen er det satt av 1 mill. kr i 2027 til å starte dette arbeidet.

Domkirkens menighetshus planlegging og oppstart

Domkirkens menighet har behov for mer areal. Lokalene de disponerer er gamle og har behov for totalrenovering. Det er tidligere kalkulert at prosjektet vil koste 38,7 mill. kr. Det er lagt inn 5 mill. kr til prosjektet i slutten av perioden.

Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023

Med bakgrunn i mulighetsstudie om utvidet energieffektivisering av utvalgte bygg i Kristiansand kommune sin portefølje, er det kartlagt flere effektiviseringstiltak. Mulighetsstudie er utført av ekstern rådgiver, Enøk Total AS.

Eiendom ønsker å sette søkelys på solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å kunne utnytte produksjon på sommerstengte skoler. Det er også ønskelig å gjennomføre et pilotprosjekt med enkel/liten vindmølle på tak for å hente erfaring. Mulighetsstudien viser at alle solcelleprosjektene har en tilbakebetalingstid på i underkant av 8 år.

Prosjektet har en kostnadsramme på 108 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2023 hvor det installeres solceller på åtte bygg. Prosjektet fortsetter fram til 2026. Med denne forutsetningen legges det også inn besparelser i energikostnader fra og med 2024 som øker i perioden fram til alle solceller er installert, og har full effekt fra 2027.

Radontiltak kommunale bygg

På bakgrunn av krav i byggteknisk forskrift (TEK 17) skal alle bygninger som er beregnet for varig opphold, oppføres med radonforebyggende tiltak. Det skal foretas målinger på skoler, barnehager, i helse- og sosialbygg, idrettshaller, administrasjonsbygg, grendehus og utleiebygg. Målingene skal angi om det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å tilfredsstille gjeldende krav. Radonprosjektet ble iverksatt i 2013, og siden den gang er det gjennomført tiltak på mange av kommunens bygninger. Prosjektet ligger inne med en løpende bevilgning på 2 mill. kr. årlig i perioden til å fortsette arbeidet med tiltak og gjentakende kontrollmålinger.

Småbåthavn - Christiansholm oppgradering

Det er behov for å oppgradere Christiansholm småbåthavn. Det avsettes midler i økonomiplanen til oppgradering av bryggeplasser slik at plassene blir mer attraktive for leietakere enn i dag. Det innebærer å bytte ut dagens vaierfortøyning med fortøyningsbommer og utrigger. Det vil gi flere og bedre plasser.

Det planlegges også for en generell oppgradering av havnen som vil være positivt for området og gjøre at havnen står i stil med omgivelsene rundt.

Småbåthavn - Strømsøyler

Det er behov for å oppgradere strømsøyler med ny og bedre betalingsløsning for strøm i de havnene som er utstyrt med strømsøyler i dag. I enkelte havner hvor det ikke er betalingsløsning i dag, må det monteres strømsøyler, og andre steder må det monteres flere strømsøyler for at det skal være tilstrekkelig kapasitet. Dette er nødvendig for at den enkelte leietaker av båtplass har tilgang til strøm og betaler for sitt eget forbruk. Det skal utarbeides en plan for oppgradering i de enkelte havnene.

Utskiftning heis

Det er behov for å skifte ut eldre heiser slik at de tilfredsstiller dagens standard. Det blir stadig strengere standarder og strengere håndheving av heiskontrollen, som gjør at tilsyn kan pålegge eier å oppgradere eldre heiser. Det gjelder særlig heiser montert før 1991. Det er i tillegg svært kostbart å stadig gjøre endringer på eksisterende heiser for å tilfredsstille nye standarder og krav som i motsetning til de fleste andre bygningsdeler gis tilbakevirkende krav.

Det er identifisert 10 heiser i formålsbygg fra før 1991 som må skiftes ut med et totalt behov på 21,65 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2022. Det er bevilget 3 mill. kr til prosjekt i 2024 for å fortsette arbeidet. Det er avsatt totalt 13 mill. kr i økonomiplanperioden.

7.15 Klima og arealutvikling

7.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Klima og arealutvikling har et overordnet ansvar for kommunens fysiske utvikling, og er kommunens kompetansesenter for by, areal- og eiendomsutvikling, klima, miljø og transport. Kommunalsjefområdet jobber strategisk og områdeovergripende i et langsiktig perspektiv, ofte i nettverk og med eksterne samarbeidspartnere.

Kommunalsjefområdet består av tre enheter. Areal- og transportenheten har hovedansvar for overordnet areal-, steds- og byutvikling/-planlegging, kommuneplanlegging (arealdel, kommunedelplaner) og transport og samferdsel, inkludert ATP-samarbeid og byvekstavtale. Miljøvernenheten har ansvar for kommunens arbeid med klima og miljøvern. Klimaarbeidet omfatter blant annet kommunens klimastrategi og klimaregnskap og -budsjett. Miljøvernarbeidet omfatter tilsyn, spredte avløp, overvåking av luftkvalitet, kampanjer og forurensning. Analyse- og eiendomsutviklingsenheten har ansvar for å sikre eiendommer for kommunale formålsbygg og boligprosjekter, kjøp og salg av kommunal eiendom, porteføljestyling og strategisk eiendomsutvikling, for å understøtte kommunens arealpolitikk.

7.15.2 Hovedutfordringer

Flere av hovedutfordringene som er beskrevet som felles utfordringer for hele området By- og stedsutvikling, vil være oppgaver der hovedansvaret ligger hos Klima og arealutvikling. Dette er for eksempel oppgaver som kommuneplanens arealdel, klimatilpasning og byvekstavtalen - og ikke minst sammenhengen mellom disse.

7.15.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene er direkte knyttet til hovedutfordringene; kommuneplanens arealdel, byvekstavtale og kommunens klima- og miljøstrategi. Strategisk styring av grunn og eiendomsporteføljen blir også et viktig virkemiddel for å understøtte vedtatt arealstrategi, samtidig som krav til avhending av eiendom og kommunens langsiktige arealbehov må ivaretas. Utarbeidelse av ny eiendomsstrategi er også høyt prioritert. Eiendomsstrategien skal i lys av dagens komplekse

utfordringsbilde peke ut en tydelig retning og ambisjon for hele kommunens eiendomsvirksomhet. Både ny kommuneplan og klima- og miljøstrategien er viktige grunnlagsdokumenter som strategien skal bygge på og bidra til å oppfylle.

7.15.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Klima og arealutvikling	44 212	37 061	36 637	36 357	35 437	35 417
Sum	44 212	37 061	36 637	36 357	35 437	35 417

Netto driftsbudsjett for Klima og arealutvikling reduseres fra 2023 til 2024 med 2 mill. kr før pris og lønnsvekst på 1,6 mill. kr. Tidligere vedtatte tiltak som solcellefond og tilskudd til piggdekk for sykler tas ut av rammen, og årlig bevilgning til marin forsøpling og matsvinn reduseres med til sammen 0,5 mill. kr. Bevilgningen til kommuneplanens arealdel ble redusert i 2023 og utgår etter planen helt i 2024.

Inntekter og utgifter fra piggdekkgebyret tas helt ut av rammen, men det legges inn 3,2 mill. kr i 2024 til kompenserende tiltak, inkludert 0,3 mill. kr til måling av luftforurensning. Det settes totalt av 11,5 mill. kr i økonomiplanperioden til kompenserende tiltak.

Klimaomstillingsfondet var opprinnelig foreslått tatt ut av rammen, men ble lagt tilbake etter politisk behandling. Det er satt av 2,5 mill. kr i 2024 og 2025, økende til 3 mill. kr fra 2026.

Klimaomstillingsfondet ble vedtatt i område 9, og midlene tilføres Klima og arealutvikling i 1. tertial 2024. I praksis innebærer dette at netto driftsbudsjett for Klima og arealutvikling øker med 2,08 mill. kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Budsjett 2023	37 061	37 061	37 061	37 061
Sum Deflator	667	667	667	667
Sum Lønns- og prisjustering	927	927	927	927
Tidligere vedtatte tiltak				
Klima og omstillingsfondet	-3 178	-3 178	-3 178	-3 178
Kommuneplanens arealdel	-603	-603	-603	-603
Piggdekkavgift - reversering gebyr	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Piggdekkavgift budsjett 2023 inntekter	3 075	3 075	3 075	3 075
Samarbeid Returkraft og havna, synliggjøre CO2-fangst, langskip	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Andre tiltak	-525	-525	-525	-525
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-3 306	-3 306	-3 306	-3 306
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-90	-90	-90	-90
Vedtatte endringer	-1 803	-1 803	-1 803	-1 803
Vedtatt ramme	35 257	35 257	35 257	35 257
Sum Innsparingstiltak	-820	-1 100	-1 370	-1 390
Nye tiltak				
Kompenserende tiltak bortfall av piggdekkgebyr	2 900	2 900	2 250	2 250
Luftforurensningsmåling og tiltak	300	300	300	300
Marin forsøpling	-250	-250	-250	-250
Matsvinn	-250	-250	-250	-250
Solcellefond	-200	-200	-200	-200
Tilskudd piggdekk sykkel	-300	-300	-300	-300
Sum Nye tiltak	2 200	2 200	1 550	1 550
Nye tiltak og realendringer	1 380	1 100	180	160
Ramme 2024-2027	36 637	36 357	35 437	35 417

Tidligere vedtatte tiltak

Klima og omstillingsfondet

Klimaomstillingsfondet var opprinnelig foreslått tatt ut av rammen, men ble lagt tilbake etter politisk behandling. Det er satt av 2,5 mill. kr i 2024 og 2025, økende til 3 mill. kr fra 2026.

Klimaomstillingsfondet ble vedtatt i område 9, og midlene tilføres Klima og arealutvikling i 1. tertial 2024.

Piggdekkavgift - reversering gebyr

Gebyr for bruk av piggdekk ble innført ved lokal forskrift og ble iverksatt for sesongen 2021-2022. På bakgrunn av erfaringer med piggdekkgebyr, vedtok bystyret 8. juni 2022 å avvikle ordningen. Etter sentral forskrift kreves det samtykke fra Vegdirektoratet. Søknad om avvikling ble avslått av Vegdirektoratet, som forutsatte at ordningen ble videreført med virkning fra 1. desember 2022. Tiltaket ble dermed lagt inn i økonomiplanen for 2023. Samferdselsdepartementet innvilget søknaden etter klage fra kommunen, og alle budsjettposter vedrørende piggdekkgebyr er nå tatt ut av økonomiplanen.

Nye tiltak

Kompenserende tiltak bortfall av piggdekkgebyr

Samferdselsdepartementet godkjente avviklingen av piggdekkgebyret, men under forutsetning av at kommunen setter i verk kompenserende tiltak. Det settes av midler til tiltak som piggdekkpant, piggdekkteiling, veirenhold og utarbeidelse av revidert tiltaksutredning og handlingsplan. Midlene fordeles på de forskjellige prosjektene i detaljbudsjetteringen. Det settes i tillegg av midler til måling av luftkvalitet, men dette er skilt ut som et eget tiltak.

Luftforurensningsmåling og tiltak

Luftmåling er en lovpålagt oppgave. Her er det et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune og Statens vegvesen, der en avtale stipulerer kostnaden til 900 000 kr, som deles likt mellom de tre avtalepartene.

Marin forsøpling

Det er tidligere bevilget 1,5 mill. kr årlig til oppfølging og revidering av vedtatte handlingsplaner for marin forsøpling og matsvinn. Som et innsparingstiltak tas prosjektene samlet ned med 500 000 kr, hvor nedtrekket fordeles med 250 000 kr på hvert prosjekt.

Matsvinn

Det er tidligere bevilget 1,5 mill. kr årlig til oppfølging og revidering av vedtatte handlingsplaner for marin forsøpling og matsvinn. Som et innsparingstiltak tas prosjektene samlet ned med 500 000 kr, hvor nedtrekket fordeles med 250 000 kr på hvert prosjekt.

Solcellefond

Dette var en ordning for finansiell støtte til solcellepanel for blant andre borettslag og sameie. Tiltaket ble lagt inn i økonomiplanen 2023 - 2026 med 200 000 kr årlig. Tiltaket tas ut av økonomiplanen som et innsparingstiltak.

Tilskudd piggdekk sykkel

Bystyret har tidligere vedtatt økonomisk støtte for piggdekk til vintersyklister på 300 000 kr årlig i perioden. Tiltaket tas ut av økonomiplanen som et innsparingstiltak.

7.15.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Inntekt	
		2024	2025	2026	2027	2024- 27	2024- 27
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift						
Benestad tomt oppvekst	9 000	9 000	0	0	0	9 000	0
Boligpolitiske prosjekter		22 242	1 517	21 528	2 004	47 291	-68 693
Kjøp av grunn gang/sykkelveier		800	800	800	800	3 200	0
Kjøp og salg av fast eiendom		7 000	1 500	1 500	1 500	11 500	-
							268 150
Miljøbyprosjekter		500	500	500	500	2 000	0
Salg av utleieboliger		335	297	259	259	1 150	-95 000
Sikring - kjøp friluft		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	-3 000
Utbyggingsområdene		1 292	4 963	96	96	6 447	-21 332
Sum investeringsprosjekter	9 000	42 669	11 077	26 183	6 659	86 588	-
							456 175

Benestad tomt oppvekst

Gamle Kristiansand kommune fremforhandlet avtale om av arealer til skole/oppvekstsenter. Dette er en kontraktsforpliktelse til utbetaling, som opprinnelig var forventet å inntre i 2023. Tidspunkt for utbetaling ble flyttet til 2024 i 1. tertial 2023.

Boligpolitiske prosjekter

Boligpolitiske prosjekter omfatter prosjekter som skal bidra til å nå boligpolitiske målsetninger. Prosjektene finansieres innenfor en ramme av 200 mill. kr, i henhold til bystyrets boligpolitiske vedtak av 2007. Prosjektene kan gjennomføres til selvkost. Salgsvilkårene skal likevel være til markedspris, med mindre egne vedtak er fattet. Budsjetterte inntekter i perioden er 68,7 mill. kr og det forventes 47,3 mill. kr i utgifter.

Kjøp av grunn gang/sykkelveier

Prosjektet innebærer å sikre grunn for anlegg av planlagte/regulerte gang- og sykkelveier. Dette prosjektet må sees i sammenheng med de anlegg Ingeniørvesenet har med i sin økonomiplan. Det er avsatt 800 000 kr per år i perioden.

Kjøp og salg av fast eiendom

Prosjektet består av både en kjøps-bevilgning og en salgs-bevilgning.

Kjøp: I utviklingsprosjekter er det av stor betydning for gjennomføring av planene, at kommunen har tilstrekkelig handlekraft til å erverve eiendommer/rettigheter for å sikre gjennomføring av ønsket utvikling. Investeringsbeløpet per år er knyttet til kjøp av eiendom som er av strategisk betydning. En del av beløpet brukes også til omkostninger forbundet med kjøp og salg. Utgiftsbudsjettet i perioden er på 11,5 mill. kr.

Salg: Oppgaven knyttet til salg av eiendommer er primært å optimalisere eiendomsverdiene ved realisering av objekter, som kommunen ikke ser som formålstjenlig å ha i sin portefølje. Det er budsjetterte med inntekter på 268,2 mill. kr i perioden.

Miljøbyprosjekter

Det er satt av 500 000 kr per år i perioden. Midlene brukes blant annet til kommunale egenandeler i forbindelse med miljøtiltak der det gis statstilskudd, andre tilskudd og/eller er betydelig egeninnsats.

Salg av utleieboliger

Salg av eiendommer som fristilles defineres av Eiendom etter dialog med Helse og mestring. I 2024 er inntektene budsjettert til 28,5 mill. kr, og utgifter knyttet til salg 335 000 kr. Samlet i perioden ligger det budsjetterte salgsinntekter på 95 mill. kr og salgsutgifter på 1,15 mill. kr.

40 mill. kr av nettoinntektene fra salget av utleieboligene benyttes til å delfinansiere prosjekt 5410010 "6 samlokaliserte boliger rus - småhusmodell". Resterende nettoinntekter på 53,8 mill. kr finansierer et nytt prosjekt hos Eiendom for rehabilitering av boliger eller kjøp av nye boliger.

Sikring - kjøp friluft

Kristiansand kommune var frem til 2012 med i et storbysamarbeid om sikring av friområder. Årlige bevilgninger var på 5 mill. kr med 50/50 % på stat og kommune. Mange viktige eiendommer ble kjøpt i perioden. Fortsatt har kommunen et samarbeid med Miljødirektoratet, men søknadene fra kommunen gjelder nå også tilrettelegging og opparbeidelse av friområder. Stier og parkeringsplasser bygges og skiltes. Miljødirektoratet er villig til å sikre forutsigbare rammer gjennom et langsiktig samarbeid. Det er avsatt 1,5 mill. kr per år i perioden forutsatt 50 % tilskudd fra staten. Tilskuddet fra Staten forutsetter en evigvarende klausulering til friluftsførmål for de flater som inngår.

Utbyggingsområdene

Investeringsprosjekter innenfor utbyggingsområdene skal ved igangsettelse minimum være budsjettert til selvkost. Utvikling av utbyggingsområder fører normalt til utlegg relatert til kjøp av grunn og tilrettelegging av infrastruktur før man kan forvente salgsinntekter. Budsjetterte inntekter i perioden er 21,3 mill. kr og utgifter er 6,4 mill. kr.

Salgsinntekter investering

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Investeringsprosjekter salgsinntekter					
Boligpolitiske prosjekter	-3 000	-26 643	-33 960	-5 090	-68 693
Kjøp og salg av fast eiendom	-196 200	-62 000	-3850	-6 100	-268 150
Salg av utleieboliger	-28 500	-24 700	-20 900	-20 900	-95 000
Utbyggingsområdene	-8 000	-7 369	- 5 963		-21 332
Sum salgsinntekter investeringer	-235 700	-120 712	-64 673	-32 090	-453 175

Boligpolitiske prosjekter:

Forventede inntekter i perioden er knyttet til Krodden og Trekanten.

Kjøp og salg av fast eiendom:

Budsjetterte inntekter i perioden er knyttet til salg av Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland, Lund Torv, Musikkens hus, Åsane skole, Bosmyrveien 10, Ægirsvei 12 samt et uspesifisert nedsalg. I tillegg ligger det inne inntekter fra salg av næringsarealer, som f.eks utbytte fra Kristiansand Kino Holding AS etter salg av kinobygg.

Salg av utleieboliger:

Det er vedtatt at det skal fases ut kommunale serviceboliger som det ikke lenger er etterspørsel etter. Det er budsjettert med 95 mill. kr i salgsinntekter i perioden.

Utbyggingsområdene:

Salgsinntektene forventes komme fra prosjektene Hellemyr Nord felt E, Lindebø/Skålevik og Lindebø brygge.

7.16 Verbalvedtak

Verbalvedtak	Beskrivelse
2024-21 Sak om anleggsbiler og ansatte i bilverksted	Bystyret ber administrasjonen legge frem en sak med antall anleggs-/gravemaskiner, person- og varebiler i kommunen, herunder antall ansatte i kommunens bilverksted. Årlig kostnad for kjøp og drift av kommunens anleggs-/gravemaskiner, samt kjøp og drift av vare- og personbiler ses på. Mulighet for bildeling utredes nærmere tidlig i 2024.
2024-22 System for brukte møbler og inventar	Bystyret ber administrasjonen legge frem en sak med oversikt over system for brukte møbler og inventar i kommunen. Med system menes både digital oversikt og rom for oppbevaring.
2024-23 Plan for treplanting	Bystyret ber om at det utarbeides en plan for treplanting langs gater og veier i Kristiansand.
2024-24 Tilrettelegging for Geitmyra matkultursenter og opplevelshage	Bystyret ber administrasjonen om å tilrettelegge for at Geitmyra Matkultursenter får åpnet opplevelshage i løpet av våren 2024. Det legges frem sak til politisk behandling innen utgang av første kvartal som synliggjør kostnader for utleie av areal for kommunen.
2024-25 Tilretteleggelse for midlertidig næring på CB-tomta	Bystyret ber administrasjonen om å tilrettelegge for midlertidig næring i form av lokalmat, kultur- og uteliv på CB-tomta i perioden frem til endelig regulering. Det skal være aktivitet fra senest sommeren 2024. Administrasjonen kommer tilbake med en sak for nødvendig oppgraderinger av eksisterende bygningsmasse for midlertidige formål.
2024-26 Sak om bruk av naturregnskap- og budsjett	Bystyret ber administrasjonen om å legge frem en sak om å ta i bruk naturregnskap og -budsjett som styringsverktøy i Kristiansand kommune.
2024-27 Oversikt over dyrka mark	Med bakgrunn i Riksrevisorens bekymring over jord som ikke drives og jord som må dreneres ber bystyret administrasjonen utarbeide en oversikt over all dyrka mark som kommunen eier, og standen på den.
2024-28 Arbeid med urbant landbruk	Bystyret ber om at arbeidet med urbant landbruk, herunder arbeidet for å få et nasjonalt kompetansesenter til Kristiansand, gis høy prioritet.
2024-29 Sak om BySvipp-ordning	Bystyret ber om en sak som vurderer å utvikle en By-Svipp-ordning med elektriske minibusser (en ny generasjon city train), som kan betjene sentrum inkludert Oddeøya. Tanken med BySvipp er å ivareta mobilitetsbehovet til kulturskolen og andre kulturopplevelser, øke fremkommeligheten, og avdempe parkeringen i sentrale strøk.

9 Utenomsektorielt

9.1 Skatt på formue og inntekt

Brutto skatteinngang for kommunen påvirkes av skatteregler, lønnsnivå, nærings sammensetning og sysselsetting. Den kommunale skattøren for personlig skattytere foreslås redusert med 0,2 %-poeng til 10,95 % i 2024. Med dette tas det hensyn til en forventet nedgang i formues- og inntektsskatten, samtidig som nivået på skatteinntektene opprettholdes på ca. 40 % av samlede inntekter i 2024.

Anslaget på kommunenes skatteinntekter i 2024 bygger blant annet på sysselsettingsvekst på 0,1 pst og en årslønnsvekst på 4,9 pst. I forutsetningene for skatteanslaget for 2024, legges prognosemodellen fra KS til grunn. Det er videre lagt til grunn egne beregninger for utviklingen i folketallet. Men demografivekst er ikke veldig enkelt dette året da det ikke er kommet nye befolkningsframskrivninger og samtidig ser flyktningstrømmen ut til å fortsette. Dermed kan grunnlaget for demografikostnader være svakere enn vanlig. Skatteanslaget hos Kristiansand kommune innebærer at kommunen vil ligge på 86,4 % av landssnittet pr innbygger.

Anslaget for skatt på inntekt og formue er oppjustert i 2023 med 3,55 mrd. kr sammenlignet med RNB, til 208,2 mrd. kr. Denne oppjusteringen av skatteanslagene påvirker kun kommunens inntektsnivå i 2023, og ikke de kommende årene. Dette har sammenheng med at nivået på kommunens skatteinntekter i 2024 fastsettes med utgangspunkt i skattenivået fra RNB. Anslaget for skatt på inntekt og formue 2024 ble i NB 2024 økt med 6,7 mrd. kr fra RNB 2023 til 220,25 mrd. kr.

Følgende er lagt inn for Kristiansand kommune:

Hele 1000 kr fast pris	2023	2024	2025	2026	2027
Inntekts- og formuesskatt	3 788 221	4 016 472	4 069 390	4 121 311	4 172 498

9.2 Eiendomsskatt

Bystyret vedtok en reduksjon av eiendomsskatten med 4 mill. kr i 2024 og 24 mill. kr fra 2025 i forhold til kommunedirektørens forslag. Dette tilsvarer en promillesats på 2,07 promille for 2024 og 2,2 promille fra 2025. Bystyret har videre gitt signaler om at økningen i eiendomsskatten skal stanses. Dette betyr at fremtidige reduserte inntekter fra eiendomsskatten må dekkes inn på annet vis. Dette må hensyntas i rullering av økonomiplanen 2025-2028.

I 2024 faktureres eiendomsskatten sammen med kommunale avgifter over fire terminer. Forfall foreslås satt til den 20. i månedene mars, mai, august og november. Eiendomsskatten for hele 2024 fordeles likt på disse fire terminene.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt:

Tall i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Eiendomsskatt løpende pris (2,1 promille)	328 700	357 193	360 672	364 139
I Faste 2024- priser	328 700	327 480	322 293	317 139
Økt eiendomsskatt fra 2,1 promille til 2,4		21 000	21 000	21 000

9.3 Statlig rammetilskudd

I 2024 vil det som tidligere år gjøres en rekke korrigeringer i rammetilskuddet for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd med videre.

Tall i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Fast del	3 466 813	3 596 832	3 633 682	3 672 935
Skjønn	6 430	6 430	6 430	6 430
Inntektsutjevning	382 900	387 697	392 397	397 026
Sum rammetilskudd	3 856 143	3 990 959	4 032 509	4 076 391

Basert på statsbudsjettets får Kristiansand kommune et rammetilskudd på ca. 3 837 mill. kr i 2024. Kommunen har en betydelig vekst i frie inntekter men samtidig et stramt budsjett i perioden. Grunnen til dette skyldes den store prisveksten vi fikk i 2022 som ble dratt med videre i 2023.

Samlet vekst i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) for kommunene er bergnert til 5,1 mrd. kr. som er over intervallet som ble angitt i kommuneproposisjonen for 2024. Skatteinntektene øker med om lag 6,7 mrd. kroner i 2024, mens rammetilskuddet reduseres med om lag 1,6 mrd. kroner, slik at samlet realvekst i frie inntekter da blir 5,1 mrd. kroner. Oppjusteringen må ses i sammenheng med at anslaget for pensjonskostnader som finansieres med frie inntekter er økt med 0,8 mrd. kr basert på oppdaterte tall fra pensjonsleverandørene. Anslaget for demografikostnader i 2024 som finansieres med frie inntekter er uendret fra kommuneproposisjonen med 3,1 mrd. kr. Veksten i pensjons- og demografikostnader kan dermed dekkes innfor veksten i frie inntekter.

Av veksten i frie inntekter er 150 mill. kr. begrunnet med satsing på psykisk helse og rus, og 40 mill. kr. er begrunnet med styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjon. Videre er 100 mill. kr. av realveksten fordelt til kommunene som taper mest på modellen for gradert basistilskudd i utgiftsutjevningen. I forbindelse med saldert statsbudsjett kom det bevilgninger som øker rammetilskuddet. Kompensasjonen for gratis kjernetid for 3. klasse fra oppstart av skoleåret 2024/25, dvs halvårseffekt for 2024 på 19,1 mill. kr, og en helårseffekt for resten av perioden. Økt minstesats for mottakere av kvalifiseringsprogrammet fra 1. juli gir også en halvårseffekt i 2024 på 386 000 kr, og en helårseffekt for resten av perioden.

Fast del

Den faste delen av inntektssystemet øker i perioden.

I utgiftsutjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra hvilken sammensetning av innbyggere en kommune har, både i forhold til alderssammensetning og visse sosioøkonomiske karakteristika. Utgiftsutjevningen (trekket) for kommunen økes i økonomiplanperioden som følge av at utgiftsbehovet er beregnet til 98,19 % av landsgjennomsnittet i 2024 mot 98,10 % i 2027.

Det er flere oppgaveendringer og korreksjoner i budsjettoplegget for rammetilskudd 2024. Dette gjelder helst innenfor områdene barnehage og grunnskole. Det er bevilgninger i 2023 som ikke videreføres i 2024, eksempelvis er kompensasjon for covid-19 vaksinen i 2023 trukket ut av rammetilskuddet for 2024. Mens andre endringer fra 2023 er innarbeidet i rammetilskuddet for 2024 som maksimalpris foreldrebetaling barnehage, gratis barnehageplass fra tredje barn, gratis barnehageplass i tiltakssonen Finnmark og Nord-Troms, endring i kontantstøtten fra barn i 13 til 19 måneder og ikke 13 til 23 måneder, gratis 12 timer SFO for 2. trinn, pasienttilpasset basistilskudd, veiledende sosialhjelpssatser og barnetillegget i kvalifiseringsprogrammet.

Totalt så økes tilskudd til saker med særskilt fordeling med ca. 4 mill. kr for kommunen i 2024, mens utgiftsutjevningen (trekket) økes med ca. 48,5 mill. kr sammenlignet med 2023.

Kommunen får også storbytilskudd med 49,2 mill. kr i 2024. Dette utgjør kr 421 pr innbygger. Inntektssystemutvalget overleverte sin innstilling (NOU) til nytt inntektssystem for kommunene til kommunalministeren 29. august 2022. Slik forslaget forelå fra inntektssystemutvalget den gangen ville storbytilskuddet blitt halvert for Kristiansand kommune i 2024. Det er nå utsatt og vil mest sannsynlig gjelde fra 1/1-2025. Kommunedirektøren foreslår basert på dette og budsjettert med en reduksjon i rammetilskuddet på 25 mill. kroner fra 2025 som en konsekvens av endringer i inntektssystemet fra 1/1-2025. Men det er fremdeles knyttet stor usikkerhet til dette tallet.

Ordinære skjønnsmidler

Total skjønnsramme for kommunene er økt med 50 mill. kr. Total skjønnsramme for kommunene er nå på 1000 mill. kr.

For Kristiansand er skjønnsmidlene redusert fra 6,6 mill.kr. i 2023 til 6,43 mill. kr. i 2024, det forutsettes at samme beløp videreføres i hele perioden.

Inntektsutjevning

Gjennom skatteutjevningen må kommuner med høye skatteinntekter fra skatt på inntekt og formue overføre deler av sine inntekter til kommuner med lave skatteinntekter. Så lenge Kristiansand er en minsteinntektskommune (under 90 % av landssnittet) vil inntektsutjevningen dekke 95% av eventuell skattesvikt og vi vil trekkes like mye av eventuell merinntekt.

I perioden ventes inntektsutjevningen å øke fra ca. 382 mill. kr i 2024 til ca. 397 mill. kr i 2027.

Forutsetninger – befolkningsvekst og endringer i utgiftsutjevningen

Det er innarbeidet befolkningsprognoser for kommunen og for landet. Siden Kristiansand kommune forventer en vekst i befolkningen som er noe over landsgjennomsnittet fra 2024, vil kommunen få en økning i innbyggertilskuddet som er høyere enn for landet.

Kostnadsindeksen:

	2024	2025	2026	2027
Kostnadsindeks	0,9819	0,9832	0,9819	0,9810

Befolkningsprognoser per 1/1:

	2024	2025	2026	2027
Kristiansand	117 045	118 040	119 011	119 970
Landet	5 542 677	5 566 265	5 590 291	5 614 934

Det er benyttet egne beregninger for befolkningsutvikling i perioden da tilflytting av studenter har gitt store svingninger i grunnlagstallene som SSB benytter. Anslaget for kommunens folketall 01.01.2024 er utarbeidet med basis i SSBs MMMM alternativ og TBUs metodikk. I tillegg er det med utgangspunkt i TBUs vurderinger lagt inn en ekstra forventet vekst i folketallet med om lag 20 000 i 2023 som følge av flyktningetilstrømmingen fra Ukraina. Denne veksten er fordelt mellom kommunene ut fra UDIs anmodninger om bosettinger av flyktninger. I beregningene er det forutsatt en årlig gjennomsnittlig befolkningsvekst på ca. 0,9 % i Kristiansand, mens snittet på landet som helhet i perioden forutsettes å få en økning på ca. 0,6 % pr år. Svakere utvikling i befolkningsveksten kan slå ut i lavere frie inntekter enn det som er lagt til grunn i økonomiplanen. Kostnadsindeksen er stabil i økonomiplanperioden.

Forventet vekst i frie inntekter 2024 til 2027

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter i 2024 med om lag 5,1 mrd.kr. Dette er over det intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen, 4,4 – 4,7 mrd. kr. Oppjusteringen må ses i sammenheng med at anslaget for pensjonskostnader som finansieres med frie inntekter er økt med 0,8 mrd. kr basert på oppdaterte tall fra pensjonsleverandørene. Dette tilsier et redusert handlingsrom for kommunene i 2024 på 0,1 mrd. kr.

Det er lagt til grunn en realvekst i frie inntekter på ca. 3,5 mrd. kr fordelt med 1,95 mrd. kr på skatt og 1,55 mrd. kr på rammetilskuddet fra 2025 og ut 2027. Dette vekstanslaget er lavere enn veksten i 2024.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) er dagens overgangsordning i inntektssystemet. Formålet med ordningen er å skjerme kommunene mot en for brå nedgang i rammetilskuddet fra ett år til det neste. Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste som, beregnet per innbygger, er mer enn 400 kroner lavere enn beregnet vekst på landsbasis. Ordningen blir finansiert gjennom et likt trekk per innbygger med 73 kr for alle landets kommuner i 2024. Trekket går betydelig ned utover i økonomiplanperioden.

I økonomiplanen er det for kommunen lagt inn trekk med 8,4 mill. kr i 2024, 4,7 mill. kr i 2025, 4,1 mill. kr i 2026 og 3,6 mill. kr. 2027.

For Kristiansand kommune medfører forslaget samlet en vekst i frie inntekter på ca. 5,1 % i 2024, 2,1% i 2025 og 1,2% i 2026 og 2027. Veksten i frie inntekter fra 2023 til 2024 utgjør om lag 64,1 mill. kr for Kristiansand.

9.4 Momskompensasjon

Momskompensasjon for driftsutgiftene er innarbeidet i områdenes driftsrammer. All merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer føres i investeringsregnskapet og må benyttes til finansiering av investeringer. Ordningen er derfor nærmere omtalt under investeringsbudsjettet.

9.5 Tilskudd til renter og avdrag

Regjeringen har gjennom statsbudsjettet satt av midler gjennom Husbanken til rentekompensasjon til kommunale investeringer i helse og omsorgsboliger, renovering av skole og kirkebygg. Ordningen går ut på at kommunene etter søknad presenterer prosjekter som godkjennes og danner grunnlag for kompensasjon.

Oppsummering i løpende priser

Tall i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Tilskudd til renter og avdrag, skoleutbygging	-3 568	-3 100	-2 650	-2 200
Tilskudd til renter og avdrag, omsorg	-14 232	-13 899	-13 567	-13 234
Tilskudd til renter og avdrag, kirke	-1 414	-1 335	-1 218	-1 101
Sum	-19 214	-18 334	-17 434	-16 535

9.6 Integreringstilskudd

Kommunen får i en 5-års periode en fast sum for hver flyktning og person med oppholdstillatelse som har fått beskyttelse med flyktningstatus i kommunen. Integreringstilskuddet skal medvirke til rask og treffsikker bosetting, og målet er at de bosatte etter hvert skal delta i arbeidslivet og forsørge seg selv. Alle kommuner som tar imot flyktninger, får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå.

Bosettinger	Satser for 1.1.2023 (kr)	Satser for 1.1.2024 (kr)	Endring i kr
År 1 (enslige voksne)	234 900	241 100	6 200
År 1 (andre voksne)	189 400	194 400	5 000
År 1 (enslige mindreårige)	182 300	187 000	4 700
År 1 (barn)	189 400	194 400	5 000
År 2	243 100	249 500	6 400
År 3	172 900	177 400	4 500
År 4	85 700	88 000	2 300
År 5	70 200	72 000	1 800
Sum voksne enslige	806 800	828 000	21 200
Sum voksne	761 300	781 300	20 000
Sum enslige mindreårige	754 200	773 900	19 700
Sum barn	761 300	781 300	20 000

Satsene er i perioden er endret fra 1.1.2023 med 2,6%. Med en deflator på 4,3 % gir dette en realnedgang på 1,7 % på tilskuddet. Etter ordinær anmodning fra IMDI legges det til grunn at Kristiansand kommune mottar 83 flyktninger hvert år i perioden. Kommunen har i tillegg lagt til grunn til 6 enslige mindreårige og 9 familiegjenforeninger pr. år. Totalt 98 personer.

Kristiansand kommune har vedtatt å bosette 595 flyktninger fra Ukraina i 2023, men det er usikkert om kommunen vil klare dette målet. Det er derfor estimert at 500 personer vil bli bosatt i 2023. Dette betyr økt integreringstilskudd i 2024 på 106 mill. kr der 77 mill. kr er delt ut til områdene i 2024. På bakgrunn av stor usikkerhet på dette området er det satt av 41,7 mill. kr i 2024 til senere fordeling til områdene (totalt 131 mill. kr i fireårsperioden).

Med grunnlag i tilskuddssatser som er foreslått i statsbudsjettet, samt ovennevnte forutsetning om mottak, vil kommunens tilskudd utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt):

I mill. kr (2023 kr)	2024	2025	2026	2027
Statstilskudd - integrering	-240 630	-180 065	-137 990	-106 214

9.7 Vertskommunetilskudd

Alle kommuner som har asylmottak får et tilskudd fra UDI. Dette skal dekke de gjennomsnittlige merkostnadene som følge av å ha asylmottak i kommunen. Tilskuddet består av en grunnsats pr kommune, og sats pr mottaksplass som er iverksatt av UDI. Kristiansand kommune har 3 asylmottak med minimumskapasitet på 270 plasser og maksimumkapasitet på 585 plasser avhengig av iverksatte plasser bestilt av UDI.

	Sats	Antall
Grunnsats	756 551 kr	1 kommune
Sats pr ordinær mottaksplass	11 611 kr	250-560 plasser
Sats pr tilrettelagt plass	164 397 kr	20-25 plasser

Med utgangspunkt i tall i statsbudsjettet knyttet til tilskuddssatser og planleggingstall for antall asylsøkere som vil søke beskyttelse i 2024, vil kommunens tilskudd utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt):

	2024	2025	2026	2027
Vertskommunetilskudd	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000

Av disse er 6,43 mill. kr fordelt ut årlig til områdene og 3,57 mill. kr er satt av til senere fordeling.

9.8 Diverse fellesordninger

Kalkulatoriske inntekter

Det er beregnet en overføring på 21,8 mill. kr fra By- og stedsutvikling til område 9 i 2024. Beløpet øker til 25,5 mill. kr i 2027 og skal dekke kapitalutgifter for investeringer i utstyr innen maskinforvaltningen. Internleie biler er lagt inn med 16,2 mill. kr i 2024 og er på omtrent samme nivå i 2027.

Det er beregnet overføring fra småbåthavnregnskapet på 12,3 mill. kr i 2024. Beløpet reduseres i årene fremover til 11,2 mill. kr i 2027. Det brukes selvkostrente/kalkylerente i beregningene. Beløpet skal dekke renter og avdrag blant annet etter at innskuddene ble tilbakebetalt i 2006, og erstattet av låneopptak.

Øvrige forhold område 9

Finansrådgivningen knyttet til energiverksfondet er også budsjettetert på område 9 med ca. 2 mill. kr årlig.

Pensjon

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremien og en regnskapsmessig aktuarberegnet pensjonskostnad. De siste årene har den regnskapsmessige beregnede pensjonskostnad vært lavere enn den betalbare pensjonspremien som har gitt et positivt premieavvik. Når premieavviket er positivt må det deretter utgiftsføres over de neste 7 årene, mens positivt premieavvik oppstått i årene 2002 til 2010 skal utgiftsføres over 15 år, og fra 2011 til 2013 over 10 år.

Budsjettforslaget brukt i økonomiplan 2024-2027 baserer seg på prognoser fra aktuarene for de tre pensjonskassene Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP), Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Som tidligere brukes ikke netto premieavvik til å finansiere årets drift i det økonomiske opplegget, men dette avsettes til fond.

Netto premieavvik inklusiv arbeidsgiveravgift er årets premieavvik - utgiftsføring av tidligere positive premieavvik. I økonomiplanperioden er det forutsatt at netto premieavvik minus inndekning av tidligere premieavvik, styrker ordinært netto driftsresultat med 97,9 mill. kr. For likviditeten er det isolert sett negativt at premieavviket øker og at inndekningen fra tidligere år er lavere enn det som er avsatt på premieavviksfondet. Ideelt sett burde alt tidligere netto premieavvik blitt avsatt til disposisjonsfond for å unngå at likviditeten ble tappet, i dag er det en underdekning på ca. 143,5 mill. kr.

Budsjettforslaget innebærer at akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden øker med 97,9 mill. kr. For å demme opp mot tapping av likviditeten foreslår kommunedirektøren at hele avviket mellom premieavviket og inndekningen av tidligere premieavvik i perioden, salderes mot premieavviksfondet. Fondet vil ha en saldo på om lag 1 133 mill. kr ved utgangen av 2027, det vil si at netto belastning på likviditeten fortsatt vil være ca. 143,5 mill. kr. Dette er i tråd med nivået som ble vedtatt i bystyresak 121/21 om årsregnskap for 2020 hvor det ble vedtatt å redusere underbalansen på fondet med 100 mill. kr ned til 143,5 mill. kr ved overføring fra det sentrale disposisjonsfondet.

I 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Premieavvik	-263 188	-280 141	-294 805	-325 097
Amortisert tidligere premieavvik	243 211	262 394	272 446	287 246
Netto i året	-19 977	-17 747	-22 359	-37 851
Akkumulert premieavvik	1 198 866	1 216 612	1 238 971	1 276 822
Fond til dekning av premieavvik	1 055 377	1 073 123	1 095 482	1 133 333
Akkumulert premieavvik minus fond	143 489	143 489	143 489	143 489

I tillegg er det avsatt årlig 1,8 mill. kr i forbindelse med overføringsavtalen og pensjonskontorkostnader.

Pensjonspremie

Ny offentlig tjenstepensjon 2021

Ny offentlig tjenstepensjon som ble innført fra 2021, har gitt økte utgifter i kommunesektoren. Den nye offentlig tjenstepensjon fra 2021 medførte også en reduksjon i kravet til pensjonsordningenes avsetninger for fremtidige pensjonsforpliktelse. Denne reduksjonen i kravet til premiereserve resulterte i at det ble frigjort et større beløp for kommunesektoren, som ble overført til kommunenes og fylkeskommunenes premiefond.

2023

Pensjonskostnadene i 2023 blir betydelig høyere enn opprinnelig budsjettert. Dette er en konsekvens av betydelig økt lønns- og trygdeoppgjør. Andre faktorer som forklarer de økte pensjonskostnadene, er at estimatet på faktiske pensjonsmidler er nå lavere enn hva som ble lagt til grunn i budsjettet fra september som ble brukt i ØP 2023-2026 som skyldes at den faktiske avkastningen i 2022 ble langt lavere enn antatt. Isolert sett betyr dette høyere pensjonskostnad.

Det at pensjonskostnadene i 2023 blir betydelig høyere enn opprinnelig budsjettert, medfører at bruk av premiefond i KKP er økt med hele 104,5 mill. kr til totalt 367,9 mill. kr i 2023. Saldo på premiefondet i KKP var ved inngangen av 2023 på ca. 486,1 mill. kr. Det er forventet at restbeløp på dette fondet i KKP vil være ca. 118,2 mill. kr ved utgangen av 2023. Vi ser også en økning i SPK og KLP. I KLP er pensjonskostnaden økt med hele 42,9 mill. kr i 2023.

Økonomiplan 2024-2027

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på ca. 5,1 mrd. kr i 2024. Veksten i demografikostnader er på ca. 3,1 mrd. Realveksten må også ses i sammenheng med anslaget for veksten i pensjonskostnader utover lønnsvekst. Denne er beregnet til totalt 1,8 mrd. kr i 2024. Veksten i pensjons- og demografikostnader kan dermed dekkes innenfor veksten i frie inntekter.

KKP

Premievarselet fra KKP for 2024 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 15,7 % av pensjonsgrunnlaget. Medlemspremien på 2 % og AFP-kostnader anslått til ca. 2,7 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KKP.

I økonomiplanen er det budsjettert på områdene med premie på 15 % til KKP. Kommunedirektøren foreslår i perioden 2024-2026 å finansiere premie (ekskl. AFP-kostnader) ut over 13 % fra opparbeidet premiefond i KKP. I 2027 økes prosenten til 14%. Tjenesteområdene belastes som tidligere med 15 % premie, mens differansen på 2 %-poeng i 2024-2026 og 1% i 2027 føres til inntekt i område 9. I økonomiplanperioden er denne inntekten budsjettert til ca. 272 mill. kr i område 9.

Saldo på premiefondet i KKP var pr 01.01.2023 på 486,1 mill. kr. Det benyttes hele 367,9 mill. kr fra opparbeidet premiefond i 2023, slik at restbeløp på premiefondet i KKP vil være ca. 118,2 mill. kr ved inngangen til 2024.

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Noe av dette ivaretas av egenkapitalens egen avkastning, men dette er ikke tilstrekkelig. Kommunen har derfor i denne forbindelse avsatt 40,6 mill. kr i slik tilførsel i investeringsdelen i 2024. Dette er 15 mill. kr mer enn det som var lagt inn i forrige økonomiplanperiode. Dette beløpet er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 43,7 mill. kr i 2027. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital. Kommunedirektøren foreslår å øke egenkapitaltilskuddet med 15. mill. kr for å sikre ytterligere bidrag til premiefondet.

Bruk av premiefondet forventes å utgjøre hele ca. 739 mill. kr i økonomiplanperioden fordelt med 210 mill. kr i 2024, 185 mill. kr i 2025, 173 mill. kr i 2026 og 171 mill. kr i 2027. Dette fordrer at det i løpet av den aktuelle budsjettperioden blir tilført til sammen drøye 600 millioner til kommunens premiefond fra pensjonskassens drift/årsoverskudd i årene 2023-2026.

Det siste årets økning i markedsrenter gjør at pensjonskassers og livselskaps fremtidige avkastningsutsikter er løftet betydelig sammenliknet med forutsetningene slik de så ut for ett år siden. Dette sannsynliggjør at den nødvendige kapital vil kunne tilføres premiefondet i løpet av perioden. Det må imidlertid tillegges at anslaget strekker «utbytteforventningene» overfor KKP utover det nivået som f.eks. KLP har formidlet på sine tilsvarende forsikringskontrakter. KKP's kapasitet til å kunne oppnå det målsatte i perioden henger i tillegg til selve avkastningen, også sammen med årlige bidrag av egenkapitaltilskudd som nevnt over og soliditet for øvrig. Sviktende forutsetninger på disse områdene vil til en viss grad måtte kompenseres av et økt nivå på det premieelementet som KKP tar seg betalt for å oppnå tilfredsstillende avkastning i kapitalmarkedene.

Tiltakende inflasjon siste år har resultert i en betydelig høyere lønns- og pensjonsregulering. Dette innebærer igjen at den såkalte reguleringspremien som offentlige pensjonsordninger må kreve inn for å dekke dette kostnadselementet, øker betydelig. Anslag fra KKP's aktuar basert på oppdaterte prognoser fra SSB der estimater for lønnsvekst og prisvekst er lagt inn i periodens anslag på reguleringspremie, gir en samlet snittpremie for arbeidsgiver for perioden 2024-2027 på ca. 18,5 %.

Reglene og endelig finansieringsløsning for ny Avtalefestet Pensjon innenfor offentlig sektor er enda ikke avklart. Det påregnes at dette, sammen med nye regler som skal omfatte ansatte med særaldersgrenser, vil kunne ha en kostnadseffekt for norske kommuner. Det er derfor i handlingsperioden avsatt (32 mill. kr i hhv. 2026 og 2027) relatert til disse forholdene.

Administrasjonen undersøker fremdeles eventuelt salg/overføring av eiendommer til KKP, men saken om evt salg/overføring er noe forsinket. Eventuelle konsekvenser for drift og investering i økonomiplanen vil kommunedirektøren komme tilbake til i løpet av 2024.

KLP

I økonomiplanen er det budsjettert med premie på 15 % til KLP på områdebudsjettene i hovedsak på helse og mestrings. Premien i perioden ligger ca. 2 % høyere og er i perioden utgiftsført med hele 62,1 mill. kr i område 9. I disse tallene er det medregnet at en bruker 83 mill. kr av premiefond da det blant annet er forventet høyere avkastning på forvaltningskapitalen til KLP som tilføres premiefondet. Saldo på premiefondet i KLP forventes å være 01.01.2024 ca. 27,6 mill. kr. Forventet saldo ved utgangen av 2027 er ventet å være ca. 22,6 mill. kr. Det er avsatt 3,2 mill. kr i egenkapitaltilskudd til KLP i

investeringsdelen i 2024. Beløpene er påfølgende år prisjustert og er nærmere omtalt under investeringsdelen.

SPK

Premien til SPK ventes å bli 7,83 % i 2024 mot 8,7 % i 2023. Rammene for Oppvekst er korrigert for reduksjon i premie.

9.9 Pris- og lønnsvekst

Det er betydelig usikkerhet om veksten i 2023. Usikkerheten er knyttet til utviklingen i bygge kostnader og strømpriser. I statsbudsjettet for 2023 ble den kommunale deflatoren for lønns- og prisvekst nedjustert fra RNB 5,2 % til 4,5 %.

Anslaget for lønns- og prisveksten i 2024 er beregnet til 4,3% i statsbudsjettet, men anslaget er meget usikkert. Finansdepartementet sitt anslag ligger lavere enn de fleste andre. Det er en åpenbar stor usikkerhet, og da er det strømstøtten som øker usikkerheten for kommunene.

I områdenes rammer for 2024 er det lagt til grunn en samlet pris og lønnsvekst på 2,5 %. Resterende er avsatt på område 9.

Lønnsveksten er anslått til 4,9 % og denne teller 2/3 av deflatoren. Prisveksten på vare, tjenester og investeringer er anslått til 3,4% og denne teller 1/3 av deflatoren. Det er derfor budsjettet med kompensasjon til områdene ved at det i område 9 er avsatt 145 mill. kr i hele perioden til dekke lønns og prisvekst utover 2,5 %.

	2023	2024	Vekt
Lønnsvekst	5,5	4,9	2/3
Varer/tjenester	3,2	3,4	1/3
Deflator	4,5	4,3	

9.10 Kommunale foretak

Etter avvikling av Kristiansand Boligselskap KF, gjenstår Kristiansand havn KF som eget foretak. Foretaket fremmer egen sak om budsjett og økonomiplan for bystyret og det henvises til denne saken for nærmere opplysninger.

9.11 Netto renter, avdrag, lånegjeld og utbytte drift

Renter og avdrag

Rentene har fortsatt å stige betydelig etter at forrige økonomiplan ble vedtatt. Ved utgangen av 2022 var styringsrenten 2,75 %. Så langt i 2023 har Norges Bank hevet styringsrenten hele 5 ganger, slik at den nå ligger på 4,25 %. På rentemøtet i september varslet de ytterligere en renteheving, slik at styringsrenten forventes å ligge på 4,5 % ved utgangen av 2023. Norges Bank publiserte i dette møte også en ny og revidert rentebane med en sannsynlig utvikling i styringsrenten ut 2026. I forhold til forrige rentebane forutsetter Norges Bank nå at det tar lengre tid før styringsrenten skal vesentlig ned. Anslaget for styringsrenten ved utgangen av 2024 er 4,5 %, men det forventes en gradvis nedgang fra 2025. Ved utgangen av 2026 er anslaget 3,2 %.

Styringsrenten til Norges Bank har økt kraftig på kort tid. Fra å være på 0,5 % ved inngangen til 2022, forventes det nå en styringsrente på 4,5 % ved utgangen av 2023 og ut hele 2024. For Kristiansand kommune, som har høy lånegjeld, vil slike store endringer i rentenivået påvirke handlingsrommet i driften gjennom økte renteutgifter. Gjennomsnittlig rente for kommunens gjeldsportefølje uten startlån ventes å falle fra 4,12 % i 2024 til 3,85 % i 2027. Rentenivået ved utgangen av 2026 ventes dermed å stige med 0,13 prosentenheter, sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2023-2026.

Bystyret har vedtatt å selge Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland, Torvmoen og MS Maarten. Totalt utgjør dette 169,5 mill. kr, fratrukket nye vedtatte investeringer, innebærer det at det tas opp ca. 165. mill. kr mindre i lån i vedtatt økonomiplan i 2024 enn i kommunedirektørens opprinnelige forslag.

Det er avgjørende for kommunens økonomiske handlefrihet at nye låneopptak tilpasses innenfor det lånetaket på netto 9 milliarder kroner. Lånegjelden vil presse kommunens drift i mange år fremover. Netto finansutgifter som består av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med hele 166 mill. kr fra 2024 til 2027 (i løpende priser). Både renter og avdrag viser økning, som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden. Kommunens årlige avdragsbetaling på lån knyttes til gjenværende levetid av anleggsmidlene (bygninger, anlegg inventar & utstyr mv.). I økonomiplanen er avdragene av lånegjelden tilpasset slik at det minst budsjetteres med lovpålagt minimumsavdrag. Anslagene for minimumsavdrag er imidlertid noe usikre som følge av usikre avskrivningsbeløp. Kommunedirektøren vil om nødvendning komme tilbake til dette i første tertialrapport 2024.

Avskrivningene av anleggsmidlene representerer verdifall eller slit og elde på anleggsmidlene. Avskrivninger inngår i brutto driftsresultat, mens de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Dette vises i de obligatoriske oversiktene. Avskrivningene er budsjettert til 641,6 mill. kr i 2024, mens minimumsavdraget er budsjettert til 485,6 mill. kr. Det utgjør en forskjell på 156 mill. kr. I økonomiplanperioden bør en arbeide for en avdragsprofil som nærmer seg avskrivningene. I 2027 er forskjellen redusert til 114,5 mill. kr.

Hovedmålsettingen for gjeldsforvaltningen er å oppnå stabile og lavest mulige rentekostnader innenfor et akseptabelt risikonivå. Kommunens evne til å håndtere høyere renteutgifter enn budsjettert er begrenset. Dette innebærer at rentebinding bør benyttes for den del av låneporteføljen som ikke har avlastningsmuligheter ved renteendringer. Kommunen styrer rentebindingen i henhold til nærmere bestemte regler nedfelt i finansreglementet. Andelen av gjeldsporteføljen med lang rentebinding for kommunen var 44,3 % per 2. tertial 2023, en økning på 6,9 prosentenheter i forhold til 2. tertial 2022. Gjennomsnittlig rente på kommunens låneportefølje er for 2024 budsjettert med 4,12 %, og forutsettes å falle til 3,85 % 2027. Prognosene er basert på de til enhver tid gjeldende markedsrentene, og kan derfor variere betydelig fra et tidspunkt til et annet. Den flytende renten i Kommunalbanken var ved utgangen av september 5,4 %. Til sammenligning var den 3,1 % på samme tidspunkt i fjor.

Netto finans

(i 1000 kr løpende priser)	2024	2025	2026	2027
Renteutgifter investeringslån (kommunen)	432 768	435 724	428 952	458 164
Renteutgifter startlån	53 795	51 033	48 581	48 181
Avdrag i drift	485 650	497 751	512 907	546 694
Sum renter og avdrag	972 213	984 508	990 440	1 053 039
Renteinntekter (kommunen)	-101 195	-91 481	-83 709	-80 131
Renteinntekter startlån	-53 795	-51 033	-48 581	-48 181
Utbytte	-138 318	-131 576	-79 576	-79 576
Gevinster på finansielle omløpsmidler	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
Netto finans løpende priser	618 905	650 418	718 574	785 151
Netto finans faste 2024-priser	618 905	634 554	683 949	729 090

Som tabellen viser, vil netto finansutgifter øke betydelig og legge beslag på en stadig større del av driftsinntektene. Netto finans ventes å øke med hele 166 mill. kr fra 2024 til 2027 i løpende priser. Økt låneopptak og høyere renteutgifter vil føre til at handlingsrommet reduseres i driften.

Av netto finansutgifter i 2024 dekkes ca. 19,2 mill. kr av statlige tilskuddsordninger omtalt i eget kapittel om tilskudd til renter og avdrag.

Lånegjeld

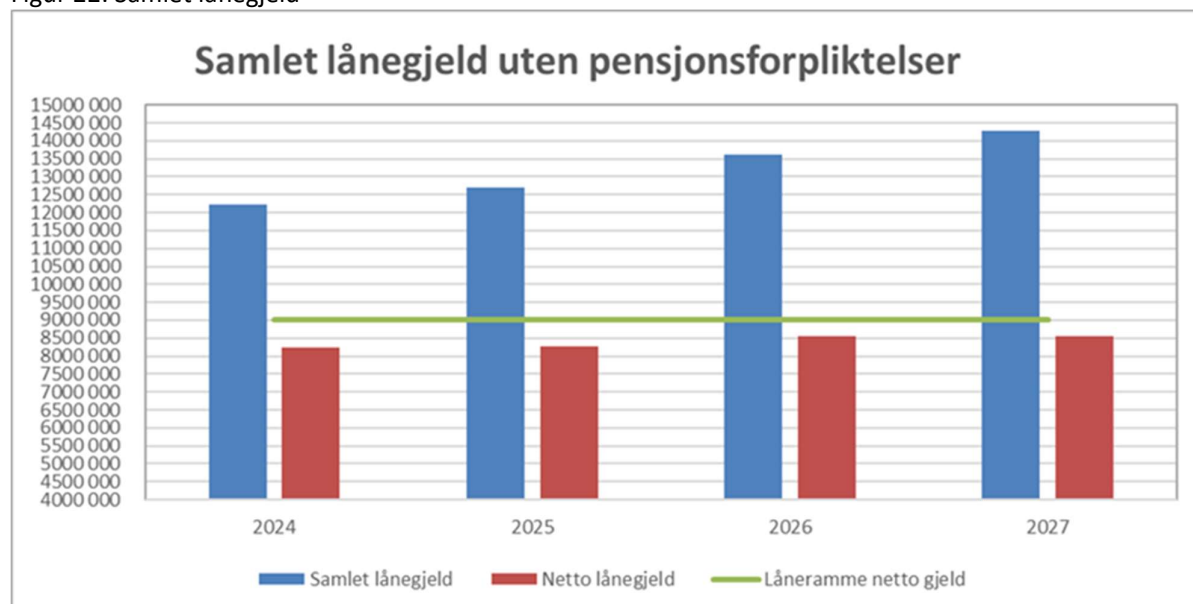
I 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Samlet lånegjeld u/pensjonsforpl.	12 220 408	12 712 657	13 609 750	14 412 362
Lånegjeld knyttet til utlån	1 172 638	1 312 638	1 447 638	1 577 638
Beregningsgrunnlag VAR	2 799 130	3 137 274	3 621 322	4 148 746
Netto lånegjeld	8 248 639	8 262 745	8 540 790	8 541 673
Lånetak	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000

Økonomiplanen gir netto lånegjeld som vist i tabellen over.

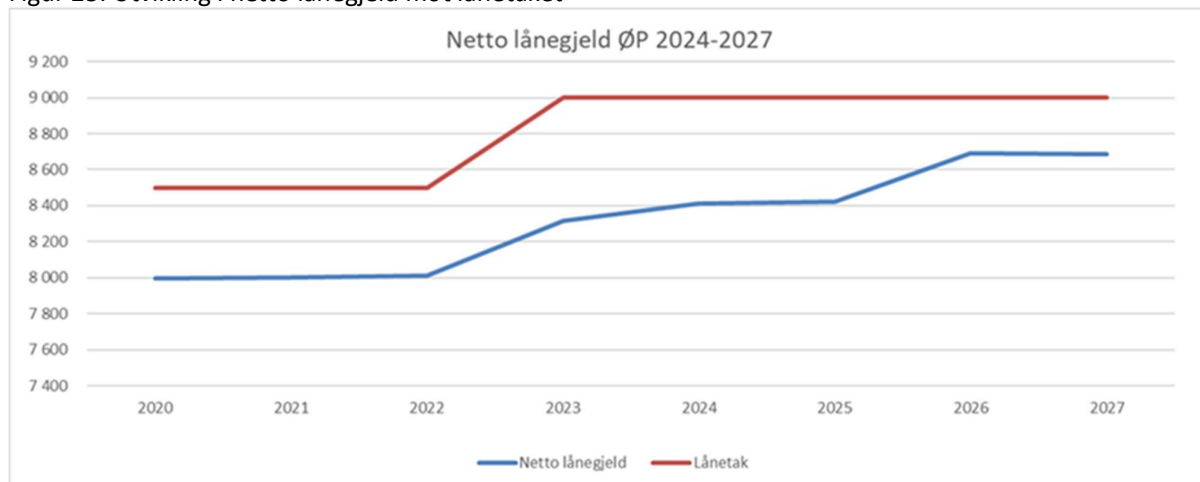
Det er viktig å skille mellom lån til selvfinansiert virksomhet (vann, avløp, renovasjon, utlån mv.) og lån til ordinære kommunale formål. Andelen av gjelden som ikke er selvfinansierende, kalles netto lånegjeld. Denne utgjør ca. 67 % i begynnelsen av økonomiplanperioden og synker til ca. 60 % mot slutten. Vedtatt maksimalt tak på netto lånegjeld er 9 mrd. kr i hele perioden, uten prisjustering.

Lånegjeld i 1000 kr

Figur 22: Samlet lånegjeld

Figur 23: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket

Statlige tilskuddsordninger for renter og avdrag vil bidra til å finansiere lån tilsvarende ca. 237 mill. kr av netto lånegjeld i 2024 (forutsatt 25 års nedbetaling og 4,11 % rente). Brutto lånegjeld øker betydelig i økonomiplanperioden 2024-2027. Gjelden øker med 2 448 mill. kr fra anslått 11 820 mill. kr ved utgangen av 2023 til 14 268 mill. kr ved utgangen av 2027. Økningen i brutto lånegjeld i perioden kommer imidlertid som følge av stor økning i låneopptak til investeringer innen selvkostområdene (vann og avløp), det skal investeres for 1,9 mrd. kr innen vann og avløp i økonomiplanperioden. Det er også betydelig økning i startlån, hvor årlig låneopptak økes med 80 mill. kr opp til 240 mill. kr. Låneopptak til investeringer innen vann og avløp og startlån belaster ikke kommunen, men er selvfinansiert. Noe av økningen i brutto lånegjeld skyldes imidlertid også økt lån til ordinære kommunale formål.

Netto lånegjeld ligger under lånetaket (handlingsregelen) i perioden, og vil være 458 mill. kr under i 2027. Som figuren under viser, vil netto lånegjeld ligge 751 mill. kr under lånetaket i 2024 på 9 mrd. kr. Dette reduseres til 458 mill. kr under lånetaket i 2027. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Netto finansutgifter vil øke og legge beslag på en stadig større del av driftsinntektene. Netto finans ventes å øke med hele 166 mill. kr fra 2024 til 2027 i løpende priser. Kommunen bør prøve å begrense investeringsnivået og redusere lånegjelden i perioden fremover. I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 516 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 3,9 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 1,9 mrd. kr. For å redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 516 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår.

Finansreglementet har bestemmelser om blant annet rentesikring av lånegjelden.

9.12 Aksjeselskaper

Kommunen eier en rekke aksjeselskaper, helt eller delvis. I 2021 vedtok bystyret i Kristiansand ny eierskapsmelding som inneholder kommunens overordnede strategi i forhold til sine eierposisjoner. Det er gjennom flere år fremmet egne saker for bystyret knyttet til enkelte selskap. Disse sakene utgjør del 2 av eierskapsmeldingen. Nå omtalt i det videre som selskapsspesifikke eierstrategier. Under presenteres i hovedsak selskaper det forventes utbytteutbetalinger fra i kommende økonomiplanperiode.

Å Energi AS

Kristiansand kommunes eierandel i Å Energi AS var på fusjonstidspunktet 6,1322 %. Etter at minoritetseiere i nettselskaper fra Glitre i 2023 har fått løftet eierskapet opp i morselskapet, er kommunens eierandel redusert til 6,0063 %.

Det er vedtatt ny felles eierstrategi for eierkommunene i Å Energi etter fusjonen mellom Agder Energi AS og Glitre Energi AS. Utbyttepolitikken som lå til grunn fra eierskapet i Agder Energi videreføres i det nye selskapet. Dette innebærer at utbyttet i utgangspunktet utgjør 70 % av underliggende IFRS-resultat, hvor bl.a. vesentlige gevinster og tap holdes utenfor beregningsgrunnlaget. For å sikre eierne forutsigbarhet forskyves utbytteutbetalingene ett år, slik at beregningen og utbetalingen av utbytte i 2024 skjer på bakgrunn av regnskapet for 2022.

Underliggende IFRS-resultat i 2022 var 1,515 mrd. Kr, og dette gir et utbytte på 63,7 mill. kr til Kristiansand kommune. I tillegg kommer kommunens andel av tilleggsutbyttet på 1,1 mrd. kr som fordeles eierne i Agder Energi over årene 2023 – 2025. Kommunen mottar 30,7 mill. kr i tilleggsutbytte i 2024. Justert for eierkostnader til drift av Arbeidsutvalget, er samlet utbetaling av utbytte i 2024 94,055 mill. kr.

For økonomiplanperioden 2024 - 2027 anbefales det å ta hele utbyttet inn i driften, selv om resultatet i begynnelsen av perioden er ekstraordinært høyt. Bystyret har vedtatt en handlingsregel, som innebærer at deler av ekstra høyt utbytte skal disponeres til engangsutgifter, dvs. at det kun er et jevnt utbyttennivå over tid som skal finansiere løpende drift. Handlingsregelen følges ikke opp i økonomiplanperioden og dette må sees i sammenheng med kommunens pressede økonomiske situasjon.

Økt grunnrentebeskatning fører til en kraftig reduksjon av fremtidig utbyttegrunnlag. Usikkerheten rundt utviklingen i strømprisene gjør det vanskelig å estimere utbytteutbetalingene mot slutten av økonomiplanperioden. Det legges til grunn at utbyttet i 2025 holder seg høyt, delvis grunnet siste utbetaling av tilleggsutbytte, mens utbytteutbetalingene fra 2026 og utover vil ligge på et «normalnivå» i overkant av 60 mill. kr.

Løpende priser (1000 kr)	2024	2025	2026	2027
Utbytte	94 055	110 000	65 000	65 000

Kristiansand Næringssselskap AS (KNAS)

Kristiansand Næringssselskap eies 100 % av Kristiansand kommune. Bystyret vedtok i januar 2022 Eierstrategi for Kristiansand Næringssselskap AS med bl.a. vekt på fastsetting av avkastningskrav og utbyttemodell.

Bystyret vedtok at den foreslåtte utbyttemodellen iverksettes med et mål for utbytte på minimum 50 % av konsernets årsresultat. Utbetalingen av utbytte forskyves ett år, slik at kommunen allerede i budsjettprosessen har forutsigbarhet vedr. neste års utbytte.

Oversikt over utbytte fra KNAS i perioden 2020-2023:

Løpende priser (1000 kr)	2020	2021	2022	2023
Konsernresultat året før utbetalt utbytte	22 689	63 790	75 373	
Utbytte	5 000	12 000	18 000	32 000

I perioden 2020-23 er det i sum blitt utdelt 41 % av konsernets resultat etter skatt som utbytte fra morselskapet. Det skyldes lavt utbytte i 2020 og omlegging av utbyttmodellen fra regnskapsåret 2021. I den eierskapsstrategien, som ble vedtatt i 2022, videreføres utbyttmodellen. I tillegg er det tatt inn et punkt om at eventuelle utbytteutbetalinger som overstiger 50 % av konsernresultatet, overføres fond i bykassa knyttet opp mot KNAS.

For økonomiplanperioden 2024-2027 er nivåene på utbytte basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren, og vil selvsagt for årene 2025-27 være forbundet med stor usikkerhet. Det foreslås at hele utbyttet i 2024 føres i driftsbudsjettet.

Løpende priser (i 1000 kr)	2024	2025	2026	2027
Utbytte	37 687	15 000	10 000	10 000

Avfall Sør Holding AS

Kristiansand kommunes eierandel utgjør 87,9 %. Det ble høsten 2023 vedtatt ny eierstrategi for selskapet. Praksisen vedrørende utbetaling av utbytte ble endret, slik at den er sammenfallende med praksisen hos KNAS. Dette innebærer at utbyttet baseres på 50 % av konsernresultatet samt at utbetaling av utbytte forskyves ett år for å sikre kommunen forutsigbarhet.

For økonomiplanperioden 2024-2027 er nivåene på utbytte basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren. Den nye praksisen medfører at utbytteutbetalingen for regnskapsåret 2023 først skjer i 2025. Utbytte er allerede utbetalt i 2023 basert på 2022-regnskapet, slik at 2024 blir et mellomår mellom gammel og ny praksis. Selskapet og kommunedirektøren legger til grunn at det allikevel skal utbetales utbytte i 2024. Det budsjetteres med et nivå på 3,076 mill. kr årlig.

Løpende priser (i 1000 kr)	2024	2025	2026	2027
Utbytte	3 076	3 076	3 076	3 076

Kristiansand Kino Holding AS

Etter at Nordisk Film AS kom inn på eiersiden i KinoSør i 2014 har Kristiansand Kino Holding AS levert gode økonomiske resultater, men resultatene fra eiendomsselskapet er også en viktig bidragsyter til utbyttegrunlaget.

Kommunedirektøren legger til grunn et utbytte på 3,5 mill. kr i 2024 og 2025. Det er lagt opp til salg av eiendommen i Vestre Strandgate i 2025, noe som vil gi et lavere resultat i 2025 og dermed lavere utbytte i 2026. Utbytteneivået er derfor nedjustert til 1,5 mill. kr årlig fra 2026. Dersom eiendommen selges før 2025 må utbytteforventningene nedjusteres tidligere.

Løpende priser (i 1000 kr)	2024	2025	2026	2027
Utbytte	3 500	3 500	1 500	1 500

Kristiansand Havn KF og Kristiansand Havn IKS

På bakgrunn av store inntekter knyttet til eiendomsutvikling i Kanalbyen, så legger bystyret til grunn at Kristiansand Havn KF utbetaler et utbytte på til sammen 18 mill. kroner i 2023 og 2024. Det betyr at dersom utbytte på 8 mill. kroner ikke blir utbetalt i 2023, så flyttes beløpet til 2024. Bystyret legger videre til grunn at Havna tilpasser sin investeringsplan i tråd med dette. Planen må også tilpasses, slik at flytting av containerhavna med mer skjer innenfor de kravene som stilles i Havne- og farvannsloven.

Kristiansand Havn IKS eies sammen med Lindesnes kommune. Fremtidig utbyttepolitikk er ikke avklart, og vil være en del av den videre diskusjonen mellom eierne. Det er foreløpig ikke lagt til grunn utbytte fra det interkommunale selskapet i perioden.

9.13 Oversikt over fondsmidler

Kristiansand kommunes energiverksfond

I tabellen nedenfor angis status for fondet og planlagt tilførsel til og bruk av fondet i løpende priser.

Energiverksfondet (i mill. kr)	2024	2025	2026	2027
Til disp. 1. jan	1 201	1 201	1 201	1 225
Avkastning	60	60	60	60
Tilført driftsregnskapet	-60	-60	-60	-60
Prisjustering av fondet (fra drift og investering)			24	24
Saldo pr. 31.12	1 201	1 201	1 225	1 249

Regnskapsfondene knyttet til energiverksfondet i tabellen består av disposisjonsfond på 270,5 mill. kr og ubundet investeringsfond på 930,5 mill. kr. Til sammen er dette 1 201 mill. kr ved utgangen av 2023. Disposisjonsfondets andel er 22,5 %, og andelen for ubundet investeringsfond er 77,5 %. Som følge av kommunens økonomiske situasjon, legges det ikke opp til å prisjustere energiverksfondet i hele perioden 2024-2027, slik det er forutsetning om i finansreglementet. Fondet prisjusteres først i 2026 med 24 mill. kr og i 2027 med 24 mill. kr.

Ved utgangen av 2. tertial er porteføljens markedsverdi 110,2 mill. kr lavere enn verdien av regnskapsfondene samlet sett. Denne forskjellen i verdi er uvanlig stor og skyldes i hovedsak negativ avkastning i 2022. Tidligere år har markedsverdien som regel vært høyere enn verdien av regnskapsfondene, som følge av positiv avkastning. Avkastning er da tatt ut ved salg av verdipapirfond og overførsel til likviditets forvaltningen. Til tross for lavere markedsverdi i starten av perioden, er det regnskapsfondenes verdi som er lagt til grunn for avkastning i forslag til økonomiplan for 2024-2027. Kommunedirektøren har innarbeidet årlig avkastning på 5,0 % i hele perioden. Dette er et noe forsiktig anslag sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler. I økonomiplan perioden tilføres driften årlig en gjennomsnittlig avkastning på ca. 60 mill. kr. Fondsmidlene i energiverksfondet vil utgjøre ca. 1 249 mill. kr ved utgangen av 2027.

Kapitalfondet

Kapitalfondet var 01.01.2023 på 166,3 mill. kr. I 2023 er det i 2. tertial foreslått å bruke ytterligere 71 mill. kr av kapitalfondet til totalt 99,5 mill. kr for å redusere låneopptaket. Det er budsjettert avsatt 55,9 mill. kr som er knyttet til salg av anleggsmidler. Netto brukes det derfor ca. 43,6 mill. kr av fondet knyttet til finansiering av investeringer. Det tilser at kapitalfondet vil være i størrelsesorden 122,6 mill. kr pr 31.12.2023. For å opprettholde en viss handlefrihet i forbindelse med finansiering av investeringer, ble det i forrige økonomiplan forutsatt at betydelige deler av salgsinntekter skulle avsettes fondet fremfor å gå til direkte finansiering av investeringene de enkelte år. Det legges samlet opp til netto bruk av kapitalfondet på ca. 69,4 mill. kr i perioden. Avsetningene i perioden er imidlertid usikre da de i hovedsak kommer fra salgsinntekter som er vanskelige å estimere både beløpsmessig og tidsmessig.

I løpet av perioden brukes det totalt 227,8 mill. kr av kapitalfondet og det avsettes ca. 158,4 mill. kr til fondet, slik at saldoen ved utgangen av 2027 vil være ca. 53,2 mill. kr.

Investeringsfond – kapitalfondet (i mill. kr)	2024	2025	2026	2027
Til disp. 1. jan	122,6	116,5	129,0	96,5
Bruk i året	-48,2	-47,8	-64,8	-67,0
Avsetning i året	44,8	65,2	32,3	16,0
Avkastning	5,8	5,1	5,3	3,8
Overført driftsregnskapet	-5,8	-5,1	-5,3	-3,8
Saldo pr. 31.12	119,2	136,6	104,2	53,2

På eget investeringsfond for KNAS står det fra 2019 avsatt 40 mill. kr.

Oversikt over disposisjonsfond

Kommunedirektøren anslår pr 2. tertial at prognose på sentralt disposisjonsfond blir på om lag 286,5 mill. kr ved utgangen av 2023. Dette er en reduksjon på hele 246 mill. kr i 2023. Bystyrets målsetting er at det sentrale disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 4 % av brutto driftsinntekter og prognosen tilsier at fondet kun vil utgjøre om lag 2,8 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2023 og 2,1% av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2027.

Disposisjonsfond - generelt (i mill. kr)	2024	2025	2026	2027
Til disp. 1. jan	286,5	193,0	180,1	191,3
Saldering i ØP drift	-114,1	-25,9	7,4	21,4
Avkastning	13,6	7,3	5,7	5,7
Overført driftsregnskapet	-13,6	-7,3	-5,7	-5,7
Saldo pr. 31.12	172,4	146,5	153,9	175,3

Netto brukes det 111,2 mill. kr av fondet i økonomiplanperioden.

I tillegg til det sentrale disposisjonsfondet har områdene egne frie disposisjonsfond. Fra 01.01.2022 ble disse fondene redusert fra 178,6 mill. kr til 20,1 mill. kr 01.01.23. Budsjettet viser at områdene vil bruke av til disse fondene også i 2023, slik at disse ventes å bli samlet 13,1 mill. kr pr 31.12.2023. I tillegg til disse fondene vil det være enkelte disposisjonsfond der en ikke har prognoser for størrelse. Dette gjelder blant annet fond til dekning av vedlikehold, drift småbåthavner og integreringsmottak. Størrelsene på disse fondene per 01.01.2023 er 15 mill. kr knyttet til drift av småbåthavn, 10 mill. kr knyttet til integrering og 123 mill. kr knyttet til vedlikehold.

Fond til dekning av premieavvik

Det ventes pr. 01.01.2024 avsatt 1035 mill. kr på fondet til dekning av deler av opparbeidet premieavvik. Fondet er opprettet for å motvirke at likviditeten tappes når akkumulert premieavvik øker. Avsetningene i perioden er avpasset slik at ordningen med føring av premieavvik ikke fører til ytterligere tapping av likviditeten sett over 4-årsperioden fra 2024-2027. Underbalansen på premieavviksfondet (akkumulert premieavvik minus fond) forutsettes da fortsatt å bli ca. 143,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det vises til nærmere omtale av premieavvik.

Fond til dekning av premieavvik (i mill. kr)	2024	2025	2026	2027
Til disp. 1. jan	1 035,4	1 055,4	1 073,1	1 095,5
Netto endring i året	20,0	17,7	22,4	37,9
Avkastning	49,0	45,0	41,4	40,3
Overført driftsregnskapet	-49,0	-45,0	-41,4	-40,3
Saldo pr. 31.12	1 055,4	1 073,1	1 095,5	1 133,3

9.14 Investeringsbudsjettet

Hovedoversikt – investering og finansiering

Beløp i 1000	2024	2025	2026	2027
Investeringer i varige driftsmidler	1 139 359	1 089 838	1 462 042	1 336 633
Tilskudd til andres investeringer	27 950	21 549	27 707	11 070
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	43 803	44 898	46 021	47 171
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 211 112	1 156 285	1 535 769	1 394 874
Kompensasjon for merverdiavgift	-143 161	-120 872	-130 828	-128 498
Tilskudd fra andre	-68 214	-82 855	-48 476	-124 002
Salg av varige driftsmidler	-239 200	-120 712	-64 673	-32 090
Salg av finansielle anleggsmidler	-14 500	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-1 415	-2 015	-2 915	-2 915
Bruk av lån	-741 200	-847 540	-1 275 000	-1 075 000
Sum investeringsinntekter	-1 207 690	-1 173 993	-1 521 891	-1 362 505
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	95 000	100 000	105 000	110 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-95 000	-100 000	-105 000	-110 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0
Avsetning til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetning til ubundet investeringsfond	44 777	65 210	50 937	34 645
Bruk av ubundet investeringsfond	-48 199	-47 502	-64 815	-67 014
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-3 422	17 708	-13 878	-32 369
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Bystyret har vedtatt å selge Kilden parkeringshus, barnehagetomt på Nodeland, Torvmoen og MS Maarten. Totalt utgjør dette 169,5 mill. kr, fratrukket nye vedtatte investeringer, innebærer det at det tas opp ca. 165. mill. kr mindre i lån i vedtatt økonomiplan i 2024 enn i kommunedirektørens opprinnelige forslag.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden på hele 5,3 mrd. kr. Innen helse- og mestring er det samlet sett investeringer på 1 439 mill. kr. Den største investeringen er nytt omsorgssenter i Randesund til 570,8 mill. kr som står ferdig i 2027 og i perioden er det avsatt 557,3 mill. kr. Det er avsatt 452 mill. til nytt helsehus på Eg (totalbevilgning 532 mill. kr). Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og

nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 814 mill. kr og gjelder hovedsakelig Wilds Minne inklusiv flerbrukshall, ny skolestruktur Hånesområdet samt utvidelse av Vågsbygd- og Tordenskjoldsgate skole. Selv om kommunen har satset på rehabilitering av bygningsmassen er det fortsatt et betydelig etterslep på vedlikehold. Det er i tillegg avsatt 42,5 mill. kr for å starte opp utvidelse av Slettheia skole. Det er avsatt 48 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 1,9 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det skal investeres 92 mill. kr i energiprojekt som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg og har en totalbevilgning på 108 mill. kr.

Bruk av lån er den viktigste finansieringskilden for investeringene, ca. 74 % finansieres ved bruk av lån i perioden. Dette innebærer økt press på driften i form av økte rente- og avdragsutgifter. Egenfinansieringen er på ca. 26 % i perioden og består av salg av fast eiendom, momskompensasjon, tilskudd, mottatte avdrag på utlån av egne midler og bruk av fond.

Staten yter tilskudd til en del av investeringene (sykehjem, omsorgsboliger og skoler) samt spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. I økonomiplanperioden er tilskuddene beregnet til ca. 323,5 mill. kr.

Investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger ble innført i 2008. Formålet med tilskuddet er å stimulere kommunene til både å fornye og øke tilbudet av institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester.

Samlet låneopptak vises i tabellen over. Startlån utgjør 240 mill. kr årlig.

Inntekter ved salg av eiendom tilfører netto ca. 292 mill. kr. Da disse inntektene er usikre er ca. 146 mill. kr av dette forutsatt avsatt til kapitalfondet og dermed ikke direkte benyttet til finansiering av investeringer i perioden. Det benyttes imidlertid ca. 228 mill. kr av kapitalfondet i perioden til å finansiere investeringer, og investeringer i aksjer og andeler i selskaper (egenkapitaltilskudd KKP og KLP) som inkluderer prisjustering av energiverksfondet på ca. 18,6 mill. kr årlig i 2026 og 2027.

Avskrivninger

Det gjennomføres lineære avskrivninger for de anleggsmidlene som forringes ved slit og elde. Avskrivninger inngår i resultatbegrepet brutto driftsresultat, mens de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Budsjetterte avskrivninger på 641,6 mill. kr legges inn i økonomiplanen for 2024 og forventes å holde seg stabilt, men med en liten nedgang til ca. 622,2 mill. kr i 2027.

Momskompensasjon

Momskompensasjon i økonomiplanperioden for investeringsutgifter vises av tabellen over.

Avtaler med utbyggere med justeringsrett mva. og mva.-kompensasjon

Inngåtte avtaler innebærer netto inntekt på ca. 16,8 mill. kr i løpet av økonomiplanperioden.

KNAS – nedbetaling på ansvarlig lån

KNAS har avdragsfrihet på sine ansvarlige lån ut gjeldende økonomiplanperiode og vil starte nedbetaling i 2028.

Øvrige avdrag på utlån

Diverse utlån medfører årlige avdrag på 1,415 mill. kr. i 2024, økt til 2,015 mill. kr i 2025 da Kristiansand Kino Holding starter halvårlig avdragsbetaling, mens det øker videre til 2,915 mill. kr i 2026 og 2027 på grunn av helårlig avdragsbetaling og at Bjaaland golfklubbs starter nedbetaling av avdrag igjen etter avdragsfrihet i 2024 og 2025.

Egenkapitaltilskudd KKP

Det er lagt inn 3,2 mill. kr i bevilgninger til egenkapitaltilskudd for KLP i 2024. Dette beløpet er de påfølgende årene justert opp til 3,4 mill. kr i 2027. Det forutsettes at eventuelle endringer i behov for tilskudd blir behandlet i tertialrapportene.

Egenkapitaltilskudd KLP

Det er lagt inn 3,2 mill. kr i bevilgninger til egenkapitaltilskudd for KLP i 2024. Dette beløpet er de påfølgende årene justert opp til 3,4 mill. kr i 2027. Det forutsettes at eventuelle endringer i behov for tilskudd blir behandlet i tertialrapportene.

Formidlingslån

Avdrag på Startlån og tidligere etableringslån varierer fra år til år avhengig av hvor mye ekstraordinære innfrielser som finner sted. Det forutsettes at avdrag blir 95 mill. kr i 2024 og at dette øker med 5 mill. kr pr år til 110 mill. kr i 2027. Disse innbetalingene fra kundene går til nedbetaling på innlånene.

Startlånet er rettet mot personer med langvarige boligfinansieringsproblemer og boligmarkedet har i 2023, i likhet med 2022, vært preget av en kraftig prisøkning – og da spesielt i Kristiansand. Dette har ført til at kommunens utlån har hatt en økning i samme periode når det gjelder gjennomsnittlig lånebeløp. Med økt renteoppgang forventes det å jevne seg ut og har ført til at boligmarkedet allerede har begynt å stabilisere seg. Det er forventet at boligprisene ikke vil fortsette å stige i samme takt som i 2023 i de kommende årene.

Innlånet fra Husbanken økes derfor fra 160 mill. kr til 240 mill. kr i hele perioden. Boliglånsforskriften som trådte i kraft 01.01.2017 har ført til at bankene er blitt mindre villige til å være med på samfinansieringer enn tidligere. Dette gjør at startlånet nå blir benyttet som fullfinansiering i flere saker, og at et gjennomsnittlig startlån dermed er høyere enn tidligere. Risikoen må vurderes opp mot de positive virkningene låneordningen ellers har.

Avdrag på Startlån og tidligere etableringslån varierer fra år til år avhengig av hvor mye ekstraordinære innfrielser som finner sted. Det forutsettes at avdrag blir 90 mill. kr i 2023 og at dette øker med 5 mill. kr pr år til 105 mill. kr i 2026. Disse innbetalingene fra kundene går til nedbetaling på innlånene.

Startlånet er rettet mot personer med langvarige boligfinansieringsproblemer. Innlånet fra Husbanken settes i hele perioden til 160 mill. kr årlig etter bystyrets vedtak. Boliglånsforskriften som trådte i kraft 01.01.2017 har ført til at bankene er blitt mindre villige til å være med på samfinansieringer enn tidligere. Dette gjør at startlånet nå blir benyttet som fullfinansiering i flere saker, og at et gjennomsnittlig startlån dermed er høyere enn tidligere. Risikoen må vurderes opp mot de positive virkningene låneordningen ellers har.

10 Planstrategi

Kommunal planstrategi for Kristiansand ble vedtatt av bystyret 27.11.19. Prioritering av planoppgaver justeres årlig, og inngår i økonomiplanen for neste periode.

Navn på strategi, plan eller melding	Prioritering: Oppstart o/vedtak v		Kommentar
	2022-2023	2024-2027	
SAMHANDLING OG INNOVASJON	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Fornybarregionen - Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen (ny 2022)	o 2022 v 2023		Tidligere Strategisk næringsplan. Vedtatt i Regionrådet 24.4.23, og i Kristiansand bystyre 21.6.23. Vedtak i bystyre som følger: 1. Bystyret vedtar strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen. 2. Strategien følges opp av handlingsplaner; en felles del for alle kommuner og en lokal for hver kommune.
Handlingsplan - oppfølging av Verdiskapingsstrategien	o 2023	v 2024	Se vedtak gjort i bystyret 21.6.23 i forbindelse med Verdiskapingsstrategien. Det skal lages en felles handlingsplan for alle kommunene i Region Kristiansand, og en lokal del for hver kommune. Oppstart høsten 2023 og planlagt politisk vedtak vår 2024.
Smart by-strategi		x	Planbehov vurderes i forbindelse med ny planstrategi 2024 - 2027.
ØKONOMI	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Finansstrategi		v 2024	Finansstrategien med reglementet ble vedtatt i 2019. Revidert finansstrategi vedtas høsten 2024.
Anskaffelsesstrategi		v 2024	Oppstart av arbeidet våren 2024. Vedtak høsten 2024.
ORGANISASJON	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Handlingsplan for strategisk kompetanseutvikling og rekruttering - mot 2030	o 2022 v 2023		Handlingsplanen er en oppfølging av satsingsområdet riktig kompetanse i kommunens arbeidsgiverstrategi. Handlingsplanen ble vedtatt av kommunedirektørens ledergruppe 21.8.23.
OPPVEKST	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Handlingsplan for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker (ny 2022)	o 2022	v 2024	Plankrav i forbindelse med ny barnevernlov ("oppvekstreformen"). Vil brukes som kunnskapsgrunnlag i temaplan for psykisk helse og handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep mot barn. (Tidligere Forebyggende plan for gode oppvekstvilkår).
Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn og unge («Nullvisjonen»)	o 2022	v 2024	Handlingsplan mot vold i nære relasjoner er planbehov i planstrategien fra 2019, og inkluderer Bystyrets vedtak 8.12.21 om nullvisjon mot vold og overgrep mot barn. Handlingsplanen vil sees i sammenheng med forebyggende plan for gode oppvekstvilkår, og brukes som kunnskapsgrunnlag i temaplan for psykisk helse.
Handlingsplan for arbeidet med familier i lavinntektsfamilier (ny 2022)		o 2024	Oppfølging av bystyrets vedtak 9.1.2022 om sak Vedvarende lavinntekt i barnefamilier i nye Kristiansand kommune, med følgende vedtak: Det utvikles en egen plan for arbeidet med barnefamilier med vedvarende lavinntekt. Oppvekst og Helse og mestring har felles ansvar for utarbeidelse av planen. Det bør vurderes om egen handlingsplan er det mest egnede verktøyet for å lykkes bedre med det forebyggende arbeidet.
Skolebehovsplan	o 2023	v 2024	Oppfølging av verbalvedtak økonomiplan 2023-26. Planen skal gi grunnlag for prioritering av bygningsmessige tiltak på skolene, samt tiltak for en mer effektiv skolestruktur.
HELSE OG MESTRING	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk	o 2023	v 2024	Hovedtyngden av planarbeidet vil måtte pågå i 2024. Sees i sammenheng med plan for psykisk helse og boligsosial

Planstrategi

Navn på strategi, plan eller melding	Prioritering: Oppstart o/vedtak v		Kommentar
			handlingsplan som går parallelt. Den alkoholpolitiske delen av planen ble ferdigstilt i 2019/2020.
Temaplan for psykisk helse	o 2022	v 2024	Temaplanen vil blant annet bygge på kunnskap innhentet fra forebyggende plan for gode oppvekstvilkår og handlingsplan mot vold og overgrep mot barn unge, i tillegg til nasjonale føringer og planer.
Handlingsplan på flyktning- og integreringsfeltet			Ikke aktuelt med handlingsplan på dette tema p.t. Helse/mestring og Oppvekst vil i løpet av 2024 vurdere planbehov på området, spesielt på bakgrunn av endringer i flyktningssituasjonen. Det har vært gjennomført kompensierende arbeid på utviklingsområdet og det er etablert gode samarbeidsstrukturer.
Det boligsosiale feltet: Temaplan	o 2022	v 2024	Planarbeidet pågår, og planlagt politisk politisk behandling og høring før sommeren 2024.
Utvikling av helse- og omsorgstjenester Temaplan	o 2023	v 2024	Arbeid med plan for helse og omsorgstjenester startet opp høsten 2023, med planlagt politisk behandling høst/vinter 2024. Sees i sammenheng med plan for legetjenesten.
Temaplan habiliteringsfeltet (Utvikling av tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse)			Behovet for oppstart av et planarbeid i 2025, vurderes i 2024 i forbindelse med omfattende driftstilpasninger på feltet.
Plan for legetjenesten (ny 2021)	o 2022 v 2023		Vedtatt av formannskapet 18.10.2023, sak 5/23.
Handlingsplan for arbeidet med familier i lavinntektsfamilier (ny 2022)		o 2024	Oppfølging av bystyrets vedtak 9.1.2022 om sak <i>Vedvarende lavinntekt i barnefamilier i nye Kristiansand kommune</i> , med følgende vedtak: <i>Det utvikles en egen plan for arbeidet med barnefamilier med vedvarende lavinntekt</i> . Oppvekst og Helse/mestring har felles ansvar for utarbeidelse av planen. Det bør vurderes om egen handlingsplan er det mest egnede verktøyet for å lykkes bedre med det forebyggende arbeidet.
BY- OG STEDSUTVIKLING	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Kommuneplanens arealdel	o 2021	v 2024	Planarbeidet pågår. Formannskapet vedtok 16.8.23 å sende saken tilbake til administrasjonen. Planen fremmes for ordinær 2. gangs behandling før utgangen av 2023 og med endelig sluttvedtak vinter 2024.
Klima- og miljøstrategi	v 2023		Vedtatt av bystyret 18.1.2023, sak 2/23.
Handlingsplan (klima/miljø) (ny 2021)	v 2023		Vedtatt av bystyret 21.6.2023, sak 126/23.
GEO datastrategi	o 2022	v 2024	Utarbeides etter ferdigstillelse av kommuneplanens arealplan.
Hovedplaner for vann og avløp		v 2024	Ferdigstillelse av planen samordnes med kommuneplanens arealdel.
Trafikksikkerhetsplan 2022-2026	v 2023		Vedtatt av Bystyret 22. 2.23, sak 39/23.
Eiendomsstrategi	o 2022	v 2024	Planarbeidet pågår.
Sykkelstrategi (ny 2023)		o 2024 v 2025	Sykkelstrategi fra 2010. Det skal lages en ny strategi. Arbeidet ikke startet.
Temaplan for kulturmiljø	o 2021	v 2024	Planen vedtas tidlig 2024. (Tidligere Kommunedelplan for kulturmiljø, kulturminner og landskap.)
Kommunedelplan for naturmangfold		o 2024 v 2025	Politisk sak i forbindelse med sak om Arealplan.

Planstrategi

Navn på strategi, plan eller melding	Prioritering: Oppstart o/vedtak		Kommentar
	v	o	
Klimatilpasning - revisjon av handlingsplan		o 2024 v 2025	Strategien beholdes. Det er behov for å revidere handlingsplanen.
Strategi for urbant landbruk - "Dyrk fellesskap" m/handlingsplan	v 2023		Vedtatt av bystyret 20.09.2023, sak 157/23. Tiltak i handlingsplan til klima- og miljøstrategi.
KULTUR OG INNBYGGERDIALOG	2022-2023	2024-2027	Kommentar:
Kulturstrategi 2023-2030	v 2023		Vedtatt av bystyret 20.09.2023, sak 52/23.
Plan for idrett og friluftsliv	v 2023		Planen vedtatt i bystyret 22.3.2023, sak 31/23.
Strategi for toppidrett	o 2023	v 2024	Strategien er under utarbeidelse. Planlagt ferdigstilt ila 2024.
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner mellom voksne		o 2024	Handlingsplan mot vold i nære relasjoner er planbehov fra planstrategien fra 2019. Det utarbeides egen handlingsplan mot vold og overgrep mot barn (se under Oppvekst). Det foreslås å lage en egen handlingsplan for forebygging av vold i nære relasjoner mellom voksne. Det bør vurderes om egen handlingsplan er det mest egnede verktøyet for å lykkes bedre med det forebyggende arbeidet.
Veteranplan	o 2023	v 2024	Vedtatt i bystyret 24.01.2024. Områdene oppvekst, psykisk helse, NAV og veteranorganisasjoner er involvert.
Strategi for likestilling, inkludering og mangfold - det er mennesker det handler om	o 2023	v 2024	Gjeldende strategi gjelder ut 2023. Oppdateres med mulig endret utfordringsbilde og lovendringer på området.

11 Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2024

11.1 Driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger

Bystyret vedtok 20. september 2023 (sak 143/23) følgende prinsipper og rutiner for forvaltningen av årlige driftstilskudd:

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Årlig driftstilskudd brukes når det foreligger en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale om finansiering av eksterne aktører, eller når det er vedtatt at slik avtale skal inngås. Aktører må forholde seg til de anvisninger som er beskrevet i samarbeidsavtalen.
4. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettdokumentene.
5. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/ årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
6. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Kommunedirektøren fastsetter søknadsfristen.
7. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 500 000 kr i sin helhet ved starten av året. Utbetalinger på over 500 000 kr fordeles som hovedregel på fire utbetalinger i året. Svarbrev skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rullering av Kristiansand kommunes økonomiplan og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.

Årlige driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger har vært utlyst i 2023. I økonomiplanen det foretatt prioriteringer innenfor en samlet og forsvarlig budsjetttramme. Fellesnemndas prinsipper og rutiner for årlig driftstilskudd sier at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes gjennom tilskuddsordninger. Kun unntaksvis skal det gis årlig driftstilskudd. I vurderingen av den enkelte søknad er det lagt vekt på mottakernes medvirkning i realiseringen av strategier og målsettinger i kommunens vedtatte styringsdokumenter, for kommunen som helhet og i de respektive fagsektorene.

Bystyret har vedtatt driftstilskudd 2024 til følgende mottakere hvor kommunen enten har en politisk vedtatt samarbeidsavtale, eller slik avtale skal inngås i løpet av året. Alle tall er i 1000 kr.

Driftstilskudd institusjoner, selskap og stiftelser

Mottak	2023	Søknad	2024	Område	Merknad
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS	32 364	34 343	34 239	Kultur og innbyggerdialog	70/30-fordeling mellom stat og region. Egen avtale om fordeling av regional andel, bystyrevedtak 63/13.
Kilden Kultur	9 050	9 440	9 694	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, bystyrevedtak 42/17.
Vest-Agder museet IKS	7 240	7 725	7 755	Kultur og innbyggerdialog	Eier 20 %, samfinansieres med fylket og øvrige kommuner i Vest-Agder. Inkludert magasin, bystyrevedtak 254/20.
Vest-Agder museet IKS	0	38 000	3 000	Kultur og innbyggerdialog	Nytt bygg. Søknad i 2023-kr eller 44 mill. kr i 2027-kr. Ligger med foreslått 3,5 mill. kr av staten til vannspeilet med forbehold om kommunal og fylkeskommunal oppfølging.
Kunstsilo	6 335	9 100	9 100	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen jf. bystyrevedtak 76/19.
Naturmuseum og botaniske hage, Universitetet i Agder	4 180	4 275	4 360	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med UiA og fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 111/14.
Fullriggeren Sørlandet	2 886	3 500	3 054	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 79/17. 15 % andel.
Bredalsholmen dokk og fartøyvernsenter	900	1 007	940	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen og Riksantikvaren, formannskapsvedtak 91/13, bystyrevedtak 44/03.
Driftstilskudd/leie til Bredalsholmen Eiendom	112		115	Kultur og innbyggerdialog	Overføring fra kultur til Kristiansand eiendom som eier Bredalsholmen Eiendom AS.
Sandriphelia fritidspark	2 636		2 749	Kultur og innbyggerdialog	Samarbeidsavtale med Vennessla kommune, som kommunalt oppgavefelleskap, bystyrevedtak 132/23.
Kristiansand Kunsthall (Kunstforeningen)	1 045	1 300	1 090	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kunsthallen, bystyrevedtak 120/16.
Zefyr – regionalt filmfond	300	350	310	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arendal, Vest-, Aust-Agder og Telemark, Bystyrevedtak 107/20.
Barnefilmfestivalen	910	950	950	Kultur og innbyggerdialog	Jf. bystyrevedtak 25.10.17.
Agder kollektivtrafikk A/S	4 827		4 948	By- og stedsutvikling	Iht. aksjonæravtale av 09.02.16. Beløp avklares i egen prosess.
Midt-Agder friluftsråd	2 253		2 449	By- og stedsutvikling	Kontingent pr. innbygger
Innoventus Sør AS	831		680	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Europakontoret	808		750	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Etablerersenter Vest-Agder	607		680	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Arendalsuka	100		100	Organisasjon	Fast tilskudd siden oppstarten.
Aquarama – gratis svømming	1 186		1 221	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten.
Vitensenteret	1 130		1 159	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten.
Geitmyra matkultursenter for barn	2 000		2 111	Oppvekst	Fast tilskudd.
Kommunalt foreldreutvalg grunnskolen	54		55	Oppvekst	Fast tilskudd, organ jfr. Opplæringsloven.

Driftstilskudd frivillige organisasjoner

Mottaker	2023	Søknad	2024	Område	Merknad
Alternativ til vold	1 714		1 757	Helse og mestring	Helse- og sosialstyrevedtak 11/08.
NOK.Agder	665	685	682	Helse og mestring	Samarbeidsavtale, spleiselag med alle kommuner i Agder og BUF.dir.
Bragdøya kystlag	287	299	294	Helse og mestring	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Bragdøya Kystlag	1 150	1 200	1 200	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Blå Kors	5 491		5 628	Helse og mestring	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr i driftstilskudd fra kommunen. Dette inkluderer tilskudd til Vision aktivitetshus og Barnas stasjon. Blå Kors har også en avtale om tjenestekjøp.
Blå Kors	1 382		1 441	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Kultur og innbyggerdialog er til Vision aktivitetshus.
Blå Kors	812		832	Oppvekst	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Oppvekst er til Barnas stasjon.
Hopeful	1 025	3 000	2 000	Helse og mestring	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2024. Gjelder kun 2024.
Matsentralen	344		353	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet.
Søgne misjonskirke/Åpent hus	717	1 200	1 000	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet.
Kristiansand Idrettsråd	965	1 000	1 000	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Idrettsrådet, formannskapsvedtak 33/13.
Stiftelsen Arkivet	1 200	1 260	1 250	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arkivet. Jf. bystyrevedtak 195/21.
Vågsbygd Turn	442	1 920	465	Kultur og innbyggerdialog	Avtale. Jf. Bystyrevedtak 245/20.
FIDA	512		530	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2022. Tre-årig vedtak.
Odderøyas Venner	154		161	By- og stedsutvikling	Vedtatt for 4 år i budsjettet for 2022. Avtale må opprettes.
Kirkens ungdomsprosjekt	2 661	3 728	2 728	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid.
Kirkens ungdomsprosjekt			1 000	Oppvekst	Ettårig tilskudd vedtatt i budsjettbehandlingen 2024.
Frelsesarmeen – Home start	479	650	491	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid. Tilskuddets beløp oppjusteres f.o.m. 2025, da tilskudd fra BUF.dir. opphører.

Ny søknad om driftstilskudd – institusjoner

Nye søkere for 2024	Søknad	2024	Område	Kommentar
Vest-Agder museet IKS	1 000	0	Kultur og innbyggerdialog	Søknad om klargjøring av Haubitz-gangene. Ett-årig tilskudd. Avslag grunnet presset budsjetttramme.
Vest-Agder museet IKS	38 000	3 000	Kultur og innbyggerdialog	Nytt bygg. Søknad i 2023-kr eller 44 mill. kr i 2027-kr. Ligger med foreslått 3,5 mill. kr av staten til vannspeilet.
Fullriggeren Sørlandet	4 800	4 800	Kultur og innbyggerdialog	Vedlikeholdsprogram.

Nye søkere om årlig kommunalt driftstilskudd – frivillige organisasjoner

Nye søkere for 2024	Søknad 2024	Område	Kommentar
Agder idrettskrets	450	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Dansespiren- Dans for demens	1184	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Forum for Tro- og Livssyn	600	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Fri Agder	400	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Hørselsforeningen i Kristiansand	250	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Kristent interkulturelt arbeid	1 500	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Kirkens Bymisjon	4 000	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Myanmar Society Kristiansand	Ingen søknadssum	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Norske kvinners sanitetsforening (Kvinnehelsehus)	1 500	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
ProLar	328	0 Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Ressursenteret Unik	1000	0 Oppvekst	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Spillsenteret	3335	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Søgne turgruppe - Sang og hyggekvelder	Ingen søknadssum	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Søgne turgruppe -driftstilskudd	Ingen søknadssum	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Sørlandet Hestesport AS	700	0 Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.

11.2 Tilskuddsordninger

Forvaltningen av tilskuddsordninger skal baseres på åpenhet og likebehandling, alle potensielle søkere skal ha en reell mulighet til å konkurrere på lik linje med andre søkere. Retningslinjer for den enkelte ordning med vurderingskriterier, saksbehandlingsregler og tildelingsfullmakter skal vedtas politisk og være lett tilgjengelige for offentligheten. Hovedformålet med tilskuddsordningene er å gi eksterne aktører som *ikke* mottar årlig driftstilskudd, muligheten til å motta økonomisk støtte fra kommunen til prosjekter og tiltak på ulike samfunnsområder.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2024

Tilskuddsordninger	2023	2024	Avtale varighet	Område
Samlegatet for tilskudd til organisasjoner	887	909	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykiskhelsefeltet	5 557	5 696	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv for flerkulturelle	1 479	1 516	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til interesseorganisasjoner og organisering av frivillig innsats innen helse-, omsorgs- og sosialfeltet	1 353	1 387	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	2 138	2 191	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens satsing på rytmisk musikk	820	855	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kunst- og kulturformål	1 800	1 880	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til festivaler	1 700	1 770	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til skolekorps	920	960	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Aktivitetsmidler idrett – kommunal andel storbymidler	545	570	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Satsingsmidler toppidrett	565	590	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til orienteringskart	180	185	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet	0	0	Løpende	Kultur og innbyggerdialog – Midlene overført til Bydelsfondet – aktivitet.
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemninger	138	141	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til aktivitetshus og private grendehus	845	865	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til private idrettsanlegg	710	740	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	5 400	5 630	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til utendørsaktiviteter i lokalsamfunnet	778	778	Løpende	By- og stedsutvikling (kontingent og flere velforeninger reduserer tilskuddspotten)
Løyperydding	312	326	Løpende	By- og stedsutvikling
Tilskudd til privat vedlikehold av veier	715	733	Løpende	By- og stedsutvikling (ingeniørvesenet og Vei)
Panteordning for eldre ikke-rentbrennende ildsteder – Grim, Lund, Kvadraturen	517	325	Løpende	By- og stedsutvikling
Bydelsfond (drift)	2 500	2 500	Løpende	By- og stedsutvikling
Aktivitetsmidler kultur (Bydelsfondet)	300	300	Løpende	By- og stedsutvikling (Overført fra Kultur og innbyggerdialog)
Bydelsfond (investering)	2 500	2 500	Løpende	By- og stedsutvikling
Folkets klimadugnad	513	526	Løpende	By- og stedsutvikling
Klimaomstillingsfondet	3 177	2 500	Løpende	By- og stedsutvikling
Solcellefondet	0	0	Løpende	By- og stedsutvikling
Tilskudd til næringsformål	923	0	Løpende	Samhandling og innovasjon
Oppvekstutvalgets tilskuddsordning for utsatte/vanskeligstilte barn og unge (0,5 mill. kr vedtatt å finansiere fritidsfond)	595	637	Løpende	Oppvekst. I 2024 ligger også 27 000 kr fra et avsluttet legat i ordningen.

Priser, stipender og aksjoner

	2023	2024	Område
Kunstnerstipend	350	390	Kultur og innbyggerdialog
Kulturprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Frivillighetsprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens miljøpris	50	50	By- og stedsutvikling
Arbeidsmiljøprisen	50	50	Organisasjon
TV-aksjonen	150	150	Organisasjon
Rajshahi-aksjonen (kr 2 pr innb. hvert tredje år)	0	231	Oppvekst
Rajshahi - aksjonen tilskudd til adm. av innsamlingen	0	110	Oppvekst
Rajshahi – administrativt tilskudd	126	129	Oppvekst

11.2.1 Kontingenter

	2023	2024	Merknad
Region Kristiansand	1 572	1 626	Organisasjon: Kontingent - styrebehandles.
KS - kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	12 350	13 740	Økonomi: Ordinær kontingent, OU-midler og FOU-midler.

11.2.2 Tilleggsbevilgningskontoer

	2023	2024	Merknad
Formannskapetets tilleggsbevilgningskonto	200	200	Fast årlig beløp
Kulturutvalgets tilleggsbevilgningskonto	440	450	Brukes i samsvar med kulturutvalgets vedtak 11/20
Helseutvalgets tilleggsbevilgningskonto	72	72	Generelt

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no